

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wieczornem. — w niedziele i święta tylko wydanie poranne. — W dni poświęteczne tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelmiński, Powszechnej Wystawy Krajowej dr. Stanisław Bernatt, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber.

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu św. Marcin 70.

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda.

Nr. 438

Poznań, sobota dnia 21 września 1929

Rok XXIV

Gdzie jest Polska, gdy godzi się w jej dobro żywotne?

Podane w wczorajszych dwóch wydaniach „Kurjera Poznańskiego” depesze z Genewy członka redakcji naszej p. Ryszarda Piestrzyńskiego przyniosły bardzo niekorzystne wiadomości z komisji prawniczej Ligi Narodów o przebiegu obrad w sprawie artykułu 19 paktu Ligi Narodów.

Sprawa tego artykułu jest obecnie najważniejszą dla Polski zagadnieniem politycznym na gruncie Ligi Narodów. Jak wiadomo, artykuł 19 orzeka, że „Zgromadzenie może od czasu do czasu zapraszać członków Ligi Narodów do ponownego zbadania traktatów, które stały się niewykonalne, oraz stosunków międzynarodowych, których utrzymanie mogłoby pokój światowy narazić na niebezpieczeństwo. Ale decyzyja o tem uzależniona jest w każdym wypadku od jednomyślnej uchwały zgromadzenia Ligi Narodów, albowiem artykuł 5 paktu przeprowadza zasadę, że do uchwał zarówno Zgromadzenia, jak Rady Ligi potrzebna jest jednomyślność obecnych na zebraniu, że tylko kwestje proceduralne mogą być rozstrzygane większością głosów.

Na kartę artykułu 19 stawia polityka niemiecka w kwestji rewizji granic. P. Stresemann, chcąc dla Niemiec zdobyć silną pozycję w świecie międzynarodowym, mówiąc wiać o pokoju, „wyrzekł się” w Locarno wojny. Co prawda „wyrzekł się” tylko wojny zaczepnej, a jeszcze nie było wypadku, w którym Prusy czy Niemcy, napadając na inne państwo, byłyby się przyznały do roli napastnika; zawsze głosiły, a o wojnie światowej gloszą do dziś dnia, że były w położeniu przymusowym, że prowadziły wojnę obronną. To jedno.

A powtóre w temże samem Locarno udało się p. Stresemannowi przeprowadzić rozróżnienie między granicą wschodnią i zachodnią Rzeszy: zachodnia jest przez Berlin uznana dobrowolnie; nad wschodnią istnieje dla Niemiec znak zapytania. I tutaj cała polityka niemiecka zmierza do wygrania artykułu 19 paktu Ligi Narodów, napotyka jednakowoż, jako na zawadę, na warunek jednomyślności uchwały Zgromadzenia Ligi Narodów, zastrzeżony artykułem 5.

Niemcom chodzi o to, by warunek jednomyślności uchylić, a przynajmniej zredukować, by w każdym razie rozpoczęcie sprawy zależne było od zwykłej większości. Gdyby to się udało, wówczas polityka niemiecka dążyłaby do pozyskania intrygami większości w Zgromadzeniu, skłonnej do — „zaproszenia członków Ligi do ponownego zbadania” sprawy granicy pomorskiej a może i śląskiej. Polska byłaby wówczas stroną odmawiającą, protestującą, „robiącą Lidze trudności”, „narażającą pokój światowy na niebezpieczeństwo”. Byłby to początek — dalszego ciągu, któryby rozegrał się już poza Ligą Narodów.

Plan jest przejrzysty; taktyka jest także wyraźna. Ujawniono ją zresztą

Do wyborców w miastach województwa poznańskiego

Zaledwie dwa tygodnie dzielą nas od dnia, w którym odbywać się będą we wszystkich miastach naszego województwa wybory do rad miejskich. Wybory te zadecydują, w jakich rękach znajdzie się gospodarka miejska na lat 4. Od wyniku wyborów zależy będzie, czy miasta wielkopolskie, które tak korzystnie odróżniają się od wielu miast w innych dzielnicach, będą i nadal rządzone przez rozsądnych i oszczędnych, dbających o dobro publiczne obywateli, czy też dostaną się w ręce niepowołane, które łatwo mogą zatrzymać dalszy rozwój miast, a nawet w części zmarnować wieloletni dotychczasowy dorobek.

Ze smutkiem bowiem stwierdzić musimy, że rozbiście społeczeństwa, które zaczęło się po przewrocie w maju 1926 r., a tak gorliwie i systematycznie było prowadzone z dnia na dzień przez obóz „sanacyjny”, znalazło także swój wyraz przy układaniu list wyborczych. Doszło przecież do tego, że są miasta, w których na wybranych 6 radnych zgłoszono 7 list wyborczych. W atmosferze swarów i intryg uwypukliły się łatwo wyrastające niezdrowe ambicje jednostek, które dla zadowolenia własnych egoistycznych celów utworzyły odrębne listy, „Sanacja” zaś, nie przebiegająca w śródkach, gdy chodzi o ludzi kierunku narodowego, wytworzyła ferment we własnym obozie, czego przykładem wymownym jest fakt, że w szeregu miast wystawiono po dwie listy „sanacyjne”, a w mieście Poznaniu — cztery.

W warunkach takiego zamieszania i chaosu wyborca musi swym własnym rozumem i polskim sumieniem rozstrzygnąć, na którą listę odda swój głos w dniu głosowania. I musimy także ocenić, że gdyby to samo rozbiście, jakie się uwypukliło w ilości list zgłoszonych, znalazło swe odzwierciedlenie także w przyszłych radach miejskich, rady te nie mogłyby funkcjonować prawidłowo, bo niesłychanie trudno byłoby utworzyć w warunkach takiego rozbiścia większość o określonym programie, co niewątpliwie spowodowałoby zahamowanie normalnej pracy w samorządach miejskich.

Jak fatalne zaś skutki to rozbiście społeczeństwa polskiego miałyby w miastach pogranicznych, gdzie jeszcze odsetek Niemców jest dość duży, każdy to sobie dopowie. Toć właśnie w tych wyborach Niemcy, widząc rozbiście społeczeństwa polskiego, idą do wyborów w ścisłej łączności z Żydami, a także w wielu miastach Niemcy protestanci liczą na poparcie Niemców katolików.

Z troski zatem o dobro i prawidłowy dalszy rozwój miast naszych w

Wielkopolsce powstała inicjatywa w Komitecie Wyborczym Narodowego Obozu Gospodarczego w Poznaniu połączenia wysiłków komitetów narodowych wyborczych w poszczególne miasta w jedną organiczną całość.

Zwracamy się zatem do tych komitetów wyborczych, które powstały na tych samych podstawach ideologicznych, co Komitet Narodowego Obozu Gospodarczego (Lista nr. 10) w Poznaniu z wezwaniem:

- 1) spotęgowania akcji wyborczej przez wzajemną pomoc i koordynację pracy celem osiągnięcia jak najlepszych wyników,
- 2) zorganizowania w przyszłych radach miejskich zwartych klubów narodowo - gospodarczych, rządzących się ustalonym regulaminem, których członkowie działaczą będą solidarnie,
- 3) stworzenia po wyborach Związku Radnych, narodowych dla uzgodnienia i ujednolicenia prac w samorządach miejskich;
- 4) przekazania kierownictwa powyższej akcji porozumiewawczej Wydziałowi Wykonawczemu Komitetu Narodowego Obozu Gospodarczego w Poznaniu.

Wyborcy!

Ziemie nasze zachodnie są bezcennym skarbem dla państwa, gdyż posiadają ludność oświeconą i więcej zamożną od ludności innych dzielnic i stanowią już przez to samo bastion obrony na tych rubieżach Rzeczypospolitej.

Nie możemy więc dopuścić, by nasz wieloletni dorobek, będący taką chlubą całego narodu, został lekko myślnie zmarnowany przez zły wynik do rad miejskich. Wzywamy zatem wszystkie Komitety, o których wyżej była mowa — do bezwzględnego zgłoszenia akcesu do podanej powyżej inicjatywy i zwracania się w wszystkich sprawach, dotyczących wyborów pod jego adresem:

Wydział wykonawczy Komitetu Wyborczego Narodowego Obozu Gospodarczego w Poznaniu

(—) Witold Hedinger, senator,
prezes Rady Miejskiej m. Poznania,
Feliks Godlewski, inżynier;
Helena Grossmannówna;
Stefan Kałamajski, radny m. Poznania;
Józef Kawecki, b. poseł;
Stanisław Libera, radny m. Poznania;
Maksymilian Piłciński;
Roman Leitgeber, radny m. Poznania;
Ryszard Piestrzyński, redaktor;
Adam Piotrowski, redaktor;
Marjan Seyda, senator;
Leon Zugehoer, radny m. Poznania.

Adres Komitetu Wyborczego: Poznań, św. Marcin 65, I p. w podwórzu na prawo.

„Tajemnicze samobójstwo” kawalem reklamowym

Monachjum, 21. 9. (PAT.). Monachijska „Telegram-Zeitung” w depeszy z Wiednia wypowiedziała pogląd, że dramat na Königssee zainicjował kupiec wiedeński Winkler, zwany „królem piór wiecznych”. Winkler miał już kilkakrotnie inscenizować tego rodzaju rzekomo sensacje dramatyczne dla celów reklamowych. Treść listu, znalezionej wśród rzeczy rzekomego samobójcy, zwłaszcza zaś tendencja do wmieszania w ten wypadek osobistości

już latem b. r. na zjeździe Związków Przyjaciół Ligi Narodów w Madrycie. Niemcy i ich poplecznicy chcieli prze-

politycznych oraz powoływanie się na związek z zamachowcami terrorystycznymi, przypomina metodę reklamy, zastosowaną przy dawnych aferach Winklera w Austrii. Jak się okazuje, w sklepie Winklera w Wiedniu nic nie wiadomo o miejscu jego obecnego pobytu. Kilka pism berlińskich skłania się również do tego przypuszczenia, któreby wyjaśniło tajemniczą sprawę na Königssee, jako zwykły kawał reklamowy.

forsować uchwałę, że samo postanowienie „zaproszenia członków Ligi do ponownego zbadania traktatów” jest

kwestją wyłącznie proceduralną, wymagającą zwykłej tylko większości głosów. I sprawa byłaby o mały włos w Madrycie przeszła, gdyby nie zręczny i stanowczy sprzeciw Francuzów.

Teraz, bezpośrednio w Lidze Narodów, w jej komisji prawniczej nie odrzucono a limine wniosku chińskiego o zbadanie możliwości zastosowania artykułu 19 (Chińczykom chodzi o zniesienie kapitulacji), lecz — przy silnem angażowaniu się delegatów Niemiec i Węgier — powierzono podkomisji „uzgodnienie” wniosku chińskiego z belgijskim, który sprzeciwia się powołaniu specjalnej komisji dla badania możliwości zastosowania artykułu 19.

Do podkomisji prawniczej dostali się przedstawiciele Niemiec, Węgier, Chin, a więc zwolennicy „badania” artykułu 19, natomiast reprezentanta Polski tam niema. Tej Polski, która w tak żywy i bezpośredni sposób zainteresowana jest w utrzymaniu dotychczasowego stanu rzeczy.

Czy delegacja polska spoczywa na laurach po — przesądzonem już zresztą uprzednio — ponownem powołaniu Polski do Rady Ligi Narodów na miejsce niestale? Czy przedstawiciel Polski na to w niej zasiada, i Polską na to „ma pozycję” w Genewie, by wpływ delegacji polskiej w Lidze Narodów nie ważył, by Polski nie było tam, gdzie decydują się najważniejsze dla niej sprawy? Tak było w Hadze, tak dzieje się w Genewie.

Zbyt doniosłe rzeczy są w grze na terenie zewnętrznym, byśmy z nich mieli robić przedmiot porachunków wewnętrzno - politycznych; to zostawiamy naszym przeciwnikom, którzy w dawniejszych latach z polityki zagranicznej robili zawsze narzędzie nienawistnej, wprost dzikiej kampanji podjazdowej i propagandy partyjno - politycznej. Ale właśnie ze stanowiska najważniejszych ogólnych interesów narodo - państwowych, zagrożonych na terenie międzynarodowym, pytamy i wołamy: gdzie jest Polska, gdy godzi się w jej dobro żywotne?

Nie myślimy szerzyć pesymizmu, czy zgola wywoływać popłochu. Polska ma olbrzymie walory wewnętrzne i potężną siłę twórczą, jak tego dowodem Powszechna Wystawa Krajowa i Gdynia. Te walory wewnętrzne i ta siła twórcza będą decydowały o naszej przyszłości, ale wielka praca wewnętrzna nie dokonywa się na to, by część jej owoców była marnowana przez bierność, brak orientacji i słabość na terenie polityki zagranicznej, które dopuszczają do coraz znacniejszego dystansowania zwycięskiej Polski przez zwyciężone Niemcy, do wtłaczania Polski w coraz trudniejsze położenie międzynarodowe.

Wielkie zebranie Stronictwa Narodowego w Warszawie

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) — Wczoraj wieczorem w sali Resursy Obywatelskiej odbyło się wielkie zebranie Stronictwa Narodowego. — Przewodniczył prezes okręgu stołecznego Stronictwa, p. Hipolit Wąsowicz.

Referowali wśród żywych oklasków zebranych pos. prof. Roman Rybarski, p. H. Wąsowicz i pos. Karol Wierczak

SKŁAD NUT Gebethnera i Wolffa

w Poznaniu,

ulica Fr. Ratajczaka nr. 36.

poleca:

Moniuszko St.: Halka, opera w czterech aktach, partytura fortepianowa	12,—
" Hrabina, opera w trzech aktach, partytura fortepianowa	9,—
" Straszny dwór, opera w czterech aktach partytura fortepian.	12,—
" Verbum Nobile, opera w jednym akcie, partytu. fortepian.	5,—
Dumki polskie, na fortepian z podłożonym tekstem do śpiewu, opr. Zukowski	4,80
Miłość w pieśni " " " "	4,80
Pieśni narodowe " " " "	4,80
Pieśni towarzyskie " " " "	4,80

Album pieśni cygańskich, 3 zeszyty po	6,—
Ketelbey: Na perskim jarmarku (sur un marché persan) Intermezzo - Scene	4,80
" W klasztornym ogrodzie (in a monastery garden) Interim. - Romance	4,80
Album trzydziestu najpiękniejszych starych i nowych walców, na fortepian 2 tomy, po	8,40
Tanie wydawnictwa tomowe własne, Petersa, Litolffa, Steingrübera i inne.	
Partycje oper, do śpiewu i na sam fortepian. Szkoły na wszystkie instrumenty muzyczne.	dw 2226

Zamówienia z prowincji załatwia się odwrotną pocztą.

Rozbrojenie w nowej fazie

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

Geneva, 19 września. Najważniejszą komisją Zgromadzenia Ligi Narodów jest komisja trzecia — rozbrojeniowa. Zagadnienie zbrojeń łączy się bowiem bardzo ściśle ze sprawą bezpieczeństwa każdego państwa i jego ogólną polityką. Taktyka rozbrojeniowa każdego mocarstwa jest najlepszym wyrazem jego dążeń.

W roku obecnym przewodniczy komisji rozbrojeniowej p. Benesz. Ma on tym razem wiele do roboty. Jego wygimnastykowany umysł pośrednika i medjatora ciągle musi się wysilać, by godzić wybuchy znowu na tym terenie spór francusko - angielski. Francji nie reprezentuje już znany adwokat i poseł socjalistyczny Paul - Boncour, lecz prof. Cassin i wysoki urzędnik ministerjalny Massigli. Bronią oni swego punktu widzenia inteligentnie i sumiennie, lecz bez okrasz oratorskiej, jaką popiswał się p. Paul - Boncour. Na miejscu angielskiem wypłynął znowu lord Robert Cecil. Wysoki, zgarbiony, z pochyloną głową, pod maską idealizmu i wzniosłego pacyfizmu załatwia uparcie najbardziej egoistyczne interesy brytyjskie, które zmierzają do pozabawienia wojsk terytorjalnych państwa kontynentalne, zwłaszcza Francję, bo wojsk tych nie ma Anglja.

Pierwsze starcie nastąpiło przy omawianiu konwencji o pomocy finansowej Ligi dla państwa napadniętego. Projekt ten może uchodzić za przykład, jakimi możliwościami rozporządza w praktyce Liga Narodów. Na pozór nie można nie lepszego wymyśleć. Opierając się na art. 16 paktu Ligi Narodów, który mówi o finansowych sankcjach przeciw napastnikowi, projekt konwencji zmierza do tego, by państwo napadnięte lub zagrożone mogło natychmiast zwrócić się do Rady Ligi Narodów o pomoc, i by ta pomoc była mu udzielona automatycznie w formie pożyczki, gwarantowanej przez wszystkich sygnatarjuszy konwencji. Projekt przewiduje dokładnie całą manipulację finansową, otwierającą natychmiast napadniętemu krajowi kredyt, który bez gwarancji innych państw z trudem dałby się osiągnąć. Natomiast kredyty dla napastnika mają być wszędzie zamknięte.

Pomysł piękny, lecz w praktyce jest on bardzo słaby, o ile wogóle może uchodzić za realny. Udzielanie bowiem takiego kredytu zależy od jedno-

myślniej uchwały Rady Ligi, z wyłączeniem stron zainteresowanych. Gdy w Anglii powstała burza z powodu angażowania się rządu brytyjskiego w tę sprawę, odpowiedziano, że rzecz cała zależy od jednomyślnej uchwały Rady, czyli również od głosu angielskiego, a ten będzie dany wówczas, gdy Anglja będzie tego chciała.

Następnie jest jeszcze druga klasyczna trudność: jak ustalić napastnika, jakie są obiektywne i niezawodne kryteria, które pozwolą Radzie Ligi rozpoznać, kto jest napastnikiem i komu należy dać pieniądze. Próbowano już w Genewie sprezyzować to zagadnienie, ale czy jest ono wogóle możliwe do rozwiązania, choć ma dla całego systemu genewskiego znaczenie zasadnicze?

Przy omawianiu konwencji o pomocy finansowej właśnie na tym terenie wybuchł spór francusko - angielski. Obie strony są zgodne, że pomoc musi być udzielona w razie napaści zbrojnej, ale projekt zmierza do tego, by Rada Ligo udzieliła pomocy przed napaścią, celem zastraszenia napastnika i niedopuszczenia do wojny. Lord Robert Cecil sądzi, że za państwo, niezastępujące na poparcie, należy uważać takie, które nie wykoną zaleceń pokojowych Rady Ligi. Francuzi odpowiadają na to, że pakt Ligi Narodów nie mówi o tem, że te zalecenia muszą być wykonane, bo nie są one rozkazami. Rada Ligi Narodów nie jest przecież nadzorem. By przyjąć propozycję lorda Roberta Cecila trzeba by zobowiązać wszystkie państwa, że uznają zalecenia Rady za nakazy. Oba tych tez nie można było uzgodnić, wskutek tego art. 1 projektu konwencji nie jest ustalony. Cała sprawa przechodzi do zbadania w różnych organizmach Ligi Narodów z tem, żeby konwencja była gotowa najpóźniej w roku przyszłym.

Ale tak trudny do zrealizowania projekt, uważany jest tu za świetne narzędzie bezpieczeństwa. Delegacje Niemiec i państw skandynawskich dowodzą, że po przyjęciu takiego projektu bezpieczeństwo jest zapewnione, i wszyscy mogą się rozbrajać. Państwa te skwapliwie poparły też wnioski lorda Roberta Cecila, by wejście w życie projektu o poparciu finansowym uzależnić od wejścia w życie konwencji rozbrojeniowej.

Tymczasem sprawa ogólnego rozbro-

jenia doznała ogromnego skomplikowania wskutek zmiany rządu w Anglii. Rząd konserwatywny Baldwina, w obawie przed Ameryką i nie mogąc z nią dojść do porozumienia w sprawie zbrojeń morskich, doszedł do porozumienia z Francją. Porozumienie to polegało na tem, że Francja zgodziła się na ogół na angielską tezę zbrojeń na morzu, a Anglja uznała francuski system zbrojeń terytorjalnych, to znaczy obowiązkową służbę wojskową i posiadanie wywiczonych rezerw. Przygotowawcza komisja rozbrojeniowa, która obradowała w Genewie w kwietniu, zarejestrowała to porozumienie, przyczem delegat amerykański również uznał francuską tezę o zbrojeniach terytorjalnych. Niemcy wobec tego musiały siedzieć cicho. Zdawało się, że wszystko było na najlepszej drodze do zgody, uzależnionej tylko od porozumienia mocarstw w sprawie zbrojeń morskich i od wpisania do gotowej już niemal konwencji odpowiednich cyfr.

Rząd Mac Donalda całe to z trudem osiągnięte porozumienie wyrzucił do

góry nogami. Mac Donald jedzie do Ameryki, by, załagodziwszy załag o zbrojenia morskie, podzielić się z nią władztwem nad morzami i by narzucić wolę obu potęg anglosaskich innemu mocarstwu. Z tego powodu lord Robert Cecil złożył rezolucję, która zrywa osiągnięte przed pół rokiem porozumienie w sprawie wywiczonych rezerw. Jest to demonstracyjne zerwanie z Francją i uderzenie w najważniejszą gwarancję bezpieczeństwa państw zwycięskich w wojnie — w ich armje.

Problem rozbrojeniowy jest więc wyrazem przemian w układzie sił politycznych. Francja w tej żywotnej sprawie nie może liczyć na Niemcy, przyklaskujące czcigodnemu lordowi, który, pokłócony z konserwatystami właśnie z powodu ich polityki rozbrojeniowej, znalazł przytułek u socjalistów. Ale pod wpływem jego akcji tworzy się znowu przy Francji blok Japonji, Włoch, Polski i państw małej entente'y. Walka będzie ostra.

R. Piestrzyński.

X Teatr świetlny „Słońce“ X

Od soboty, dnia 21 września r. b. codziennie

BEZBOŻNE DZIEWCZĘ

najgłośniejsze arcydzieło filmowe Cecila B. de Mille'a

Film, który podziwia cały świat!!!

Pw 5497-38,199

Początek seansów 5, 7, 9.

Miejsca numerowane.

Przedsprzedaż biletów od godz. 12—2 w poł. przy kasach teatru „Słońce“ oraz od 12—6 po poł. na terenach P. W. K. w Pawilonie Obsługi Publiczności.

Zmiany w rządzie sowieckim

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) Zastępca sowieckiego komisarza ludowego skarbu Frunkin ustąpił z zajmowanego stanowiska. Frunkin był wybitnym przywódcą opozycji prawicy i szczególnie przeciwstawiał się rolnej polityce bolszewickiej. (w)

Zuchwały napad bandycki

Berlin, 19. 9. (PAT) W Zwichau dokonano w jasny dzień napadu na trzech kasjerów jednego z towarzystw kopalnianych. Kasjerzy ci wraz z dwoma robotnikami transportowali

na dwukółowym wózku worek, zawierający 86.000 marek. Nagle przystąpiło do nich dwóch, uzbrojonych w rewolwery ludzi, którzy odebrali im wszystkie pieniądze i zbiegli samochodem.

Japoński biały bez naturalny zapach kwitnącego bzu PERFUMY, WODY KWIAKOWE, PUDER I MYDŁO J. SZACH - WARSZAWA.

Pw 33.

Proszek i Mydło
Regera
najlepsze!

KREM PERŁOWY Ihnatowicza

idealna pasta do zębów. Nadaje zębom przepiękną białość, odkłada jamę ustną i usuwa kamień ślinowy.

W poniedziałek, dnia 23 września 1929 o godz. 8 wieczorem odbędzie się w wielkiej sali Ogrodu Zoologicznego

zebranie Stronnictwa Narodowego

na którym przemawiać będą: prezes sejmowego Klubu Narodowego

poseł prof. Roman Rybarski i poseł Karol Wierczak

Wstęp bezpłatny dla członków i sympatyków Stronnictwa.

Karty wstępu otrzymać można w biurze Stronnictwa Narodowego przy ul. św. Marcin 65, wejście z podwórza na lewo, a także przy wejściu na salę w dniu zebrania.

Sytuacja polityczna

Echa listu plk. Sławka — Przed nową enuncjacją Piłsudskiego

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) W związku z zaproszeniem rozesłaniem przez prezesa klubu B. B. Sławka daje wyraz swemu stanowisku tylko „Robotnik”, który uważa za najważniejsze zwołanie Sejmu. W kołach politycznych zwracają uwagę na kontrofensywę kół rządowo-sanacyjnych. Gdy lewica milczy, ze strony przeciwnej pojawia się atak po ataku: Minister Matuszewski w wywiadzie swym wyraźnie podkreśla, iż czyni to wskutek niedojścia do skut-

ku konferencji przewodniczących klubów. Poseł Sławek proponuje drugą konferencję. W niedzielę przemówi p. minister spraw wojskowych a zdaje się nie ulegać kwestji, że po liście pułk. Sławka nastąpią dalsze enuncjacje w najbliższym czasie. (w)

Warszawa, 21. 9. (AW) Jutro ukazać się ma w prasie warszawskiej nowy artykuł p. marszałka Piłsudskiego poruszający aktualne zagadnienia polityczne.

Z Ligi Narodów

Obrady komisji rozbrojeniowej — Wysunięcie projektu kompromisowego

Genewa, 21. 9. (PAT) Na trzeciej komisji trwa w dalszym ciągu dyskusja nad rezolucją lorda Celilla co do dalszych prac w dziedzinie rozbrojenia. Wczoraj przemawiał m. in. delegat polski minister Sokal, który podkreślił, że trzecia komisja nie jest instancją apelacyjną w stosunku do komisji przygotowawczej, że nie może jej dawać instrukcji, tembardziej, że 6-ta sesja przygotowawczej komisji przebrała pracę i raportu nie złożyła, nie należy przeto unicestwiać szeregu z trudem osiągniętych wyników. W zakończeniu minister Sokal proponuje, aby przewodniczący opracował projekt rezolucji dla Zgromadzenia, w którym ograniczyłby się do odzwierciedlenia poglądów, wypowiedzianych w debacie trzeciej komisji, nie dodając do tego żadnych sugestji ani instrukcji.

Następnie przemawiali delegaci duński, kanadyjski i inni. Delegat szwedzki Lange wyraził pogląd, że trzeba się zadowolnić skromnym pierwszym etapem osiągniętych prac w dziedzinie ograniczenia zbrojeń, że jednakże nie należy się wyrzekać sugestji do dalszych etapów. Wyraził przytem pogląd, że jeżeli w ciągu następnych 10 lat system zbrojenia nie ulegnie redukcji, to wojna jest nieunikniona.

Pod koniec posiedzenia ujawnił się wspólny kompromisowy projekt rezolucji, Politisa i Celilla, z którego usunięto drażliwe kwestje.

Dalszy ciąg dyskusji dzisiaj. Dyskusja zakończy się prawdopodobnie przyjęciem powyższego projektu rezolucji.

O rozbrojenie na morzu — Konferencja 5 mocarstw odbędzie się w styczniu

Nowy Jork, 21. 9. (AW) Koła rządowe Waszyngtonu przyjęły z dużym zadowoleniem fakt rozestania przez Anglię zaproszeń na styczniową konferencję pięciu mocarstw w sprawie rozbrojenia na morzu, mimo, iż dotychczas inicjatywa spoczywała w rękach Hoovera. Jak słychać konferencję przewodniczyć będzie Mac Donald. Z ramienia Stanów Zjednoczonych w konferencji weźmie udział sekretarz stanu Stimson, względnie sekretarz stanu Hughes. Prasa Stanów Zjednoczonych wskazuje dalej

w związku z konferencją, iż rokowania angielsko - amerykańskie w kwestji ustalenia ogólnego tonażu, oraz ilości jednostek bojowych obu flot, są na najlepszej drodze. W rokowaniach amerykańsko - angielskich nie były jednak dotychczas poruszane cyfry ogólnego tonażu flot: francuskiej, włoskiej i japońskiej. Pisma wskazują, iż nie osiągnięto jeszcze formalnego porozumienia w kwestji ilości krążowników 10.000-tonnowych, którą posiadać mają Stany Zjednoczone.

Po dymisji Woldemarasa

Silne wrażenie w Kownie — Stanowisko wojska

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) Kowno przeżywa bardzo silne momenty po dymisji Woldemarasa. Przybycie Tubialisa może nastąpić najwcześniej 25. bm. Akcję główną prowadzi dzisiaj Smetona. Wczoraj konferował z Puriskisem, b. ministrem spraw zagranicznych. Sensację wywołało pojawienie się na mieście generała Plechawicjusza. Woldemaras chciał zniewolić go do wyjazdu zagranicę, wskutek czego Plechawicjusz skrył się w mieście. Wczoraj pojawił się na ulicach. Udał się do Smetony, z którym konferował. Plechawicjusz grozi przewrotem zbrojnym, gdyby Woldemaras ponownie objął ster rządu. Smetona przyjął postać niemiec-

kiego w Kownie, który się informował na temat przesilenia. Wśród pogłoszek najcharakterystyczniejszą jest, że nuncjusz papieski rozpoczął rokowania z chrześcijańską demokracją, którą pragnie zaprowadzić do nowego rządu. W wojsku ścierają się dwa fronty. Wyżsi oficerowie stoją za Woldemaraszem, niższe szarże wierzą w dobrą intencję Smetony i zajmują pozycję wyczekującą. Smetona wydał apel do oficerów, wzywający ich do zachowania spokoju. Według pogłoszek na premiera wysuwana jest kandydatura Daukantisa, która oznaczyłaby zmianę polityki zagranicznej w kierunku wybitnie antysowieckim. (w)

O kurs polityczny nowego rządu litewskiego

Ryga, 21. 9. (PAT.) Współpracownik „Segodnia” od osoby, którą dziennik określa jako dobrze poinformowaną, otrzymał następujące informacje o przyczynach kryzysu gabinetowego na Litwie. Zmiany, jakie nastąpiły w Kownie, zostały wywołane względami zupełnie osobistymi. Żadne zasadnicze zmiany w kursie politycznym nie będzie, wszystko pozostanie jak dawniej. Najlepszym dowodem tego może być ta okoliczność, iż nowy rząd prawdopodobnie całkowicie będzie się składał z osób, które wchodziły w skład gabinetu Woldemarasa, a nawet prezydent republiki, w którego rękach ześrodkowane są wszystkie rokowania dotyczące utworzenia nowego rządu, bardzo by sobie życzył, żeby do nowego rządu wszedł również Woldemaras w charakterze ministra spraw zagranicznych. Czy

uda się prezydentowi namówić Woldemarasa, by wyraził swą zgodę, trudno obecnie przewidzieć.

Od ministra finansów Tubialisa, któremu telegraficznie zaproponowano podjęcie kierownictwa nowego gabinetu, dotychczas nie otrzymano jeszcze odpowiedzi. Tubialis powraca z zagranicy do Kowna 25 lub 26 września. I zapytanie, co do programu przyszłego rządu, przedstawiciel „Segodnia” otrzymał odpowiedź, iż nie jest przewidywane żadne przesunięcie ani porozumienie w kierunku prawicy lub lewicy, ale być może, byłoby pożądane, by nowy rząd zwrócił większą uwagę na sprawy wewnętrznej polityki, a szczególnie na życie ekonomiczne kraju. Co się tyczy zwołania Sejmu, sprawa ta stanie się aktualną dopiero po wyborach do lokalnych samorządów.

Woldemaras usuwa się od życia politycznego

Kowno, 21. 9. (AW) Dziennik „Lietuwos Zinies” wydał w piątek po południu dodatek nadzwyczajny, w którym zamieszcza sensacyjne oświadczenie był. prezesa ministrów

Woldemarasa złożone przedstawicielowi tego dziennika. Woldemaras na pytanie, czy wejdzie do tworzącego się gabinetu i jaką tekę ewentualnie obejmie, odpowiedział krótko: „Muszę

kategorycznie oświadczyć, że od tej chwili, w przyszłości, żadnego stanowiska państwowego ani wewnątrz, ani na zewnątrz kraju nie obejmę. Decyzja moja jest nieodwołalną”. Na pytanie, co zamierza Woldemaras czynić w przyszłości, odpowiedział b. prezes ministrów żartobliwie: „Muszę teraz znaleźć sobie nowe mieszkanie”.

Projektowane nowe podróże „Zeppelin”

Berlin, 21. 9. (AW) Podróż „Zeppelin” do Ameryki, która miała się odbyć na jesieni, została zaniechana. „Zeppelin” dokona jeszcze 10 lotów pasażerskich nad terenami Rzeszy Niemieckiej. Również w zimie „Zeppelin” nie przerwie podróży, przyczem odbędzie szereg lotów nad morzem Śródziemnym i w strefie ciepłego klimatu. „Zeppelin” podczas kilku podróży weźmie na pokład załogę ćwiczebną, która po szeregu lotów próbnych i odpowiednim przygotowaniu stanowić będzie załogę nowego wielkiego sterowca niemieckiego.

DEFICYT HANDLOWY MOŻE KAŻDY Z NAS ZWALCZAĆ KUPUJĄC TOWARY KRAJOWE

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8 zł 88,35 gr, w Gdańsku na Warszawie 8,88 1/4 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mkn. w dewizach — 211,88 zł, gotówką — 211,45 zł; za 100 guld. gd. w dewizach — 172,46 zł, gotówką — 172,12 zł.

Poznańska Giełda Pieniężna

Poznań, 21 września 1929
Giełda dzisiejsza miała przebieg również spokojny. Zauważa się, że zlecenia na kupno wzgl. sprzedaż różnią się w kursach dość znacznie, wobec czego nie docho- dzi niektórym papierami do zawarcia transakcyj.

Z pap. procent. wzgl. lokacyjnych płacono za 5 proc. poz. konwers. 48 proc. i za 4 proc. listy zast. konwert. ziemskie 41 proc. zaś robiono transakcje 4 proc. poz. inwestycyjną po 118,— i 8 proc. listami dolarowemi P. Z. K. po 95 proc. (przy dew. 8,90). Dopytywano się w dalszym ciągu o 6 proc. listy żytnie po 23,50 jednakże nie było od dawców.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych płacono za Bank Związku 78,50 i za R. Maya 96,50, zaś Goplanę oddawano po 10,—

Cedula urzędowa z dnia 21 września 1929 r.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 48% P.

8% dol. listy Pozn. Ziem. Kredyt. 95% +
4% listy zastaw. konw. Pozn. Ziem. Kred. 41% P.

(Kurs w złotych)

4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna 118,— +

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)

Bank Zw. Spółek Zar. I em. zł 78,50 P.

Akcje przemysłowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)

Gopłana I—II em. zł. 10,— O.

Dr. Roman May I em. zł. 96,50 P.

Tendencja: Spokojna.

Giełda warszawska

dnia 21 września 1929 r.

Waluty Gotówka

Dol Stan Zjedn. tr 8,88 sp. 8,90 kup. 8,88

Dewizy:

Belgia	tr 128,93	sp. 124,24	kup. 128,62
Holandja	357,61	358,50	356,70
Londyn	043,22	043,33	043,11
Nowy Jork	008,90	008,92	008,88
Paryz	034,90	034,99	034,81
Praga	026,39	026,45	026,33
Szwajcaria	171,83	172,26	171,40
Włochy	046,66	046,78	046,54

Papiery państwowe i obligacje:

4% poz. inwest.	119,50	119,25	119,75
5% poz. premj. dol.	000,00	000,00	061,25
5% poz. konw.	000,00	000,00	049,50

Akcje w złotych:

Bank Polski	000,00—170,00
Bank Zw. Sp. Zarobk.	000,00—078,50
Modrzejów	021,75—022,00
Norblin	000,00—025,00
Parowozy	000,00—025,50
Starachowice	000,00—025,25

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg

reszta za 100 kg

Berlin, dnia 21 września 1929

Pszonica march. od st. zał.	2,00—2,25,00
Term. zał.: stała, do st.: słaba.	
Zyto march. od st. zał.	7,00—180,00
Term. zał.: stała, do st.: słaba.	
Owies march. od st. zał.	164,00—174,00
Tendencja słabsza.	
Jęczmień cwarowy	205,00—223,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień past. i przemysł.	170,00—186,00
Tendencja spokojna.	
Kukuruzza loco Berlin	210,00—211,00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenna	27,25—33,75
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia	24,00—27,25
Tendencja utrzymana.	
Osipa pszenna	11,60—12,25
Tendencja utrzymana.	
Osipa żytnia	10,80—11,25
Tendencja utrzymana.	
Groch Victoria	38,00—46,00
Groch dr. jad.	28,00—33,00
Groch past.	21,00—23,00
Makuchy rzepakowe	18,50—19,00
Makuchy niane	24,30—24,60
Wytłoki suche	12,50—12,70
Srut Soja	20,20—20,70
Płatki ziemniaczane	17,80—18,40
Ogólna tendencja słaba.	

„Batra” — „Batra” — goniec ryczy
„Kto baterję kupić życzy,
Temu radzić mogę szczerze:
Niechaj tylko „Batrę” bierze!”

Baterje „Batra” są bezsprzecznie najlepsze. Pw 5190-38,180
Fabryka Elementów i Bateryj „BATRA” Poznań.

ANTIBIADENTOSAN PASTA

BIELI CZYSZCI CHRONI OD ZEPSUCIA DO ZĘBÓW

Prezydent Rzplitej na kresach wschodnich

Białystok, 21. 9. (AW.) Wczoraj odwiedził Białystok po raz pierwszy Prezydent Rzplitej. Przedstawiciele samorządu miejscowego, władz państwowych i wojskowych, duchowieństwa wszystkich wyznań, oraz delegaci instytucji społecznych zgromadzili się przy bramie triumfalnej, wzniesionej koło dworca kolei. O godzinie 12 min. 10 zapowiedziano przybycie p. Prezydenta sygnałami syren fabrycznych i strażackich. O godz. 12,15 zjechał Prezydent Rzplitej i przyjął raport dowódcy kompanji honorowej 12 pp., poczem prezydent m. Białegostoku Hermanowski powitał p. Prezydenta i ofiarował p. Prezydentowi chleb i sól. Wojewoda białostocki p. Kirst przedstawił p. Prezydentowi przedstawicieli władz. Pastor ewangelicki Zirkwitz oraz rabin żydowski dr. Rozenmann wyśpłosili również przemówienia powitalne. Trzy uczennice wręczyły p. Prezydentowi kwiaty i wypowiedziały krótkie wierszki. Następnie p. Prezydent udał się do pałacu, w którym mieści się urząd wojewódzki. Młodzież szkół powszechnych z drużynami harcerskimi oraz straż pożarna i wojsko utworzyły szpaler, ludność wznosiła owacyjne okrzyki. O godz. 3 przy dźwiękach hymnu narodowego udał się p. Prezydent w dalszą podróż w stronę Wołkowską, żegnany owacyjnie przez ludność.

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) Owacyjnego przyjęcia doznał Prezydent Rzplitej podczas swej podróży po kresach wschodnich w Słonimiu, gdzie m. in. uczestniczył w położeniu kamienia węgielnego, budującego się gmachu miejskiej szkoły średniej oraz w poświęceniu i otwarciu muzeum regionalnego, poczem przyjął hołd miejscowego społeczeństwa.

W dalszej swej drodze zatrzymał się p. Prezydent w kilku wioskach, celem zwiedzenia gospodarstw rolnych, wityany wszędzie bardzo serdecznie przez ludność miejscową bez różnicy wyznania i narodowości, witałą go głową państwa chlebem i solą. Wczoraj o godz. 5 po poł. przybył p. Prezydent do Baranowicz, wityany przez przedstawicieli władz z woj. Raskiewiczem na czele i ludność miejscową. Po krótkim wypoczynku w mieszkaniu dowódcy brygady kawalerji pik. Skotnickiego udał się p. Prezydent do gmachu starostwa, gdzie przyjął hołd od miejscowej ludności, poczem wizytował szkołę handlową Polskiej Macierzy Szkolnej oraz odwiedził świetlicę kolejarzy „Ognisko”. Wieczorem p. Prezydent wziął udział w bankiecie wydanym na jego cześć w salonach straży ogniowej, a następnie w raucie urządzonej przez Rodzinę wojskową, Związek ziemianek i gospodyń wiejskich.

stów, 17 agrarjuszy, 7 liberałów, 23 ludowców, 1 niezależny o tendencjach liberalnych, 52 socjal - demokratów i 2-ch komunistów.

Otwarcie zjazdu delegatów Ligi Morskiej i Recznej

W dniu dzisiejszym rozpoczął obrady w Poznaniu walny zjazd delegatów Ligi Morskiej i Recznej. O godz. 9 rano odbyło się w kościele Farnym uroczyste nabożeństwo na intencję zjazdu, poczem delegaci udali się grupami do auli uniwersyteckiej, gdzie za chwilę miano otworzyć obrady. Krótko przed jedenastą wielka sala uniwersytecka zapelniała się do połowy. Obrady zajął dłuższym przemówieniem prezes Rady Głównej p. Krzyżanowski, w którym dziękował m. in. imieniem zarządu Ligi magistratowi m. Poznania za gościnę, oraz miejscowemu kołu Ligi za dobrą organizację zjazdu. Na zakończenie wznosił okrzyk na cześć Prezydenta Rzplitej i zaproponował wysłanie telegramu z podziękowaniem za współpracę do min. Kwiatkowskiego. Pod punktem przemówień powitalnych składali życzenia: dyr. Rumel, inż. radca Ruge w im. m. Poznania i prez. Ratajskiego, admirał Borowski, Frankowski w im. marynarki wojennej, Kazimierz Zieleniewski w im. Rady Polaków zagranicą i dr. Załęski w im. naukowego instytutu emigracyjnego. Z kolei odczytano listy i telegramy z życzeniami.

W skład prezydium zjazdu weszli: pp. przewodniczący pozn. koła Ligi dr. Sławski, admirał Borowski, dr. Rumel, mec. Rostka, prof. Niemczycki ze Lwowa, redaktor Powidzki, Morozowski z Ostrowca, plk. Małyszka z Warszawy, plk. Wyrostek, inż. Tysza ze Skarżyska, mjr. Gąsiorowski z Grudziądza i in.

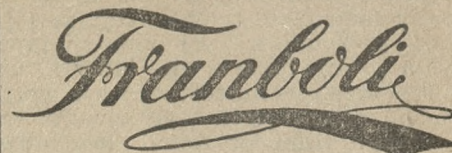
Po załatwieniu spraw formalnych przystąpiono do właściwych obrad. Plk. Wyrostek odczytał obszernie sprawozdanie z całorocznej działalności Ligi. Tak

Czy wiesz że...

Nic Ci nie pomoże
nowy strój balowy,
Ani też misterna ondulacja
głowy,
Pw 5014.14-Z 572
Jeśli nie użyjesz - strojąc
się na bal -
Cudnych perfum ŻAKA
„LILAS IMPERIAL”...

samo komisja rewizyjna złożyła dłuższe sprawozdanie. W rezultacie wybrano 9 komisji, a mianowicie: mandatową, statutową i organizacyjną - propagandową, budżetową, marynarki handlowej, marynarki wojennej, kolonialną, żeglugi śródlądowej, turystyczną i matki. Wnioski przydzielono poszczególnym komisjom.

Popołudniowe obrady rozpoczynają się o godz. 16. (tr.)

Nowootworzony Warszawski Skład fabryczny przy ul. 27 Grudnia nr. 10 poleca luksusowe

CZEKOLADKI, MARCEPANY,
KARMEŁKI i t. d.

Ceny warszawskie nie podwyższone.
nr 8940

Nowoczesne, indywidualne pielęgnowanie urody.

Dawniej zasadało się pielęgnowanie urody na bezkrytycznym doborze przeważnie szkodliwych szminek, pudrów i kremów, celem pokrycia wad urody. Dziś zrozumiela uświadomiona kobieta konieczność celowej higieny, tudzież potrzebę zwalczania przedwczesnego wędnięcia zabiegami oraz kosmetykami, dostosowanymi do właściwości i zmian danej cery. Tą drogą przeobraża się n. p. tłusta, połyskująca cerę, skłoną do tłustego łuszczenia się oraz wgrów i porów - w prawidłową. Jeden z tych objawów lub zajęcia środkowej tylko części twarzy wystarcza do rozpoznania skłonności do tłuszczenia się cery. Przedewszystkiem wystrzegaj się kremów, mydeł, zimnej wody i zagranicznych pudrów metalicznych, zasklepiających pory. Twarz spłokiwać długo 3 razy dziennie gorącą wodą a rano i wieczorem zastosować leciuchno proszek marmurowy „Miraculum”. Co drugi wieczór napażać twarz przez 5 minut nad parą, spłokiwać gorącą wodą a po osuszeniu wyciskać większe wargi. Wrazie łuszczenia się - powlekać twarz na 10 minut przed myciem oliwą jałdąną. Posługiwać się wyłącznie odłuszcającym pudrem higienicznym Dra Lustra.
Tw 354 Dr Z. B.

Badanie przyczyn katastrofy górniczej

Katowice, 21. 9. (PAT) W porozumieniu i za zgodą wyższego urzędu górniczego w Katowicach przybył wczoraj na Śląsk przedstawiciel niemieckiego wyższego urzędu górniczego we Wrocławiu nadradca Weber, celem przestudjowania i użytkowania materiału, dotyczącego ostatniego nieszczęśliwego wypadku na kopalni „Hildebrandt”, przy badaniu przyczyn katastrof, jakie miały ostatnio miejsce w Niemczech. P. Weber (b. naczelnik okręgowego urzędu górniczego w Królewskiej Hucie w r. 1911) poinformowany został o przypuszczalnym przebiegu wypadku, poczem udał się z wiceprezesem wyższego urzędu górniczego inż. Majewskim na kopalnię „Hildebrandt”, gdzie dokonał szeregu obserwacji i spostrzeżeń.

Katowice, 21. 9. (PAT) Śledztwo, prowadzone przez władze górnicze śledcze w sprawie ostatniej katastrofy górniczej na kopalni „Hildebrandt”, dobiega końca. Przyczyna katastrofy nie została jeszcze ostatecznie ustalona i wyjaśniona.

Znów konfiskata „Polonji”

Katowice, 21. 9. (AW) Wczorajszy numer „Polonji” uległ konfiskacie za artykuł „Rząd a Sejm”, uwagi na marginesie komunikatu rządowego.

Wypadki lotnicze

Berlin, 20. 9. (PAT.) Wczoraj w godzinach popołudniowych spadła w okolicy Pily awionetka. Pilot dr. Liebig oraz towarzyszący mu b. kapitan Hermann, jeden z najstarszych pilotów niemieckich, ponieśli śmierć.

Berlin, 20. 9. (PAT.) Z Kłajpedy donoszą, że w okolicy Althofu spadł litewski samolot wojskowy, przyczem wskutek eksplozji zbiornika obaj lotnicy ponieśli śmierć.

Obawa trzeciego wybuchu gazów

Paryż, 21. 9. (AW) Z Metz donoszą, iż w związku z dwoma eksplozjami w kopalni „St. Charles” w Klein Rosseln istnieje obawa trzeciego wybuchu gazów. Z otworu kopalni dobywają się wielkie kłęby żółtego dymu. Wybuch, który może przewyższyć co do siły dwa poprzednie, zagraża również pobliskiej kopalni „St. Joseph”. Domy mieszkalne w promieniu kilkuset metrów ewakuowano.

Straszne skutki przedwczesnej eksplozji

Paryż, 21. 9. (AW.) Donoszą tu z Metz, iż dzisiaj przed południem na robotach prowadzonych przy budowie kanału na Mozeli wydarzył się straszny wypadek. Mina założona celem wyśadenia pewnego odcinka gruntu eksplozowała przedwcześnie. Skutki eksplozji były straszne. W pierwszej chwili nie można było zorientować się czy 12 robotników, którzy w tem miejscu akurat pracowali zostali zabici, czy też ziemia przysypała ich zupełnie. Po odkopaniu zasypanych okazało się, iż dwóch z nich poniosło śmierć, a 10 oprócz ogłuszenia nie doznało żadnych obrażeń.

Koloniści polscy w Brazylii

Rio de Janeiro, 21. 9. (PAT) Do Rio de Janeiro przybyła pierwsza grupa kolonistów polskich, udając się na tereny kolonizacyjne w Espirito i Santo. Kolonistów powitali na okręcie i odwiedzili na Wyspie Kwiatów w imieniu poselstwa chargé d'affaires p. Stanisław Głuski, przedstawiciele towarzystwa kolonizacyjnego, patronatu oraz miejscowej kolonji polskiej. 25 b. m. koloniści wyjadą drogą na Victorję do terenów kolonizacyjnych.

Katastrofa autobusu

Warszawa, 21. 9. (Tel. wł.) Wczoraj wywrócił się autobus koło Siedlec. Jeden z pasażerów poniósł śmierć. (w)

Burze we Francji i Hiszpanji

Paryż, 21. 9. (PAT.) Szalejące w różnych okolicach Francji burze spowodowały liczne pożary. Jest szereg ofiar w ludziach. Szkody znaczne.

Madryt, 21. 9. (PAT.) W Walencji, Santander, Alicante i Sorrente burze wyrządziły znaczne szkody. Dwie osoby zostały zabite, a 9 odniosło rany.

Wulkan Krakatoa znów czynny

Batavia, 21. 9. (PAT) Wczoraj po południu wulkan Krakatoa wznowił swą działalność. Na wyspie dały się odczuć silne wstrząśnienia podziemne, po których nastąpiły wybuchy, dochodzące do 150 metrów wysokości.

Wynik wyborów w Szwecji

Stockholm, 19. 9. (PAT) Po odbytych ostatnio wyborach częściowych i wyborach uzupełniających nowa pierwsza izba Rikszagu posiada skład następujący: 49 konserwaty-

1 Dolar za każdą żywą pluskwę

znalezioną po dokonaniu dezynfekcji preparatem „Fumigatore-Cimex” zaplaciemy w gotówce. Preparat ten jest jedynie uznany przez Minist. Spraw Wewn.

Dep. Zdrowia jako środek dezynfek. przeciwko wszelk. rodzaj. insektom a specjalnie bakterjom chorobowym dyfteyru i tyfusu brzuszego. Tw 356

Zakłady Ciemiczno-Dez. n. s. k. j. n. e.
„Salvator”, Katowice, Teatralna 10.
Do naprawy we wszystkich apt. i drog.
Wszelkie zgłoszenia należy kierować do:
Przedstawicielstwo na Wo. Poznańskie:
R. Barcowski S. A. Poznań, Składowa 13/18

KROCZYMY NAPIRZÓD!

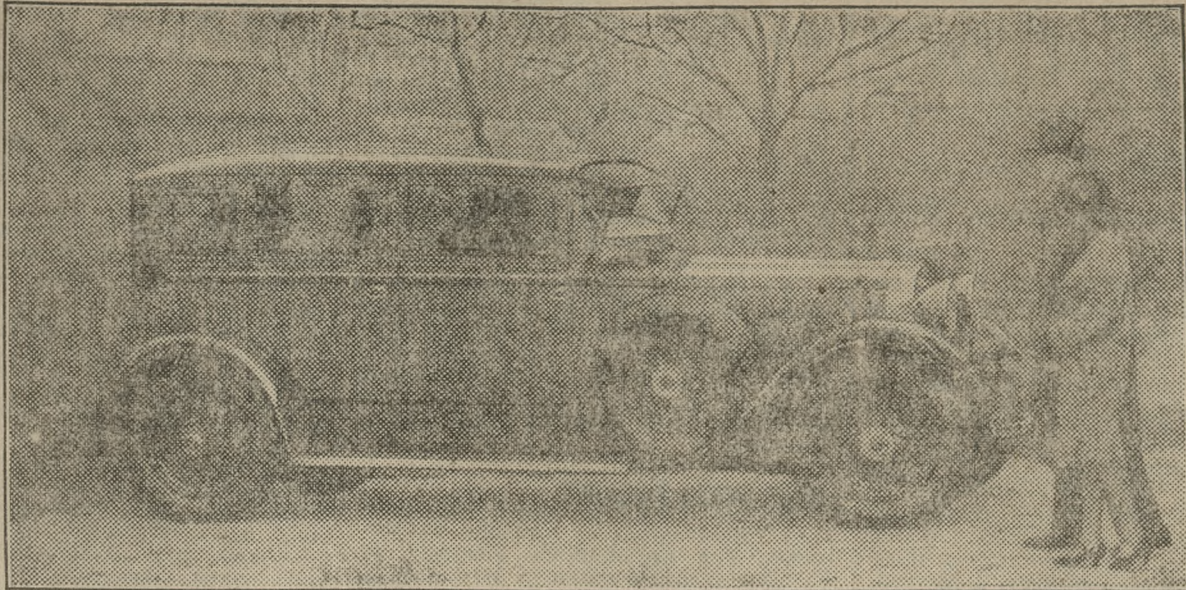
UDOSKONALAMY STAŁE NASZE WYROBY!

ŚRODKI DO PIELĘGNOWANIA ZĘBÓW

PULSA

PRZEM. MYDL. I PERFUM. FR. PULSA S.A. WARSZAWA WIERZBOWA 11

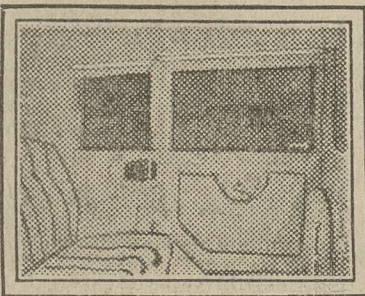

Bezpieczeństwo jest najważniejszą zasadą konstrukcyjną samochodu a przy budowie Lincoln, zasada ta uwzględniana jest w całej swej rozciągłości.

Rama jego jest nadzwyczaj mocna i ciężka; taką-że moc uwydatnia jego nadwozie, w którym, pod luksusowym obiciem, znajdujemy silne układy wzmacniające.

Na szczególną uwagę zasługuje system sześciu hamulców, który w wysokim stopniu przyczynia się do bezpieczeństwa jazdy również i przy dużych szybkościach. Wszystkie

hamulce są kryte i zabezpieczone, zapewniając prowadzącemu absolutne panowanie nad wozem podczas jazdy.

Wszystkie szyby

Lincolna są z nierozpryskującego się szkła. Doskonale zawieszenie resorów, hydrauliczne amortyzatory oraz odpowiednia reakcja pochwy wału kardanowego w związku z wybalansowanym ciężarem wozu istotnie przyczyniają się do bardziej bezpiecznej i wygodnej jazdy.

Do tego należy dodać i piękność Lincoln. Piękno i bezpieczeństwo złączone w harmonijną całość, stwarzają wóz, w granicach możliwości najbardziej zbliżony do perfekcji.

Dla wypróbowania nowego Lincoln prosimy zwrócić się do jednego z poniżej wymienionych przedstawicieli:

Motofors Sp. z ogr. odp.
Kredytowa 9, Warszawa

"Autotraktor" Sp. z ogr. odp. J. Zagórski
Ossolińskich 1, Warszawa Ogródowa 17, Poznań

Ludwik Hubicki, ul. "Eshape" Sp. H/P z o. p.
Szpitalna 11, Kraków Akademicka 15, Lwów

LINCOLN

DZIAŁ SAMOCHODÓW LINCOLN . FORD MOTOR COMPANY

nr 8526

Lwów i Małopolska wschodnia pod „sanacją”

Jest rzeczą wiadomą, że system „sanacyjny” rozbił spoiwość społeczeństwa polskiego w Małopolsce wschodniej w sposób wogóle w tym kraju nieznan. Od dziesiątek lat główny wysiłek myśli politycznej polskiej szedł ku zjednoczeniu sił polskich na tej ziemi i osiągnięto w tym kierunku poważne wyniki i zdobycze. „Sanacja” osiągnęła ten skutek, że społeczeństwo polskie Małopolski wschodniej jest zupełnie rozbite.

Dzisiaj ziemie te, dawniej tak ożywione działalnością obywatelską, są zmartwiałe. Natomiast niema dnia, by nie wypluwała jakaś wiadomość, ponuro malująca dzisiejsze stosunki i dzisiejszych ludzi we Lwowie i w Małopolsce Wschodniej.

Niszczenie szkół polskich we Lwowie

Nawet popierający rządy dzisiejsze „Il. Kurjer Codz.” (nr. 256) zamieszcza głosy ze Lwowa w tej sprawie i donosi:

„Na rok szkolny 1929/30 przyznano prawo publiczności pięciu prywatnym gimnazjom ukraińskim we Lwowie, zaś odebrano zupełnie prawo publiczności jedynemu dwu polskim gimnazjom męskim prywatnym we Lwowie, cieszącym się najlepszą opinią publiczności i w sferach pedagogicznych, to jest gimnazjum Kistryna i prof. Warzenicy.

Dzieje gimnazjum Kistryna, to jest Zakładu im. Henryka Jordana we

Lwowie, założonego w r. 1909, a obejmującego także szkołę powszechną, to jedna z najchlubniejszych kart w dziejach szkolnictwa polskiego.

Do nauczania w gimnazjum angażowano od początku aż do dnia dzisiejszego jedynie najwybitniejsze siły nauczycielskie o pełnych ustawowych kwalifikacjach. Wszyscy profesorowie tego gimnazjum byli zarazem profesorami gimnazjów rządowych. Niejednokrotnie byli równocześnie profesorami uniwersytetu lub politechniki. Grono profesorskie było tu zawsze znacznie liczniejsze, niż w gimnazjach rządowych, ponieważ każdy przedmiot był wykładany przez specjalistów.

Niepodobna wyliczyć tu wszystkich byłych i obecnych wybitnych profesorów; między innymi wykładali w tem gimnazjum dr. Władysław Witwicki, obecnie profesor uniwersytetu w Warszawie, dr. Silnicki, obecnie profesor uniwersytetu w Poznaniu, dr. Roniewicz, profesor uniwersytetu we Lwowie, dr. Jakób, profesor politechniki we Lwowie.

Duszą i sercem zakładu był jednak jego dyrektor admin. p. Kistryn. Gorące umiłowanie młodzieży, którą miał w swojej opiece, czyniło go towarzyszem zabaw i ukochanym nauczycielem młodszych, a serdecznym przyjacielem i surowym, w miarę wyrozumiałym ojcem dla starszych. Już od trzeciej klasy szkoły powszechnej urządził raz w tygodniu wychodzące

poza program szkolny, jednakże obowiązkowe pogawędki na różne tematy ideowe i praktyczne. O czem tam nie mówiono: była mowa o miłości Ojczyzny i koleżeńskości, o ustroju Polski, jej życiu, stosunkach ekonomicznych, o systemach monetarnych i taktyce wojskowej.

I na ten zakład właśnie zapadł wyrok zagłady.

Oficjalne powody odmówienia prawa publiczności: brak własnego budynku i brak dostatecznych pomocy naukowych (gabinetów).

A gdzie mieszczą się rządowe gimnazja: IX-te przy ulicy Chocimskiej, X-te w gmachu pobernardyńskim, XII przy ulicy Szumlańskich, filje żeńskie gimnazjum im. Królowej Jadwigi, przy ulicy Wałowej i Franciszkańskiej i wiele innych rządowych gimnazjów we Lwowie i na prowincji? Czy we własnych budynkach? A w jakim stanie znajdują się budynki wymienionych gimnazjów? Budynek filji gimnazjum Królowej Jadwigi przy ulicy Wałowej to zupełna ruina, mimo świeżego otynkowania, schody zużyte zmieniły się miejscami w równię pochyłą, we wszystkich klasach odór z ustępów, nieczystości z kuchni prywatnych na I piętrze, a w tem zgnieciem powietrza uczennice siedzą bez przerwy przez całych sześć godzin nauki, bo budynek nie ma zupełnie podwórza. Nie wiele lepiej i w innych wymienionych zakładach. Po 50 uczniów ciśnię się w klasach, liczących powierzchni 30 i mniej metrów kwadratowych.

Zakład im. Henryka Jordana mieści się w dużym budynku z ogromnym podwórzem. Ma światło, słońce i powietrze. Sale u. był wielkie, ale at

zanadto wystarczające na 20 do 36 uczniów.

A jakże nieprawdopodobnym jest powód drugi — w miejscowości, gdzie jest tyle znakomicie zaopatrzonych gabinetów w gimnazjach rządowych, gdzie jest tyle muzeów przyrodniczych, przemysłowych i artystycznych — w wypadku, gdy zakład stale korzystał z gabinetu rządowego gimnazjum ósmego, rozumie się za odpowiednią opłatą i za zezwoleniem władz szkolnych. Tak za odpowiednią opłatą, trzeba bowiem wiedzieć, że zakład utrzymywał się sam i nie brał ani grosza subwencji rządowej lub prywatnych. Nie był nikomu ciężarem!

Właściwa przyczyna odmówienia prawa publiczności jest dziś tajemnicą poliszynela! (Pisaliśmy, że jest nią polityczno-osobista intryga pewnej wpływowej grupy. — Red.)

Tyle „Il. Kurjer Codz.”!

A jak jest w Kołomyi?

To samo pismo (nr. 256) donosi z Kołomyi:

„Jest coraz gorzej. Od kilku lat, mimo wzrostu frekwencji uczniów i przejścia na emeryturę wielu nauczycieli, stan sił nauczycielskich jest mniejszy, niż dawniej, tak, że w pełnej szkole 7-klasowej uczy zwykle 7 sił nauczycielskich i to już razem z kierownikiem. W tych warunkach nauczycielstwo jest przeciążone pracą, a nauka w przepełnionych salach i łączonych klasach (n. p. 5 z 6 lub 6 z 7) nie przedstawia zbytnej wartości.

„Dalej, według programów, już od klasy 4-iej w szkole powszechnej prowadzi się naukę systemem grupowym, to znaczy, że w szkole 7-klasowej powinno być conajmniej pięć sił z wyższym kursem nauczycielskim, czyli 5 specjalistów do poszczególnych przedmiotów. Ponieważ jednak specjalistów jest brak, przeto pożyczają się ich z innych szkół. Wędrują więc oni z jednej szkoły do drugiej, co oczywiście nie wpływa również na podniesienie poziomu nauczania.

„Od tego stanu odbija jaskrawo uprzywilejowanie szkolnictwa ruskiego. Oto n. p. — dwie szkoły ruskie w Kołomyi, a to męska 7-klasowa im. Szewczenki, mająca tylko 175 uczniów i druga żeńska 7-klasowa im. św. Olgi, mają po 7 sił nauczycielskich, a niektóre szkoły polskie o frekwencji 300 uczniów posiadają tylko 6 nauczycieli.

„Zdumieni obywatele-Polacy zapytują się więc, czy w Polsce szkoły ruskie cieszą się wyjątkowymi prawami?...”

Gdyby to pisano ze strony opozycji przeciw rządowi obecnemu, powiedzieliby, jak tysiące i tysiące razy, że to szukanie dziury w całym, ale to już i swoi tak narzekają.

Przeciw koncesji Harrimana

Dn. 17 bm. odbył się we Lwowie zjazd Izby Przemysłowo-Handlowej. Ożywioną dyskusję wywołała sprawa udzielenia koncesji na elektryfikację kraju firmie Harrimana. Podstawą dyskusji był referat Izby warszawskiej, opracowany na podstawie opinii poszczególnych Izb. Po przedstawieniu sprawy przez prezesa Klarnera i adw. Chelmońskiego w dyskusji zabierali głos: prof. Sokolnicki (Lwów), prez. Dziekoński (Bydgoszcz), wiceprez. Ułam (Lwów), wiceprez. Mirowski (Sosnowiec), dyr. Bajer (Łódź) i dyr. Wartalski (Warszawa).

Na podstawie wyniku dyskusji uchwalono rezolucje w następujących kierunkach:

1. aby uprawnienie elektryczne, o które ubiega się firma Harrimana w ogłoszonym brzmieniu nie było udzielone, chyba, by ono było ponownie opracowane i zostały przytem uwzględnione postulaty, wyrażone w opracowanym memorjale;

2. aby w dalszym ciągu prowadzone były przez rząd prace nad rzeczywistym planem elektryfikacji Polski w skali państwowej, oparte z punktu widzenia ekonomicznego i finansowego na zasadach wyłuszczonych w memorjale;

3. aby w dalszych pracach nad elektryfikacją kraju zapewniony został stały, bezpośredni udział czynników państwowych, mających pieczę nad wytwórczością krajową, a przed ostateczną decyzją wysłuchana i należycie uwzględniona była opinia przedstawicielstwa życia gospodarczego.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Drugi „Tydzień Dziecka”

Szczegółowy program — Apel do społeczeństwa
poznańskiego

Jak już donosiliśmy, dziś rozpoczyna się drugi „Tydzień Dziecka”. Organizacją zajęło się wielkopolskie zrzeszenie instytucji i towarzystw opieki nad matką i dzieckiem, które nie ma nic wspólnego z warszawskim bezwyznaniowym komitetem opieki. Akcja propagandowa ma na celu: a) pouczyć społeczeństwo o potrzebie otoczenia dziećmi jaknajtroskliwszą i racjonalną opieką, oraz wyjaśnić znaczenie tej opieki dla przyszłego rozwoju narodu i państwa; b) pouczyć ludzi zainteresowanych sprawą wychowania dziecka i młodzieży o najnowszych metodach wykonywania opieki nad nimi oraz zachęcić społeczeństwo do korzystania z istniejących zakładów opiekuńczo-wychowawczych.

Program „Tygodnia Dziecka”, obejmuje: a) uroczyste nabożeństwo we wszystkich kościołach woj. poznańskiego z kazaniem okolicznościowym; b) akademie poświęcone ogólnym zagadnieniom opieki nad dzieckiem; c) odczyty i pogadanki poświęcone poszczególnym zagadnieniom opieki nad dzieckiem; d) zwiedzanie instytucji i zakładów poświęconych tym zagadnieniom; e) dzień dziecka; f) dzień rodziców.

Akcja finansowa „Tygodnia Dziecka”

Final tajemniczej tragedji

Wencel skazany na 6 lat ciężkiego więzienia za zabójstwo narzeczonej

W dalszym ciągu piątkowej rozprawy przeciwko Hieronimowi Wencelowi, oskarżonemu o zbrodnię morderstwa (par. 211 K. K.) swej narzeczonej Janiny Siwertówny przesłuchano prócz oskarżonego cały szereg świadków.

Wencel chociaż w śledztwie pierwotnym przyznał się do morderstwa — na rozprawie jednak płatał się, pragnąc osłabić swą winę. Świadkowie zeznawali różnie, a byli i tacy, którzy określali oskarżonego jako człowieka spokojnego, cichego i zamkniętego w sobie. Nikt z otoczenia nie przypuszczał, żeby Wencel mógł popełnić taką zbrodnię.

Matka oskarżonego, korzystając z dobrodziejstwa ustawy, wolała nie zeznawać w charakterze świadka. Władysław Siwert brat śp. Janiny niewiele wniósł pozytywnego materiału do rozprawy. Siostra Kazimiera stwierdziła, że Janina była swemu narzeczonemu wierna i wszędzie, gdzie wychodziła zawsze szła w towarzystwie oskarżonego. Przed matką Janiny, Wencel miał się wynurzać, że ma dobrą posadę z miesięczną płacą 180 zł — zapewnioną emeryturę itd. W istocie, jak stwierdzono później otrzymał tylko 92 zł miesięcznie, co absolutnie nie mogło starczyć na utrzymanie siebie i przyszłej żony.

Następnie przesłuchano prof. dr. Borowieckiego, jako rzeczoznawcę. Stwierdził on przy wielokrotnych badaniach stanu umysłowego oskarżonego, że podlegał psychopatji, miał skłonność do mijania się z prawdą a czyn zbrodniczy popełnił na tle afektu. Jednak psychopatja jego nie wyklucza karalności za popełnione przestępstwo, czyli, że pod par. 51 nie można go podciągnąć.

Prof. dr. Horoszkiewicz orzeka, iż oskarżony nie jest umysłowo chory, lecz człowiekiem chorobliwego cha-

ka”, jako strona materialna, ma za zadanie zebranie odpowiednich funduszy dla zaspokojenia przynajmniej części tych potrzeb, jakie wymagają zakłady opiekuńczo-wychowawcze. Aczkolwiek organizacja racjonalnej opieki nad dzieckiem i młodzieżą w Wielkopolsce znajduje się na wyższym poziomie, niż w innych częściach Polski, to jednak jest jeszcze daleką od stanu, odpowiadającego istotnym potrzebom. Zrealizowanie tych potrzeb zależy od intensywnej współpracy i ofiarności samego społeczeństwa.

Ponieważ społeczeństwo nasze nie jest zbyt przychylnie do zbierania wszelkiego rodzaju zbiórek, komitet wykonawczy „Tygodnia” sprawę tę rozwiązał w inny sposób. Akcją finansową postanowiono przeprowadzić za pomocą następujących źródeł dochodu: a) rozprzedaż odznak honorowych P. K. D. po 10 zł oraz nalepek okiennych po 20 i 50 gr i 1 zł; b) zorganizowanie kwesty ulicznej za pomocą znaczków papierowego i metalowego; c) zbieranie dobrowolnych ofiar za pomocą list składkowych; d) imprezy dochodowe. Ponadto w związku z „Tygodniem” zostaną wygłoszone przez Radio odczyty na temat wychowania i opieki dziecka. (tr.)

rakteru, który w krytycznym momencie działał pod wpływem zmienionego uczucia i zmniejszonej odporności.

W dalszym ciągu wysłuchał trybunał orzeczeń biegłych p. p.: Tad. Jaruszewskiego, rusznikarza i K. Chmielewskiego, którzy badali broń, system i celność strzałów.

W końcu trybunał po przesłuchaniu świadków, zamknął przewód sądowy udzielając głosu prokuratorowi dr. J. Woźniakowi. Oskarżyciel wywoził, że podsądny działał w tragicznym momencie z premedytacją, konsekwentnie i celowo, jak celową była jego obrona. Chodzi tylko o ustalenie, czy oskarżony jest winien morderstwa, czy zabójstwa. Po szczegółowej analizie p. prokurator doszedł do wniosku, że Wencel popełnił morderstwo i domaga się kary śmierci.

Na sali zrobiło się poruszenie, gdyż w tej chwili zemdląca matka śp. Janiny S., którą wyprowadzono na kuryrtę.

Obronca adwokat dr. Fersten ograniczył się do stwierdzenia, czy w niniejszym wypadku zachodzi par. 211, czy 212 czy też 213. „Bez wątpienia — mówi obrona — że Wencel chciał zabić, ale on się nie zastanowił nad tem, jak tego wymaga par. 211”. W rezultacie prosi o łagodny wymiar kary.

Oskarżony w ostatnim słowie również prosił o względną karę — przyczem głos jego był ledwie dosłyszalny; ujawniało się zmęczenie fizyczne, umysłowe i moralne.

Sąd po dwugodzinnej naradzie ogłosił wyrok mocą którego Wencel zasądzony został na karę ciężkiego więzienia przez 6 lat nie licząc aresztu śledczego. W motywach przewodniczący podniósł, że oskarżony działał w stanie podniecenia psychicznego o takim natężeniu, że wykluczał moment rozważli. (z)

KALENDARZYK

Sobota, 21 września 1929.

Słońce: wschód 5,38 — zachód 18,55 — długość dnia 12 godzin 19 min.

Księżyc: wschód 18,54 — zachód 8,23 — po pełni.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowo plus 11 st. Cels. Pochmurno. Wiatr zachodni. Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 744 mm. W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 24 st. Cels., najniższa plus 10 st. Cels. Ilość opadu 1 milimetr.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodn. — 0,22 m.

Kal. rz.-kat.: Mateusz Ap. — jutro Maurycy M.

Kal. słow.: Bożydar — jutro Zielimierz.

OSOBISTE

— **Srebrne gody małżeńskie** obchodzili w wtorek 24 bm. małżonkowie Władysław i Weronika z Stenzłów Wilkowie, właściciele księgarni przy ul. Podgórznej nr. 10. Jubilat — piastujący od lat wielu różne urzędy społeczne, jak również żona jego, na której barkach spoczywa głównie prowadzenie zasłużonej szczególnie w czasach niewoli księgarni, zasłużyli się społeczeństwu nader dobitnie. Kto zna bliżej pp. Wilków, wie, ile przechodzić musieli oni ze strony argusowej policji pruskiej konfiskat różnych obrazów i pocztówek narodowych, narażających ich na straty, ile naciągnięto ich po różnych urzędach i sądach pruskich, za „nieprawomyślną” propagandę narodową przez drukowanie różnych zakazanych śpiewników, broszur i t. p. Wszystko to jednak Jubilatów przetrwało, doczekawszy się szczęśliwych chwil wyzwolenia

nia z jarzma Ojczyzny, gdzie również jako szermierze czynili, co na Polaków-patrjotów przystało. To też w dniu jubileuszu małżeńskiego, mogą z dumą patrzeć na owoce wspólnej siłami stworzonej pracy społecznej i narodowej. Za to należy się Jubilatom dziś pełne uznanie, a z okazji jubileuszu wyraża redakcja naszego Oboju życzenia najszczęśliwsze, aby daniem Im było doczekać w zdrowiu i szczęściu godów złotych i diamentowych. Ad multos annos!

— **Srebrne gody małżeńskie** jak i 26-lecie istnienia przedsiębiorstwa obchodzą dnia 28 bm. zbożowiec Roman Sternicki z małżonką Joanną z Szperlińskich, zamieszkałi przy ul. Kolejowej 19. Msza św. na intencję jubilatów odbędzie się w kościele M. B. Bolesnej, w sobotę 28 bm. o godzinie 9.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Nadzwyczajne zebranie Poznańskiego Tow. Ogródniczego** odbędzie się d. 22 bm. w lokalu własnym przy ul. Pocztowej 30 o godzinie 19.

— **Stow. św. Zyty** odbędzie jutro, t. j. w niedzielę 22 bm. o godz. 17 miesięczne zebranie. Na zebraniu przemawiać będzie Ks. Kurator Krakowskiego Stowarzyszenia oraz delegatka z Krakowa. Udział wszystkich członków bardzo pożądanym. Zarząd.

WYKŁADY

— **Cykl bardzo interesujących wykładów z przeczycami** rozpoczyna się w poniedziałek w sali Domu Królowej Jadwigi. Jako prelegentka wystąpi, uproszona przez wydział propagandy poznańskiej gazowni p. Irena Szumłakowska z Instytutu Naukowej Organizacji w Warszawie. Wykłady odbywać się będą w czasie od 23 do 28 bm. codziennie w sali od godziny 18 do 20. Bilety wstępu po cenie bardzo przystępnej są do nabycia w składzie gazowni miejskiej przy ulicy Nowej 10, a w dniu odczytu — przy kasie. Należy przypomnieć, że prelekcje p. Ireny Szumłakowskiej, zorganizowane przez Związek Ziemianek Wielkopolskich, cieszyły się wielkim powodzeniem. Ze swej strony pragniemy zwrócić specjalną uwagę pań domu na ten niezmiernie ciekawy cykl wykładów, obejmujący w dalszym swym ciągu organizację gospodarstwa domowego. (k)

— **Ważne dla Pań domu.** Pierwszy swój wykład z dziedziny praktycznej organizacji w kobiecym gospodarstwie domowym wygłosi p. Irena Szumłakowska w dniu 23 bm. o godz. 18 w sali Domu Królowej Jadwigi, Aleje Marcinkowskiego 1, I ptr. Sprzedaż biletów na powyższe wykłady w składzie Gazowni Miejskiej przy ul. Nowej 10, a w dniu wykładu przy kasie.

Kurjer Poznański

Adresy gości P.W.K.

Publikowanie adresów

celem odnalezienia się przybywających

patrz wydanie poranne

— **Wydział Teologiczny T. P. N.** Dn. 25 bm. o godz. 20 odbędzie się w sali towarzystwa wykład ks. dr. Kubika na temat: „Podstawowe idee najnowszych konkordatów”.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Nabożeństwo w kaplicy SS. Karmelitanek Bosych.** W niedzielę 22 bm. o godzinie 10 msza św. za wszystkich, którzy pomagają Karmelowi w budowie kościoła i klasztoru. Po południu o 5-tej nabożeństwo ku czci św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

— **Związek Oficerów Rezerwy** urządził w dniu 21 września 1929 r. zbiórkę członków w niedzielę dnia 22 bm. o godz. 8,30 rano przed Katedrą.

— **Związek Hallerczyków, Placówka Poznań.** Bierzymy gremjalny udział w święcie weteranów z 1863 r. dnia 22 bm. Zbiórka z sztandarem o godz. 8,15 rano przed lokalem zebrań przy św. Marcinie 65, skąd odmarsz na nabożeństwo przed Katedrą. Należy przybyć w mundurach wzgl. czapkach.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Dziesięciolecie istnienia** obchodzili w tych dniach znana firma „The Gentleman” właściciel Stefan Schaefer. Początek tej firmy datuje się od przejęcia z rąk obcych składu artykułów męskich przy ul. Nowej 1. Przedsiębiorstwo prowadzone doświadczoną ręką p. S., który szczyt się około 30-letnią praktyką w swej branży — rozwinęło się wkrótce doskonale, umożliwiając w r. 1924 otwarcie obecnie/głównego sklepu przy ul. 27-go Grudnia 4. Urządzenie jego jest pierwszorzędne, a okna wystawowe zawsze bogato, efektownie i pomysłowo udekorowane. Podkreślić należy, że p. S. przeważnie prowadzi wyrób krajowy. Przedsiębiorstwu życzymy dalszego rozwoju. (z)

— **Uroczyste otwarcie kolektory loterii państwowej** p. Juliana Langera przy ul. Wielkiej 5 i Fredry odbyło się w tych dniach. W pięknie urządzonej lokalu zgromadzili się zaproszeni goście oraz przedstawiciele prasy, a ks. rektor

Przy cierpieniach hemoroidalnych, objawach obrzęku wątroby, obstrukcji, popękaniach kiszki grubej, owrzodzeniach, parciu na mocz, bólu w krzyżu, ucisku w pierśsiach, niepokoju w sercu, zawrotach głowy, stosowanie wody gorzkiej Franciszka Józefa sprawia zawsze przyjemną ulgę, a niekiedy zupełne wyleczenie. Specjaliści chorób wewnętrznych zalecają takim chorym pić codziennie rano i wieczorem po pół szklanki wody Franciszka Józefa. Ządać w aptekach i drogerjach. nw 3971

Cieszyński po przemówieniu dokonał poświęcenia. Po tej ceremonii właściciel z małżonką podejmował gości śniadaniem. Lokale urządzone są z wielkim rozmachem i efektownie, a wspaniałe okna wystawowe ściągają tłumy publiczności. (z)

— **Zw. S. S. „Rozwój”** przesyła nam następujący komunikat: Wobec często powtarzających się doniesień, krzywdzących w znacznym stopniu p. Karasia, jakoby on wydzierzał w swojej kamienicy przy ulicy Żydowskiej 29 mieszkanie Żydom, stwierdzamy na podstawie przeprowadzonych dochodzeń, że Żydów wpuścił do tej kamienicy nie terazniejszy jej właściciel p. Karaś, lecz poprzedni właściciel p. Dąbrowski, którego swego czasu piętnowaliśmy w prasie a obecnie jeszcze nazwisko jego stale umieszczamy w naszym wydawnictwie „Czarnej Księżdy”. Pan Karaś nie ponosi więc w tym wypadku żadnej winy. Związek S. S. „Rozwój”.

— **Kwit Kasy Chorych, niezapisany** w jej księgach. Do mieszkania p. Józefa Urbanowskiego, ul. Kramarska 9, przybył przed kilku dniami komornik celem dokonania zajęcia za nieopłaconą składkę ubezpieczeniową za marzec rb. Komornikowi okazano kwit na dowód, że składkę tę zapłacono, wobec czego komornik nie dokonał zajęcia, lecz poinformował Kasę Chorych o stanie rzeczy. — Ponieważ w księgach Kasy Chorych jednak nie było zapisane, że składka za marzec wpłynęła, polecono komornikowi, by nakaz egzekucyjny wykonał. Komornik spełnił polecenie. — Sądymy, że Kasa Chorych, zamiast zarządzać bezwzględne wykonanie egzekucji, powinna była zbadać, dlaczego nie zapisano w jej księgach składki, którą przebież, jak tego dowodzi kwit, istotnie wpłacono.

— **Właściciel „Parku Rozrywkowego”** p. St. Książkiewicz donosi nam, że zajęcia opisane w nr. 436 naszego pisma nie było na jego terenie.

KRONIKA WYPADKÓW

— **Wybryk pijaka.** Wielkie zgorzelenie wywołał wczoraj wieczorem wśród przechodniów w Zielonych Ogródkach pewien młody mężczyzna, który, będąc pijany, biegł po ulicy w mocno niekompletnym ubraniu, zdzierając z siebie coraz to dalsze części garderoby. Pijanego młodzieńca odprowadzono na komisariat policyjny. (j. j.)

— **Pod koła dorożki samochodowej** dostał się wczoraj po południu w pobliżu zamku 26-letni młynarz Leon Kielczewski z Obry pow. Wolsztyn. Potracony przez samochód, Kielczewski upadł na bruk tak nieszczęśliwie, że rozciął sobie głowę. Ofiarę wypadku opatrzyło pogotowie ratunkowe. (j. j.)

— **Cyklista wpadł na samochód.** Na ul. Wjazdowej wczoraj o godz. 5 po poł. jadący rowerem Piotr Wesółowski, zamieszkały przy ul. Piotra Wawrzyniaka 18, najechał na pędzący samochód P Z 46 167 i spadłszy z roweru, dotkliwie się potłukł. Rower uległ w czasie wypadku zniszczeniu. Winę ponosi sam poszkodowany. (j. j.)

— **Wypadki samochodowe.** Dnia 20 bm. na ul. św. Marcina narożnik ul. Kantaka samochód P Z 41298, kierowany przez Korytowskiego Stanisława, zam. w Dębieniu pow. Poznań, najechał p. Kucyka Michała, zamiesz. przy ul. Szmarzewskiego 29, który odniósł lekkie obrażenia. Ten sam samochód najechał na przejeżdżający wóz węglowy p. Tybyszewskiego Wincentego, zamiesz. przy ul. Kopernika 10 i okaleczył lekko konia oraz porozrywał szory. — P. Swinka Jan, zamiesz. przy ul. Polnej 21, został najechany na ul. Kraszewskiego przez samochód P Z 44907, przyczem odniósł okaleczenia lewej ręki, zaś rower, którym jechał, uległ zniszczeniu. (z)

KRONIKA POLICYJNA

— **Nieudany „występ” kaslarzy.** Do fabryki cukierków p. Zagłobińskiego przy ul. Mostowej 15 dokonano dziś w nocy włamania. Rabusie ukryli się wieczorem w domu sąsiednim, a wyczekawszy odpowiedniej chwili, przeszli do domu nr. 15. Po drodze „odwiedzili” znajdujący się

Dzisiaj w Kinie

Apollo: „Na zachód od Zanziboru”.
Aurora: „Bezimienni bohaterowie”.
Bajka: „Uwodziciel”.
Casino: „Uwodziciel”.
Colosseum: „Sitting Bull, wódz czernonoskórnych”.
Edison: „Kandydatki do rozwodu”.
Kapitol: „Carewicz”.
Metropolis: „Grzesznica bez grzechu”.
Odeon: „Rasputin i kobiety”.
Renaissance: „Jack pogromcą Indian”.
Słońce: „Bezbożne dziewczę”.
Stylowe: „Erotikon”.
Wilsona: „Księżę student”

tam warsztat ślusarski i zaopatrzyli się w narzędzia, któreby mogły ułatwić ich niecną wyprawę. Zajrzeli jeszcze do piwnicy i wyszli na podwórze, by stąd przez okno dostać się do firmy Zagłobiński. — Przystawili więc drabinę i weszli do środka. Okazało się, że kasa żelazna znajduje się w jednym z dalszych pokoi. Pootwierali wytrychami drzwi i zabrali się do rozprucia kasy. Stracili jednak poprzednio tak dużo czasu, że ani się spóźnili, jak zaczęło świtać. Obawiając się przybycia gospodarzy, odstąpili od całkowitego rozprucia i tak już zniszczonej szafy i zbiegli. W kasie znajdowało się tylko 200 zł. (z)

— **Czyja własność?** W Wydziale Śledczym pokój 41 znajdują się dwa obrusy białe w deseń, pochodzące z kra- dzieży. Właściciel zechce się zgłosić w celu odebrania. (z)

— **Kradzieże i włamania.** Z biur firmy Szafranek i Roszyk, ul. Fredry nr 6, skradziono dwie maszyny do pisania marki „Adler” i skórzana kurtkę. — P. Sredzińskiemu Stanisławowi przy ul. Strzeleckiej 28a skradziono z podwórza beczkę kapusty. — Z cementarza w Górczynie skradziono ze szkoda p. Piaska Mieczysława, zamieszka przy ul. Marsz. Focha 70, pomnik wart. 280 zł. — Z kiesz- keni skradziono p. Lasce Józefowi z To- runia portfel zawierający 27 zł i legity- macje osobiste. Kradzież dokonano w tramwaju, kieszceń rozcięto. — P. Teofil Skrzypczakowej, Komandorja, skradzio- no z szafy 170 zł. Kradzież tej popełniła służąca Helena Zielińska i zbiegła w nie- wiadomym kierunku. (z)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— **Burmistrz m. Pakości zawieszony w urzędowaniu.** Z powodu oskarżeń o nadużycia w trzech wypadkach został zawieszony w urzędowaniu burmistrz miasta Pakości p. Paweł Liedermann. — Obywatelstwo miejscowe oczekuje z o- gromnym zaciekawieniem orzeczenia ko- misji dyscyplinarnej. Obowiązki bur- mistrza pełni obecnie p. Bolesław Kamiń- ski, radca Magistratu. (pl)

— **Bójka powstała w Pleszewie** w lo- kalu p. Antoniego Pilaczyńskiego (Sien- kiewicza 46) pomiędzy zamieszkałymi w Pleszewie Wojciechem Walczakiem a Le- onardem Hyżym oraz Stanisławem So- sińskim. Po opuszczeniu lokalu Hyży i Sosiński mszcząc się na właściciela re- stauracji, wybili kilka szyb w oknie. Pi- laczynski dobił fuzji i strzelił za nimi na postrach. (k)

— **Do zajścia doszło w Obornikach** w czasie arestowania pijanego przez poste- runkowego Jankowiaka. Przy odprowa- dzeniu do aresztu, stawil on czynny opór, przyczem usiłował wywołać zajście Lu- dwik Kaczmarek i Bronisław Karasie- wicz z Obornik, chcąc rozbroić posterun- kowego. Dopiero przy pomocy kome- danta posterunku Cyraniaka, awanturna- ka ubezwładniono i odprowadzono do a- resztu. (k)

— **Przytrzymano w Rokietnicy** na stacji kolejowej 4 podejrzanych osobni- ków z plecakami napełnionymi rybami. Jak się okazało, ryby pochodziły z kra- dzieży w stawach na łakach pod Prze- sławkiem w folwarku należącym do p. Heleny Kocorowskiej, właścicielki Pa- miątkowa. Znalazono też przy nich sieć. Sprawcami kradzieży są: 29-letni Stani- sław Tomkowiak z Poznania (Chwaliszewo- wówo 23), 30-letni Karol Mathiesen z Po- znania (Zagórze 1), 50-letni Bolesław Hirsch (Chwaliszewo 36) i Walenty Czar- niec z Głównej (ul. Główna 29). (k)

— **Na szosie w pobliżu Bydgoszczy** napadło dwu osobników na jadącego wo- zem gospodarza Michała Mądracha z For- donu. Jeden z napastników wskoczył z tyłu na wóz i pod groźbą rewolweru za- brał Mądrachowi srebrny zegarek oraz 10 zł w gotówce; drugi stał obok woza. Obydwaj zdolali zbiec; są to osobnicy w wieku około 25 lat. (k)

— **Samochód najechał w Tarchalinie** (pow. rawicki) na szosie między Bojano- wem a Poniecem 20-letniego Władysława Małkowskiego, którego w stanie nieprzy- tomnym przewieziono do szpitala w Boja- nowie. Lekarz stwierdził pęknięcie czasz- ki i okaleczenie prawego boku. Kierow- ca samochodu zbiegł niepoznany. (k)

— **Zapalili się zagajnik w lesie pań- stwowym w Brodziszewie** (pow. szamo- tulski). Dzięki natychmiastowej akcji przy pomocy sikawki motorowej z Szamo- tuł ogień ugaszono. Spaliło się około 15 arów zagajnika sosnowego i około 60 arów zagajnika liściastego. W docho- dzeniach okazało się, że ogień wznicił 8-letni Antoni Stencel z Brodziszewa, który chciał wykurzyć gniazdo os, by do- brać się do miodu. (k)

— **Spalili się stóg słomy w Chomętow- ie** (pow. szubiński) rolnika Łukasza Głowackiego. Straty wynoszą 2 tys. zł. Przyczyną ognia nieustalone. (k)

— **W Pokrzywnicy w pow. śremskim** powstał pożar w czasie młocenia zboża. Spalili się dwa stogi żyta, młocarnia i e- lewator, własność p. Ignacego Mickiego. Szkody wynoszą około 31 tys. zł. (k)

— **Śmierć pod kołami pociągu** zna- lazła na szlaku Czersk — Laskowice, w pobliżu stacji kolejowej Śliwice, 71-letnia Augustyna Gwidzłowa ze Śliwic. Śmierć nastąpiła na miejscu. W jakim celu uda- ła się na tor, nie wiadomo. Cierpiała ona umysłowo, to też jedni przypuszczają, że rzuciła się pod koła zbliżającego się po- ciągu w przystępie zamroczenia umysło- wego — drudzy zaś, że popełniła samo- bójstwo. (tt)

Z WIELKOPOLSKI

— **Leszno.** (Rekolekcje.) Uczniowie gimnazjum męskiego brali udział w re- kolekcjach, których udzielał proboszcz wojskowy z Gniezna ks. Łukomski. Na zakończenie odbyła się msza św., na któ- rej śpiewał chór gimnazjalny.

— (Krwawy wieniec.) W Tworzani- cach odbył się wieniec, który skończył się walką na noże. Poraniony został no- żem urzędnik gosp. p. S. Śledziwo w toku.

— (Powrót wojska.) Gwarno znów zrobiło się w mieście naszym, bo oba na- sze pułki powróciły szczęśliwie z mane- wrów do miasta. Cieszy się całe obywa- telstwo, że widzi znów swych zuchów u siebie. (s)

Pogrzeb ś p. Heleny Cichowiczowej

W piątek, 20 bm. w południe odbył się pogrzeb śp. Heleny z Robińskich Cichowiczowej, znanej działaczki, za- słudzonej organizatorki Towarzystwa Ludoznawczego i twórczyni działu lu- doznawczego w Muzeum Wielkopol- skim, zmarłej w dniu 15' bm. w Kno- cke sur Mer w Belgji.

O godz. 10 rano w kaplicy św. Jó- zefa odbyło się nabożeństwo żałobne, które w asyście licznych duchowień- stwa odprawił ks. prałat Mayer. Pod- nosiło kazanie żałobne wygłosił znany kaznodzieja ks. infułat Kłos, ślawiąc zasługi Zmarłej i stawiając ją jako wzór cnót obywatelskich. Kondukt ża- łobny w asyście około 40 księży przy tłumnym udziale obywatelstwa mi- asta Poznania i okolicy prowadził ks. biskup Dymek. W powodzi licznych wieńców zwracały uwagę wieńce Tow. Ludoznawczego. Na cmentarzu świę- to-marciańskim spuszczono zwłoki do grobowca. Na zakończenie obrządku żałobnego śpiewał chór pod kierownict- wem p. Siedleńskiego, a orkiestra chłopców pod dyrekcją p. Guzińskiego odegrała marsza żałobnego.

Zgon śp. Heleny Cichowiczowej wy- wołał szczerze współczucie w szerokich sferach społeczeństwa polskiego, cze- go dowodem są liczne telegramy kon- dolencyjne przesłane p. radcy dr. Ci- chowiczowi, złożonemu obecnie choro- bą. J. E. ks. Kardynał - Prymas prze- stał telegram kondolencyjny następu- jącej treści:

„Panu adwokatowi i Jego Rodzinie zasylam najszczerzą kondolencję z powodu bolesnej straty poniesionej przez śmierć Zony. Zmarła pozostawi- ła po sobie nie tylko pamięć pani o rzadkiej zacności, o wielkiem ucho- chaniu najwznioślejszych ideałów, o czyn- nie twórczym i ofiarnym, lecz pozostawi- ła także trwale dzieła zasługi i przy- łączyła się do Polak i Narodu. Niechże Pan Bóg pocieszy w smutku Pana Mecenas i Jego Rodzinę, a pięknej duszy Zmarłej niech obficie wynagro- dzi jej wiarę i szlachetne czyny.

(—) August Kardynał Hlond.“

Na znak żałoby, z gmachu Muzeum Wielkopolskiego, w którym mieści się dział ludoznawczy ufundowany przez Zmarłą, wywieszono chorągiew opu- szczoną do połowy masztu. (k)

III Wystawa Ogrodnicza

Dziś przedpołudniem, po godzinie 11-iej, prez. Wielkopolskiej Izby Rol- niczej p. Szulcowski dokonał otwar- cia trzeciej z rzędu na P. W. K. okre- sowej wystawy ogrodniczej.

Westybul reprezentacyjny przy ul. Bukowskiej zamieniono znowu w cią- gu nocy na piękny i barwny ogród. Na tle palm, paproci i laurów blizszych przepych jesiennych kwiatów ogrodo- wych i cieplarnianych. Późne róże, złocone, gladiole, dalje, cyklameny, gloksynje i goździki.

Obecna wystawa jest równocześnie popisem sztuki wiązania i użytkowa- nia kwiatów. Ogrody Łazienek Kró- lewskich w Warszawie, które wzorzy- stemi kwietnikami ubrały stopnie i estradę sali, prezentują bogato zasta- wiony stół, ozdobiony liljami, zaś B. Anders z Poznania przedstawia po- dobną dekorację, wykonaną z różo- wych goździków. Ta sama firma po- kazuje również piękną realizację ma- rzeń niejednej panienci: haftowany welon ślubny z mirtowym wianusz- kiem i bukiet białych róż, przybrany białą, atlasową wstążką.

Ze wszystkich stoisk, największy poklask zwiedzających znajduje stois- ko, będące tuż u wejścia, wystawa C. Ulricha z Warszawy. Przepiękne chryzantemy i gladiole, delikatne pa- procie i pełne goździki. W pośrodku umieszczony jest wielki żywy wazon z białymi mieczykami. Wazon, wysoki

na przeszło metr, uformowany jest z pnącej rośliny (ficus stipularis), żyją- cej na podłożu mchu i torfu.

Oprócz kwiatów nie brak na wy- stawie warzyw. Najpiękniejsze poka- zują ziemianki z pow. Rawicz i Lesz- no.

SPORT

Boks

Oddział bokserski K. S. „Warta” komu- nikuje swym członkom, iż treningi odby- wają się w poniedziałki, środy i piątki od godz. 19 — 21 w sali stadionu wojskowego.

Final o mistrzostwo drużynowe okręgu poznańskiego między „Wartą” a „H. C. P.” odbędzie się w środę, dnia 25 bm. o godz. 20 w sali „H. C. P.” Górna Włda 142. Obie drużyny wystąpią w najlepszym składzie.

Gry ruchowe

W dniach 21, 22 i 23 bm. odbędą się roz- grywki międzyokręgowe o wejście do fina- lu mistrzostw Polski w koszykówce. Zawo- dy które odbędą się na „Stadionie Wojsko- wym” przy ul. Grunwaldzkiej bu za zrozu- miało zainteresowanie ze względu na sil- ną konkurencję. Rozpoczynają się punktu- alnie w sobotę i poniedziałek o 18 a w nie- dziele o godz. 10 i poprzedzone zostana spotkaniami pomiędzy drużynami Pozna- nia. Dziś walczą: „Warta” — „Czarna 13” II, „Gimn. Bergera” — „Vis” i „Gryf” — „Czarna 13”; w niedzielę: „Warta” — „Gimn. Bergera”, „Vis” — „Czarna 13” II, i „Mała Dąbrówka 22” — „Gryf”; w ponie- diałek: „Gimn. Bergera” — „Czarna 13” II i „Mała Dąbrówka 22” — „Czarna 13”.

Hippika

W niedzielę 22 września trzeci dzień bardzo udanego sezonu, wyścigów konnych w Ławicy. Rozegranych zostanie 7 gonitw, z tych najgłośniejsza to tradycyjny Han- dicap — Wielkopolski na dystansie ok. 6.400 mtr. z nagrodą 5.000 zł. oraz nagrodą honorową Resursy dla jeźdźca zwycięzcy. Nadmieniamy w interesie publiczności aby w gonitwie tej zwracała nieco uwagi na wa- gę, która konie poniosa. Poza tem rozegra- na zostanie gonitwa sprzedażna, koń zwy- cieżca zostanie w drodze licytacji na torze sprzedany. Początek gonitw o godz. 14.30.

Lekka atletyka

Sikorski na zawodach w Pradze uzy- skał skok 7.22 uznany za nieważny jednak bowiem przekroczył o niespełna 1 cm.

Peovo Nurmi, odłożył swoją podróż do Połudn. Ameryki i będzie reprezentował barwy Finlandji na meczu z Francją w dn. 29 bm. (Radjo)

Grecka lekka atletyka śpiąca od tysięcy lat zaczyna obecnie pracować. Na zawo- dach w Atenach Zaczaropolus rzucił oszcze- pem 62.75 mtr., Aedreopulos skoczył o tycz- ce 3.64. (Radjo)

Piłka nożna

„Polonia” (Bydgoszcz) — „Legja” (Po- znań). W niedzielę o godz. 11 min. 15 na boisku H. C. P. przy ul. Górna Włda ode- b dzie się ciekawe spotkanie o wejście do ligi pomiędzy temi zespołami. „Legja” wy- stąpi w silnym składzie; mecz zapowiada się bardzo interesująco.

„Garbarnia” — „Warta”. W ostatniej chwili przypominamy o odbywającym się spotkaniu o mistrzostwo ligi pomiędzy wy- żej wymienionymi drużynami. Zapowiada się ono wręcz atrakcyjnie ze względu na dobrą formę obu drużyn. „Garbarnia” przy- jeżdża w sobotę wieczorem w swym najsi- lniejszym składzie, z Pazurkiem, Smocz- kiem i Jokschem na czele. Ujrzymy zatem po raz pierwszy w Poznaniu drużynę która jest rewelacją obecnego sezonu piłkarskie- go, a posiadając jedno z czołowych miejsc w tabelce może być uważana jako poważ- ny kandydat do tytułu mistrza i bodaj naj- groźniejszy rywal „Warty”. Zatem w nie- dziele czeka nas sensacja nielada. Gospo- darze grają w tym samym składzie co na „Cracovię”. Początek o godz. 15.30.

Pływanie

Zamknięcie sezonu Pozn. Okr. Zw. Pływ. połączone z wielobojem pływackim o tytuł mistrza okręgu oraz z zawodami kwalifikacyjnymi odbędzie się w niedzielę o godz. 15 w pływalni związkowej przy Drodze Dębińskiej. W skład wieloboju wchodzi, biegi na 50 m dow., 400 m dow., 50 m klas. i 50 m. na wznak, wreszcie 2 skoki z trampoliny i skok startowy. (wz)

TEATRY

— **Z Teatru Wielkiego.** Dziś po raz ostatni opera Wallek - Walewski go p. t. „Pomsta Jontkowa”. W niedzielę balet Różyckiego „Pan Twardowski”, któremu wspaniałą oprawę dał art. mal. St. Jaroc- ki. Udział przyjmuje cały zespół baletow- y z pp.: Jedyńska, Grabińska, Maślan- kiewicz, Sienkiewicz, Włodarczyk, Stat- kiewiczem, Chrzanowskim, Henryckim i Sawickim na czele, przy pulpicie dyr. Wojciechowski. W poniedziałek „Weso- ła wdówka”, operetka Lehara. We wto- rek „Bal maskowy”.

— **Teatr Polski.** Dziś rzadka uro- czystość. Po raz pierwszy od istnienia teatru grana będzie po raz setny sztuka Adama Grzymały - Siedleckiego „Maman

do wzięcia”. Magistrat oceniając, że do powodzenia sztuki przyczyniła się w du- żej mierze świetna gra naszych artystów, przeznaczył dochód z dzisiejszego uro- czystego przedstawienia na korzyść ze- społu grającego „Maman do wzięcia”. — Cały tydzień następny grana będzie bez przerwy „Maman do wzięcia”.

— **Z Teatru Nowego.** Dziś w sobotę po raz drugi świetna farsa francuska p. t. „Pan naczelnik... to ja!” z gościnnym wy- stępem znakomitego naszego gościa An- toniego Fertnera. Wczorajsza publiczność nagradzała niemilkłocem oklaskami przy otwartej kurtynie Antoniego Fert- nera w jego niezrównanej roli naczelni- ka, która jest bezsprzecznie jedną z naj- lepszych Obsadę stanowią pp. Fiszerów- na, Gruszecka, Peszyńska, oraz pp. Chmurkowski, Płonka - Fiszer, Stróżew- ski, Kitka - Sokołowski, Smoczyński, By- strzyński i Tylczyński. Reżyserja p. Chmurkowskiego, dekoracje p. Al. Ko- brynja.

— **Teatr Szkolny na P. W. K.** (ul. Bukowska 16. bilety w księgarni J. Ja- chowskiego, ul. Gwarna. początek przed- stawienia o godz. 19). W niedzielę pre- miera „Antygony” Sofoklesa” Arcydzie- ło greckiego tragika, przygotowane ze- znawstwem i pieczołowitością przez zna- nego miłośnika teatru klasycznego prof. Boguckiego, będzie odegrane przez uc- niów Gimn im. Nowodworskiego z Kra- kowa; Gimnazjum to, jako najstarsze w Polsce, rok rocznie wystawia dzieła re- pertuaru klasycznego w Teatrze Miejskim w Krakowie. Tam też grano przed kilku tygodniami „Antygonę”

Teatr „Rewja” na P. W. K.

Dziś i codziennie o godz. 19 min. 15, wielka rewja p. t. „Kulig”, o godz. 22 min. 15 pełna humoru „Jazda i Wystawa” 120 osób na scenie — 800 kostjumów. Bilety wcześniej nabywać można w składzie cy- gar p. Zygarińskiego, ul. Gwarna, naroż- nik ul. 27 Grudnia i w kasie teatralnej przy ul. Śniadeckich 12. dw 1586

KWINTET HOLENDERSKI (Fernando Zepparoni, skrzypce — Huib, w. d. Burg, viola — Co. v. d. Beek, wiolonczela — W. v. Hoek, flet — Róża Spier, harfa), wystąpi jak już donosiliśmy w Poznaniu w czwar- tek, dnia 20 września wieczorem, o godz. 8, w sali Demu Ewangelickiego. Zespół ten o rzadkiem zestawieniu instrumentów, składa się z artystów, którzy jako soliści kameraliści, uzyskali w międzynarodowym świecie muzycznym pierwszorzędną repu- tację. O wysokim poziomie artystycznym tego nader interesującego zespołu wyraża- ją się recenzenci wszystkich większych pism europejskich z największym zachwy- tem, to też z zadowoleniem należy przyjąć wiadomość, że tak świetny zespół przyje- dzając do Polski, wystąpi także w Pozna- niu. Przeprowadź biletów w cenie 2 do 8 zł, u p. Szrejbrovskiego, ul. Gwarna 20, zw 18 917

Jutro w niedzielę śpiewać będzie Ada Sari w Poznaniu.

ADA SARI, najznakomitsza współcze- sna śpiewaczka koloraturowa — wystąpi jedyny raz w naszym mieście jutro, 1. j. w niedzielę, dnia 22 września r. b., w Auli Uniwersyteu. Znakomita artystka wyko- na wspaniały program obejmujący szereg najpiękniejszych aryj operowych i pieśni Leroux, Dubarca, Rossiniego, Chopina, Verdiego, Czajkowskiego, Pucciniego, Thoma- sa i Straussa. Jutrzejczy koncert naszej genialnej śpiewaczki wywołał niebawem zainteresowanie w niszszych sferach naszego miasta. Sądząc z dotychczasowej sprzedaży biletów niedzielny koncert A dy Sari zgromadzi dawno niewidziane tłumy publiczności. Kto jeszcze nie ma bile- tów na niedzielny koncert A dy Sari niech korzysta z ostatniej sposobności i spieszy czempredzej do kasy. Bilety są do nabycia wcześniej w składzie cygar p. Szrejbrovskiego, ul. Gwarna 20. Tel. 56-38. W niedzielę bilety na koncert nabywać można cały dzień bez przerwy od godz. 11 przed poł., przy kasie w Auli Uniwersyteu, zw 19 082

Teatr Wielki

DZIŚ — „Pomsta Jontkowa”, — opera Wallek - Walewski. Niedziela, 22. 9. „Pan Twardowski”, balet Różyckiego. Poniedziałek, 23. 9. „Wesoła wdówka”, operetka Lehara.

Teatr Polski

DZIŚ — „Maman do wzięcia”. Niedziela, 22. 9. „Maman do wzięcia”. Poniedziałek, 23. 9. „Maman do wzięcia”.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Pan naczelnik... to ja!” Występ gościnnie A. Fertnera. Niedziela, 22. 9. „Pan naczelnik to ja...” Wyst. gośc. A. Fertnera. Poniedziałek, 23. 9. „Pan naczelnik to ja...” gościnnie wyst. A. Fertnera.

Teatr „Rewja” na P. W. K.

Dziś i codziennie o godz. 19.15 wielka rewja polska w 19 obrazach „Kulig” — O godz. 22 arcywesoła rewja „Jazda na wystawę”.

Bilety poprzednio do nabycia w skła- dzie cygar p. Zygarińskiego narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia i w kasie tea- tralnej, ul. Śniadeckich 12. Na P. W. K., Dwór Huggera, Centr. Rest. P. W. K.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

CZY „DYWAN SOBIESKIEGO“?

Sprawa dywanu z Wilanowa pobudziła badaczy do poszukiwania dywanów pamiątkowych po Janie III. Może będzie na czasie, przy tej okazji wskazać na pewien dywan, przechowywany z wielkim pietyzmem w klasztorze Matki Boskiej w Einsiedeln (Szwajcaria).

Otóż znajduje się tam w tak zw. „Fürstensaal“ od przeszło dwustu lat dywan, umieszczony w szklanej gablocie na stole o ogromnych rozmiarach. Legenda mówi, że jest to zdobycz Jana III przy zwycięstwie pod Wiedniem. Tak też tłumaczono dawniej zwiedzającym zabytki klasztorne. Inna legenda dodaje, że dywan ten podarował Opactwu w Einsiedeln cesarz niemiecki Leopold I. Ta sprzeczność pobudziła mnie do poszukiwań w tym kierunku i stwierdziłem, że — jakkolwiek dziwnym się to wydawać może — klasztor żadnych zapisek dotyczących tego dywanu nie posiada. Opactwo samo nazywa obecnie dywan ten „Türkenteppich“ a zakonnicy dodają, że stosunek jego do osoby Jana III jest bardzo luźny i tylko na tradycji ustnej oparty.

Dywan zresztą nie jest pochodzenia wschodniego, ale przypuszczalnie był wykonany we Francji. Składa się z czterech kawałów, każdy dla siebie wykończony, a wszystkie razem połączone w jedną całość, mniej więcej na taki sposób, jak łączono ściany namiotów tureckich. Opis dywanu tego znajduje się u Birchlera w „Die Kunstgeschichte des Kantons Schwyz“, Basel Birkhauser 1927 (tom I str. 167, ilustracja str. 165). Birchler przypuszcza, że dywan ten wykonano we Francji na specjalne zamówienie dla Turcji. Bądź co bądź zastanowienia godnym jest fakt, skąd na ziemi helweckiej przy tym dywanie powstaje legenda o Janie III. Na to narazie odpowiedź dać nie można. Może kiedyś badania dalsze ukażą nam źródło. Można jednak stwierdzić, że kolonia polska w Szwajcarii legendę tę utrzymała, gdyż z okazji uroczystości, wskrzeszenia Państwa Polskiego, urządzona na zamku w Rapperswilu w r. 1919 ustawiono popiersie Jana III obok tego dywanu w „Fürstensaal“ opactwa w Einsiedeln.

Miłostwa - Zamek.

Wiktor Stachowiak.

NAUKA

Kongres matematyków słowiańskich. Jak już donosiliśmy pokrótce, d. 23 września b. r. rozpoczęła swe obrady w Warszawie pierwszy kongres matematyków krajów słowiańskich. Protektorat nad zjazdem przyjął Pan Prezydent Rzeczypospolitej, w skład komitetu honorowego wchodzi: prezes Rady Min. jako przewodniczący, ministrowie pełnomocni państw słowiańskich, przedstawiciele władz oraz instytucji naukowych. Obrady toczyć się będą w pięciu sekcjach, obejmujących wszystkie działy matematyki czystej i stosowanej, a poświęcone będą najbardziej żywotnym problemom nauki współczesnej. O wielkiem zainteresowaniu Kongresem, a zarazem o szybkim rozwoju nauki w państwach słowiańskich świadczy najwymowniej fakt, iż oprócz licznych przedstawicieli uniwersytetów i politechnik słowiańskich zgłosiło czynny udział w pracach zjazdu kilkunastu wybitnych matematyków z Austrii, Lotwy, Niemiec, Rumunii, Włoch, a nawet z Ameryki i Japonii. Ażeby członkom kongresu ułatwić zwiedzenie Pow. Wystawy Krajowej ostatnie ogólne posiedzenie z odczytem prof. Kuratowskiego p. t. „Topologia jako system“ i uroczyste zamknięcie zjazdu odbędzie się d. 27. b. m. o godz. 10 w Auli Uniwersytetu Poznańskiego. (W. S.)

LITERATURA

„Literatura sowiecka“ (Letteratura sovietica). Pod tym tytułem wydał niedawno zbiór szkiców E. Lo Gatto prof. literatury słowiańskich w Neapolu w swoim zbiorze „Piccola biblioteca slava“ (Roma, 1928, str. 168). Fragmenty te mają charakter informacyjny i zajmują się przedstawicielami sowieckiej literatury pczynając od futurystów do neorealistów (Jesienin, Gładkow, Czapygin, „Serafionidzi“, „popucziki“ itd.) Interesującym jest szkic o stosunku tej literatury do Tolstoja. Książka prof. Lo Gatto jest pierwszą na ten temat w jęz. włoskim (po niemiecku omawia go Luhter, po angielsku Ks. Światopełk-Mirski); cenną jest dodana przy końcu bibliografia uwzględniająca studia krytyczne, wydane w Rosji aż po rok 1928 włącznie oraz wcale bogaty spis przykładów wioskich obejmujący 29 pozycji. (P.)

TEATR

„Maman do wzięcia“ w Warszawie. Dobiegająca w Poznaniu setki przedstawień krótkochwila Siedleckiego „Maman do wzięcia“ będzie grana w Warszawie jak nam donoszą — w Teatrze Letnim. Obecnie po „Frocesie Mary Dugan“ wystawi ten teatr Wroczyńskiego „Wywczaszy Don Juana“, a po nich „Maman“. (tw)

Co grają w Łodzi? Piszą nam z Łodzi: Teatr Miejski, zostający obecnie pod dyktando Adwentowicza, zaczął wczoraj sezon „Weselem Figara“. Teatr Kameralny, kierowany przez B. Gorczyńskiego, po „Fircyku w zalotach“ z Osterwą, zagrał „Rzeczywistość“ Gorczyńskiego z p. Karoliną Lubieńską w roli głównej. Teatr Popularny, zostający również pod dyktando Gorczyńskiego, otworzył sezon „Balladyną“, poczem wystawił „Sułkowskiego“ w reżyserji Osterwy i z jego udziałem w roli tytułowej. (H)

Zamiary dyr. Zelwerowicza. Piszą nam z Wilna: Dyrektor obu teatrów nasyżych, p. Zelwerowicz, który prowadzi je z ramienia Związku Artystów Scen Polskich, wypowiedział się na konferencji prasowej o swoich zamierzeniach. Teatr będzie prowadzony młodemi siłami aktorскими, będzie unikał sprowadzania znakomitości na występy, chce bowiem pokazać jaki poziom artystyczny można zdobyć na codzień, bez olśniewania publikę pożyczanymi gwiazdami. To umożliwi dyrekcji niskie ceny czyli spopularyzowanie teatru w szerokiej warstwach (precyzyjne dobre miejsce będzie kosztowało około 2 złotych). Ponadto aktorzy będą pomagali w przedsięwzięciach kulturalno-oświatowych, dostarczając instruktorów do przedstawień w świetlicach żołnierskich, organizując zespoły deklamacyjne i współdziałając w dramatycznych kołach akademickich. (tw)

VARIA

Wieczór polski w Danji. W czasie kongresu międzynarodowego wychowania w Helsingør, grupa polskich uczniów gimnazjalnych, przebywających zagranicą z tytułu „międzynarodowej wymiany młodzieży“, urządziła dla członków kongresu wieczór polski. Na program złożyły się: muzyka, śpiewy i tańce polskie. Tenże program powtórzyły młode amatorki dla kolonii polskiej w Kopenhadze, w Domu Ludowym na Enghavevej. Echem tych wieczorów było poświęcenie Polsce całego numeru pisma duńskiego: „New - Era“. (vk)

CZY LWÓW JESZCZE DOPLACI?

Ze Lwowa piszą nam:

Oba nasze teatry miejskie są zamknięte, a to, jak donosiliśmy, z powodu, że aktorzy nie otrzymali znowu gaży, równie jak orkiestra i wzbraniają się grać, skoro nie ma żadnych widoków, aby zostali wypłacony. Zdarzałoby się, że powinieliby wypłacić ich magistrat, a to z kaucji, przez przedsiębiorców złożonej, lecz to jest na razie niemożliwe. Dzierżawcy pobrali mianowicie od artystów wkładki emerytalne i świadczenia społeczne w gotówce, strącając im je z plac, ale gotówki tej nie wpłacili gdzie należało, zatrzymując ją u siebie! Magistrat musi więc potrącić te kwoty artystom, ci zaś na to zgodzić się nie mogą. Wobec tego wypłata z kaucji została wstrzymana.

Dla uzupełnienia skandalu, dzierżawcy oświadczyli, że nie ustąpią z gmachów teatralnych miejskich póki miasto nie zapłaci długów, jakie porobili! A jest tego przeszło 300.000 złotych! Oczywiście miasto nie ma żadnego obowiązku prawnego ani moralnego aby te długie płacić. Ale dzierżawcy sądzą, że w ten sposób uda się im zmusić miasto do zapłaty, z którą razem dołożyłby Lwów do wydzierżawionych teatrów miejskich w ciągu jednego roku milion 116 tysięcy!

Wobec tego sytuacja jest zupełnie niewyjaśniona i nie wiadomo czy, kiedy i jak teatry będą uruchomione. Oto rezultat „odmiastowienia“, do którego jeszcze trzeba dodać cały rok artystycznego upadku i kompletną dezorganizację obu scen.

T. L.

PISMA NADEŚLANE

„Muzyka i śpiew“. Nr. 78. Miesięcznik artystyczny. Treść: „Muzyka w szkołach górnym - kształcących“. — „Tekst do Psalmów“ według przekładu Jana Kochanowskiego. — „Psalmy Mikołaja Gomółki“ w opr. dr. J. Reissa. — „Bezowocne wysiłki“. — K. Kurpiński: „Rozsądź mnie Boże“ opr. T. Flaszka. — T. Flaszka: „Wieniec pieśni i piosnek dla młodzieży“. — „Po polsku, czy po łacinie?“ — Nowe wydawnictwa. — Różne wiadomości.

REGJONALIZM ŚLĄSKI PRZY PRACY

W literaturze i wogóle w sztuce wyswobodzonej Polski przejawiały się, a w każdym razie na intensywności przybrały równocześnie prądy regionalistyczne i uniwersalistyczne. Oba są arcyłudzkie: każdy człowiek tkwi przede wszystkim w swoim ciasnym ośrodku, który go przedewszystkiem interesuje; i każdy wyrwa się z tego ciasnego ośrodku na świat szeroki, cały, by widzieć być na nim różnorodnych chciwym wrażeń i aktywnym porównano na szerokiej scenie świata. Widzimy je oba w literaturze lat powojennych, nurtowanej prądami uniwersalnymi i regionalnymi. Związka te ostatnie bują swobodnie w powieści, poezji, dramacie, słowem we wszystkich dziedzinach literatury pięknej. A nie przejawia się ten fakt tylko w twórczości jednostkowej; regionalizm zorganizowany stworzył sobie swoje schroniska i narzędzia: czasopisma regionalne. Jednym z godniejszych uwagi jest „Zaranie Śląskie“ — jedno ze starszych pism tego rodzaju zarazem.

Powstało ono jeszcze przed wojną, w r. 1907, ale na roczniku IV-tym, wydanym w r. 1912, zakończyło żywot. Z początkiem roku 1929 zostało „Zaranie“ wznowione „dla upamiętnienia dziesięciolecia Niepodległej Polski“, jak mówi „Słowo wstępne od wydawnictwa“, które też zapowiada, że program pozostanie ten sam, co poprzednio tj. będzie się zasadzało na ogłaszaniu utworów pisarzy śląskich przedewszystkiem, osnutych na życiu Śląska, dalej utworów ludowych, opisów folklorystycznych itp.

Dwa wydane dotychczas zeszyty wznowionego pisma z programem się zgadzają, ale nie można powiedzieć, żeby wypełnienie programu było zupełnie zadawalające i równomierne.

Twory Muzy śląskiej są podane w niezbyt wielkiej obfitości i w jednostronnym doborze. Mamy dwa utwory dramatyczne: akt drugi „Wesela na Górnym Śląsku“ St. Ligonia — Al. Kubiczka, i początek utworu J. Zahradnika „Ondraszek herszt zbójców Beskidu Śląskiego. Dramat w dwóch odsłonach“. Pierwszy utwór to zręcznie i przyjemnie wystylizowany i udramatyzowany ceremoniał zaślubin, w drugim poza oddaniem wiernie tłem lokalnym, na pochwałę zasługuje szlachetna tendencja Gustawa Morcinka, który dał „Odpust Karwiński (Szkic)“, znany jako płodnego autora nowel z życia ludu przeważnie górniczego na Śląsku Cieszyńskim. W szkicu obecnym autor wprawny a miłością prowadzonym pendzlem maluje krajobraz śląski z rzuconym na jego tło ludem. Jeżeli dodamy dwie literackie przeróbki utworów ludowych: J. Przybyły „Święta Barbarka a Skarbnik“ i E. Imieli „Chłop, baba i śmierć“, i wiersz odnaleziony w papierach po śp. J. Łysku, przedewszystkiem zmarłym piewcy Beskidu śląskiego, to wyczerpiemy plon muzy śląskiej — jak widać nie obfity i ani lotem wysokim nie imponujący, ani formą nie ujmujący. Ze poetów na Śląsku mało, tem się nie będziemy smucić — dość ich ninie w Polsce, i aż nadto; a talenty większe, pocieszymy się, narodzą się jeszcze z czasem.

Obficie reprezentowany jest dział twórczości ludowej, folkloru śląskiego i dziejów regionalnych. Szkoda, że garść pieśni ludowych z nutami, zapisanych w ostatnich 25 latach, podano bez zaznaczenia czy teksty i melodie nie były już kiedyś zapisane i czy są oryginalne, czy też odmianki. To samo odnosi się do notatek o zwyczajach, zabobonach etc., których jest cztery: E. Imieli „Zwyczaj weselny na Górnym Śląsku“, J. Grzybowski „Garść zwyczajów wigilijnych z Hałcnowa“, Gustawa Morcinka „Powiastki śląskie“, Ernestyny Świbownej „Materiały ludoznawcze“, Morcinek swoją notatkę o utopcach, nocnicach, polednicach etc. ubrał w szatę literacką mocno poetyczną, dzięki czemu czyta się bardzo przyjemnie, ale tem niemniej przydałoby się w niej więcej ścisłości: gdzie, kiedy, od kogo dane wierzienie zapisane.

Pod ogólnym nagłówkiem: Zwyczaj, przepowiednie i zabobony za-

*) Zaranie Śląskie. Kwartalnik literacki. Rok V. Zeszyt 1. z dnia 31 marca 1929 r., zeszyt 2 z dnia 30 czerwca 1929 r. Redakcja i administracja: Cieszyn, ul. Stelmacha 14. Wydawca: Towarzystwo Ludoznawcze w Cieszynie.

mieszczono dwie bajki noszące tytuły: „Kometa“, „Kolera“, obie napisane przez Pawła Zawadę, kierownika szkoły w Jaworzynce i opatrzone słownikiem wyrazów, używanych w dialekcie Istebnej. Nasuwa się pytanie, czy autor te bajki tylko spisał, nadając im formę literacką, czy też napisał wedle ludowych opowieści, czy wogóle wymyślił; niewiadomo też, czy mamy w bajkach autentyczną gwarę istebniańską, czy też kapkę stylizowaną przez p. Zawadę. Sądziłbym, że tego rodzaju rzeczy nie powinny na przyszłość nachodzić wstępu do „Zarania“. Tem mniej „Zła żona“, bajka Antoniego Piotrowskiego opracowana w dialekcie górnośląskim okręgu przemysłowego przez Stan. Ligonia. Literackiej wartości taka przebróbka nie ma, utworem ludowym także nie jest. Obie bajki wydrukowane w piśmie kompromisowej zgodzie z zapowiedzią „Zaranie“ nie przeprowadza ani pisma fonetycznego ludowego ani gramatycznego konsekwentnie. Otóż nie powiedziałbym, żeby to był pomysł szczęśliwy: zwyczajnemu czytelnikowi taka piśmownia utrudni tylko czytanie i rozumienie tekstu i tak trudnego ze względu na słownik, a językoznawcy nie odstąpi we wszystkich szczegółach prawdziwej postaci fonetycznej i dobrze jeszcze, jeżeli jej nie sfalszuje, a oto próbka takiej piśmowni: „A to usz tak różnem wdycki rozmajto biyda piźnie na człowieka, a ty się ogrzybej, rób, nie płacz, byj wieszoty, choć nielza, bo smutek abo szklyba lachko cie do grobu wźynie“, itd.

Cenniejsze są przyczynki do historii regionalnej Śląska, K. Prusa „Z dawnego sądownictwa wójtowskiego w Mikołowie“ i Ludwika Musiōła „O dawnym grodzie mikołowskim“ Najwięcej zaś dają, wedle mego zdania, ustępy traktujące o działalności śląskich pionierów Miarki, Londzina, Kubisza, Łyska, Jaronia. Karolowi Miarce poświęcił Ludwik Kobiela dwa artykuły, jeden o Miarce powieściopisarzu, drugi o Miarce - folklorystyce regionalnym, ustalające wysokie walory powieści regionalnej tego zasłużonego Ślązaka. Dr. Ernest Jarnik poświęcił przedewszystkiem zmarłemu poecie śląskiemu Janowi Łyskowi artykuł, który wydaje się nieproporcjonalnie długi, ale gdy się zważy doniosłe znaczenie poezji dla rozbudzenia ducha narodowego na Śląsku Cieszyńskim przed wojną, to się rozgrzeszy autor z owych 16 stron o urodzonym poecie, gorącym miłośniku ludu i patriotycie, co krwią miłość ojczyzny przypieczętował. Nie można wprawdzie powiedzieć, by „Złota wolność“ Kossak - Szczuckiej wchodziła jakąkolwiek stroną w zakres programu „Zarania Śląskiego“, ale mimo to dobrze się stało, że ta recenzja została wydrukowana; objaw zdrowej reakcji przeciwko bezzwrotnemu trochę przekłamaniu powieści, która niewątpliwie dowodzi talentu. Wreszcie nie można nie wspomnieć jeszcze o bardzo trafnych uwagach Juliana Przybosa o znaczeniu społecznym „poezji ludowościowej“ w artykule pt. „Prymitywizm o twórczości ludowej“.

Jeżeli teraz zsumować sądy o poszczególnych działach „Zarania“, w wyniku trzeba będzie wznowienie tego pisma uznać za przedsięwzięcie ze wszechmiar wskazane i godne pochwały, a wznowionemu piśmie życzyć i wróżyć pełne powodzenie nie tylko w śląskim regionie.

Poznań.

Dr. Edward Klich.

Przemysł ludowy w Dziśnieńskim. Z Wilna piszą nam: W Głębokiem, pow. dziśnieńskiego, zorganizowana została wystawa przemysłu ludowego. Nowy gmach Domu Ludowego z trudem pomieścił eksponaty. Najpokaźniej prezentował się dział tkanin, farbowanych barwikami roślinnymi, o subtelnym połączeniu barw i precyzyjnym wykonaniu. Dalej reprezentowane były wyroby kowalskie, stelmachowskie, koszykarskie, krawieckie i in. Podobny pokaz w pow. dziśnieńskim odbył się już raz w roku przeszłym, ale z porównania wynika duży postęp osiągnięty w międzyczasie. Przedstawiciele uniwersyteckiego muzeum etnograficznego w Wilnie i śląskiego muzeum w Katowicach nabyli cały szereg eksponatów. (kr)

Regionalizm na Kresach Wschodnich. Z Łucka piszą nam: Ruch regionalny w woj. wolińskim zatacza coraz szersze kręgi. Ostatnio powstały dwa koła regionalne: w Rozwazu i w Moszczanicy częskiej, pow. zdołbunowskiego. (kr)

Proces Wójcika

Dodatnie świadectwo o Wójciku

W drugim dniu procesu po zeznaniach, p. Wójcikowej i świadka Kutę, dozorca domu, w którym mieszkali Wójcikowie, zeznawała z kolei p. Kutowa, żona dozorca oraz kpt. Chirowski, podprokurator wojskowy, który umorzył śledztwo przeciw por. Cebrowskiemu i Nowaczyńskiemu.

Następnie zeznawał dyrektor departamentu w min. skarbu, p. Czauderna, starzec blisko 70-letni. Wyraził on bardzo dobrą opinię o Wójciku. „Znam Wójcika od wieku chłopięcego — mówił p. Czauderna. — Jako syn ubogich rodziców sam szedł przez życie, nie oglądając się na nikogo i własnym znojem wywalczając sobie kęs chleba i — naukę. Bo rodzice nie byli w stanie łożyć na szkoły. Będąc celującym uczniem uzyskał pomoc pieniężną pewnego kanonika z Ołmieńca.

„Tak się jakoś złożyło, że Wójcik pewnego roku otrzymał parę stopni niedostatecznych. Groziło mu wstrzymanie stypendjum zacnego kapłana. Radzono mu, aby wyznał wszystko swemu dobroczyńcy, a może nie utraci jego względów. Pokazało się wówczas, wiele ambicji jest w ubogim uczniu. Wszelkie propozycje odrzucił: „Sam winien jestem wszystkiemu — mówił — i sam chcę ponieść odpowiedzialność. Wolę przymierać głodem, a nie nadużywać ludzkiej łaskawości” — rzekł zdumionym nauczycielom.

„Harda sztuka! — mówili niektórzy o owym pilnym i wzorowym chłopaku. Mnie się jednak podobało jego zadziwiająco i pełne szlachetności stanowisko i dlatego chętnem okiem patrzyłem na przyjaźń Wójcika z tym synem“.

„W roku 1919 chodzili razem na uniwersytet lwowski, a podczas inwazji bolszewickiej razem wstąpili w szeregi armji. Mój syn poległ na kresach.

„Jedyną „wadą“ Wójcika jest to, że dał się powodować ideałowi“.

Opinia p. Czauderna wywołała wielkie wrażenie wśród zebranych. Kolejno zeznawał redaktor „Prawa Ludu“, p. Cz. Jankowski.

Trzeci dzień rozprawy — Zeznania Wójcika

Na początku rozprawy prokurator zapytuje oskarżonego Wójcika, czy był już kiedy karany. Wójcik odpowiada, iż po wypadkach majowych złożył podanie do D. O. K. I, a następnie do ministerstwa spraw wojskowych depart. piechoty, o wykreślenie go z listy oficerskiej na własną prośbę. Ponieważ obie te instancje zaopiniowały, iż Wójcik nie ma dostatecznych podstaw prawnych do tego kroku, zwrócił się on w dniu 4 września 1927 r. z prośbą do p. Prezydenta Rzeczypospolitej o wspomniane wykreślenie go z listy oficerów rezerwy. Odpowiedź dłuższy czas nie nadchodziła. W międ-

zyczasie Wójcik został wezwany przez P. K. U. Warszawa-powiat do stawienia się do raportu kontrolnego jako oficer rezerwy.

Wtedy Wójcik na 10 dni przed raportem zgłosił się do komendanta P. K. U., oznajmiając mu o złożeniu swego podania do p. Prezydenta w sprawie wykreślenia go z listy oficerskiej na własne żądanie, oświadczając, iż jest w tej chwili między młotem i kowadłem, to znaczy ani oficerem, ani szeregowym. Wobec tego prosił komendanta P. K. U. o złożenie na siebie raportu karnego za uchylanie się od raportu kontrolnego. Raport ten został złożony, na skutek czego Wójcik został pociągnięty przez wojskowy Sąd Okręgowy do odpowiedzialności karnej i na rozprawie odbytej w dniu 20 września 1927 r. został skazany przez ten sąd na dwa tygodnie aresztu obóstrzonego domowego, który odsiadywał w Komendzie Miasta.

Na zapytanie prokuratora, dlaczego przed Sądem odpowiedział, iż nie był karany, stwierdza, iż tego nie uważa za karę.

Ekspertyza lekarska

Następnie zabiera głos biegły dr. Felc, asystent gabinetu medycyny sądowej.

Co do por. Cebrowskiego, biegły stwierdza, iż prawe ramię i przedramię zostały częściowo unieruchomione. Stan rany jednak nie nastęcza obaw co do życia. Kość się zrosła, blizny widać na wierzchu. Zranienie to należy zaliczyć do kategorii ciężkich uszkodzeń ciała. Na skutek strzaskania kości prawego ramienia, ruch ramienia został ograniczony, przedramię zostało normalne. Ograniczenie ruchu ramienia polega na tem, iż rękę por. Cebrowski nie może podnieść pionowo. Po odpowiednich jednak zabiegach stan ten może ulec poprawie.

W jakim stanie znajdowało się ramię w chwili strzału, trudno powiedzieć, w każdym razie w pozycji zwisającej, bądź lekko wzniesionej, nie zaś pionowej. Na skutek odniesionej rany, por. Cebrowski wydatnych ruchów ręką czynić nie mógł, mógł jednak utrzymać w dłoni czapkę, a nawet szablę opartą o ziemię.

Por. Nowaczyński ma na powierzchni dłoniowej między pierwszym a drugim palcem strupek.

Ruchy drugim i trzecim palcem uniemożliwione. Pierwszy, czwarty i piąty prawidłowe. Czynności ręki jako całość częściowo ograniczone. Ze względu na to, uszkodzenie te zalicza biegły do kategorii ciężkich uszkodzeń cielesnych.

Jeżeli chodzi o p. Wójcikową, otrzymała ona poprzeczne rany cięte trzeciego, czwartego i piątego palca. Jest pewne ograniczenie czynności i trzeciego palca, którego górny staw jest sztywny, wskutek przecięcia ścięgna.

spłata długów, zaciągniętych przez państwo. W roku 1930/31 musimy zwrócić zagranicy i naszym krajowym wierzycielom o kilkadziesiąt milionów więcej procentów i rat, niż w bieżącym okresie budżetowym. Aby znaleźć pokrycie tego wydatku i nie przekroczyć ogólnej sumy dochodów, musimy ograniczyć inne, nawet bardzo pożyteczne i pociągające. To też prawdopodobnie budżety wszystkich prawie ministerstw będą musiały być na przyszły okres budżetowy niższe niż teraz. Nie wystarczy zatem zatrzymanie — w szeregu pozycji trzeba będzie się nawet cofać. Przykład wszystkim resortom dało min. spraw wojskowych, jedyne, które zgłosiło do skarbu preliminarz budżetowy niższy, niż za lat poprzednich.

Jakie pozycje ulegną zmniejszeniu? Rzecz prosta, przedewszystkiem hamujemy inwestycje. Nie rozpoczynamy żadnej nowej pracy — kończymy rozpoczęte. Inwestycje, to jest najlepszy bodaj sposób użycia nadwyżek budżetowych, już osiągniętych i odłożonych. Ale w planie finansowym wszystkich dochodów i wydatków wkłady w przyszłość, jakimi są inwestycje, muszą ustąpić miejsca potrzebom terażniejszości.

Drugą koleją pozycją, która ulegnie pewnej redukcji, są etaty administracyjne. Poza szkolnictwem, gdzie corocznie pociąganie do pracy nowych sił nauczycielskich jest nieuniknioną koniecznością, poza przedsiębiorstwami rozwijającymi się pomyślnie, — w żadnym z ministerstw etaty nie zostaną powiększone, w niektórych zaś ulegną zmniejszeniu. Nie da to oszczędności bardzo wielkich, nie posiadamy bowiem takiego przerostu administracji państwowej, o jakim zwykło się mówić. Tem niemniej i tutaj pewne oszczędności zostaną osiągnięte.

Wreszcie w wydatkach rzeczowo

administracyjnych szukamy dalszych oszczędności, kierując się tą wytyczną, że nie można preeliminować nie-realnie, ani przerywać normalnego trybu pracy. —

Układ budżetu nie ulegnie zmianie

Co do układu, budżet nie ulegnie zasadniczej zmianie. Wprawdzie nasz szemat budżetowy posiada pewne braki. Nielogiczna jest w nim naprzykład hierarchja wydatków — mamy paragrafy wynoszące kilka tysięcy złotych i inne paragrafy, opiewające na dziesiątki milionów. Równoległe pod względem prawnym traktowanie tych pozycji niewątpliwie nie jest usprawiedliwione. Podobnie brak rozróżnienia wydatków będących wynikiem stosowania istniejących ustaw, od wydatków, których wysokość lub wogóle istnienie zależy od swobodnej decyzji rządu i ciał ustawodawczych. Szereg umów o charakterze prywatnoprawnym, zawartych przez rząd na zasadzie jego bądź konstytucyjnych bądź ustawowych pełnomocnictw również pociąga za sobą wydatki, których immunitet budżetowy wynika z cywilnej odpowiedzialności państwa za swoje zobowiązania. Dotychczasowy szemat budżetu nie uwidocznia specjalnego charakteru takich wydatków. W budżetach monopoli i przedsiębiorstw państwowych niedostatecznie są uwypuklone cztery zasadnicze grupy wydatków każdego przedsiębiorstwa, a mianowicie wydatki na eksploatację, na podniesienie kapitału obrotowego i na amortyzację.

Mimo istnienia tych niewątpliwych braków i niedokładności, obecny układ budżetu ma w sobie jeden plus, że do szematu tego zdolano się przyzwyczaić. Nie zamierzam zatem wprowadzać w obecnie układanym preliminarzu dalej idących zmian, w stosunku do lat ub.

Likwidacja majątków na Pomorzu

Warszawa, 19. 9. (Tel. wł.) — W „Monitorze Polskim“ (nr. 215 z dnia 18-go bm.) ukazała się uchwała komitetu likwidacyjnego w Poznaniu, mocą której przejmują się na własność państwa i przekazują skarbowi państwa w posiadanie nieruchomości Rebozowo i Ramleje, powiat kartuski, obszaru razem 22,00,49 ha. własność Ottona i Józefiny z d. Lipińskiej małż. Harnisch, wraz z budynkami, przynależnościami, żywym i martwym inwentarzem z wszelkimi zapasami oraz z temi częściami zapisanych na nieruchomości hipotek, które wskutek spłat amortyzacyjnych przez właściciela stały się długami gruntowemu właściciela, — z wyłączeniem ruchomego urządzenia domowego.

Wysokość odszkodowania za wspomniane nieruchomości ustala się na zł. 23.315,—, słownie: złotych dwadzieścia trzy tysiące trzysta pięćdziesiąt.

Od odszkodowania tego odlicza się: zł. 3.399,10, jako pokrycie przejętych przez skarbowo państwa zobowiązań hipotecznych oraz zwrot kosztów postępowania likwidacyjnego.

Ponadto przejmują się własność państwa i przekazują skarbowi państwa w posiadanie osadę rentową Rudniki, powiat Grudziądz, obszaru 11,29,21 ha, własność Roberta i Anny z d. Dörge małż. Ragoss wraz z budynkami, przynależnościami, żywym i martwym inwentarzem i wszelkimi zapasami oraz z temi częściami zapisanych na nieruchomości hipotek, które wskutek spłat amortyzacyjnych przez właściciela stały się długami gruntowemu właściciela, — z wyłączeniem ruchomego urządzenia domowego.

Wysokość odszkodowania za wspomniane osadę ustala się na złotych 15.750,—, słownie: złotych pięćnaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt.

Od odszkodowania tego odlicza się: zł. 6.788,87, jako zwaloryzowany a niespłacony kapitał renty, pokrycie przejętych przez skarbowo państwa zob-

wiązań hipotecznych, pretensje Państwowego Banku Rolnego oraz zwrot kosztów postępowania likwidacyjnego.

Wyrok w sprawie pułk. Brzeziny i tow.

Toruń, 21. 9. (Tel. wł.) Po dwutygodniowej rozprawie w sądzie wojskowym w Toruniu zapadł wyrok w sprawie pułk. Brzozy-Brzeziny i towarzyszy. W piątek przemawiali prokurator i obrońca. Prokurator domagał się surowego wymiaru kary w myśl rzymskiej maksymy „sum cuique tribuere“. Po 4½ godzinnej naradzie pułk. Brzoza-Brzezina został skazany na jeden rok więzienia i wydalenie z korpusu oficerskiego. Majora Suchodolskiego uznał sąd winnym występku fałszu w służbie, oszustwa i nadużycia władzy w stosunku do podwładnych, oraz przywłaszczenia mienia skarbowego, za co otrzymał karę 6-miesięcy więzienia z zaliczeniem aresztu śledczego i wydaleniem z korpusu oficerskiego. Kapitan Mostek i chorąży Świątlak dopuścili się fałszu (podpisywali fikcyjne protokoły na rozkaz majora Suchodolskiego) i skazani zostali na karę aresztu domowego po 3 dni każdy. Oskarżony pułk. Brzoza-Brzezina zapowiedział, że wnieśli odwołanie od wyroku. Mjr. Suchodolski poprosił o trzy dni do namysłu. Prokurator ptk. dr. Przywara zapowiedział wniesienie zażalenia z powodu zbyt niskiego wymiaru kary dla Brzozy-Brzeziny i Suchodolskiego.

Represje wobec prasy narodowej

Radom, 21. 9. (Tel. wł.) W Radomiu w drukarni Nowakowskiego, w której drukuje się dziennik miejscowy „Słowo“ przez kilka tygodni ustawiony był posterunek policyjny na mocy zarządzenia p. starosty Maćkowskiego. Redaktor „Słowa“ wniósł skargę do prokuratora sądu okręgowego na tę i inne represje. Od dni paru posterunek w drukarni został zwinęty.

Prace nad budżetem na rok 1930-31

oświetla w wywiadzie kier. min. skarbu Matuszewski

Kierownik ministerstwa skarbu p. Ignacy Matuszewski udzielił przedstawicielowi PAT następującego wywiadu:

Plan gospodarki państwowej na rok 1930/31 zostanie oficjalnie zgłoszony dopiero na początku sesji budżetowej. Choć preliminarz budżetowy nie został jeszcze ukończony, mogę podzielić się z Panem temi wytycznymi, jakimi kieruje się rząd przy układaniu budżetu.

Cyfry budżetowe nie będą podwyższone

Punktem wyjścia jest założenie, że wplywy roku przyszłego w sumie globalnej nie przekroczą dochodów preeliminowanych na rok bieżący; nastąpią przesunięcia pomiędzy poszczególnymi źródłami dochodu. Jedno z tych źródeł już w ciągu roku bież. zaczyna zwolna iść słabiej i nie taję, że cięszy mnie to, padają bowiem wplywy celne. Na rok przyszły będziemy tedy preeliminować wplywy z cel niżej niż w roku bieżącym, gdyż rząd dołoży wszelkich starań, aby zapobiegać zbędnemu przywozowi, przedewszystkiem w drodze wzmocnienia wymiany wewnętrznej. Inne znów źródła dochodu, jak np. kolej dadzą niewątpliwie zyski większe, niż rzeczywiste w roku bieżącym.

Ogólny wszakże obrachunek wskazuje, iż na poważną wyżkę dochodów w roku przyszłym w stosunku do bie-

żącego, liczyć nie należy. Jedyną drogą po temu byłoby tworzenie nowych poważnych obciążeń podatkowych. Ta droga jest ze względu na obecną sytuację gospodarczą niewskazana.

Ponieważ od 1926 r. prosta zasada — wydawać więcej niż się ma doходу — przestała być maksymą ze wzorków kaligraficznych — stała się zaś twardem przykazaniem pracy codziennej — zatem obliczenie dochodów przesądza już o całokształcie wydatków. Nie mogą być one większe niż preeliminowano na rok bieżący.

Konieczność ograniczenia wydatków

Tempo rozwojowe wydatków państwowych musi ulec zatrzymaniu. Dotychczas z roku na rok zaspokajanie potrzeb państwowych mogło być zwiększone. Nałożenie hamulca na rozwój wydatków jest trudne dla tego, że wydatki te wbrew opinii głoszonej niekiedy — są jeszcze dzisiaj niskie bardzo w stosunku do potrzeb. Liczba dzieci wzrasta, trzeba dać i szkoły i nauczycieli. Drogi niszczeją, trzeba je naprawiać. Spożycie wskutek wzrostu ludności podnosi się — trzeba meljorować rzeki i grunta. Ilość naładunków kolejowych zwiększa się — trzeba kupować wagony. A jednak mimo tego nieustannego wzrostu potrzeb musimy zatrzymać wzrost wydatków.

Są jednak wydatki, których wzrostu powstrzymać nie możemy. Jest to

KUPON PREMJOJOWY

(Wyciąć i nalepić na pocztówkę).

Administrację „Kurjera Poznańskiego“ proszę o przesłanie za zaliczką pocztową książki Marjana Seydy p. t.

„Polska na przełomie dziejów“ za cenę 15 zł.

Imię i nazwisko _____

Miejscowość i poczta _____

Powiat, woj. _____

POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA

Wśród księgarń na P. W. K.

Ekspozycje z zakresu książki polskiej spotykamy w szeregu działów P. W. K. A więc w pawilonie przemysłu graficznego widzimy je od strony organizacji papieru i drukarni w Pałacu Sztuki jako piękną książkę, w dziale nauki jako ekspozycje poszczególnych zreszen naukowych, w dziale dydaktyki jako ilustracje systemów dydaktyki poszczególnych przedmiotów. I w wielu innych jeszcze miejscach. Jest jednak jedno osobne, poświęcone książce jako takiej — znajduje się zaś ono w Pawilonie „Prasa i książka”. Prasę już znamy, więc teraz nieco o książce.

W pawilonie tym mieści się jakby przegląd księgarń wydawniczych. Ponieważ zaś szereg z nich trudni się równocześnie sprzedażą detaliczną, znajdujemy więc i materiały do t. zw. księgarń sortymentowych. W punkcie pierwszym znaczna luka brak mianowicie instytucyj nakładczych naukowych. Jak poucza dyr. Jan Muszkowski w broszurze p. t. „Przewodnik po grupie „książka” P. W. K.”, stało się to wbrew intencjom organizatorów tego działu, niemniej luka jest znaczna i to z tych przyczyn, że komplety wydawnictw naukowych nie spotykamy w innych działach P. W. K. Jak bowiem już pisaliśmy, w dziale szkolnictwa wyższego wystawa prac profesorów szkół wyższych jest więcej niż fragmentaryczna, a w dziale nauki z kompletem wydawnictw wystąpiło w zasadzie tylko Pozn. Tow. Przyj. Nauk, inne zaś zreszenia ograniczyły się do egzemplifikacji wydawnictw. W zasadzie więc produkcja książki naukowej w Polsce nie znalazła na P. W. K. należytej ilustracji.

Skorozmy przy tej książce naukowej i przy księgarń m. i. sortymentowych, wspomnijmy o jednej jeszcze bołacze. Książka naukowa z trudem dociera do konsumenta. W księgarń polskich zrzadka można spotykać komplet nowości naukowych, choćby tylko z dziedziny humanistyki. Parę wyjątków (Gebethner i Wolff w Krakowie i Warszawie, Księgarnia Jagiellońska w Krakowie, Gubrynowicz i Syn w Poznaniu) zdaje się właśnie potwierdzać tę regułę. Dotkliwie daje się odczuwać ten brak w Poznaniu. Niewątpliwie system choćby krótkotrwałych komisów mógłby pchnąć rzecz na lepsze tory.

Ale wracajmy do ekspozycji. Umieszczone są one w głębi pawilonu. Wchodząc głównym wejściem od strony pawilonu „Polonia zagranicą” najpierw po prawej i lewej stronie spotykamy prasę, następnie dopiero dział książki.

Naprzeciw wejścia do tego działu, na środku ściany, wiszą materiały, mające zilustrować księgarstwo w Polsce jako całość i jego rozwój. A więc duża mapa, a na niej cała orgja kółek, mających ilustrować rozwój księgarń w Polsce. Najważniejsze z nich posiadają indywidualne stoiska i o nich obecnie słów parę.

Znajdujemy się w wejściu do działu książki i rozpoczynamy przechadzkę po stoiskach pod ścianami, zaczynając od pierwszego od lewej ręki, tj. od stoiska firmy Gebethner i Wolff. Urządzone nieco odmiennie od innych. Gdy z reguły stoiska składają się z ekspozycji książkowych, tutaj tych ekspozycji mamy niewiele, zamiast tego przegląd stałych wydawnictw, publikowanych przez firmę, mapę księgarń filijnych i w postaci woluminów zilustrowany rozmiar produkcji w różnych okresach czasu. Stała zwyczajka aż do początków Polski odrodzonej, kiedy to w r. 1920 spotykamy maksimum w postaci 3 milionów egzemplarzy, potem cofanie się ozdobiło jeszcze wyskokiem 1925, dalekim zresztą od pozycji z r. 1920.

Ten rok 1920 w firmie Gebethnera ma charakter symbolu w historii księgarstwa w państwie polskim. Okres inflacji, jak wogóle podsycał produkcję, tak też czynił to i w dziedzinie książki. Obok tego jednak, po zniesieniu granic zaborskich, poszczególnie księgarnie wydawnicze podjęły ekspansję na pozostałe zabory. Na tem też tle doszło zrazu do zwyczajki produkcji, dopóki nasycenie rynku nie dało hasła do odwrotu. Początki nowej organizacji całego życia społecznego w Polsce musiały — rzecz jasna — mieć swój refleks i w księgarstwie.

Wracając zaś do firmy Gebethnera i Wolffa, przypomnieć trzeba, że splóli się z nią jeden z ustępów polskiej historii kultury. Z tej to bowiem firmy wy-

*) Przechadzkę po dziale „Książka” wydatnie ułatwia powołany wyżej Przewodnik ułożony przez dyr. Muszkowskiego (Nakładem Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek w Warszawie, str. 44).

Poznań pod znakiem P. W. K.

Przy głównym wejściu na wystawę od strony ul. Marszałka Focha.

chodziły tomy i Sienkiewicza i Prusa i Reymonta i wielu innych wielkich. Przyszła historia piśmiennictwa, rzucając wielki okruszek literatury na przełomie XIX i XX na tło społeczne, będzie musiała uwzględnić działalność firmy gebethnerowskiej, tak, jak to czyni dzisiaj w odniesieniu do księgarstwa polskiego XVI w. (W Poznaniu takim ważnym problemem jest działalność firmy Zupańskiego; wdzięczny to temat dla tutejszego towarzystwa bibliofilów).

Ale spieszmy nam dalej. Więc mijamy Gebethnera i zbliżamy się do stoiska Biblioteki Polskiej. Jako księgarnia nakładcza powstała w r. 1920, jako sortymentowa w r. 1924. Ciężki kryzys w okresie ogólnego ciężkiego przesilenia z lat 1925/6 dotknął i naszą firmę. Nie runęła wprawdzie, ale musiała zawiesić tak niektóre plany wydawnicze (wielka zbiorowa Historia powszechna, pod red. prof. Finkla; szkoda, że nie wydano osobno złożonego już w korekcie wstępu do wydawnictwa pióra znakomitego redaktora), jak też i inne tereny działalności. Z-okresu rozwoju pozostały jednak spoglądające na nas tomy Biblioteki historycznej - literackiej, historycznej (tutaj m. i. tak pożądane 2-gie wydanie Szkieł hist. XI w. T. Wojciechowskiego), tomy Pamiętników, tomy beletrystyki, wielkie dzieło poświęcone Wyspiańskiemu jako malarzowi i i. Obecnie życzyliby należało Bibliotecę Polskiej, by doprowadziła do końca pomnikowe wydawnictwo pism Wyspiańskiego.

Po Bibliotecę Polskiej stoisko Spółki Pedagogicznej, S. A., w Poznaniu, z ekspozycjami znanymi nam dobrze z witrzyn poznańskich tejże księgarni. Z kolei zaś stoisko Towarzystwa Wydawniczego „Bluszczy”, którego ekspozycje omówiliśmy już poprzednio w artykule o prasie. Następnie zaś Książnica - Atlas, o której innym razem.

Dr. Zygmunt Wojciechowski.

Z wrażen na P. W. K.

Na oczach narodów

Nie wiem, jak się nawiąza stosunki handlowe między Polską a Marokiem, i przypuszczam, że o to trzeba by zapytać się naszych Izb handlowych — ale można być pewnym, że nie jest obojętnym przybycie na naszą Wystawę przedstawicieli importu marokańskiego, którzy wchodzili w skład wspaniałej wycieczki francuskich przedstawicieli przemysłu i handlu. Tem bardziej, że nietylko egzotyczne Marokko zaciekało się Polską jako terenem ekonomicznym. Uczynił to samo szwajcarski instytut eksportowy z Berna, norwescy przemysłowcy azotowi, radcy handlowi różnych poselstw z Warszawy, niemieccy kupcy i przemysłowcy z Wrocławia i Kolonii, liczni przemysłowcy belgijscy, inżynierowie francuscy (wyliczam tylko wycieczki zbiorowe), izba handlowa czesko - polska z Pragi, kupcy i przemysłowcy bułgarscy, jugosłowiańscy, szwedzcy i holenderscy a gdybyśmy wspomnieli Szwajcarję, to nie pominiemy już tych brzęczących złotem przemysłowców i bankierów z kraju Wilhelma Tella, którzy w jedenaście osób reprezentowali miliard franków (szwajcarskich) kapitału, zaangażowanego w przedstawianych przez nich instytucjach.

Odwiedziny takie, to nietylko wizyta grzecznościowa lub ciekawość. Jeżeli każdy cudzoziemiec na Wystawie był gościem ważnym dla naszej opinii na szerokim świecie, to przemysł i handel niezwykły szwendać się po ob-

wym zlocie harcerzy, pytali angielscy koledzy, czy w Polsce używa się szczoteczki do zębów — a to fakt autentyczny — to nie należy brać tego za drwinę, ale za nieświadomość, którą uleczyć może tylko przyjrzenie się na własne oczy krajowi, o którym się nic nie wie. Któżby brał za złe angielskiemu niedorostkowi takie wątpliwości, jeżeli angielskiemu mężowi stanu jeszcze dziesięć lat temu płał się polski Górny Śląsk (Silesia) z małoazjatycką Cylicją?! (Cilicia)!? To też angielscy goście byli dla nas szczególnie cenni, chociaż Duńczyków, Greków, Norwegów, Rumunów, Czechów, Hiszpanów, Brazylijczyków, Łotyszów i jak jeszcze tam się nazywało i z takim samym przekonaniem, że im szerzej rozejdą się o Polskę prawdziwą, w swoje własne sprawzone informacje, tem lepiej. Zwłaszcza młodzież, to pokolenie, które za pare lat wejdzie w życie, zachowa o nas różne informacje, które i jej i nam się przydadzą. A mieliśmy u siebie młodych Duńczyków, Czechów, Finlandczyków, Rumunów, Francuzów, Szwajcarów i Niemców, w tem niemiecką wyższą szkołę handlową w Królewcu, która bardzo się naszymi stosunkami interesowała. A gdy o tem mowa, trzeba posłuchać co mówią cyfry. Że konsulat polski w Pradze wydawał przez lipiec po 150 do 200 wiz dziennie na wjazd do Polski, to zrozumieliśmy przy dobrych stosunkach, jakie nas z Czechami łączy. Ale warto wiedzieć, że konsulat w Berlinie również dawał po 130 do 150 wiz, konsulat wrocławski do sierpnia zanotował prawie 13.000, ogółem zaś w Niemczech zażądano do tego terminu, przeszło 21 tysięcy, a przecież lipiec nie był ostatnim, ale dopiero trzecim miesiącem Wystawy.

Był czas, że w naszym zachodnim sąsiedztwie posługiwano się, aby nas określić, wyrażeniem ad hoc ukutem: „Saisonstaat” — państwo sezonowe. Stosunki handlowe na jakie sąsiedzi są zwykle skazani, nie są dzisiaj ułożone, ale prędzej czy później będą musiały jakoś się ułożyć, więc niemi również trzeba tłumaczyć zainteresowanie, jakie okazali Niemcy naszej wystawie. Ale ważnym bodźcem musiała być też i ciekawość, jak to państwo sezonowe wygląda po pierwszych dziesięciu latach swego sezonu. Otóż nie popadając w zarozumiałość, można przypuścić, że ci, którzy na takie oględziny przyjechali, nie mogli skrzyżować się na niepotrzebną stratę czasu... I jeśli patrzyli dobrze — a ludzie trzeźwi lubią wszystko za swoje pieniądze porządnie obejrzeć — to unieśli ze sobą wspomnienie, które może będzie pożytecznym i to dla obu stron.

Nie tak dotykalne może skutki, ale niemniej ważne będzie miał zjazd na Wystawę fachowców z innych dziedzin, zwłaszcza ze sfer intelektualnych. Niemieccy, francuscy, angielscy, czescy, łotewscy i norwescy pedagogowie, wrocławscy profesorzy uniwersytetu, francuscy inżynierowie, wreszcie dziennikarze wszelkich narodowości, to goście ze wszech miar pożądani dla takiego państwa, które dalszemu Zachodowi ipredstawia się jeszcze egzotyczniej, niż bliskiemu, lepiej nas znającemu wschodowi. Jeżeli naszych skautów, zdobywających tryumfy na londyńskim wszechświato-

Twórcy PWK. w karykaturze: kierownik działu sztuki prof. Tad. Pruszkowski

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr Bożeny Stelmachowskiej.

Trzeba myśleć o wyborach do Rady miejskiej

Jest rzeczą naturalną, mimo, że się o niej często zapomina, że każdy obywatel i obywatelka miasta są w wysokim stopniu i bardzo ściśle zainteresowani losami ośrodka, który zamieszkuje, dobrobytem miasta, jego znaczeniem politycznym i gospodarczym, jego przyszłością. Tem samym więc każdy musi zajmować się i zdawać sobie jasno sprawę z tego, kto i jak rządzi miastem, czy z jego szkoda, czy też dla jego dobra. Praktyczna miłość Ojczyzny zaczyna się od ukochania swego najbliższego otoczenia, swego regionu, i dopiero z tego centrum promienieje na kraj cały, na cały naród i rasę. — Warto tu wspomnieć klasyczną „polis” grecką, która na zawsze pozostanie wzorem poczynania politycznych i gospodarczych ludzkości.

Sprawa ta staje się obecnie dla nas bardzo aktualną ze względu na zbliżające się wybory do Rady Miejskiej w Poznaniu.

W chwili przystępowania do urny wyborczej nie wolno kierować się impulsem, przejściową sympatią dla tej czy innej osoby znajdującej się na liście, ani tym mniej ulegać sugestii zreczonej reklamy, ale trzeba uważać akt wyborów za poważny obowiązek, którego dobre spełnienie jest kwestią sumienia. Nie jest prawdą, że „o jeden lub drugi głos nie chodzi”, gdyż nigdy niewiadomo, czy właśnie ten jeden głos nie przeważy szali. I nie jest również prawdą, że można ulegać biernie namowom znajomych, przyjmując bezkrytycznie sąd ostatniej osoby, z którą właśnie się rozmawia, ale trzeba wybory traktować jako sprawę zupełnie osobistą w racjonalnym poczuciu swego obywatelstwa.

Kwestja takiej, czy innej Rady Miejskiej przynosi ze sobą dwa nasświetlenia. Trzeba zapytać, czy ta władza, która dotychczas rządziła miastem wywiązała się dobrze ze swoich obowiązków i czy ta, którą chcemy wybrać daje gwarancje, że uczyni za dość naszym życzeniom. Jeżeli bowiem dotychczasowa Rada Miejska dobrze rządziła miastem należy wybrać ją ponownie i głosować na tę listę, która przynosi ze sobą te same nazwiska i ten sam kierunek. Od chwili wyzwolenia się Poznania z pod władzy pruskiej przewagę w Radzie Miejskiej m. st. Poznania miał t. zw. „Komitet Obywatelski”, składający się z przedstawicieli kierunku katolicko - narodowego. I w łączności z tem należy zapytać, czem stał się Poznań przez tych lat dziesięć? — jak wyglądał za czasów niemieckich? a

jak wygląda dziś? czem jest w porównaniu z innymi stolicami województw polskich?

Szczerkiem na te pytania możemy odpowiedzieć z uśmiechem na ustach. Wystarczy zacytować opinie różnych ministrów z Warszawy, gości zagranicznych i tych rodaków czy cudzoziemców, którzy opuścili Poznań w chwili powstania Polski, a dziś powracając stoją zdumieni, nie mogąc poznać miasta. Przed powstaniem wielkopolskim Poznań był małym miastem prowincjonalnym, gdzie życie płynęło senną strugą zataczając powolne kręgi dokoła codziennej walki o byt, a wzmagając się tylko do wzbuchów energii w defenzywie przeciw najeźdźcom. Dziś Poznań jest ważnym ośrodkiem gospodarczym, gdzie życie płynie potężną falą tętniącą aktywnością i promieniując inicjatywą na wszystkich polach twórczości i wytwórczości! — Dziś Poznań jest wielkim centrum handlowym całej Polski Zachodniej — punktem węzłowym między wschodem a zachodem, jedną z najważniejszych arterij ruchu, nowym ośrodkiem życia kulturalnego i naukowego. — I, jeżeli znów zapytamy, czy Poznań stanął na poziomie swego zadania, czy dotychczasowa Rada Miejska potrafiła sprostać nowym obowiązkom, nałożonym miastu w wolnej Ojczyźnie, możemy ze spokojem odpowiedzieć, że... tak!

Jeżeli zajęliśmy się na dworzec poznański ekspresem zagranicznym, nie tylko, że nie odczuwa się żadnej różnicy w stosunku do miast Europy centralnej czy zachodniej, ale przeciwnie, miasto od razu wywołuje sympatyczne uczucia swoim miłym wyglądem zewnętrznym i nastrojem dziarskim, choć poważnym. Piękny dworzec, nowoczesnie urządzone, rozbudowane i oświetlony, dobra komunikacja tramwajowa i autobusowa, uprzejmość funkcjonariuszy, czystość domów i podwórz, porządnie asfaltowane ulice, zieleń i kwiaty składają się na ładne obramowanie w którym tem lepiej wydają się dobrze utrzymane zabudunki architektoniczne, jak np. Biblioteka Raczyńskich, Pałac Działyńskich, kościół św. Marcina itp. itp.

Takie wrażenie odnosi przybysz osadzający rzecz powierzoną. Obywatel miasta wie, że proporcjonalnie do tego przedstawiają się w świetle dodatkiem i wewnętrzną sprawą miasta. Poznań jest jedynym miastem w Polsce, które posiada równowagę budżetu! Ten sam fakt wystarcza już, uwzględniając amerykańskie tempo rozbudowy Poznania na udowodnienie, że dobrze, najlepiej jak było można rządzono miastem przez tych lat dziesięć naszej niepodległości! Jeżeli przy tych nakładach, jakie przecież

trzeba było włożyć w miasto, żeby zmienilo się z miasteczka prowincjonalnego w godną stolicę województwa osiągnięto jednakże równowagę budżetu, dobrze się widać działa, a nie źle! oby działało się tak nadal!

Największą plagą każdego miasta europejskiego w okresie powojennym była i jest jeszcze t. zw. „nędza mieszkaniowa”. — Wojna wstrzymała ruch budowlany w świecie całym, a że równocześnie imigracja ludności wiejskiej do ośrodków miejskich wzrosła brak mieszkań, szczególnie robotniczych i urzędniczych stał się rozpaczliwym widmem prześladowającym wszystkie Rady Miejskie wszystkich miast Europy. — Tak samo było i w Polsce, ten sam kłopot posiada Poznań! A przecież i pod tym względem władze miejskie uczyniły wszystko, co było w ich mocy, aby złemu zaradzić, a Poznań miał o tyle jeszcze utrudnione zadanie, że napłynęło do miasta wielu uchodźców z kresów, wielu emigrantów z obczyzny. Z cyfry ca 120 tysięcy ludności miasta podniosła się do liczby przeszło 200 tysięcy, rozsadzając niejako mury miasta swoim naporem. — Niema jednakże w Poznaniu tych kolonij szalałów i namiotów podmiejskich, jakie widnieją jeszcze do dziś na przedmieściach niektórych innych miast. Na każdej niedawno ulicy Poznania powstają nowe domy, wybudowano i oddano już do użytku całe kompleksy domków robotniczych, powstały olbrzymie bloki kamienic czynszowych. A prócz tego co już wybudowano.

Rada Miejska zatwierdziła cały szereg nowych budowli, które, niezależnie od wyniku wyborów zostaną w najbliższym czasie urzeczywistnione.

Prócz mieszkań pobudowano różne gmachy użyteczności publicznej, szpitale, domy akademickie, uczelnie, kościoły.

A to, że Poznań mógł, jako jedyny w Polsce zdobyć się na to, żeby wybudować i otworzyć Pow. Wystawę Krajową nie jest ani najmniejszą, ani nieznaną zasługą władz miejskich, których pamięć przetrwa zaszczytnie w historii miasta Poznania.

Powyższy pobieżny szkic daje dostateczną i wyczerpującą odpowiedź na pytanie, czy Komitet Obywatelski wywiązał się dobrze ze swego zadania, a tem samym czy jest wskazane, aby przy obecnych wyborach głosy obywateli miasta Poznania padły znów na listę nr. 10, jako reprezentującą ten sam kierunek katolicko - narodowy!

Jest koniecznym i w szlachetnym ważnym, aby szczególnie kobiety poznańskie stanęły zwartą ławą przy liście nr. 10, ponieważ wśród jej kandydatów widnieją znane i cenione powszechnie nazwiska naszych zasłu-

nych radnych Dr. Marji Grossmann i Anny Smoczyńskiej, obok kilku innych. Niech nie zabraknie ani jednej kobiety polskiej, która głosem swoim zaświadczy wdzięczność, uznanie i zrozumienie swych obowiązków obywatelskich, do których spełnienia tak zaszczytnie powołana została.

Ze świata

Wzorowe miasto

Amerykańska milionerka Mary Emery z Ohio, z własnych, olbrzymich funduszy zakłada w sąsiedztwie miasta fabrycznego Cincinnati wzorowe miasto dla robotników

Marymount, czyli powstające nowe miasto oddalone jest od Cincinnati 10 mil. Otoczone zielonymi wzgórzami za tło ma wielkie lasy, do których serpentynowato wiodą ulice miasta. W dolinie rozciągają się ogrody, skwery, domy urzędowe miasta i kolonie robotnicze. Marymount nie ma być, według życzenia fundatorki, osadą ściśle robotniczą; ludzie pracujący umysłowo mogą tam również zamieszkać. W kwietniu roku 1923 położono kamień węgielny pod budowę. Obecnie w nowym mieście mieszka już kilkadziesiąt rodzin w mieszkaniach 5 i 6-pokojowych. Kilka osób samotnych znalazło już też dla siebie odpowiednie umieszczenie. Domy urzędowe zbudowano najpierw, tak więc np. kościół, szkołę, straż ogniową, dom dla zebrań, a w trakcie powstawania są inne budynki, jak teatr, muzeum, hala targowa i t. d. Specjalną wagę kładzie się na urządzenie placów sportowych i ogrodów publicznych, gdzie każdy obywatel miasta otrzymuje kawałek gruntu dla dowolnej uprawy ziemi. W nowym mieście są oczywiście urządzenia współczesne, a więc elektryczność w każdym domu, gaz, centralne ogrzewanie i t. p. Gospodarka miejska ma przede wszystkim na oku dobro obywateli i nie dba o zyski. Rodziny mogą nabywać na własność domy w warunkach bardzo dogodnych, lub zadzierżawiać na 50 lat. Amerykański kapitał znalazł tym razem godne naśladowania umieszczenie.

Mężczyźni o kobietach

Biuletyn Międzynarodowej Ligi Kobiet w Londynie wydał niedawno numer specjalny, w którym wybitni publicyści 14 państw wyrażają swoje poglądy na pracę publiczną kobiet w swoich krajach. Artykuły te są niezmiernie ciekawe i oświetlają w nowy sposób współpracę kobiet w zespołach męskich i na stanowiskach dotąd przez kobiety niezajmowanych. Interesująca zwłaszcza jest metoda, jaką stosują publicyści różnych krajów, by wypowiedzieć swoje opinie. Jedni mają na uwadze ogólne stanowisko kobiety, inni podkreślają specjalną jej działalność. Zaden z publicystów nie zajmuje stanowiska wstecznego, lub wrogiego.

Kobieta profesorem w Japonii

Dr. Toski Ko Sekiya otrzymała katedrę na uniwersytecie w Tokio. Młodej uczoniej przyznano równocześnie fundusz stypendyjny na podróż naukową po Europie.

Odrodzenie etyczne we Francji

Wśród trosk, jakie nurtują Francję współczesną nie na ostatnim miejscu figuruje pozycja t. zw. „les menages très parisiens”, małżeństwa, których ośrodkiem jest „la moderne poupée française”. — Łączą się tu w jeden splot tragiczny kłopoty materialne i moralne socjalnej myśli francuskiej, — walczą o zagrożoną placówkę: Francja socjalistyczna, wystraszona wzrastającą depopulacją i Francja katolicka dążąca do regeneracji etycznej społeczeństwa. — Postępowcy premjują ilość narodzin i wysilają się na różnorodną asymilację i frankizację wywołów obcych, katolicy starają się wydobyć z głębin ducha narodowego zdrowy, silny instynkt zachowawczy, mogący zwalczyć egoizm indywidualny i inercję socjalną celem uratowania narodu i państwa. Na tych dwu drogach odmiennych zmierzających ku temu samemu celowi spotykają się literaci różnych obozów, przekonani, szkół, kierunków. Wyrastają tezy, pojawiają się książki, powódź artykułów zasadniczych, ujmujących kwestję w rozmaitem nasświetleniu zalewa prasę. Literatura francuska podchwyciła aktualność dnia i przerabia ją na swoim warsztacie.

W roku bieżącym rozpoczęła księgarnia nakładowa Fayarda w Paryżu wydawnictwo zatytułowane: „Jeunes femmes et jeunes filles”. Co miesiąc pojawia się nowy tom powieści pięćcio - frankowych, autorów takich jak: Collette Yver, Dyvonne, Eveline Le Maire, Suzanne de Callias, Lichtenberger, Corthis itp itp. przeznaczonych w szczególności dla młodych kobiet.

Reklamując swoje książki księgarnia pisze m. in. — „Romans przeznaczony dla młodych kobiet i młodych dziewcząt współczesnych powinien być zdrowy, powinien móc być czytany nawet przez osoby najbardziej uczciwe, lecz zarazem musi posiadać wysoką wartość literacką, i być wibrującym, żywym w łączności z całą rezerwą, jaką mu przynależy. — Prace, które wydawnictwo ogłasza co miesiąc zostały wykoncypowane przez najlepszych autorów, wyspecjalizowanych w sztuce pisania dla młodzieży żeńskiej. W rzeczywistości, czyż nie pisze się w ten sposób dla wszystkich kobiet, które same przez się pozostają przecież wieczyście młodemi?”

Abstrahując od tego, że ta kurtuazyjna apostoła może wywołać pewną replikę, i że bardzo wyraźna etykieta odstrasza — a moral podany na surowo i bezpośrednio nie zawsze jest strawny, sama myśl stworzenia wydawnictwa, które gromadzi powieści dobre i moralne jest szczęśliwa i owocna w skutkach. Pojawilo się już ośm książek, rozchwytyanych przez publiczność, a dalszym tomom rokuje się pomyślną przyszłość. Warto na fakt ten zwrócić uwagę publiczności polskiej, z której rekrutuje się bądź co bądź poważna ilość czytelników, a zapewne przedewszystkiem czytelniczek książek francuskich.

Szczególniej biblioteki wędrowne Ziemianek i czytelnie stowarzyszeń kobiecych poszukujące nowości z zagranicy niech raczej kierują się do tego wydawnictwa, zamiast chwytac sensację bez wyboru, jeżeli już w żaden sposób nie mogą ograniczyć się do książek polskich.

Sierpniowy tom wydawnictwa „Jeunes femmes et jeunes filles” pióra

Pierre Alciette nosi tytuł: „Le Tourment de Jeanine”. — Tendencja powieści jest podwójna: zwalczanie rozwodów i odrodzenie uczuć religijnych. Fabuła rozgrywa się w kołach bogatej burżuazji francuskiej, w Paryżu i u wód francuskich. Rozwija się przed oczyma czytelnika szumne, hałaśliwe i ruchliwe życie kobiet sfery najzamożniejszej, której jedyną troską jest: jak zabić czas? — Owa „moderne poupée française” posiadająca „ni coeur, ni cerveau”, mała cyniczna kobietka, prawie amoralna, nie znająca ani Boga, ani Ojczyzny, wyzwolona z zasad, a niewolnica kaprysu, lekceważąca rodzinę, wierność, honor, miłość, ceniącą flirt i zabawę, taka o której się mówi: „Comme elle est séduisante, mais quelle peste”, — oto typ współczesny odzwierciedlony w powieści. Ona to daje ton latem w Biarritz, St. Jean de Luz, we Vichy, zimą w Cannes, w Nizy w sezonie wyścigów, bal, koncertów w Paryżu, Marsylii, Lyonie. Nie zna jej jeszcze głucha prowincja, cicha dolina Dronny, ale i tam dochodzą już w refleksach echa stolicy, burząc szczęście ludzi poczciwych „zacończonych”. — Społeczeństwo, które produkuje takie typy wytwarza zarazem odpowiednie dla nich obramowanie. „Małżeństwo, koniec końcem jest tylko pewną organizacją, która się zawiązuje i rozwiązuje w miarę ochoty... zawiera się małżeństwo, rozwodzi się i znów zawiera się małżeństwo z tą samą nonszalancją”. — W powieści znajdujemy opis pożycia takiej pary nowoczesnej. — „Jak wiele małżeństw, czysto paryskich, Tony Ribere i jego żona przedstawiali obraz jednej z tych par, które idą razem w życie pod tem samym nazwiskiem, — tasama racja socjalna możnaby powiedzieć, — któ-

rzy mieszkają pod jednym dachem, przyjmują swoje posiłki jedno vis-à-vis drugiego, podróżują siedząc obok siebie, lecz których myśli, czynności codzienne, poza życiem wspólnem, są tak niezależne wzajemnie jak niezależni mogą być myśli i czynności dwu osób, które nie spotkały się nigdy ze sobą na tej planecie. — W Paryżu w ciągu dnia, mąż starał się zdobyć możliwie najwięcej pieniędzy, koniecznych dla powiększenia sumy przyjemności, a wieczorem... bumbowało się” — Życie, którego jedynym nerwem: „pieniądz!

Na ten jaskrawy staffaż powieściowy złożony z tonów złotych i szkarłatnych — pada niespodziewanie promień mistycznego światła, jazzbandowe rumowisko zygzaków, trójkątów i kubiaków opada w dół i otwiera się perspektywa daleka na niebo błękitne i zieleniejące stoki Lourdes! — Objawia się inna kobieta z odmiennego wyrosła środowiska, pół dziecko, pół święta, żywa inkarnacja wiary i rezygnacji chrześcijańskiej w patryarchalnym otoczeniu entolowej matki i dobrej siostry. — Wątek powieściowy zawiązuje się zrecznie i splata razem dwa światy przeciwstawne, bo „nietylko słowa posiadają wagę Istnieją czyny. Istnieje przykład”. Materja ulega zwycięstwu ducha, budzi się wiara, budzi się poczucie odpowiedzialności, splywa laska modlitwy, rozkwita altruizm, rodzi się szlachetność i podnosi ku wyżynom apostołstwa! — Lalka zamienia się w kobietę, kobieta w człowieka, z chwilą gdy serce znalazło swoją treść, a umysł światło. — Motywem powieści jest sentencja, wyjęta z pism Francis Jammesa'a: „Góracem jest to pragnienie, które przenika serce pustelki” Mir.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

„Porto - franco“

Przed dwoma laty ukazał się dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o popieraniu rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni. Dekret ten zawiera przywileje kredytowe i podatkowe, nadane gminie, jak i osiadłym w Gdyni przedsiębiorstwom przemysłowo - handlowym. Na wydaniu tych, w skutkach swych brzemienych, norm prawnych rząd nie zamierza poprzestać. Od 2 lat rozważana jest w ministerstwie przemysłu i handlu kwestja uczynienia z Gdyni „porto - franco“, t. j. wolnocłowego miasta portowego.

Jak śmiały jest ten projekt, o tem świadczy fakt, iż poza Gibraltarem, niema wogóle w Europie miast portowych tego typu. Istnieją, jak wiadomo, tylko wolnocłowe dzielnice portowe oraz wolne strefy, lecz t. zw. porto - franco należą — w Europie — do przeszłości. A mają wolnocłowe miasta portowe, jak Hamburg i Marsylja, przeszłość wspaniałą. Dzięki swemu charakterowi wolno - cłowemu rozrosły się potężnie, wzbogaciły się i raz na zawsze ustaliły swe mocarstwowe stanowiska nad morzami, nad którymi zapanowały. Lecz właśnie ta ich potęga była solą w oku rządów państw, do których miasta wolno - cłowe należały.

Ministrom skarbu nie podobało się, że wielkie te miasta do skatuli państwowych nie wpłacały żadnych danin celnych. I odebrano charakter wolnocłowy jednemu miastu po drugim. Takim np. Hamburgowi odkupił Bismarck wolnocłowość w r. 1888. — Bardzo ciekawe materiały, obrazujące opór Hamburga przeciwko zakusom rządu berlińskiego posiada izba przemysłowo - handlowa w Poznaniu.

Obecnie na łamach pism gospodarczych, szczególnie na łamach „Przemysłu i Handlu“ toczy się dyskusja, czy Gdynia ma być „porto-franco“, czy też ma mieć tylko strefę wolnocłową. W przedostatnim numerze cytowanego tygodnika, p. Repecko wypowiada się przeciwko idei wolnocłowej w Gdyni.

Nasze zdanie jest odmienne. Uważamy, że przez nadanie Gdyni charakteru wolnocłowego osiągnie się:

1) możliwość usunięcia portów pośredniczących w naszym handlu zagranicznym, 2) możliwość intensywnego rozwoju handlu tranzytowego, 3) zwiększenie się obrotu towarowego w porcie i ruchu statków wogóle, 4) powstawanie różnych przemysłów przetwórczych, 5) przyspieszenie intensywnego rozwoju miasta.

O ile nam wiadomo, tego samego zdania, co i my, jest również izba przemysłowo - handlowa w Grudziądzu, będąca referentką spraw morskich polskiego związku izb przemysłowo - handlowych.

Jak rzekliśmy, zanik portów franco nie świadczy o ich ujemnym wpływie na życie gospodarcze, a raczej o zachłanności państwa.

Zważywszy, że port gdyński, jako też i miasto, zajmują przestrzeń bardzo niewielką, uważamy, że dla przyczyn czysto technicznych chociażby, granica obszaru wolnocłowego winna się schodzić z granicą gminy. Zaś organizacja portu wolnocłowego, organizacja nielatwa i kosztowna winna być prowadzona pod hasłem Wielkiej Gdyni.

Krótkie informacje gospodarcze

— Nowojorski bank Equitable Trust Co of New-York, oraz Seaboard National Bank of New-York połączyły się ze sobą. Nowy koncern bankowy rozporządza kapitałem 800 mil. dolarów. Oba banki posiadają filje w Europie, Meksyku i w Chinach.

— Kanadyjskie biuro statystyczne ocenia zbiory pszenicy na 293.792.000 buszli wobec 566.726.000 buszli w r. ub., które oceniano wtedy jako rekordowe.

— Wartość przywozu w miesiącu sierpniu r. b. do Anglii osiągnęła 100.993.000 f. st. t. j. o 3.286.000 f. st. więcej aniżeli w tym samym miesiącu r. ub. Wywóz w m-cu sprawozdawczym osiągnął wartość 63.045.000 f. st. t. j. o 828.000 f. st. więcej aniżeli w sierpniu r. ub.

— Międzynarodowy Instytut Rolny w Rzymie otrzymał następującą telegraficzną informację z Australji o stanie zasiewów: sierpniowe przymrozki w południowych okęgach Australji uczyniły dość poważne szkody, natomiast w okęgach północnych stan zbiorów zadawalał.

Gdynia jako podstawa handlu morskiego

W związku z obradującym dzisiaj zjazdem Ligi Morskiej i Rzecznej zamieszczamy poniższy artykuł:

Gdynia, jako port polski, jest nader ważnym czynnikiem gospodarczym w naszej gospodarce krajowej, niestety jednak, czynnikiem, którego wartości jeszcze nie wszyscy doceniają, a szczególnie ci, komu na porcie polskim najbardziej zależy powinno, t. j. przedewszystkiem samo życie gospodarcze, albo też, jak to się mówi, sfery gospodarcze. Zjawisko to, naszym zdaniem, wynika z faktu, co trzeba zupełnie szczerze sobie uświadomić, że pokutuje u nas zbyt małe uświadomienie, co do roli handlu wogóle, handlu zaś eksportowego i importowego czynnego, t. j. z pominięciem obcego pośrednictwa w szczególności. Już wielokrotnie na tem miejscu poruszaliśmy, że tak długo będziemy niedomagali gospodarczo, jak długo nie potrafimy rozwinąć własnego handlu czynnego, gdyż działalność li tylko wytwórcza, choćby stała na jaknajwyższym poziomie, będzie w skutkach gospodarczych bez należytego efektu, skoro nie potrafimy należycie jej spieniężyć, co umożliwia należycie rozwinięty handel czynny.

Gdynia więc, jako nasz port, musi wpłynąć na uświadomienie nas, że musimy zerwać z biernością naszego handlu. Mając własny port, musimy się nauczyć używać go dla naszych celów gospodarczych, aby nie stał się on w naszym ręku owym przysiołowym „zegarkiem, którego się nakręcić nie umie“. Owa umiejętność „nakręcania“ polegać musi na zrozumieniu przez wszystkie nasze czynniki gospodarcze znaczenia portu, aby osiągnąć t. zw. nastawienie się życia gospodarczego na te wszystkie niezmiernie szerokie usługi, jakie daje port morski.

Port morski, to aparat handlowy, umożliwiający należyty rozwój własnego handlu. Jak dla naszych stosunków, jest to wielka szkoła, w której musimy wykształcić się w handlu oraz nadrobić to, co u nas jest zaniedbane. Handel morski jest wielką domeną, która musi być nam całkowicie dostępną. Posiadając własny port nowy, mamy możliwość zorganizować własny handel morski na zasadach jaknajbardziej nowoczesnych, z pominięciem przestarzałych urządzeń handlu, które w innych starych portach pokutują drogą przyzwyczajenia, będąc w gruncie rzeczy zawadą dla postępu.

Ramy artykułu dziennikarskiego nie pozwalają na obszernie zobrazowanie wytycznych rozwoju własnego handlu morskiego, dlatego też podamy niżej pokrótce główne punkty, najważniejsze dla danego zagadnienia, a mianowicie:

1) Wszystkie nasze dziedziny życia gospodarczego, szczególnie branżowe organizacje przemysłowe, handlowe, finansowe, ubezpieczeniowe i ekspedycyjne winny zwrócić baczną uwagę na problem, jak się ustosunkować do zagadnienia rozwoju handlu morskiego, szczególnie eksportu z Polski; w ten sposób winno się osiągnąć w poszczególnych branżach uzgodnioną opinię o konieczności rozwoju handlu morskiego, w następstwie czego nale-

żałoby opracować konkretny plan wprowadzenia samej idei w czyn; na tej płaszczyźnie szczególnie łatwo traktować to zagadnienie mogą wszelkie syndykaty, względnie kartele lub koncerny wreszcie większe przedsiębiorstwa ze względu na większą łatwość wprowadzenia swych planów w czyn z powodu dysponowania odpowiednimi środkami materialnymi;

3) Gdynia, jako własny port, stać się winna siedzibą przedstawicielstw, względnie zarządów jaknajwiększej ilości wszystkich czynników gospodarczych, które odegrać winny czynną rolę w handlu morskim; a więc tutaj muszą mieć swe reprezentacje, oddziały względnie centrale, wszystkie firmy interesujące się handlem morskim, względnie ich organizacje branżowe, aby w ten sposób mieć pod ręką aparat, którego się używa, t. j. port morski;

4) musimy dalej rozwinąć cały aparat pośrednictwa w handlu morskim, w postaci agentów, komisjonerów, aukcjonatorów, maklerów itp., bez czego należyty handel morski obejść się nie może; szczególnie ważnym pośrednictwem w handlu morskim jest t. zw. agent eksportowy, którego zadaniem jest wyszukiwanie eksporterów dla firm, których wyroby reprezentuje; agenci eksportowi są specjalistami w zakresie poszczególnych towarów, to też posiadają u siebie specjalne składy wzorów tych towarów, które to składy rozrastają się do wielkich nieraz rozmiarów, o ile dany agent zastępuje szereg firm z jednej lub kilku branż;

5) handel morski wreszcie nie może się obyć bez t. zw. eksportera wzgl. importera, t. j. kupca, który na własny rachunek, względnie rzadziej komisowo trudni się wyłącznie tylko eksportem względnie importem towarów; dla naszych stosunków gospodarczych szczególnie ważne znaczenie ma eksporter ze względu na konieczność rozwoju eksportu z Polski; rola eksportera jest ważna zwłaszcza dla drobnych przemysłowców, których nie stać na to, aby na własną rękę organizować wywóz zagranicę.

Przytoczone wyżej czynniki rozwoju naszego czynnego handlu morskiego muszą być możliwie szybko zrealizowane, jeżeli się chce mieć racjonalnie postawione i rozwiązane zagadnienie wykorzystania Gdyni jako portu morskiego dla polskich celów gospodarczych. Skoro nasze sfery gospodarcze w szerokim zakresie zaczęły realizować plan rozwoju handlu morskiego, Gdynia posiadzie cały aparat organizacyjny - techniczny z tego zakresu w postaci składów towarowych, muzeów handlowych, środków transportowych, ubezpieczeń, aukcyj, giełd, sądów rozjemczych, komisji rzeczoznawców, wywiadu handlowego i t. d. Poza tem Gdynia drogą wejścia w orbitę międzynarodowych stosunków handlowych stanie się odbiciem zwyżczajów handlowych rynku międzynarodowego oraz dążyć zechce do wytworzenia własnych zwyżczajów w tych działach pracy, które staną się jej specjalnością. W ten sposób osiągniemy pełnię organizacji handlu morskiego, świadczącego o tem, że umieliśmy wykorzystać nasz dostęp do morza. C.

KRONIKA GOSPODARCZA

(k) Upadłości w pierwszym półroczu 1929. Zgodnie z danymi sądów okręgowych i grodzkich w pierwszym półroczu 1929 r. zostały ogłoszone na terenie Rzeczypospolitej ogółem 184 upadłości, z czego na województwa centralne przyoada 87 upadłości, na województwa poznańskie i pomorskie — 58, na województwo śląskie — 6, wreszcie na województwa południowe — 33 upadłości. Z powyższych 184 upadłych firm 52 tanowią firmy przemysłowe, zaś 132 firmy handlowe. Należy dodać, że w pierwszym półroczu 1928 r. liczba ogłoszonych upadłości na terenie całej Polski wyniosła 139, czyli o 45 mniej, aniżeli w roku bieżącym.

(k) Nowa taryfa towarowa. Nowa taryfa towarowa, która wchodzi w życie z dn. 1 października r. b. w porównaniu z dotychczasową taryfą posiada znacznie zwiększoną ilość pozycji w nomenklaturze towarów, gdyż dotychczasowa obejmowała tylko 130 pozycji, a nowa obejmuje aż 800. Ponieważ nastąpiło 6-krotne zwiększenie pozycji w nowej taryfie, wynika konieczność odpowiedniego rozszerzenia szematu taryfowego. Nowa nomenklatura towarów oparta została na zuniifikowanej nomenklaturze taryfy celnej, do-

stosowana jest jednak do potrzeb przewozu kolejowego. Klasyfikacja towarów w nowej taryfie oparta jest na t. zw. systemie mieszanym, to znaczy, że przy ustalaniu wysokości stawek przewozowych uwzględnia się nie tylko wartość, ale i ilość przewiezionych towarów. Są to zmiany bardzo korzystne w stosunku do taryfy obowiązującej u zednio.

(k) Wywóz w poszczególnych krajach na jednostkę. Według obliczeń z lat ostatnich wywozu w poszczególnych krajach na jednostkę w złocie przypada na Polskę 33, na o wiele mniejszą Czechosłowację 93, Włochy 114, Niemcy 290, Francję 291, na Anglię wreszcie 520. Z obliczeń tych wynika, że nasze życie gospodarcze jest najmniej rozwinięte w stosunku do wielkich państw Europy.

Z ZAGRANICY

(z) Ameryka o porozumieniu ekonomicznym w Europie. Sekretarz urzędu handlowego St. Zjedn. Am. Półn. dr. J. Klein, wygłosił przemówienie w sprawie ewentualnego urzeczywistnienia się związku gospodarczego europejskiego. Dr. Klein przypuszcza, iż rzyzyne tego pomysłu leży w wzrastającym niezadowoleniu wśród państw europejskich z polityki

gospodarczej Stanów Zjedr. W każdym razie związek gospodarczy europejski nie jest groźnym dla sprzedaży towarów produkcji amerykańskiej. Dr. Klein powołał się na zdanie Hoovera, w czasie pełnienia przez obecnego prezydenta funkcji podsekretarza stanu dla spraw handlu, który przepowiedział, iż w konsekwencji powstania europejskiego związku gospodarczego wzrośnie dobrobyt światowy, jako rezultat rywalizacji dwóch kontynentów, rozdzielonych oceanem Atlantyckim. Dr. Klein przytoczył cyfry dotyczące sprzedaży 10 główniejszych produktów amerykańskich, które w ostatniej 4 latach wzrosły w dwójnasób i to w czasie najgorętszych dyskusji międzynarodowych, dotyczących długów wojennych, taryf celnych i t. p.

(z) Czechosłowacja w wolnym porcie w Hamburgu. Północno-niemiecki Lloyd nawiązał kontakt za pośrednictwem domu bankowego Bleibtreu z kołami czechosłowackimi w sprawie wykorzystania przystanku Czechosłowacji praw do wolnego portu w Hamburgu. W tym celu zostanie stworzone twarzystwo akcyjne, w którym Lloyd północno-niemiecki obejmie około połowy kapitału akcyjnego, zaś drugą połowę wezmą na siebie czechosłowackie koła gospodarcze. Zarząd nowego towarzystwa składać się będzie po połowie z niemieckich i czechosłowackich osobistości, wśród których znajdować się będzie przedstawiciel rządu czechosłowackiego. Zakup okrętów w związku z północno-niemieckim Lloydem przewidziany jest narazie jedynie w ograniczonych rozmiarach.

(z) Międzynarodowy kongres chemików przemysłu skórzanego. W dniu 9 września został otwarty w Pradze międzynarodowy kongres chemików przemysłu skórzanego. Rozmaite kraje świata są tam reprezentowane prawie we wszystkich gałęziach tego przemysłu. Poraz pierwszy figurują przedstawiciele Rzeszy, Holandji, krajów Skandynawskich, Austrii, Węgier i Rosji. Prace kongresu zdają się między innymi do ujednostajnienia metod analizy i ekspertyzy, zarówno co do surowców, jak i fabrykatów.

Wydawnictwo

(w) Wydawnictwa Rady Naczelnej Organizacji Ziemiańskich z okazji P. W. K. Rada Naczelna O. Z., która zorganizowała wspaniałą wystawę Związków Ziemiańskich, we własnym pięknym pawilonie-palaciku, przystąpiła obecnie do metodycznego i systematycznego opracowania zgrupowanych tam skarbów polskiej kultury umysłowej i materialnej. Dzięki tej pracy wystawa Związków Ziemiańskich nie przestanie istnieć z chwilą ukończenia P. W. K., lecz żyć będzie dalej w publikacjach Rady Naczelnej oraz ulatwi zgromadzenie materiałów na nowo, może na światowej wystawie w Warszawie w r. 1943. Z długiego szeregu prac wydanych przez Radę, najokazalej prezentuje się wytwornie wydany katalog pawilonu Związków Ziemiańskich, zawierający 85 stron kredowego papieru, z licznymi ilustracjami i tekstem w języku polskim i francuskim. Niemniej wspaniale wygląda również zbiór wszystkich statystyk, zebranych w pawilonie w ilości kilkuset sztuk. Prócz tych prac natury reprezentacyjnej, wydała Rada 7 broszur o objętości 15-150 stron, zawierających fachowe wykorzystanie statystyk i wykresów. Broszury te noszą tytuły: Studjum działalności ziemiaństwa polskiego; Organizacja ziemiańska na ziemiach polskich; Praca najemna na roli; Stan posiadania a reforma rolna; Zagadnienie kredytu rolniczego; Obciążenie podatkowe rolnictwa, oraz: Udział ziemian w rozwoju kultury rolnej. Polska. Komitetowi redakcyjnemu Rady Naczelnej O. Z. należy się pełne uznanie dla jego poczynań.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań dnia 21 9 1929.

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

„Ceny orientacyjne“ parytet Poznań	
Zyto zdrowe suche, zdat. do przemiału	23 50 - 24 50
Uspodobienie słabsze.	
Pszenica sucha zdat. do przemiału	37 50 - 39 50
Uspodobienie słabsze.	
Jęczmień przemysłowy	25 00 - 26 00
Jęczmień browarowy	27 50 - 30 50
Uspodobienie spokojne.	
Owies	21 00 - 22 00
Uspodobienie słabsze	
Mąka żytnia wł workach według urzędowo ustalonego typu (70%)	37 00
Uspodobienie spokojne	
Mąka pszenna 65% wł worka	58 50 - 62 50
Uspodobienie słabsze.	
Otręby żytnie	17 50 - 18 50
Otręby pszenne	19 25 - 20 25
Rzepak	69 00 - 72 00
Broch Victoria	52 00 - 60 00
Broch Folgera	44 00 - 49 00
Ogólne uspodobienie słabe.	

Uwagi: Jęczmień pojawiający się na rynku w większych wypadkach nie odpowiada normom jęczmienia browarowego.

Więcej porządku w urzędach podatkowych

W sprawie notatki „Więcej porządku w miejskiej kasie podatkowej”, ogłoszonej w numerze 424 pisma naszego, wydział podatkowy magistratu prosi nas o umieszczenie następującego sprostowania:

„Ściągnięcie poruszonyj w powyższej notatce zaległości w państwowym podatku dochodowym wdrożył magistrat na podstawie przesłanego przez II urząd skarbowy wykazu zaległości z dnia 11. 6. 1929. Z uwagi na to, że magistrat ksiąg bierczych państwowego podatku dochodowego nie prowadzi, a wykonuje zlecenia dla władz skarbowych wyłącznie jako organ egzekucyjny, miejska kasa podatkowa w ściąganiu wykazanej zaległości nie ponosi żadnej winy. Zastrzeżenie tej treści podaliśmy płatnikom ogłoszeniem we wszystkich dziennikach miejscowych w kwietniu i czerwcu 1928 do wiadomości.”

To samo stwierdza w fiście do nas jeden z kompetentnych w tej dziedzinie naszych Czytelników, poczem wywodzi:

Jeżeli pomyłki zachodzą — a zachodzą niestety bardzo często, aż za często! — to odnośni podatnicy mogą mieć słuszną zale do urzędu skarbowego, i każdy z nich jest poniekąd zobowiązany kierownika tego urzędu o temawiadomić, gdyż tylko w ten sposób naprawa może nastąpić. Miejska kasa odpowiada tylko za błędy, gdy o podatek gminny chodzi, który ona nakłada i w swoich ksiązkach zapisuje.

Swoją drogą, według mego zdania, i miejska kasa podatkowa może i powinna ingerować w izbę skarbową w sprawie tych pomyłek, opierając się na tak licznych przypadkach. Raz dlatego, żeby zwrócić na to uwagę czynników kompetentnych, a po drugie wyprosić sobie takie częste niedokładności, z powodu których zale podatników skrupiają się na miejskiej kasie, za co niesłusznie na opinii cierpi.

Takich kwiatków z „kwiaciarni“ urzędu podatkowego, sięgających nawet kilka lat wstecz, o których mi odnośni „delikwenci“ opowiadali, znam bardzo wiele. Ponieważ pośrednio i mnie podobny przypadek dotknął, a że jest drastyczny, więc go podaję.

Podatnik zapłacił w styczniu, zaraz po otrzymaniu nakazu płatniczego, drugą połowę państwowego podatku dochodowego. Po paru miesiącach otrzymuje od miejskiej kasy podatkowej wezwanie do ponownego zapłacenia tegoż podatku. Naturalnie z doliczonymi odsetkami za zwłokę. Następuje tedy chodzenie od Anasza do Kafkasa i wykazywanie się kwitami. Miejska kasa u niewinna się, że taki nakaz od urzędu skarbowego otrzymała i tam interesanta odsyła. Interesant zaś powiada, wyście mi ten nakaz przysłał, więc ja was się trzymam. Pomimo to, aby sprawę szybciej załatwić i uniknąć ewtl. majścia komornika, idzie i do urzędu skarbowego, gdzie się naturalnie wykazuje, iż rzeczywiście zaszła pomyłka i sprawa — zdawałoby się — jest załatwiona. A jednak ona nie była jeszcze załatwiona!

Otóż, gdy podatnik w lecie na urlop wyjechał, i prócz służącej nikogo w domu nie było, zjawił się podczas chwilowej jej nieobecności komornik, a zastawszy drzwi zamknięte, zostawia kartkę, z której wynikało, że znowu o tę nieszczęsną połowę podatku dochodowego chodzi, i że przyjdzie jeszcze raz, a w razie nieotworzenia mu wlewy drzwi, sprowadzi ślusarza. Widocznie komornik był dobrze wychowany, bo z tym ślusarzem mógł być podobno zrobić to zaraz za pierwszym razem. Podatnikowi znowu powinno wyjść na zdrowie takie intermezzo, bo — poco na urlop wyjeżdża i tam pieniądze wydaje, zamiast jej — na podatki obrócić.

Służąca, wróciwszy do domu, spostrzegła tę kartkę (jak to dobrze w tym przypadku, że nie była w zamkniętej kopercie, a więc niema złego, coby na dobre nie wyszło!), alarmuje najbliższych spowinowaconych podatnika. Robią się szybkie zabiegi, żeby uciec komornika. Znowu bieganie od jednego do drugiego urzędu podatkowego, no, i znowu wykazało się, że w urzędzie skarbowym po raz drugi się pomyłono.

Ale żeby aż dwa razy w jednym i tym samym przypadku się pomylić, to już trochę dużo niedbalstwa na to potrzeba. Nawiasem dodaję, że w urzędzie podatkowym jeszcze się zrazu stawiano, jakoby się tam nie myłono, a nawet szukającego naprawy obrażono. Ale to już podobno leży w charakterze mylącego się urzędnika.

Przy tej sposobności dowiedziano

się, że w razie pomyłkowego nadpłacenia podatku policza się go wprawdzie na następny, naturalnie bez procentu, za to odsetek za odnośny czas i kosztów komornika się nie zwraca, choćby władza podatkowa zawiniła. Znam też zdanie, że pewna firma, od której nieprawnie grubą kwotę podatku ściągnięto, wygrawszy po kilku latach w ostatniej instancji proces, straciła na odsetkach kilkanaście tysięcy złotych, boć przecież urząd skarbowy w takich razach za cały ten czas odsetek nie płaci.

W ten sposób władza podatkowa tworzy niesłusznie dla siebie kapital obrótowy, odbierając go podatnikom. Narzuca się tedy pytanie czy to jest w porządku i sprawiedliwie?

W końcu dodaję uwagę, że gdyby u kupca lub przemysłowca miały takie pomyłki zachodzić, toby wszystkich klientów potracił. Radzi się tedy władzy podatkowej, żeby do tego również nie doprowadziła.

Poza tem otrzymujemy jeszcze następujące doniesienie:

„Do notatki o bezprawnym ponownym ściąganiu podatku, umieszczonej w jednym z ostatnich numerów „Kurjera

Poznańskiego”, mogą dorzucić kilka dalszych ciekawych szczegółów, których prawdziwość każdej chwili gotów jestem udowodnić posiadaniem dokumentami.

„Za rok 1928 przysłano mi nakaz zapłaty podatku komunalnego w sumie 81 zł. Należąc do kategorii podatników, zwolnionych z podatków komunalnych, wniosłem sprzeciw, który magistrat poznański wbrew wyrokowi Najwyższego Trybunału i rozporządzeniom ministerjalnym oddalił, a zarazem nadesłał mi nowy nakaz zapłaty podatku komunalnego za rok 1928, ale tym razem na 54 zł. Na zapytanie, co te dwa różne podatki mają znaczyć, wyjaśnienia nie otrzymałem, lecz tylko uwiadomienie, że magistrat obstaje przy żądaniu zapłacenia podatku, skutkiem czego sprawa obecnie jest w Sądzie Administracyjnym.

„Stojąc na czele instytucji, która według ustaw polskich nie ma obowiązku opłacania podatku od nieruchomości, otrzymałem nakaz zapłacenia tego podatku, mimo, że magistrat poznański posiada odpowiednio nieznanie podatkowe i stan rzeczy jeszcze naocznie przez swego funkcjonariusza zbadal.

„Zdaje się, że zalecałoby się, by czynnik powołane zwróciły bacniejszą uwagę na tego rodzaju porządki.”

W przededniu wielkich uroczystości kupieckich

Wszchpolski zjazd kupiectwa — 25-lecie Zw. Tow. Kupieckich — Sprawa Domu kupiectwa polskiego

W czwartek wieczorem odbyło się w lokalu „Pod strzechą” przy pl. Wolności plenarne zebranie Stowarzyszenia Kupców Chrześcijańskich. Na porządku obrad znalazły się następujące sprawy: zjazd kupiectwa polskiego w Poznaniu, uroczystości jubileuszowe Zw. Tow. Kupieckich i Korporacji chrześcijańskich kupców w dniach 27, 28 i 29 bm. oraz sprawa budowy Domu kupiectwa polskiego. Obrady zagał krótkim przemówieniem prezes Stowarzyszenia p. Władysław Majewicz, uzasadniając nagle zwołanie zebrania. Protokół z ostatniego miesięcznego zebrania odczytał sekretarz p. J. Borys. Po załatwieniu spraw formalnych przystąpiono do właściwych obrad. Pierwszym punktem porządku dziennego była sprawa zjazdu kupiectwa. Przewodniczący poinformował zebranych o trzydniowym programie zjazdu, poczem dłużej rozwodził się o jego znaczeniu. Zjazd stanie się momentem przełomowym w obecnej ciężkiej sytuacji i napewno przyniesie cały szereg wytycznych na przyszłość. Kupiectwo polskie weźmie w nim gremjalny udział, chcąc przez to dowiedzieć, że jest organizacją wielką i silną.

Z kolei przystąpiono do omówienia wielkich uroczystości jubileuszowych poznańskich organizacji kupieckich. Program 25-lecia Zw. Tow. Kupieckich zapowiada się wspaniale chociażby już tylko dlatego, że ze światem Związku wiąże się druga uroczystość a mianowicie 500-lecie Korporacji Kupców Chrześcijańskich. W niedzielę, 27 bm., odbędzie się na intencję zjazdu i dalszego pomyślnego rozwoju miejscowych organizacji kupieckich uroczyste nabożeństwo we Farze, które odprawi w obecności reprezentantów rządu i władz komunalnych J. Em. ks. Kard. Hlond. Tego samego dnia wieczorem odbędzie się w auli uniwersyteckiej wspaniała akademja kupiecka.

Zarząd Stowarzyszenia Kupców Chrześcijańskich z racji uroczystości jubileuszowych bratnich organizacji zakupił dwa wspaniałe dyplomy pamiątkowe i srebrny dzwonek do obrad dla Zw. Tow. Kupieckich i Korporacji

Kupców Chrześcijańskich. W dalszym ciągu przewodniczący obrad odczytał list prezesa Związku Tow. Kup., nawołujący do gremjalnego udziału w zjeździe kupieckim oraz do składania deklaracji na budowę Domu. Zw. Tow. Kupieckich proponuje, ażeby w tych wielkich dniach kupiectwa polskiego oraz jego jubileuszu wszystkie stowarzyszenia kupieckie jaknajwięcej ofiarowały deklaracji. Będzie to pewnego rodzaju rywalizacja ofiarności na gmach kupiectwa polskiego. Deklaracje te będą niby podarunkiem z racji uroczystości jubileuszowych.

Wreszcie przystąpiono do ostatniego punktu obrad, t. j. do sprawy budowy Domu. Przewodniczący p. Majewicz poinformował zebranych o obecnym biegu budowy i co się zamierza czynić w najbliższej przyszłości. Dom kupiectwa na ziemiach zachodnich Polski stał się kwestją ogromnie palącą. Rzemiosło polskie wybudowało sobie wspaniałą siedzibę w Poznaniu, z której się może szczycić. Wszelkimi możliwymi sposobami trzeba dążyć, ażeby i kupiectwo miało swój gmach. Miejsce pod Dom znajduje się przy ul. Zwierzynieckiej. Chodzi więc teraz tylko o zakup materiałów budowlanych, a gmach może stanąć w najbliższych pięciu latach. W chwili zakupu gruntu założono złotą księgę, w której widnieje cały szereg nazwisk ofiarodawców. Stow. Kupców Chrześcijańskich zebrało już na budowę 41 tys. zł. Związek Zbożowców ofiarował 40 tys. zł, z czego połowę w najbliższym czasie odda do dyspozycji komitetu. W sprawie budowy Domu wydano cały szereg odezw na Poznań i okolice. Komitet budowy pracuje intensywnie, przeprowadza konferencje z władzami, ażeby tylko sprawę pchnąć na dobre tory.

Nad powyższymi sprawami wywiązała się obszerna dyskusja. Specjalne zainteresowanie wzbudziła sprawa budowy Domu, którą w dyskusji omawiano bardzo szeroko. Po wyczerpaniu porządku obrad przewodniczący zamknął posiedzenie hasłem „Cześć kupiectwu!” (tr.)

Na wszchpolski zjazd stolarzy i pokrewnych zawodów

Wśród licznych zjazdów zawodowych po niezwykłe udalym i imponującym Zjeździe wszchpolskim całego rzemiosła, będziemy w dniach 22 i 23 bm. świadkami jeszcze jednego zjazdu, mianowicie ogólnopolskiego zjazdu Stolarzy i pokrewnych zawodów.

Jeśli wiele zawodów dąży do chwalebego wykazania, iż jest w świecie zawodem najstarszym, (jak n. p. garncarze), to zawód stolarski, obok szewstwa, zaliczyć można z całą pewnością nie tylko do najliczniejszych, ale również do zawodów, dla człowieka cywilizowanego najniezbędniejszych.

W Polsce należy stolarstwo do zawodów, które starą po za sobą posiadają historję i tradycję. Świadczą o tem chociażby piękne, zachowane z dawnych wieków meble i urządzenia mieszkań.

Cechy stolarskie w wiekach średnich, poważną naprawdę odgrywały rolę, zarówno w występach obywatelskich jak i narodowych.

Dzisiaj — organizacje te nie przedstawiają już takiej potęgi, takiego znaczenia, jakimi cieszyły się ongiś. Mimo bowiem — że posiadamy w Polsce coś około 64 tysięcy samodzielnych warsztatów stolarskich, uczniów

przygotowuje się do zawodu stolarskiego zastęp bardzo liczny, bo około 30 tysięcy, to jednak organizacyjnie, przedstawia się sprawa nie tak, jak być powinno.

Jakżeż bowiem silną mogłaby być organizacja tego właśnie zawodu, ujęta w sprężyste dlonie i poprowadzona dla dobra wszystkich zorganizowanych!

Położenie zawodowe a szczególnie gospodarce fachu stolarskiego, nie należy na skutek tego dzisiaj do najróżowszych. Nietylko bowiem podatki i ciężary socjalne, podobnie jak całe rzemiosło wogóle, uciskają całe stolarstwo.

Dochodzą do tego jeszcze niezmiernie trudności przy zakupach surowca, gdzie drzewo łatwiej dostaje się zagranicę, niż do użytku rodzimemu, krajowemu rzemiosłu. O tej bolączce, tomy całe opowiedzieć mógłby każdy mistrz, każdy warsztat samodzielny, który te trudy i kłopoty przechodzić musi.

Tymczasem — jak już powiedziano — organizacyjnie wygląda stolarstwo bardzo słabo. Istnieją wprawdzie w Polsce całe setki cechów stolarskich, idą one dotąd jednak na ogół luzem, nie troszcząc się jedne o drugie, nie zdając sobie sprawy, że jedność i solidarność — to potęga.

O ile wiadomości nasze są dokładne, jedyna Wielkopolska zdołała się otrząsnąć z letargu, utworzywszy u siebie Związek cechów stolarskich na Wielkopolskę, do którego to Związku należą cechów 42. Daj Boże, oby takich Związków powstało na ziemiach polskich jak najwięcej, pracujące z jednej strony dla dobra zawodu, z drugiej zaś — broniąc zawsze szczerze i uczciwie hasła narodowych i chrześcijańskich.

Dwudniowy zjazd w Poznaniu, on niech będzie nietylko lustracją sił i pracy już dokonanej o ile chodzi o stolarstwo polskie, lecz niechaj obmyśli nowe plany jak najlepszej działalności na przyszłość.

W tej myśli — wyrażamy Wszchpolskiemu Zjazdowi Stolarstwa najserdeczniejsze nasze życzenia jak najowocniejszych obrad, aby Zjazd ten przyniósł wszystkim uczestnikom skutki upragnione i pożądane.

Jubileusz Towarzystwa Przemysłowców w Strzelnie

We wtorek, 17. b. m., odbyło się w Strzelnie na salce „Parku Miejskiego” uroczyste zebranie jubileuszowe miejscowego Towarzystwa Przemysłowców dla uczczenia 45-letniej „ocznicy” jego założenia.

Zebranie zagał i przewodniczył, na ogólne życzenie, p. prezes Płócienniczak. Po przywitaniu gości i członków, przystąpiono do odczytania przez sekretarza Tow. p. Sawickiego, protokołu z 45-letniej pracy Towarzystwa. Dowiedzieliśmy się z niego, że Towarzystwo Przemysłowców w Strzelnie założono — czerwca 1884 roku i że liczyło ono przy założeniu 25 członków, z których kilku jeszcze żyje i dotąd w pracy Towarzystwa czynny bierze udział.

Praca w Towarzystwie, mimo różnych trudności, postępowała stale naprzód i spełniała swój cel dzięki właśnie ofiarnej pracy różnych obywateli-członków. Wśród wielu innych zasłużonych prezesów i członków zarządu Towarzystwa usłyszeliśmy również nazwisko, znanego wszystkim Ks. Prałata Prądzynskiego, który od roku 1907 aż do roku 1912 t. j. do chwili opuszczenia Strzelna, piastował urząd prezesa Towarzystwa i ofiarował swą pracą zaskarbił sobie najwyższe uznanie wszystkich członków. Obecny Zarząd z p. prezesem Płócienniczakiem na czele urzęduje już prawie bez zmiany od roku 1925.

W wypełnieniu dalszego punktu obrad nastąpił referat syndyka Związku Tow. Przem. i Rzem. w Poznaniu p. Tad. Piotrowskiego n. l. „Położenie gospodarce rzemiosła”. Referent w krótkich lecz treściwych słowach zobrazował obecne położenie gospodarce w Polsce a specjalnie rzemiosła. Wskazując na jego przyczyny, wskazał prelegent jednocześnie środki i sposoby do jego naprawy. Apellem do jednoczenia się wszystkich rzemieślników i drobnych przemysłowców w Towarzystwach Przemysłowców, h. celen. stworzenia koniecznej, potężnej siły, która nam jedynie zapewnić może powodzenie i należąca w życiu społecznym r. a. Referat p. Piotrowskiego przyjęto przez zebranie z największym uznaniem.

Następnie wręczono pięciu członkom, którzy wstąpiłi do Towarzystwa i zed rokiem 1900 dyplomy i mianow na ich członkami honorowymi. Są to pp. Ignacy Szczepański, W. centy Osiański, Ignacy Maciejewski, Marcin Przybylski i Adam Wierzchowicz.

W wolnych głosach wywiązała się obszerna dyskusja na temat wyborów do Rady Miejskiej. Wszyscy mówcy apelowali, by solidarnie poprzeć całemi siłami listę bloku Narodowo-Gospodarczego, stworzonego przez Tow. Przemysłowców, Tow. Kupców, Tow. Urzędników, Tow. Właścicieli Nieruchomości i Tow. Gospodarzy. Lista ta narodowa i chrześcijańska a zu-

pełnie apolityczna, posiada ludzi doświadczonych i z charakterami, która gwarantuje, że będą oni pracować nie dla dobra prywatnego, lecz dla dobra wszystkich obywateli, a szczególnie dla rozwoju miasta.

W dyskusji wskazano na Czechów, którzy nas daleko wyprzedzili i ażeby nasze państwo zdobyło należną mu siłę, musi nastąpić odrodz wszystkich obywateli. Każda jednostka musi w sprawach ogólnonarodowych odrzucić osobiste ambicje, a podporządkować się woli większości i solidarnie, wspólnymi siłami dążyć do wzmocnienia państwa w narodzie, a narodu w państwie. Tylko w organizacji, tylko w jedności jest siła! Na tem zakończono bardzo poważne obrady. T. ad.

Podstępna walka z katechizmem katolickim

Niedawno temu ukazał się „Nowy Katechizm dla Archidiecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej” z aprobatą J. Em. ks. Kardynała Hlonda. Katechizm ten drukuje się w drukarni XX. Salezjanów w Warszawie. Nowy Katechizm, łączący krótkość i prostotę ze współczesnością treści i metody, zyskał sobie w krótkim czasie uznanie w różnych stronach Polski, a także polecenie ministerjalne. I otóż, cóż się dzieje? Podczas druku II-go nakładu jakaś zbrodnicza ręka wyjmuje potajemnie z pytania 109 większego Katechizmu jeden rząd duku i kładzie w to miejsce inny, specjalnie zestawiony, jak to dotychczasowe śledztwo niezdanie stwierdziło, z widocznym zamiarem zohydzenia wiary.

Pytanie 109 brzmiało poprawnie: Co cierpią potępieni w piekle?

Odpowiedź: Potępieni w piekle — 1) są na wieki odrzuceni od Boga, 2) cierpią straszne męki przez ogień wieczny, przez wyrzuty sumienia i towarzystwo szatanów.

Otóż podczas druku usunięto wiersz pod nr. 2), a w to miejsce wsunięto słowa: Przez papieża samego — jakoby papież był tym, który potępia ludzi i skazuje na piekło.

Błąd wczas sprostowano i usunięto. Pytamy jednak: na czem oszustwi zależało? czy na tem, aby użyć katechizmu katolickiego do walki z papieżem, czy też na tem, aby nową drukarnią salezjańską narazić na ogromne straty i podciąć jej byt? Wykaże to śledztwo, które się toczy, a którego wyniku czekamy ze zrozumiałym zainteresowaniem.

Atak nie udał się, lecz uczucie wzdrąga się na tak ohydne metody walki religijnej.

Radjo na usługach polskiej policji

Władze policyjne wszystkich krajów zachodnio-europejskich, jak również i polska policja państwowa, starając się wykozystać postępy techniki dla swoich celów. Radjo, jako doskonały środek łączności, oddaje olbrzymie usługi służbie policyjnej. Nie wszyscy może wiedzą o tem, iż policja polska posiada własne radiostacje, które pracują wyłącznie dla pożytku władz bezpieczeństwa.

Stacyj takich narazie jest trzy: W Warszawie, Lwowie i Białymstoku, jednak w najbliższym czasie przewidziana jest budowa dalszych stacyj policyjnych w innych miastach. Stacje policyjne — to stacje krótkofalowe, które posługują się prawie wyłącznie szyfami. Radiostacja zainstalowana w Warszawie przy komendzie głównej policji państwowej, jest centralną stacją policyjną i utrzymuje stały kontakt ze stacjami prowincjonalnymi we Lwowie i Białymstoku, oraz stacjami policyjnymi w Wiedniu i Berlinie.

W ten sposób, co prawda od niedawna, nawiązana została stała komunikacja między polską stacją policyjną a stacjami zagranicznymi obcych policji. Stacje polskie policyjne rozporządzają mocą od 100 do 25 watów w antenie. Poza stacjami nadawczymi posiada policja polska pewną ilość radiostacji typu polowego, które odgrywają olbrzymią rolę świetnego łącznika między poszczególnymi komendami policyjnymi, zwłaszcza na przypadek i przewrzenia komunikacji telefonicznej i telegraficznej, np. w okresie burz i powodzi.

Hydroplan-olbrzym

Znane niemieckie zakłady budowy hydroplanów Dorniera, które ze względu na ograniczenia traktatem wersalskim utworzyły swój oddział na szwajcarskim brzegu jeziora bodeńskiego, wypuściły ostatnio największy samolot świata. Jest to hydroplan, którego budowa i rozmiary przekraczają wszystkie dotychczasowe konstrukcje. Posiada on 40 m. długości, 48 m. rozpiętości skrzydeł oraz 490 m. powierzchni nośnej, a jego promień działania wynosi 1800 km. Wewnątrz skrzydeł, które w najgrubszym miejscu mają 1,6 m, prowadzi prawie na całej ich długości korytarz, którym można dojść do każdego z silników, napędzających hydroplan. Silników

tych jest 12; są one systemu Siemens — Jupiter o chłodzeniu powietrznym, a każdy z nich posiada 525 k. m. mocy.

Hydroplan — olbrzym, który ma być przeznaczony dla komunikacji pasażerskiej, dokonuje już lotów próbnych. Jego kadłub ma kształt wielkiej łodzi, wewnątrz której znajdują się 3 piętra: dolne jest przeznaczone dla zbiorników z paliwem i smarem, środkowe podejmuje pasażerów oraz ich bagaż, a w górnym znajdują się pomieszczenia dla załogi i obsługi samolotu. Aparaty, wskazujące obroty silników, ciśnienie oliwy i inne dane, są zgrupowane w osobnej kabinie, w której urzęduje inżynier i dwóch mechaników. Olbrzymi ten hydroplan może pomieścić 100 pasażerów, nie licząc załogi i obsługi samolotu, która składa się z kapitana-komendanta, jednego inżyniera, czterech mechaników, dwóch pilotów i obsługi, do której należy personel bufetu i służba dla pasażerów. Luk.

Nowoczesne oświetlenie scen teatralnych

Dawniej, oświetlenie sceny teatralnej nie służyło o bynajmniej do zmiany kolorów na niej, lecz było przeznaczone wyłącznie do wywołania większego lub mniejszego natężenia światła scenicznego. Począwszy od roku 1907 wprowadzono w koncepcji i realizacji oświetlenia scenicznego ważną modyfikację, dzięki której podniósł się znacznie efekt dekoracyjny. Modyfikacja polegała na usunięciu płótna, na którym malowano niebo i chmury, i zastąpieniu go płótnem czysto białym, które dzięki umiejętnemu naświetlaniu od reflektorów otrzymuje należyte zabarwienie, oddając w sposób barwnej wierny wrazenie nieba i jego tło. W ostatnich latach zastąpiono płaskie tło płótna tłem wklęsłym, obejmującym całość sceny, która w ten sposób mogła się rozszerzyć w głąb i w boki, i wywołując idealne złudzenie rzeczywistości.

Radykalne zmiany oświetleniu scenicznemu idą do przodu dzięki uruchomieniu skomplikowanego mechanizmu „rozdzielczego” i elektrycznych aparatów oświetlających. Np. w królewskiej operze w Rzymie musiano zainstalować dla opanowania całej gammy światła różnokolorowych ablicie rozdzielczą, do której należy osiem walków, a do każdego walka aż 64 r czek kontaktowych, których skombinowane ruchy regulują dobór, grę i intensywność światła, rzucanych na górne tło sceniczne.

Oświetlenie samej sceny uskuteczniło przy pomocy rampy, t. j. urządzenia, umieszczonego przed sceną na całej jej długości i składającego się z całego szeregu żarówek, przegrodzonych między sobą dla uniknięcia, aby ich światła nie krzyżowały i zlewały się.

Oświetlenia tła, przedstawiającego horyzont, dokonywane dotąd przy pomocy lamp lukowych. Od niedawna stosuje się jednak lampy żarowe, których promienie świetlne przyjmują łatwo każde zabarwienie, dające się dowolnie regulować. W tym celu ustawia się latarnie z trzema lampami żarowymi, jedna nad drugą, przed którymi w miarę potrzeby można przesuwac szklka kolorowe: niebieskie, czerwone lub żółte zależnie od tego, jakie ma być zabarwienie horyzontu. Specjalne aparaty projekcyjne, skierowane na płótno nieba, wytwarzają na nim chmury, które potęgują jeszcze wrazenie rzeczywistości. Oświetlanie małych, odrębnych obrazów sceniczyh jak i specjalnych motywów dekoracyjnych uskutecznia się za pomocą reflektorów, których wąski snop światła padając na miejsce, w którym odgrywa się dana scena, niczem nie zakłóca ani osłabia barw nieba i horyzontu. Luk.

Na dalekiej wyspie

Ciekawe rewelacje. Świat na opak. Jak w operetce.

Znany badacz krain podzwrotnikowych, Hernandez, który po powrocie z dłuższej podróży, bawi obecnie w Londynie, miał w tych dniach w tamtejszym Etnologicznym Towarzystwie ciekawy odczyt o swych przeżyciach podczas zwiedzania licznych, niezbadanych jeszcze wysp u wybrzeży meksykańskich.

Mieszkańcy wysp tych potrafili dotąd niedopuszczyć do inwazji nowoczesnej kultury do ich kraju i po dzień dzisiejszy żyją takim samym trybem życia, jak żyli ich przodkowie przed dwoma tysiącami lat. Rzadko zabłądzi tam przedstawiciel północnej cywilizacji, o której ludność tubylcza nie ma najmniejszego pojęcia. Maszyny parowej lub samochodu nie oglądali na oczy, natomiast mieli już często sposobność obserwować samoloty, gdyż te niemal codziennie przelatują nad wyspami. Oczywiście są przekonani, że aeroplan to ptak-olbrzym lub złośliwy demon. Ze „zdrobicy” kultury technicznej znana im jest jedynie broń palna, w którą ludność też jest obficie zaopatrzona.

Najciekawszych spostrzeżeń dokonał Hernandez na wyspce Tiburek. Ta ostatnia jest zaludniona przez szczerp indyjski Sera. Aczkolwiek mogłoby na niej znaleźć pomieszczenie sto tysięcy ludności, to jednak znajduje się tam niespełna cztery tysiące mieszkańców. Zatem większa część wyspy jest niezamieszkała.

Pod względem politycznym wyspiarze są zupełnie niezależni, gdyż wyspa Tiburek nie była nigdy zdobytą ani przez Hiszpanów, ani przez Meksykańczyków. W ten sposób Indianie szczerpu Sera zdołali

po dziś dzień zachować swoje prastare wierzenia i zwyczaje, nieskalane przez wpływy postronne. Podróżnikowi angielskiemu udało się przebywać na wyspie Tiburek przez cztery tygodnie, pomimo wyraźnej niechęci krajowców do obcych intruzów. Co miał jedynie do zawdzięczenia swej znajomości języka indyjskiego. Podczas swego pobytu Hernandez miał sposobność napatrzyć się ciekawych rzeczy.

Oto kacykiem szczerpu jest kobieta, licząca około sześćdziesięciu lat. Kobieta ta sprawuje rządy nad mieszkańcami wyspy, mając do pomocy „radę stanu” składającą się wyłącznie z dwóch niewiast, w wieku ponad 50 lat. Ów konwent matron potrafił tak pokierować sprawami, że wszystkie prawa przysługują jedynie kobietom, podczas gdy mężczyźni odgrywają rolę helotów, lub zgola niewolników. Wszystką „czarną” robotę w tem sprawowanie jadła — wykonywać muszą przedstawiciele „płci mocnej”, zaś zajęcia „duchowe” (o ile o takich może być w tym wypadku mowa uprawiane są przez tamtejsze córki Ewy.

Władza wojskowa spoczywa w rękach komendanta radzaju żeńskiego, stojącego na czele lejby — gwardji liczącej dwanaście — pono bardzo marcialnie wyglądających białogłów. Poza tem jest wojsko liczące trzysta głów. Podoficerami i oficerami są wyłącznie kobiety — szeregowcami zaś mężczyźni. Podobnie operetkowe stosunki panują na małżeństwie: kobieta szczerpu Sera może „dobierać” sobie tylu mężów ile dusza zapragnie i pozbywać się ich w sposób niezmiernie prosty, bez jakiegokolwiek „procedury prawnej”. W spadkach mężczyźni nie biorą żadnego udziału. spadkobierczynią jest zawsze pierwotna córka. gdy reszta siostr zadowolili się musi małutką częścią matczynej schedy. Chłopcy nie otrzymują i kiedy podrośną muszą iść w służbę jako — niewolnicy.

Taki porządek rzeczy istnieje na wyspie Tiburek od tysięcy lat i — podobno wszyscy są zadowoleni. Kr.

Z różnych stron Po'ski

Lawina kamienna w Wysokich Tatrach.

W tych dniach wybrało się towarzystwo złożone z pięciu osób na wycieczkę celem dotarcia na szczyt Krzywania. Podzielono się na dwie grupy — jedną prowadził Franciszek Banasz, druga Anna Polaczek. Podczas, gdy pierwsza grupa znajdowała się na pochyłym ścianie, druga oczekiwała u podnóża skały. Wtem przez nieostrożne posuwanie się pierwszej grupy oderwało się kilka wielkich kamieni, które lecąc w dół porwały za sobą inne tak, że cała lawina kamienna spadła na stojących u dołu. Dwie osoby odniosły większe obrażenia zwłaszcza na głowie, tak że musiano zawiązać pomocy ze Smolkowa, poczem umieszczono je w szpitalu. (Paz)

Handlarze żywym towarem.

Cały Maków (Małopolska Zach.) litował się nad dolą 15-letniej Józefy Mroczkówny, którą w ciągu miesiąca odumarli oboje rodzice. Ojciec zmarł na tyfus, a w parę tygodni później poszła za nim matka. Litowano się, lecz nikt nie wyciągnął do dziewczyny pomocnej dłoni Józia poczęła szukać służby, lecz szło jej niesporo. Nagle uśmiechnął się do niej pomyślniejszy los.

Pewna warszawianka, Bajgłowa, przebywająca chwilowo w „rewnych”, obiecała jej, że zabierze ją do Warszawy i zajmie się jej losem. Józia przyjechała do stolicy. Nowa chlebodawczyni była początkowo bardzo troskliwa, karmiła ją intensywnie i niedawała się męczyć robotą. Gdy dziewczyna odżyła nieco i poprawiła się znacznie, Bajgłowa zakomunikowała jej, że oddaje ją na służbę do pewnego kawalera, Juliana Rusieckiego, i przykazała, by panu temu była we wszystkim posłuszną.

W ten sposób Józia wpadła w ręce Rusieckiego, lotra nad lotrami, zawodowego sutenera, który zniewolił dziewczynę, a następnie pohnął ją w bagno nierządu, czerpiąc stąd zyski. Józia przez parę miesięcy przechodziła piekło, któregoś jednak dnia zdołała zmylić czujność szkalę i u-

Przez szybkę

Tylko dla panów

W poprzednim feljetonie podałem genialną radę na ubicie smoka zwanego urzędem podatkowym. Bajkowe smoki czują złośliwą predylekcję do dziewic. To też moja rada do nich się odnosiła przede wszystkim: zmienić nazwisko ergo wyjść zamaż. Słuszne pretensje miałaby pleć silna, mając wszystkie te środki ochronne z różnych względów uniedostępnione. Ale ja mam też coś dla panów. Ryzykuje wprawdzie, że urzędy podatkowe wytoczą mi skargę o szkodzenie państwu, ale niech! Spróbuję!

Kto czyta gazety, zauważył w nich pewnie wzmianki o takim jednym dywanie.

Nie domyśla się pan?

I o Wilanowie...

Już?! Mądrej głowie dość pałka itd. A kto nie zrozumiał, wyjaśnię.

Piszcie się do urzędu list tej treści:

„Szanowny urzędzie! Niżej podpisany posiada w swym majątku szereg przedmiotów historyczno - muzealnych

ciec. Nie miała pieniędzy i wybrała się pieszo do Makowa. Policja zatrzymała ją w połowie drogi i stąd dowiedziano się całej historii.

Rusieckiego aresztowano. Śledztwo wykazało, iż Bajgłowa sprzedała mu Józję za 550 złotych, wobec czego wiadome po- ciągnięto również do odpowiedzialności karnej. Oboje handlarze żywym towarem stanęli przed sądem, który w obu instancjach skazał jego na dwa lata, a ją na rok więzienia.

Wroga agitacja ukraińska.

Z Tarnopola donoszą, że w tych dniach zniszczył pożar ogromną stertę zboża własności dzierżawcy majątku fundacyjnego w Łuce wielkiej Skowrońskiego. W czasie pożaru zachowanie się ludności ruskiej było bezprzykładne, a straży pożarnej „Luh” karygodne. Ludność pozamykała się w chatach, a straż pożarna wcale do pożaru nie pospieszyła. W związku z tym wypadkiem jako podejrzanego o podpalenie aresztowała policja Wasyla Mudrego, który podlegał kilka dni temu do strajku rolnego, zaś organizację straży pożarnej „Luh” władze rozwiązały. (Paz)

Zamach samobójczy sekretarza urzędu gminnego.

W piwiarni Zabudowskiego w Bielsku Podlaskim, do celu samobójczym, napił się jodny sekretarz urzędu gminnego w Dubiarzynie, porucznik rezerwy Włodzimierz Kwiatkowski, którego w stanie niebudzącym obaw umieszczono w szpitalu powiatowym.

Przed targnięciem się na życie, Kwiatkowski napisał dwie kartki, w których wyjaśnił, że do rozpaczliwego kroku popchnęły go nieporozumienia służbowe z wójtem gminy Dubiarzyn.

Wielkie obławy za nielegalną uprawą tytoniu.

Na terenie powiatu limanowskiego wzmożła się w ostatnich latach w sposób zastraszający nielegalna uprawa roślin tytoniowych i to w wielkich ilościach. Mimo zakazu tytoń jest uprawiany nawet w miejscach niedostępnych gór i lasów, gdzie rzadko dociera ludzka stopa. Urząd kontroli skarbowej pod kierownictwem kmisarza Kiwały przedsięwziął w ostatnich dniach szereg obław za nielegalną uprawą i w przeciągu krótkiego czasu zniszczył kilkaset metrów kwadratowych roślin tytoniowych, zaś winni są postępowani do surowej odpowiedzialności. Jest nadzieja, że w roku bieżącym zostanie w zupełności zlikwidowana ta zębna dla skarbu państwa nielegalna akcja hodowlana. (Paz)

Zlikwidowanie rozbójniczej bandy.

Od dłuższego czasu budziła postrach na Pokuciu szajka bandytów pod wodzą Iwasiuka i Ilijczuka. Ludność oddechnęła wolniej, gdy policja przed niedawnym czasem ujęła Iwasiuka, poszukiwaną jednak za Ilijczukiem nie dawały skutków. Aż oto niedawno znaleziono w Potoku Czarnym pod poloniną „Bobańskie” w Zabiżu zwłoki nieznanego mężczyzny, będące już w rozkładzie. W krótki czas potem agnoskowanie zmarłego i okazało się, że jest to Piotr Ilijczuk, sławny bandyta, pszukiwany za liczne morderstwa przez sądy. Wszelkie dane przemawiają za tem, że zamordowany on został tuż przed ujęciem przez swego towarzysza Iwasiuka, gdyż obaj hersztowie palali do siebie w ostatnich czasach nienawiścią, jako rywale do względów pewnej dziewczyny w Zabiem.

Tegoroczne plantacje tytoniowe w Polsce.

Zgłoszonego obszaru, na którym uprawia się tytoń, mamy obecnie w Polsce 6.475 hektarów, z czego 67% przypada na tytonie papierosowe, cygarowe itp., reszta zaś na tytonie machorkowe.

Tegoroczne zbiory z plantacji tytoniowych, zwłaszcza wobec pięknej jesieni zapowiadają się nadzwyczaj obficie. Przy- puszczałnie zbiór tytoni papierosowych, cygarowych i innych wyniesie około 7½ milj. kg., wobec 5.662.000 kg. w r. ub., tytoni zaś machorkowych 2.500.000 kg., lub nawet więcej, wobec 880.000 kg. w r. ub.

wartości. (Tu wymienić: gwóźdź z arki Noego, jasko Kolumba, fajkę, której według legendy nie znoślił Stanisław August, bezcenny gobelin, filizankę, której o mały włos nie użył Napoleon I, tenże włos itd. itd.) Przedmioty te wymagają kosztownej konserwacji, wobec czego wnoszę o zwolnienie od podatków. Ukłony i pozdrowienia. Podpis. Kropka.

Jeśli to nie pomoże, przejdziemy do środków radykalnych.

Szanowny Urzędzie! Znany amator Ibanzul-Hanibal-Pasza proponuje mi sprzedaż cennego zabytku jest to hałtowana przez mą prababkę dla Augusta III chustka do nosa (nieużywana ani razu, jak nowa). Cennemu nabytkowi grozi wywiezienie z kraju... Ostatnia cena (tu wymienić sumę. Można się nie krepować). Cóż na to nasze władze i instytucje kulturalne?! Podpis. Adres.

Napewno pomoże. Na podatki starczy i jeszcze trochę zostanie.

Kupią napewno! Rząd przecież ma prawo pierwokupu.

X. A wery.

Z życia Towarzystw

Z Kola Seniorów w Poznaniu. W ub. śróde odbyło się w sali Kola Seniorów (Stow Młodzieży) pod przewodnictwem wiceprezesa p. Niewiady zwyczajne miesięczne zebranie, przy nader licznych udziałach członków i gości.

Po załatwieniu formalnych spraw Towarzystwa, wygłosił zaproszony jako prelegent red. p. Adam Piotrowski blisko godzinny referat na temat „Obywatel wobec wyborów do rad miejskich”. Mówca przedstawił po krótko przebieg historyczny, jaki przechodziło ustawodawstwo samorządowe szczególnie na ziemiach b. zaboru pruskiego, poczem omówił obszerne prawa i obowiązki obywateli jako wyborców, dbających o wyzyskanie przysługujących im praw oraz o przyszłość rodzinnego swego miasta. Referat spotkał się z gorącym przyjęciem i uznaniem, czego najlepszym dowodem były gromkie oklaski zebranych.

W obszernej lecz nadszczącej rzeczowej i spokojnej dyskusji, przemawiali m. in. pp. Fr. Drabękiewicz, b. poseł Janczewski, Jakób, Szydowski, Wieczorkiewicz i przewodniczący p. Niewiada Wywody uzupełnił referent. Wszyscy mówcy wykazali w swych przemówieniach przedewszystkiem, że największym wrogiem ugrupowań narodowych, to nie komunizm, nie socjalizm, lecz przedewszystkiem gnuśność i ospałość wyborców narodowych samych. Każdy bowiem zaniedbany głos narodowy, przysparza i powiększa siły liczebne przeciwników. To też głośny apel wszystkich szedł w tym kierunku, aby nie tylko samemu spełnić obowiązek wyborczy w niedzielę 6 października, lecz budzić, zachęcać i pouczać ospałych i mniej uświadomionych.

Po przeszło dwugodzinnych obradach, solnował przewodniczący pięknie i pouczające naprawdę zebranie. (ob)

Tow. Młodych Przemysłowców w Poznaniu odbyło w niedzielę 16 bm. w sali p. Jarockiego swe plenarne zebranie. Obradom przewodniczył prezes p. J. Zabłocki. Pamięć zmarłych członków śp. Teodora Krausego, Franciszka Mikołajskiego uczczono powstaniem z miejsc. Po przyjęciu na członków pięciu nowych kandydatów, wygłosił p. redaktor Roman Fengler bardzo ciekawy referat: „Czechosłowacja w okresie powojennym”.

Mówca przedstawia położenie geograficzne kraju, liczebny stosunek ludności, historię Morawian, „Czechów i Słowaków ipreszedłi kolejno do obecnego stanu rzeczy. Przedstawiwszy historię rozwoju gospodarstwa i polityki w Czechach, wskazał mówca jeszcze na niebezpieczeństwo, jakie Czechom grozi ze strony Berlina. Z jak wielkim zainteresowaniem słuchano godzinnego wykładu, były dowodem tego rzęście oklaski zebrania.

W dyskusji — poza prezesem i wiceprezesem brali udział pp. Danielewski, Sipiński Żurawski Czaplicki, a w końcu odpowiedział p. prelegent. W przemówieniach poruszano głównie cięższe Czechów, stawiając ich jako wzór dla Polski.

Następnie dał p. Zabłocki pogląd na ostatni Wszczępolski Zjazd Rzemiosła w Poznaniu 8 i 9 września, dziękując szczerze za ofiarną pracę członków Tow. Przemysłowców na kosztach Zjazdu. Toć samo Tow. Młodych Przem. przeszło tysiąc zł. na cel ten złożyło. Kompletuje to przemówienie p. wiceprezesa.

Dalej referował sekretarz w sprawie wydziałów zawodowych w łonie Tow. istniejących, których wobec dłuższych wieczorów do życia powołaniem powinni się prezesowie, czy sekretarze odnośnych wydziałów zająć. P. Eliński komunikuje, że wydział zrewizyjny już w tych dniach ma najbliższe zebranie w kawiarni „Pawilon” przy ul. Podgórznej. P. Weland przemawia w im. Wydziału Metalowców, że tenże na początku października obradować będzie. P. Napierała wspólnie z p. Drabękiewiczem powołają Wydział Krawiecki.

Pod wolnymi głosami poruszyli pp. Czaplicki, Szydowski i Minicki sprawę wyborów w dniu 6 października do Rady Miejskiej. Na tem zamknął p. prezes zebranie hasłem: Przemysłowi i Rzemiosłu Czesi!

Walne zebranie Kółek Rolniczych pow. gnieźnieńskiego odbyło się na sali hotelu Europejskiego. Zebranie zagał p. Paruszewski z Dziadkowa. Referat bardzo interesujący wygłosił p. Grudzielski p. t. „Jak wobec cen obecných normować gęstość siewów”. W tym przedmiocie uzupełnił jeszcze referenta p. Paruszewski. O chorobach zakaźnych i ich leczeniu — mówił powiatowy lekarz wet. na powiat mogileński p. Łanowski. Następnie omawiano sprawę utworzenia szkoły rolniczej w Gnieźnie, sprawę przełożenia wakacyj na okres zniw kartoflanych oraz spadek cen zboża.

P. starosta Staby, podał zebranym do wiadomości, że na cele rolnicze przekazał rząd dla powiatu gnieźnieńskiego kwotę 400.000 zł. nie licząc funduszu przeznaczanego na oświatę rolniczą. (br)

RADJO

Programy radjofoniczne

Poniedziałek, dnia 23 września 1929 r.

Poznań (335 m) godz. 12.50 komunikaty P. W. K.; godz. 13.00 sygnał czasu; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 notowania giełdy pien. i zboż.-towarowej; godz. 14.15 komunikaty gosp. roln., PAT, sprawozdanie o ruchu statków itd.; godz. 16.35 odczyt p. t. „Wychowanie fizyczne” (wygl. dr. Wierzbicki); godz. 16.55 odczyt T. C. L. p. t. „Humor Prusa” (wygl. p. red.

Kisielewski); godz. 17.15 lekcja gry szachowej; godz. 17.35 kurs średni języka franc. wykl. p. Omer Neveux; godz. 17.50 komunikaty P. W. K.; godz. 18.00 koncert muzyki francuskiej. Wykonawcy: Ludwika Marek Onyszkiewiczowa (śpiew), Klara Kaulfusówna (skrzypce), prof. Franciszek Łukasiewicz (fortepian); godz. 18.55 nadprogram; godz. 19.15 „Silva rerum”; godz. 19.30 „Wśród książek i czasopism”; godz. 19.50 „Audycja regionalna” (Wielkopolska) (prelegent p. Jerzy Soplica); godz. 20.05 odczyt z cyklu „Pogląd na świat” II. „Stopnie rozwoju jednostki” — wygl. prof. Wincenty Lutostawski; godz. 20.30 transmisja operetki z Warszawy; godz. 22.00 sygnał czasu — komunikaty PAT; godz. 22.15 radjografja.

Warszawa (1395 m) godz. 20.05 koncert gramofonowy; godz. 13.00 komunikat meteorologiczny; godz. 15.40 komunikat gospodarczy; godz. 16.50 „Kącik artystyczny L. S. G.”; godz. 16.40 koncert gramofonowy; godz. 17.25 odczyt „Instytut biologii doświadczalnej im. M. Nenckiego” — wygl. prof. Stan. Kuczkowski; godz. 18.00 muzyka lekka; godz. 19.25 komunikat rolniczy i meteorologiczny; godz. 20.05 lekcja języka francuskiego; godz. 20.30 operetka; godz. 22.00 komunikaty.

Katowice (416 m) godz. 16.20 koncert gramofonowy; godz. 17.25 „Nowości radiowe”; godz. 18.00 koncert popularny z Krakowa; godz. 19.20 Wizytator dr. E. Farnik. Systematyczna lekcja poprawnego mowienia i pisania po polsku dla początkujących; godz. 20.00 odczyt z cyklu: „Nauka o Polsce”; godz. 20.30 transmisja operetki z Warszawy; godz. 22.00 komunikaty; godzina 22.45 odczyt z cyklu wykładów w językach obcych o Polsce. Dr. M. Alberg: „Etnografja i Krajoznawstwo”.

„MIGNON“
ODBIORNIKI 3 i 4 lampowe
najnowsze systemu
demonstrujemy w naszym salonie bez obowiązku kupna
„RADJOELEKTOR”, Ratajczaka 33
dw 232

Tabela wygranych Loterii Państwowej

(Nieurzędowa)

(Bez gwarancji.)

W 11-tym dniu ciągnięcia 5-ej klasy 19-ej Polskiej Państwowej Loterii, padły następujące główne wygrane:

50 000 zł na nr. 131290.
15 000 zł na n-ry: 70216 135096.
10 000 zł na nr. 135689.
5 000 zł na n-ry: 12789 105515 157622 182792.
3 000 zł na n-ry: 5 120076 134312.
2 000 zł na n-ry: 283 21439 24184 57054 133599 152104 155286 183277.
1 000 zł na n-ry: 18879 26357 31692 34644 13303 38149 39641 57436 63870 64489 79764 80432 93251 97839 103509 119077 125863 127895 135676 141046 155274 156554 158393 160777 169396.
600 zł na n-ry: 8960 9809 13002 13247 20560 24828 28611 31588 37109 41335 42070 42805 44142 46343 48064 52966 62817 69598 72001 72594 92601 101784 106286 106480 110457 113523 116484 125014 126451 127876 132980 142417 142767 161191 162174 163859 168391 172148 175635 176684 177069 178249 178938.
500 zł na n-ry: 1945 3216 7260 9895 10080 11116 12640 13326 15215 15280 16153 17683 19855 22946 23143 23534 23880 24123 25155 26991 27991 27155 27976 33680 34229 34939 36522 40081 43145 42022 43160 43465 45021 47039 47039 47258 49123 49574 49675 52088 54447 55138 55980 56688 57357 58274 65145 6132 67935 69921 70851 71679 74679 74412 75366 75415 75972 76150 76941 77110 77251 78033 78339 78394 80180 80914 83713 85414 86975 87521 87654 88615 8890 91793 92912 94294 95078 96742 99347 105887 105942 112674 112960 113531 116029 117727 117975 122131 122239 124138 124626 126331 126611 126660 127055 129510 129803 129730 137785 137785 137907 138930 139254 140109 141156 141749 142121 142906 144429 145062 145258 146008 146437 148629 150129 150628 151023 151648 152442 155041 157866 158649 159304 161597 165163 166201 16755- 173239 176228 178179 182225 182574.

Po 250 zł wygrały numery następujące:
68 202 284 357 481 647 691 746 798 871 976 978 982 506 542 700 752 774 856 871 990 2159 248 360 378 414 520 682 3059 069 109 182 227 305 326 350 409 418 505 620 637 690 685 698 845 992 4087 118 332 364 505 673 821 825 846 848 955 5074 078 118 136 220 294 365 387 399 446 459 480 726 438 465 866 949 967 8188 288 317 353 454 717 835 899 904 7017

042 121 131 172 188 227 296 346 593 661 663 683 832 877 905 929 955 959 8134 154 234 235 313 335 550 556 627 629 729 741 783 804 807 817 824 839 843 938 9096 174 195 395 575 661 709 773 844 875 925 937 10070 089 130 154 260 287 297 371 389 770 816 858 870 957 11041 107 119 155 290 354 360 520 649 722 888 938 12097 112 117 159 179 255 360 444 449 462 471 483 498 573 602 631 683 714 858 884 912 13047 088 115 212 313 342 345 367 375 425 456 536 549 581 657 803 864 890 906 14080 160 184 189 280 289 306 320 416 598 624 637 729 810 917 935 964 968 984 985 15114 124 185 211 385 550 617 788 797 844 862 933 16097 161 174 208 217 234 236 244 250 277 305 360 394 402 440 552 665 676 757 772 775 777 781 816 863 893 968 17129 133 149 306 357 362 375 388 391 405 462 493 570 616 632 637 745 798 828 923 924 951 966 18009 032 038 202 257 304 333 375 379 422 581 676 686 723 736 794 800 839 848 900 919 939 19009 164 254 282 325 343 439 860 886 916 959 979 20014 042 113 146 165 247 374 414 567 669 714 727 763 798 832 857 860 986 21000 135 229 269 289 326 388 602 621 806 831 867 926 939 963 22015 085 145 249 382 399 472 603 76 823 23147 252 271 283 546 598 643 676 716 814 885 898 908 913 930 24229 256 394 419 431 452 559 633 727 738 857 917 960 988 998

W kolektorze
A. KĘDZIORA w Poznaniu.
ul. Sieroca 5/6.
pada codziennie pewna ilość
większych wygranych
Kup jeszcze ćwiartkę piątej kl. za 50 zł
poko zapas starczy. Ciągnięcie codzien-
nie do 9 października. zw 18881

25084 171 250 364 372 545 615 750 821 26021 311 355 402 465 580 594 660 804 831 27010 029 081 177 232 306 338 391 418 528 552 633 649 735 893 898 28178 256 334 397 449 489 665 728 783 29114 354 356 441 448 506 513 663 848 30014 108 119 175 183 229 241 526 585 644 806 894 899 961 31097 119 201 222 294 302 331 354 365 383 551 635 720 788 832 857 32173 194 262 352 532 552 725 789 804 889 826 938 942 945 968 33081 220 224 233 414 536 566 669 715 766 780 803 862 34160 259 284 391 504 529 618 712 961 982 35021 030 077 118 339 385 451 464 616 648 649 717 849 875 956 958 965 36027 183 223 368 439 487 571 601 632 648 823 830 887 944 945 37004 029 138 255 257 259 295 339 409 487 635 642 685 864 882 886 894 981 38051 187 216 383 864 949 981 39012 124 142 263 526 560 601 624 691 756 773 839 852 888 963 40026 035 199 278 327 434 461 641 702 711 752 819 874 41163 242 363 473 511 707 715 741 773 939 906 912 941 951 42019 029 140 179 248 379 440 490 644 647 653 787 836 43265 371 450 492 702 709 758 864 885 993 44305 456 470 489 528 565 781 807 822 847 850 45056 153 323 381 423 575 712 858 46123 131 155 325 419 507 555 584 592 596 670 724 728 939 946 998 47117 263 516 900 48006 033 073 082 193 445 524 586 704 783 833 842 929 990 49034 159 215 347 350 365 389 624 725 762 818 823 867 871 914 919 945 985.

50316 488 530 600 758 805 832 875 948 976 996 51078 100 147 190 360 419 551 698 744 849 966 52019 34 113 212 278 293 326 351 374 390 400 440 510 575 609 616 801 844 848 964 991 53011 018 110 125 136 176 273 327 442 704 841 915 54184 335 363 371 428 636 675 731 799 833 872 908 944 55054 130 301 323 362 393 401 483 600 745 55053 138 217 219 226 502 595 615 714 784 869 57091 040 054 071 110 127 360 381 466 574 614 698 763 769 820 822 886 891 900 948 53006 047 085 115 128 183 185 368 469 490 502 537 597 843 944 59065 110 136 187 193 223 578 582 625 837 887 919 945 493 60019 258 284 370 493 640 673 847 882 884 951 970 61038 039 087 100 228 235 262 294 477 510 773 816 917 921 949 982 62032 119 155 166 276 336 346 369 454 547 729 739 882 987 63181 199 212 375 441 485 664 757 824 909 966 64067 079 083 399 635 645 760 900 65090 132 202 221 381 557 583 704 813 880 906 912 981 66023 093 300 526 535 591 657 713 770 67010 055 262 279 468 576 654 680 692 706 899 929 931 66150 191 293 259 410 441 467 470 341 344 364 374 657 743 812 862 881 901 921 934 965 966 985 996 69011 034 084 353 656 740 820 867 910 927 976 70183 184 421 481 687 990 71165 233 273 370 409 678 681 830 885 72031 032 240 310 320 372 382 605 635 720 742 844 924 990 73172 233 236 285 484 543 584 700 708 719 753 808 817 821 848 895 908 942 74040 041 047 052 109 141 237 243 275 349 453 467 522 534 565 664 689 704 802 823 874 978 989 991.

75030 086 295 368 489 505 568 634 726 795 841 902 966 980 76057 074 085 086 142 179 217 394 480 713 817 840 920 77091 236 275 414 420 478 497 674 710 720 812 977 78159 268 293 317 425 451 653 692 802 807 972 79171 391 509 595 657 660 675 765 890 986 80004 030 056 127 279 354 456 537 553 639 722 802 808 992 81086 100 136 362 408 531 555 573 740 926 975 980 82110 208 240 287 496 723 750 767 838 956 999 83000 059 181 383 545 549 461 478 534 629 690 831 872 84043 066 071 161 196 218 268 285 423 514 623 636 749 857 871 954 993 85024 107 212 314 334 477 613 638 808 809 844 985 86068 069 229 405 421 453 506 589 719 786 872 87026 090 151 172 184 235 411 458 540 619 642 685 780 810 833 891 907 937 88000 176 242 258 278 286 300 386 469 536 577 749 880 911 945 89097 148 229 266 270 441 454 463 467 70 659 805 927 90098 404 504 630 711 786 890 918 973 91092 224 386 434 441 524 590 628 697 714 754 758 794 823 92010 056 108 161 570 576 609 670 684 712 762 815 961 93110 228 293 523 540 546 680 689 730 94025 132 207 382 574 611 645 687 844 853 931 95000 170 175 375 409 683 796 799 817 96022 144 286 305 490 532 585 799 869 97028 81 130 389 399 411 413 755 787 815 98041 078 100 245 267 295 404 475 636 683 690 794 929 936 99159 310 350 569 639 727 792.

100077 093 219 254 257 280 287 325 329 337 344 365 426 599 685 707 759 803 997 101020 033 194 238 402 426 477 489 508 524 539 563 641 670 685 875 102035 188 253 269 337 379 430 502 592 631 673 796 815 829 103057 119 262 270 305 361 699 992 104057 141 281 331 459 473 534 579 853 924 951 980 105015 024 114 172 297 336 407 411 450 489 525 618 628 656 700 707 863 869 105036 065 083 095 117 119 175 194 283 403 494 608 643 750 803 812 826 844 995 107016 031 059 077 086 203 485 500 635 716 738 748 827 941 108123 160 245 248 325 365 400 432 450 511 569 593 595 703 109057 064 093 142 212 271 298 327 342 351 491 505 533 534 570 744 799 883 983 110016 027 038 042 077 130 140 221 313 372 391 468 605 620 632 662 664 708 710 790 798 834 896 111103 189 255 256 263 293 423 466 499 529 570 586 587 768 821 848 850 869 910 112071 078 082 329 390 407 580 672 689 876 883 892 113016 108 163 193 378 388 400 418 566 780 786 818 837 880 909 964 967 114052 096 129 162 205 225 301 311 318 440 508 582 681 748 760 786 962 998 115057 073 237 251 292 340 457 511 516 618 710 734 116049 249 374 401 451 457 634 655 679 730 737 879 899 911 962 984 117012 062 197 296 376 396 446 587 601 687 770 881 993 118039 164 281 310 333 336 576 629 811 813 879 887 932 962 119119 188 357 397 534 570 645 669 682 722 821 868 931 955 120069 188 286 377 397 445 470 624 653 741 763 815 121081 091 141 420 447 490 685 739 814 845 965 122046 078 261 301 594 602 691 914 968 123037 117 14

Kto jest apostołem świeckim?

(KAP) Na pierwszym zebraniu publicznym w czasie tegorocznego kongresu katolików niemieckich we Fryburgu w Bryzgowi radca narodowy Józef Scherrer przemawiał na temat: „Praca osób świeckich w Kościele”. Referat zawierał szereg dobitnych określeń działacza katolickiego, które podajemy yponiżej:

„Ten jest apostołem świeckim, kto w cichej pracy troszczy się o własne uświęcenie. Bez własnej reformy, bez poprawy ludzi, niema mowy o poprawie stosunków w państwie i społeczeństwie. Również droga do skutecznej i pomyślnej reformy społecznej prowadzi po stromej ścieżce. Ten jest apostołem świeckim, kto religijna i społeczną gotowość ofiary i cierpienia stara się pozyskać z modlitwy oraz z żywotnego i najbardziej wewnętrznego zjednoczenia z Chrystusem w Eucharystji św. Ten jest apostołem świeckim, kto poważnie liczy się z przykazaniem: Kochaj bliźniego swego, jak siebie samego! Ten jest apostołem świeckim, kto i w życiu praktycznym wysoko ceni ideały katolickie i zasady życiowe, broni ich i wciela je w czyn. Działalność apostołska jest walka o wolność i nietamowaną możność pracy Kościoła, jego organów i instytucji w życiu publicznym. Działalnością apostołską jest niezachwiana i pilna troska o życie rodzinne, cześć dla sakramentalnej godności i nierozzerwalności małżeństwa, obrona chrześcijańskich praw małżeństwa i rodziców, wychowanie dzieci w duchu katolickim. Duch apostołski żąda, by człowiek również i w porządku ekonomiczno-społecznym był ośrodkiem i podmiotem, by jego prace oceniano i sprawiedliwie wynagradzano nie tylko z punktu widzenia ekonomicznego, lecz także moralnego i społecznego. Duch ten domaga się obrony zagrożonych praw ludzkich, sprawiedliwości i miłości w życiu zarobkowym oraz takiego udziału wszystkich w dobrach ziemskich, jakiego wymagają sprawiedliwość i słusność. Działalnością apostołską jest także świadome celu popieranie prasy przez współpracę, pomoc materialną i propagandę.”

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Zw. Podmistrzów i Czeladzi Murarskich na Włkp.** Zebranie odbędzie się dnia 22 bm o godz. 11,30 w lokalu p. Ograbowicza przy ul. Ślusarskiej 6.

— **Tow. Przemysłowe w Ratajach.** Zebranie odbędzie się w sobotę dnia 21 bm o godzinie 20 w sali posiedzeń p. Przybeckiego.

— **Stow. Młodzieży Polskiej Poznań-Tum** urządza w niedzielę 22 bm o godz. 14 wycieczkę familijną do ogrodu p. Wojciechowskiego na Zawady.

— **Wydział Pomoc. Krawiectwa Damskiego** urządza wycieczkę w niedzielę d. 22 bm do Kobylnicy. Zbiórka o godz. 9,30 przy głównym dworcu.

— **„Harmonja”.** Próba generalna chóru do wykonania „Testamentu Bolesława Chrobrego” pod kierownictwem p. prof. Nowowiejskiego odbędzie się w poniedziałek 23 bm o godz. 20 na sali Stow. Techników, św. Marcin 21.

— **Stowarzyszenie Młodzieży Obywatelskiej Poznań - Śródmieście.** Nadzwyczajne walne zebranie odbędzie się w poniedziałek, dnia 23 września rb, punktualnie o godz. 20 w sali posiedzeń Ogniska przy Al. Marcinkowskiego 26, drugi dom ogrodowy II piętro. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy, m. i. sprawa Patronatu oraz przystąpienie do Związku Młodzieży Polskiej. O liczny udział członków uprasza Zarząd.

— **Kat. Tow. Rzemieślników Polskich.** Zwyczajne zebranie odbędzie się w poniedziałek, dnia 23 bm o godzinie 20 na sali Królowej Jadwigi. Wykład wygłosi porucznik Pęczkowski, na temat „Pogotowie sanitarne i jego działalność”.

— **Polski Związek Lokatorów (Stary Rynek 95-96)** urządza we wtorek 24 bm o godz. 19 w lokalu p. Koniecznego przy ul. Maszalskiej 2 nadzwyczajne plenarne zebranie. Wstęp tylko za okazaniem legitymacji członkowskiej.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Jan Górny, robotnik, 53 l. Michał Kaczmarek, robotnik, 71 l. Marja Jarzembowska 10 minut Stanisław Chojnacki 46 godz. Czesław Mucha 1 r. 2 m 14 d. Joanna Wagnerówna 8 m 28 dni Edmund Bruske, uczeń ślusarski, 16 l.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— **A. L. 21.** Wystarczy w uzasadnieniu powództwa wskazać na wyrok III izby Sądu Najwyższego z dnia 25. 1. 1927, względnie na przepisy ustawy z dnia 18. 12. 1919 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz. U. 2/20 poz. 7) i ustawy z dnia 2. 1922 (Dz. U. 14/22 poz. 127) oraz rozporządzenie Min. Pracy i Opieki Społ. z dnia 26. 1. 1922 (Dz. U. 18/22 poz. 148). (K)

— **Bezet.** Na zmiany w najętym lokalu potrzebna jest zgoda właściciela domu. W sprawie benzyny radzimy udać się do Urzędu Rozjemczego dla spraw najmu. (K)

— **Peru.** Informacje znajdzie Pan w podręcznikach geograficznych, np. w „Słowniku Geograficznym” Olszewicza i Maliszewskiego. (K)

— **Nr. 32825 W. J. Sk.** Nie jest obowiązkowy do placenia pensji; jedynie tylko

Mixin —
najlepszy i najtańszy
proszek mydlany

B. SOMMERFELD
Największa w Polsce Fabryka Pianin
poleca
PIANINA
pierwszorzędnej jakości na dogodnych warunkach zapłaty z **WYSTAWY** w Hali Przemysłu Muzycznego w Parku Wilsona. nr 5894

Odpowiedni nożyk jest najważniejszą rzeczą przy goleniu—nożyki Gillette są wykonane z najlepszej stali angielskiej. Miej zawsze zapas nożyków Gillette.

Gillette

nie może w czasie ćwiczeń rozwiązać umowy o pracę. (K)

— **Ed. Cz. Kal.** Najwyżej równoważność owej pożyczki, a więc 800 zł oraz zaległe odsetki. (K)

— **P. Leon Trawiński.** Należy oszu kańczyć firmę zaskarżyć w sądzie; radzi mi powierzyć sprawę adwokatowi. (K)

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Konieczna 5 zł; — Jan Engelmajer z prośbą o zdrowie 5 zł; — Z. G. 10 zł; — S. P. z prośbą o uzyskanie posady 1 zł; — Z. Ho-

Poleca się łaskawej pamięci

Gazeta Bydgoska

w Bydgoszczy
ul. Jagiellońska 10

łyński z podziękowaniem za otrzymane łaski 5 zł; — K. M. 20 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 2 112,20 zł.

Na chleb św. Antoniego: Adela W z podziękowaniem za niemal cudowne odnalezienie na targu złotego zegarka 10 zł; razem z poprzednio pokwitow. 166 zł.

Na Tow. Czytelnicy Ludowych: 25 zł wypłacono dnia 20. 9. 29. Tow. Czytelnicy Ludowych Poznań.

WŁASNY WYRÓB
KONFEKCI MEJSKIEJ
i (CHŁOPIĘCEJ)

RZETELNE
NAJTAŃSZE
ZRÓDŁO
ZAKUPU!

E. GRZEŃKOWIAK
POZNAŃ RYNEK 83

BLASK HELIO
NAJLEPSZY PROSZEK MYDLANY
PIERZE SAM I BIELI

WIELKOP. WYTW. CHEMICZNA
BLASK SP. AKC.
POZNAŃ

Do nabycia wszędzie.

Ofiary na Pomnik Najśw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono w złotych

Kaz. S. Pozn. 3.20	Za pośr. X. Powel a od par 40 27	St. Kroma, Tczew 5.-
Tad Miszewski, Płock 1.-	Noszcowska 10.-	Kokot, Leszno 2.50
J. Tymkowski, Buk 5.-	X. Powel 10.-	Kl. Wasikowska, Poz. 5.-
A. Waszkowiak, Wolsztyn 5.-	razem 60 27	S. Gasińska, Trzećielin 5.-
J. Maciejak, Kościan 5.-	H. Wenckówna, Izdby 1 pier- 5.-	St. Jasielski, Poz. 5.-
Mrowińska, Staw 5.-	ścionek złoty 1.-	Dr. St. Krukowski, Gniezno 5.-
X. L. Sperczyński, Staw 5.-	A. Plywaczyk 1.-	X. Tomczyński, Kampinos 5.-
Apt. K. Wysocki, Opalenica 10.-	Za pośr. p. Wybieralskiego, 10.-	X. Stefański, Jastarnia 5.-
J. Grabowski, Poz. 10.-	Poz. 10.-	S. Horodyński, Sandomierz 10.-
El. Rakoczy, Września 10.-	Za pośr. p. Wybieralskiego 10.-	Dediowie, Poz. 4.-
L. Kasprzowicz, Swarzędz 15.-	Z fotogr. od p. Zielińskiego 7.-	J. Skubiszowie, Poz. 20.-
X. A. Foltyn, Wizna 3.-	St. Dotka 10.-	Fr. Henczłówna, Czempin 16.-
Gimn. OO. Jezuitów, Pińsk 3.-	Wl. Szczepańska, Gniezno 20.-	M. Link, Poz. 4.-
Z. Kalmowska, Rypin 14.-	J. Janowiak, Września 20.-	X. Dz. Rólski, Szczepanowo 33.-
X. W. Pierzga, Robczyce 5.-	T. Schoen 10.-	od parafian 33.-
M. Warszawskie, p. Leszno 2.-	J. Kozak, Poz. 10.-	M. Nawajscy Stanisławów 3.-
Skrzypczak, Tuchorz 2.-	Urząd Parafj. Wólka N. 5.-	A. Fedusiewiczowa, Lublin 6.-
W. Wiśniewski, Poz. 5.-	Pianowski 6.-	W. Juszcak, Poz. 4.-
J. Świąniak, Orzechowo 5.-	J. Chojecka, Komora 10.-	St. Rykwiński, Lwów 2.-
X. Grabowski, Wólka N. 5.-	M. Otta, Golebin Stary 21.-	I. Juchnowicz, Król. Huta 10.-
Jarzębowski, Szczepankowo 5.-	A. Skrzypczak, Tuchorz 2.-	A. Choynecki, Rawicz 20.-
Grząślewiczówna, Gniezno 5.-	W. Rutkowska, Jalówka 5.-	Mieczyski, Warszawa 5.-
St. Dams, Kamionka 5.-	St. Lewandowska, Bieniec 3.-	H. Bendikowa, Gdańsk 5.-
X. B. Filipiak, Bydgoszcz 5.-	J. K. z prośbą o pracę i bl. 2.-	X. Momidowski, Przemysł 10.-
J. Steczek, Sucha 5.-	T. K. B. K. o błog. w nauce 3.-	A. Horodyńska, Przybyłów 5.-
Stow. Kob. Prac. Golina 10.-	A. Wrzeszczyńska, Kaminiac 5.-	X. Pr. P. Podolski, Otfinów 10.-
J. Filipowski, Grzybowo 10.-	J. i C. Petrawiak, Poz. 5.-	Przez Pozn. Bank Ziem. 20.-
W. Godlewski, Łuck 10.-	X. P. Szafraniec, Wojniów 5.-	J. Kosicki 10.-
K. Moos, Krzeszowice 10.-	H. R. Gaczyński, Kalisz 5.-	J. Śliwińska 10.-
St. Ławniczak, Borucin 20.-	Fr. Bembišta, Wieszki 5.-	K. Bręczowski 10.-
T. Kapuściński, Krepa 10.-	M. Górka, Krynica 5.-	Fr. Łukasiewicz 10.-
R. Spychalowicz, Ostrów 3.-	E. Ginterówna, Lubasz 10.-	Kobylska 5.-
X. Sobiecki, Czarnowo 2.-	A. Hawliczkowa, Brzesko 2.-	A. Dziembowska 5.-
P. Mroczkowie, Bydgoszcz 3.-	X. Sobieraj z par. Donabor 10.-	Romanowska 10.-
X. Korzonkiewicz, Kraków 14.-	H. Zagrodzka, Poz. 10.-	X. Dr. Kozłowski 10.-
X. Plotka, Zbaszyń od pe- 10.-	W. Jarosławska, Janikowo 10.-	Woroch 1.-
wnej osoby z Chrośnicy 20.-	T. Bauza, Januszkowo 10.-	Czajowie, Kolowa 5.-
J. Ożógowa, Wolbrom 2.-	X. A. Witulski, Kurowo 10.-	Przez Bank miasta Poznania 5.-
Wl. Wawrzyniak, Grodzisk 3.-	M. Tomalakówna, Kr. Huta 1.-	M. Lesińska 10.-
Grudzielska, Grotkowo ze- 2.-	Fr. Gluszek, Zakopane 2.-	B. Stróżewska 10.-
brane przez służbę dw. 20.-	J. Tramcourt, Wodnyiec 3.50	Fl. Pawlicki 25.-
Br. Grotkowski, Staszów 8.-	J. Witosławska, Poz. 50.-	J. Kokrywka 10.-
St. Namyśł, Ostrów 100.-	X. P. Pieta, Kocin 10.-	Fr. Witkowski 20.-
J. Zielenacki, Król. Huta 10.-	A. Raszowska, Lutowska 5.-	K. Deztach, Poz. 25.-
M. S. Poz. 10.-	J. Wójcik, Gromnik 1.-	Ir. Czabaska, Poz. 5.-

W piątek, dnia 20 września 1929 roku po południu, zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., nasz najukochańszy i najtroskliwszy ojciec, ś. p.

Józef Domaniecki

przeżywszy lat 74. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 23 b. m., o godzinie 4 po południu, z domu żałoby, ul. Prusa 20.

W ciężkim i nieutulonym smutku pogrążone
dzieci.

W czwartek, dnia 19 b. m., o godz. 6,15 rano, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój ukochany mąż, nasz najdroższy ojciec, ś. p.

Wacław Maciejewski

przeżywszy lat 52. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 22 b. m., o godzinie 5 po południu, z kostnicy cmentarza w Górczynie.

W ciężkim smutku pogrążona
żona z córkami.

Poznań, ul. Skryta 7, parter.

Dnia 20 września 1929 roku o godz. 3 po poł., zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, nasz najlepszy, najtroskliwszy i najukochańszy ojciec, teść i dziadek, ś. p.

Władysław Zieleński

były długoletni obywatel m. Poznania
 przeżywszy lat 72. Nabożeństwo żałobne i pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, 23 września 1929 roku o godz. 11 przed południem w Uzarzewie.

W ciężkim smutku pogrążeni

synowie, synowe i wnuki.

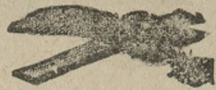
Katarzynki, Łódź.

Powózki oczekiwać będą w poniedziałek, 23 b. m. o godz. 9,45 i 10,30 w Kobylnicy.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

zw 19084

Zakład Pogrzebowy „Ceremonjal” Poznań Towarowa 25, tel. 31-80.

Dnia 20 września 1929 r., o godz. 5,30 po poł., zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., po krótkich cierpieniach, przeżywszy lat 49, nasza najdroższa matka, siostra i szwagierka, ś. p.

radczyni Marja z Reymanów Matyaszowa

właścicielka Jawornicy G. Śl.

Spuszczenie zwłok do grobu odbędzie się dnia 24 września w Buczku o godz. 3,30 po południu.

W ciężkim smutku pogrążeni

syn, siostra i rodzina.

Wielki Buczek, 21 września 1929.

Stacja Buczek, pow. Kępno.

dw 2229

Dnia 20 września 1929 r., o godz. 2 po poł., zasnął w Bogu, namaszczony Olejami św., mój najdroższy mąż, nasz najukochańszy ojciec, dziad, brat i teść, ś. p. nw 4012

Franciszek Makowski

em. dyrektor poczty

przeżywszy lat 62. Pogrzeb odbędzie się w poniedziałek, dnia 23 b. m., o godz. 4 po poł., z domu żałoby przy ul. Król. Jadwigi 22/23, o czym donoszą Krewnym i Znajomym

w ciężkim smutku pogrążeni

żona z dziećmi i rodzina.

Inowrocław, Września, Jarocin.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Za okazane szczere współczucie w ciężkim smutku moim, za kwiaty i udział w pożebie mego ukochanego syna, ś. p. zw 19 020

Marjana Markiewiczza

składam z głębi serca płynące

podziękowanie.

Matka.

Wszystkim, którzy wzięli udział w pogrzebie ś. p. zw 19 039

Rołm. Stefana Suchorzewskiego

a w szczególności p. p. Oficerom i Podoficerom 7 szwad. Tab. D. O. K. VII, 3 szwad. Tab., Szefowi i Oficerom Wydz. Tab. i Wielebnemu Duchowieństwu składają

podziękowanie

żona, dzieci i rodzina.

Poszukuje od 1. X. na wieś inteligentnej młodszej panienki

ze szcieniem do dwojga dzieci.

Brzostowska

Miłobądz, pow. Tczew (Pom).

zw 19 080

Dywany

K. Kużaj

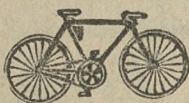
27 Grudnia 9

K.K.

P.

Na raty
 miesięcznie
 20 zł.

Kromczyński

Poznań
 Aleje Marcinkowskiego 5.

Agenci

do sprzedaży maszyn do szycia potrzebni.

bpw 650/51

Kto pożycz, albo może się postarać o

zł 150 000

na I. hipotekę. Przedmiot 1250000,— zł wartości. Zgłoszenia Kurjer pod zw 19053

Ostrów (Wlkp.), Rynek 5 (od 1. X. 29)

Lekarz specjalista chorób skórnych i wenerycznych

Dr. med. R. Schier

Godz.: 11-12 i 3-7.

zw 18969

W niedziele: 10-11.

Wróciłem

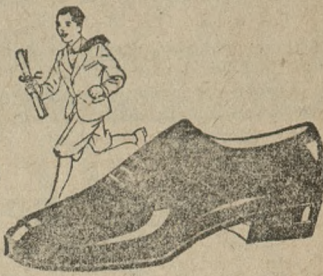
doktor med. Włodzimierz Graffstein

lekarz specjalista chorób wewnętrznych
 przyjmuje od 11-1 i od 4-5.

Kw 874

św. Marcin 18 Poznań telefon 40-20

OBUWIE

w wielkim wyborze
 poleca

R. Krzyżańska, św. Marcin 66.

zw 19774

RYBY

materiał hodowlany do sprzedania natychmiast. Wiadomość: zw 19077

P. W. K. teren E akwarjum
 pawilon 97, do poniedziałku.

Nowość!!!

Zapraszamy wszystkie marszantki m. Poznania i okolic o zwiedzenie nowootwartej

Centrali Kapeluszy Damskich

Poznań, Stary Rynek 90

celem obejrzenia najnowszych modeli.

Ceny najniższe.

Centrala Kapeluszy Damskich

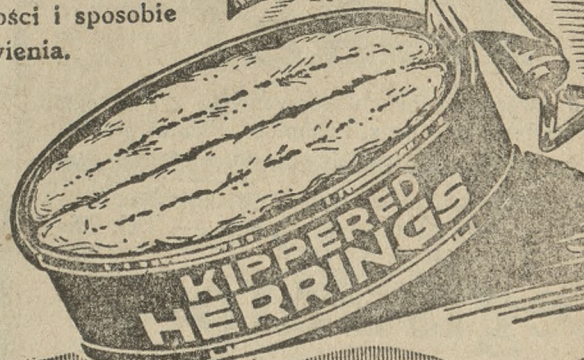
Sp. z ogr. odp.

Kw 873

Poznań, Stary Rynek 90, I. piętro.

Nowość podnieca nie tylko umysł

lec i podniebienia. Znakomite śledzie norwęgskie (Kippered Herrings) są pożądanym urozmaiceniem codziennych potraw. Podane do śniadania, obiadu lub kolacji podniecają apetyt, zaspakajają wybredne wymagania a nie nadwężają domowego budżetu. Wystarczy raz skosztować, by zasmakować w tym przysmaku północy niedosięzionym w jakości i sposobie przyprawa.

NORWEGIA

Stenografia polska i niemiecka
Pisanie na maszynach
 wszelkich systemów.
— Księgowość prywatnie —

Kursy Stenografii i Pisania na Maszynach

L. TYRAN-ZAWORSKIEJ
 ul. Strzelecka 33, narożnik Pl. Świątokrzyskiego i Poznańska 28/30.

Nowy kurs
1 października.
 Nauka bardzo staranna.
 Słabym oddzielne lekcje bezpłatnie.

Eleganckie Kapelusze Damskie

Piłśniowe, Filcowe, Włochate poleca
 Poznań, T. LUDWIG, ulica Szkolna 9.

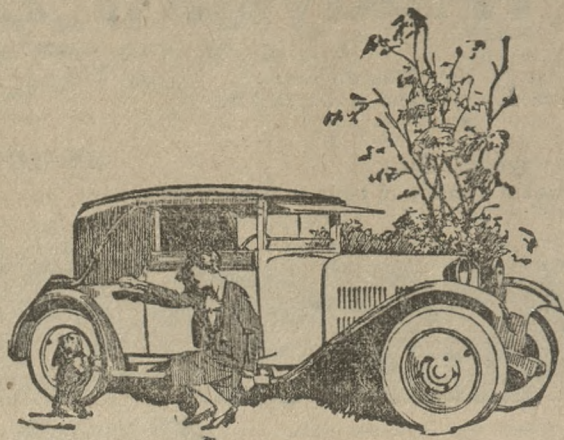
Pw 5485-84,185

Dla naszych oddziałów
męskiego, damskiego i jedwabi

poszukujemy od 1 października lub 1 listopada

kierowników oddziałowych, pierwszorzędných ekspedjentów.

Reflektujemy na tylko specjalnie zdolne i dobrze polecane siły w wieku około 30 lat. Warunek: Znajomość polskiego i niemieckiego języka. Wyczerpujące oferty z fotografią, świadectwami i podaniem warunków pod W. L. 583 do Rudolf Mosse, Gdańsk. Tw 346

Typ XII **STEYR** Typ XX

Dakla-Automobile, św. Marcin 54 tel. 21-41

Akcesorja, części zamienne stale na składzie.

nw 4023

LOSY

I. Klasy Polskiej Loterii Państwowej są do nabycia w kolekturze mojej, która zawsze i stale może się poszczycić licznymi i wysokimi wygranami, ponowny dowód, że w obecnym ciągnięciu padło do dzisiaj

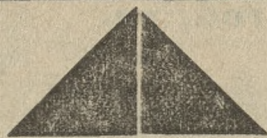
złoty 10 000,—	na Nr. 127 290
" 5 000,—	" " 119 528
" 5 000,—	" " 159 578
" 3 000,—	" " 156 911
" 3 000,—	" " 98 798
" 2 000,—	" " 181 491
" 1 000,—	" " 156 980
" 1 000,—	" " 128 876
" 1 000,—	" " 123 965 itd.

w ostatnich ciągnięciach padło w mojej kolekturze

złoty 250 000,—	na Nr. 29 451
" 25 000,—	" " 6 020
" 15 000,—	" " 38 679
" 15 000,—	" " 29 758

kilkadziesiąt razy po 10 tysięcy, 5 tysięcy itd. itd., nadzwyczajny i niebywały dowód szczęścia mojej kolektury. Kup los do I. klasy w mojej kolekturze, a szczęściu sam drzwie otworzysz. Kw 883/84

Kolektura Polskiej Loterii Państwowej
Stefan Centowski, Poznań,
 P. R. O. 203 154 Aleje Marcinkowskiego 5. Telefon 24-94

Ożarów Buchalterji
 ZALAZONE WR 1908 POD NAZWĄ
 KASJERKA BUCHALTERJI

SZUKAJĄCY POSADY

(Panie i Panowie) jako biuraliści, ksiązkowi, stenografii i stenotypistki w kupiectwie lub rolnictwie, bankach lub urzędach niech nie omieszkają zaobserwować na

NOWY KURS XII ROCZNIK na październik r. b.

Uprasza się żądać bezpłatne prospekty z uznaniami (ponad 10 000) absolwentów, którzy tym kursom intratnie posady zawdzięczają.

Wpisy codziennie od 9 przed poł. do 7 wiecz. w sekretariacie wydawnictwa: SW MARCIN 29. zw 19072

MATERIAŁY NA UBRANIA I SUKNI

DIWANY — FIRANKI

Pw 5469/70-88.99/100

Samochody

ciężarowe 1, 2, 4, 5 ton., najlepszych fabrykatów sprzedawanych korzystnie ze składnicy

„KOMNA” Sp z o.p. AUTOMOBILE
 Poznań ul. Dąbrowskiego 83-85
 Tel. 77 67 i 54-78.
 w 8690

Oryginały Juliusza Kossaka,

okazyjnie do nabycia. Informacje:

Odskok 3
 dw 2223

Oryginalne części zamienne

„od kurka chłodnicy do tłumika”
 wszystko natychmiast ze składni. Zamiejscowe zamówienia wykonuje się w przeciągu 8 godzin.

E. Stadie - Automobile
 Gdańska 160 Bydgoszcz Telefon 16-02

Potrzebna od 1. 10. 1929.

książkowa - kasjerka z ekspedjentki

tylko z branży.

zw 19073

F. B. Antkowiak
 Magazyn obuwi — Stary Rynek 6.

Poważna fabryka poszukuje przedstawicieli

na powiaty z kaucją do 3000 zł.
 Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod dw 2227

Przedstawicielstwo

lub jako podróżujący poważnych firm, przyjmę za pensję lub prowizję zaraz. Pierwszorządne referencje. Oferty do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 19 079

Biuralistka

biegła w liczeniu, z ładnym charakterem pisma, potrzebna od 1. 10. r.b. Zgłosz. z odpisem świadectw oraz podaniem wysokości pensji do Kurjera Pozn. zw 19 066

Pralnie chem. i farbiarnie Handlowiec

obeznany z organizacją kupiecką i urzędem techn. chem. pralni zmieni posadę. Oferty do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 19048

Pierwszorządny fachowiec

z branży gastronomicznej — poszukuje stanowiska kierownika poważnego przedsiębiorstwa lub na własny rachunek. Kaucja do 30 000,— zł i prima referencje Łaskawe zgłoszenia do eksped. Kurjera Poznańskiego pod zw 19 046

Muzyk-Skrzypek

potrzebny od zaraz. Zgłosz. osobiście od godz. 20-21.

KABARET „SAVOY”,
 POZNAŃ, ul. Rzeczypospolitej 9.
 zw 19 117

Kiosk

piękny styl, okazja dla inwalidy, sprzedam tanio

Focha 15 a, podw.
 w 19075

SIATKI,

słupki, bramy i furtki wykonuje

Winiarz, Poznań, Dębiec ul. Południowa 4.

Dla mej znajomej, córki właściciela przedsiębiorstwa wart. ca. 250 tys., które później obejmie poszukuje się

kandydata na męża.

Panowie kupcy, wykształceni, od lat 30, mł. powierzchow nosi, dobrzy katolicy, o szlachetnych charakterach, z szanowaną rodziną, którem zależy na spokojnym, pracowitym współżyciu, zechcą swe zgłoszenia wraz z fotografią nadesłać. Posrednictwo rodziny mile widziane, rzecz traktuje się serio. Dla spłnienia roduństwa majątek mile widziany nie jest konieczny. Zgłoszenia pod zw 19051

Kocioł wodnorurkowy

150 m², 10 atmosfer, system Babkoen, oraz

maszynę parową

280 koni, wentylówkę do sprzedania. Oferty Kurj. podzw 19052

Kupię

zielnik

roślin rolniczych. Oferty Kurjer zw 19045

Komplet-przedszkole

dla dzieci 3-7 lat, z towarzysztwa, organizuję dla jednaka. Informacje 5-7g. Mickiewicza 11.

Drowa Łaguna.
 zw 90-8

Wolontariuszy

z ukończoną szkołą wydziałową lub handlową do branży samochodowej przyjmie poważne przedsiębiorstwo samochodowe. Zgłoszenia proszę składać do „PAR”, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 38,85
 Pw 6608/84-88,8816

Drukarnia Polska S. A.

św. Marcina 70

poszukuje dla swych urzędników

MIESZKANIA

3 i 4 pokojowego.

Łask. zgłoszenia z podaniem położenia i warunków uprasza się pod zw 18446

Lokal

handlowy o dwóch oknach wystawowych, z przyległymi ubikacjami parterowymi oraz dużymi piwnicami przy ulicy św. Marcina, wprost od właściciela do wydzierżawienia. Zgłoszenia zw 19 081

M. TABAT — Św. Marcin 11, I. ptr. — Tel. 25-97

Registratora

lub registratorkę, z dłuższą praktyką w biurze adwokackim poszukuje od 1. 10. 1929

DR. KRZYŻANKIEWICZ

adwokat i notariusz w Poznaniu, ul. Nowa 7. Osobiste przedstawienie od 5-7, z przedłożeniem oryginalnych świadectw, zw 19 056

ŁÓDZKI SKŁAD FABRYCZNY, Poznań, Stary Rynek 60

narożnik ul. Wrocławskiej, parter i I. piętro, właśc. J. Stankiewicz
poleca na sezon

Jesienno-Zimowy ostatnie nowości mody

a mianowicie: **KONFEKCJĘ DAMSKĄ, MĘSKĄ i dla DZIECI**

- Płaszczki plusz. od 98,—
- Płaszczki imitacja karakuł . . . . . od 86,—
- Płaszczki rypsowe z obs. plusz. . . . . od 59,—
- Płaszczki angielskie w kraty najmodn. od 49,—
- Płaszczki rypsowe z fokowym kołnierz. od 79,—
- Płaszczki rypsowe model. na podsz. całej z szal. kołnierzem od 98,—
- Futra** damskie piszczaniki . . . . . od 900,—
- Bibrety** . . . . . od 450,—
- Gazele** . . . . . od 250,—
- Narcyle** . . . . . od 500,—

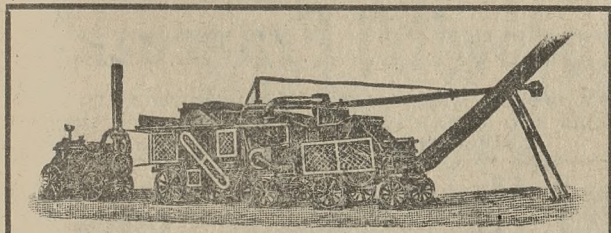
- KONFEKCJA MĘSKA.**
- Futra męskie od 150,—
- Futro p-a czarne poszycie kołnierz elektra seal tylko 350,—
- Futra sportowe od 320,—
- Kurtki sportowe z futrem od 68,—
- Kurtki na całej podszewce od 19,50
- Ubrania męskie granat. od 28,—
- Ubrania prima czysta wełna . . . . . od 80,—
- Smokingi . . . . . od 75,—

Żrebce od 500,—, Lambertki od 500,—, Krety od 750,—, Karakuly kaw. od 650,—, Piżmowce od 650,—, Silowe od 500,—, Suknie, bluski, spódniczki. — Swetry damskie ładne kolory, czysta wełna od 12,50. — Garsonki czysto weł. od 30,—. — Swetry dziecięce w pasy od 3,90. — Pończochy, rękawiczki, torebki, bieliznę, kapelusze damskie, parasole, obuwie damskie, śniegowce, szale, chusteczki. **W wielkim wyborze polecam KONFEKCJĘ DZIECIĘCĄ po cenach bardzo korzystnych.**

- Płaszczki czarne na watalinie . . . . . od 79,—
- Płaszczki z kołnierzem bibret na całej podszewce od 89,—
- Płaszczki z kołnierzem aksamitnym . . . . . od 59,—
- Płaszczki ulstrowe . . . . . od 39,—
- Artykuły męskie, krawaty, koszule, kołnierzyki, podwiązki, szelki guziki, skarpety, kapelusze, parasole, obuwie męskie, spodnie, rękawiczki, chusteczki. Pw 5361-37,175

KOŁDRY WATOWANE od 18,50
DZIECIĘCĄ po cenach bardzo korzystnych.

LANZA

najlepsze wszechświatowej sławy
Parowe i motorowe garnitury do mlócenia
możemy przy spiesznej zamówieniu zaraz na dogodnych warunkach odprawy dostarczyć
Używane maszyny przyjmujemy w zaliczenia.
Gen. repr. **NITSCHÉ i SP.** Fabryka Maszyn w Poznaniu
ulica Kolejowa 1-3, telef. 6043, 6044 i 6906.

P. W. 5677-28, 128

TYLKO
Lakiery Emalje - Farby
marki
„SMOK“

są najlepsze i najtrwalsze.
Kto „Smokiem“ maluje,
Nigdy nie żałuje. K w 1829

RENOMOWANY SKŁAD WIN
KAROL RIBBECK
WŁ. ALEKSY LISSOWSKI
POZNAŃ - POCZTOWA 23
P. W. 7994-0 5356

Przybory samochodowe

Opony samochodowe pierwszorzędnej fabrykacji jak **Michelin Cable, Goodyear i Firestone, oraz oleje i smary**
wszelkie części zapasowe dla Forda
poleca po cenach konkurencyjnych DW 5889
Auto - Müller
Pierwszy Poznański Parowy Zakład Wulkanizacyjny
POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 34. Tel. 6976.

Lokomobili

stacji używanej, kompletnie wyremontowanej o sile 90-120 HP poszukuje
Śląski Przemysł Kolejowy
Sp. z o. o. Tw 353
Katowice. Rynek 3.

PIERZE-PUCH
TEL. 3771
CZYSZCZALNIA PIERZA
W. JAK WRONIECKA 24
POZNAŃ
Pw 5017-0.1258

Sprzedaj nieruchomości

Z rąk niemieckich są do nabycia i zaraz do przejęcia: **dwie domy mieszkalne** ze wspólnym podwórzem, **3 składami, 2 wielkie śpichrze, remizy, stajnie, 2 ogrody.** Skład z mieszkaniem 3 pokoj., śpichrze etc. oraz mieszkanie 6 pok. **zaraz wolne przy sprzedaży.** Masto powiatowe blisko Poznania. Zgłoszenia pod nr. **37,183** do „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11. Pw 5373-37,183

Skład artykułów męskich

najpoważniejszy na Pomorzu, bez długu, z zaproważoną klientelą, **sprzedam na dogodnych warunkach**
Zgłoszenia do „PAR“ w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr 37,195 Pw 5353-37,195

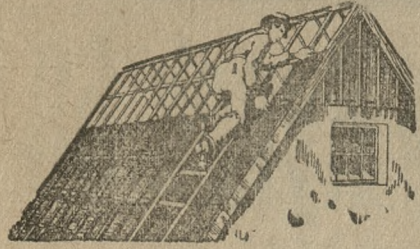
Majątek ziemski

500 mórg pszenno-buraczanej ziemi (luku ziemstwa, polowa I. klasy + 10%, reszta I, II, III klasy) bez inwentarza. **sprzedam bezpośrednio** przy wpłacie 150 000,—, do Poznania ca 80 km. (południe Poznańskiego). Zgłoszenia tylko poważnych reflektantów do eksped. Kurjera Pozn. pod zw 19 038

Oddam

natychmiast na rachunek detaliczny, **skład kawy i herbaty**, położony w śródmieściu Poznania, z zapewnioną egzystencją, połączony z palarnią kawy nowego systemu, rutynowanemu kupcowi z kacją w gotówce od 10 — 15 000,— zł, która zostanie odpowiednio przez właściciela nieruchomości w Poznaniu zagwarantowana. PP. kupcy dysponujący większą gotówką mają pierwszeństwo. Spieszne zgłoszenia zainteresowanych uprasza się do eksp. Kurjera Pozn. pod zw 19 063

Najwyższy czas zabezpieczyć dachy przed deszczami jesennymi

Dachy wszelkich systemów reparauje i odnawia po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach spłaty, porad fachowych udziela bezpłatnie, nowe dachy pokrywa

IGNACY MANDOWSKI

mistrz blacharsko-dekarski
Przemysł polski pokrywania dachów
Poznań, Grobla 3, telefon 34-69.

Wystawiam na Powszechnej Wystawie Krajowej!

Pw 5499-38-00

Plachty nieprzemakalne

Worki jutowe do wszelkich celów. Sienniki.

Tkaniny jutowe. Dery na konie, poleca

Fa. Szulc i Kunert

Sp. z o. o. Kz 818
Fabryka Namiotów Placht i Worków
Poznań, ul. Woźna 12. Tel. 5802

Wypożyczamy Plachty nieprzemakalne do krycia wagonów na dogodnych warunkach.

Która fabryka lub przedsiębiorstwo hurtowe branży spożywczej, papierniczej lub obuwniczej, powierzy rutynowanemu kupcowi z odpowiednią kaucją skład konsygnacyjny swoich wyrobów, w celu detalicznej ich sprzedaży w Poznaniu? Wyłączna sprzedaż pewnego artykułu założenie lub kierownictwo filii nie wykluczone. Łaskawe oferty z podaniem wymagań i warunków przyjmuje Kurjer zw 19025

Ubikacji sklepowych

dużych, suchych, jasnych, na składnicę win poszukuje się zaraz lub 1. 1. 30. Zgłoszenia do Kurjera zw 19005

Gościniec

w pow. Ostrów (Wlkp.), dobrze prosperujący w ruchliwej wiosce nad szosą, na razie bez pełnej koncesji z przyległą kolonją, rzeźnictwem, sałką do wesel i zabaw, obszerne ubikacje, z powodu nieuzyskania pełnej koncesji, do odstąpienia. Kompletny zapas towaru koloni, oraz różne sprzęty, także rzeźniczkę do objęcia. Reflektanci najchętniej inwalida woj. lub powstaniec celem uzyskania stałej koncesji, zechcą przesłać zgłoszenia do Kurjera pod zw 18925

Szofera - ślusarza

na stałą posadę, z długi letnią praktyką, władającego choćby cośkolwiek językiem niemieckim, poszukuje
A. SCHENDEL, Wieleń n./Kol.
Fabryka cegieł wap. piaskowych.
zw 1900

NINABUR

Buljon polski z mięsa i jarzyn, bez chemikali.

NINABUR

zastąpi w zupełności Maggi, nadając potrawom smak i aromat. zw 18986

NINABUR

jest pożywne, zaleca się dla pracujących — daje siły i zdrowy wygląd.

Fabryka na Polesiu w Dobryniu, poczta Dawidgródek.

ZASTĘPSTWO: Poznań Zwierzyniecka 7, l. p., G. Klobukowska
Zadać wszędzie!

Baczność!

SPAWANIE autogeniczne, wszelkie części metalowe, wykonuje szybko, fachowo, tanio

IGNIS — POZNAŃ — WIELKA 6
SPECJALNOŚĆ spawanie cylindrów, głowic i karterów oraz części aluminiowych. zw 19044

Mieszkania, ulica Gen. Umińskiego 12.

Uprasza się wszystkich, którzy wpłacili na poczet najmu i zakontraktowali mieszkania w powyżej podanym domu, a nie otrzymali dotychczas mieszkania o zgłoszenie się do niżej podpisanego w celu wspólnego dochodzenia swych praw. — Stanisław Bromberk. Poznań, Ogrodowa 9, u. p. Kasprzak. zw 18906

Dwa pokoje

elegancko umeblowane, w tem dwa na biura, w centrum, na parterze, do wynajęcia. Zgłosz. do eksp. Kurjera Pozn. pod zw 19033

Śniadalnia - Restauracja

w centrum miasta, z pełnym wyszynkiem, 10 lat w jednych rękach, za gotówkę, jest zaraz do nabycia. Cena według umowy. Z powodu dobrego położenia składu, nadaje się również na inną branżę. Oferty do eksp. Kurjera Poznańskiego pod zw 19069

Unieważniam 3 weksle

nr. 762, 763, 764, skradzione w tramwaju opiewające na 400,— złotych każdy, płatne 3. 1. 1930. Akceptant Szeleno i Spalek, Roździeń, Szopienice, Górny Śląsk, płatne w Śląskim Zakładzie Kredytowym, Katowice (G. Śl.), żyrant Emil Woltmann i S-ka, fabryka mebli, Rogoźno (Wlkp.), z podpisem C. Tonn. Znalazcę powyższych weksli upraszam o zwrot. zw 19061
Emil Woltmann i S-ka, fabryka mebli, Rogoźno (Wlkp.)

Inteligentna rodzina poszukuje wykształconej

rodowitej Francuzki

do trzech osób do konwersacji i lekcji za osobny pokój etc. Zgłoszenia z fotografią i odpisem świadectw pod zw 19060 do ekspedycji Kurjera Poznańskiego.

Józef Maciejewski, dentysta

(dawniej w Dreźnie) przyjmuje od 9—1 i 4—6
tylko Słowackiego 4/6
telefon 61-94 dw 2140

dla PP. Urzędników na dogodnych warunkach, dla członków kasy chorych odpowiednie ulgi.

Zdolnego

podróżującego

o dobrej prezencji do objazdu prowincji, poszukujemy na pensję i prowizję — artykuł pierwszej potrzeby. Oferty składać do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod nw 3991

Akwizytorów

poszukuję zdolnych i solidnych zastępców, do sprzedaży dobrze zaprowadzonego artykułu, mogą być także emeryci. Zgłoszenia z dokumentami 9—12, 3—5.

BIURO HANDLOWE — WALENTY KOSSMANN
Poznań, ul. Fredry 6 — Telefon 32-13.
Pw 5489-38,191

Podróżujący

z branży wódek i win, dla odwiedzenia klienteli na miasto Poznań i bliższą okolicę, na stałą, dobrze płatną posadę, za wysoką pensją i prowizją, natychmiast przez poważną firmę w Poznaniu — poszukiwany. Rutynowani fachowcy, z długi letnią praktyką zechcą złożyć swe wyczerpujące zgłoszenia z podaniem referencji do ekspedycji Kurjera Pozn. pod zw 19064

Magazyn artykułów sportowych

„START“

POZNAŃ, Św. Marcin 45 (narożnik Gwarnej)

poleca po cenach najkorzystniejszych

kostjumy gimnastyczne

obuwie do gimnastyki

oraz wszelkie artykuły sportowe.

Pw 5499-38-00

Ważne dla właścicieli samochodów

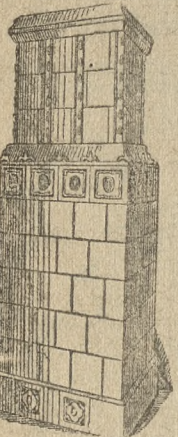
Remonty Samochodów

wykonujemy w pierwszorzędnie urządzonych warsztatach po cenach konkurencyjnych ręcząc za sumienną i fachową pracę.

HEMPOWICZ - AUTOMOBILE

Poznań, Patrona Jackowskiego 49. — Tel. 65-15.

bpw 673

PIOTR SZYMAŃSKI

założ. 1896 mistrz budowy pieców telef. 1137

Poznań, ul. Strumykowa 39

poleca się

do budowy pieców kaflanych i transportowych.

Przestawianie i reparacje. — Piece transportowe zawsze na składzie. — Składnica kafla krajowych i zagranicznych.

zw 19076

POLOWANIE

ca 3400 mórg, 12 km. od Poznania na 6 lat, za zapłatą zgóry, prawemu myśliwemu do wydzierżawienia. Zgłoszenia do firmy M. Kościelski i S-ka, plac Wolności 17. zw 19058

Okazyjna sprzedaż domu

z placem pod budowę ca 1800 kwadratowych metrów, w którym mieści się handel drzewa budowlanego, w dobrej części miasta na teraz i wielką przyszłość, przy przystanku tramwajowym, zaraz na sprzedaż, wprost od właściciela, bardzo korzystnie. Informacji udziela pan Jandy, ul. Polna 38/39. zw 19043

PRZY PLACU WOLNOŚCI

od zaraz do wydzierżawienia

8 pokoi

z centralnem ogrzewaniem na ubikacje handlowe, wprost od gospodarza. Oferty Kurjer Pozn. zw 19059

Plac budowlany

oparkaniowy 2065 qm w Głównie korzystnie położony przy głównej ulicy, blisko dworca sprzedam wzgl. wydzierżawie. Adres Kurjer pod zw 19054

OKAZJA PRZYPADKOWA!

Dobrze zaprowadzona

STOLARNIA

i fabryka obróbki drzewa z elektr. zap. w Poznaniu z rąk niem. na sprzedaż. Agencji wykl. Of. pod Tw 358

„ATLANTIC“

Restauracja, Winiarnia, Dancing i Kabaret
Stary Rynek 80/82

Co niedzielę w południe od godz. 12—1,30

Matiné

Wieczorem Dancing i Kabaret

zw 19041

Bracia Waberscy, Gniezno

Telefon 57

polecają z natychmiastową dostawą

Samochody FORD

osobowe,
autobusy,
ciężarowe
i podwozia.

Dogodne warunki spłaty.

nw 10245

LATO MINĘŁO — piękną JESIEŃ mamy! NIESTETY WIELU NIE UMIE Z NIEJ korzystać!

Tak samo, P. W. K. się kończy, a wiele osób widziało ją tylko pobieżnie!

Aby móc utrwać coś w pamięci na zawsze, trzeba koniecznie mieć fotografię!

Jeśli pragniesz wykorzystać życie, kup aparat fotograficzny choćby za 100 zł.

Na ilustracji widzimy okno wystawowe w wieczornym oświetleniu firmy: Kazimierz Greger w Poznaniu przy ul. 27 Grudnia nr. 20, która jest największą tego rodzaju firmą w Polsce!

Aparaty kinematograficzne, projekcyjne DLA SZKOŁ, epidiaskopy, oraz wszelkie artykuły optyczne stale na składzie.

Pw 5474-88, 120

PROSTY KOGUTEK
USUWA WSZYSTKIE PRZESZKODY
BOL GŁOWY

OSTRZEZENIE:
Chcąc nabyć proszki naszego wyrobu, należy przy kupnie akcentować wyraźnie żądać oryginalnych proszków z „Kogutkiem”. Głosekatego znanych od lat trzydziestu. Zwracajcie uwagę i odrzucajcie uporceznie polecane naśladownictwa w podobnym do naszego opakowaniu. aw 897

Pracownia Manekinów

najnowszych fasonów męskich i damskich
Wykonuje, podług miary, oraz do dekoracji okien. Przerabiam stare fasony na nowoczesne. Nowe manekiny od 20. — zł.

J. Sobczak,
Poznań, ul. Wrocławska 19
bpw 635

Skład

biawatów, konfekcji damskiej męskiej, bielizny itd. istniejący od lat 40. loka: bardzo obszerny o 2 dużych oknach wystawowych z kompletnym urządzeniem wraz z 8 pokojowym mieszkaniem i kuchnią w sąsiedztwie położeniu w rynku w mieście powiatowym rzemieślniczym seminarjum nauczycielskie itd. posatem miasto wysocę u przemysłowione wydzierżawie zaraz lub od 1 października r b na korzystnych warunkach. Ze względu na bardzo dobre położenie nadaje się również na każdą inną branżę. Zgłoszenia skierować: A. Dobrowolski, Ozarków u Notecia, Rynek 12, zw 18 555

Ogórki

kwaszone nowego sezonu oraz kapustę z cienkim długim krojem i wyborowym smakiem poleca po cenie konkurencyjnej Kw 586

M. JABŁOŃSKI

Kwaszarnia Kapusty i Ogórków
Poznań, Małe Garbary 14, telefon 53-43, Stawna 6.

Poszukuję kupna

żywych tuczników

na bekony, wagi od 80 do 100 kg (naczczu ważonych) za dostawą franko rzeźnia Oborniki. Oferty skierować do N. V. Jac. Ves e Co, Hotel Centralny, Borowicz, Oborniki, gdzie w poniedziałek, 23 września po południu, osobiście do mówienia. dw 2115

ZIEMNIAKI

fabryczne kupuje i przyjmuje do suszenia
Suszarnia Ziemiaków — Pobiedziska.
Telefon 39. dw 3213

Sosnowe progi

dostarcza natychmiast dla przemysłu i gospodarstw handel drzewem G. Wilke, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 6. dw 2202

Mleczarnia dworska Strzeszyn pod Poznaniem
poszukuje

ca 1000 litrów świeżego mleka dworskiego

na linii kolejowej Chodzież — Poznań. Zgłoszenie uprasza Zarząd Majętności Strzeszyna, telefon Poznań 3294. zw 18977

Biura

12 do 15 pokoi, względnie odpowiednio wielkich sal, najchętniej na parterze, niedaleko centrum miasta. poszukuje poważne towarzystwo. Ewentl. reflektujemy na kupno obiektu odpowiedniego, również zgodzilibyśmy się na ew. przebudowę obiektu. Oferty do eksp. Kurjera Pozn pod nw 3997

Trwałą ondulację

światowej sławy aparatem

„EUGENE”

farbowanie włosów, wodną ondulację manicure — PEDICURE (wykonuje specjalista)

oraz PIERWSZORZĘDNY SALON DLA PANÓW poleca

Salon fryzjerski dla Pań i Panów

„RENAISSANCE”

właśc. CZESŁAW WITKOWSKI

Aleje Marcinkowskiego 24. — Telefon 3170. zw 19062

SAMOCCHODY

pozostałe z całkowitej wyprzedaży z powodu likwidacji działu handlowego osobowe, towarowe nowe i używane po najniższych cenach jeszcze na sprzedaż.

Hempowicz-Automobile

Poznań, Patrona Jackowskiego 49, tel. 65-15

bpw 872

UBIKACJE

handlowe około 70 m², położone w centrum m. Poznania, przy pryncypalnej ulicy, na wysokim parterze, z centralnym ogrzewaniem, oświetleniem elektrycznym, na biura wzgl. hurtową sprzedaż towarów włókienniczych, galanterji i t. p. natychmiast wprost od właściciela nieruchomości do wydzierżawienia. Spieszne zgłoszenia uprasza się do eksped. Kurjera Poznańskiego pod zw 19 065

Poszukuję

rur żebrowych

używanych, 100 — 150 m., średnicy 100 m/m. Zgłoszenia Biuro Sprzedaży Cegły Żywic (Małopolska). Pw 5405-56 156

Dzierżawy

poszukuję zaraz w Poznańskim, 1000 — 2000 mórg. Zgłoszenia do „PAR”, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 56, 183 Pw 5457-56, 183

PP. Stolarzom i magazynom mebli do łaskawej wiadomości, że załatwiam zw 19090/80

samochodem przewóz mebli z prowincji,

uskuteczniat także przeprowadzki i wszelkie inne zwózki. — Zgłoszenia uprasza się kierować:

Poznań, ul. Dąbrowskiego 83-85. Telefon 26-24, 77-68.

BACZNOŚĆ!

Większa ilość

laurów i bukszpanów w kublach po bardzo korzystnych cenach zaraz do oddania.

FRANCISZEK BRUCH,

św. Marcin 39. zw 19028

Kupno okazyjne

Samochód Austro-Daimler

6-cyl. typ. ADM 8/33 torpedo (Allwetterkaros-erie) w najlepszym stanie tanio na sprzedaż. Pp 54:6-38, 64

Poznań, Dąbrowskiego 7, telefon 76-65 i 75-58.

Samochód

6-8-osobowy, kryty, silna maszyna, wygodny wspaniały wóz, na sprzedaż. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Pozn. pod zw 19 071

PARCELE

na Łazarzu przy ul. Chociszewskiego, na Wildzie, Dolnej Wildzie i Winiarach, pod dowolną i zwartą budowę, sprzedamy na dogodnych warunkach. Zgłoszenia bezpośrednio zainteresowanych przyjmuje Sp. Stow. Prac. Umysl. „Biuro Pracy”, Plac Wolności 9, w godz 9-3 p. p. bpw 681

Kasztany

w każdej ilości kupuje dw 2221

BRONISŁAW STEINMETZ
Leszno, Leszczyńskich 28. Tel. 262

Cierpiący na zwapnienie żył

wysoki nacisk krwi, podagrę, hemoroidy, na złą przemianę materji i inne oznaki starości, używają z wielką skutecznością czysto hodowany grzyb herbaciany „Fungejapon” celem samodzielnego przyrządzenia herbaty (Teekwass). Poleca się także wszystkim sportowcom i umysłowo pracującym. Do nabycia w aptekach i drogerjach lub wprost od zastępcy generalnego Rogożno (Wlkp.), Kościelna 23. Prospekty bezpłatnie. zw 18 583

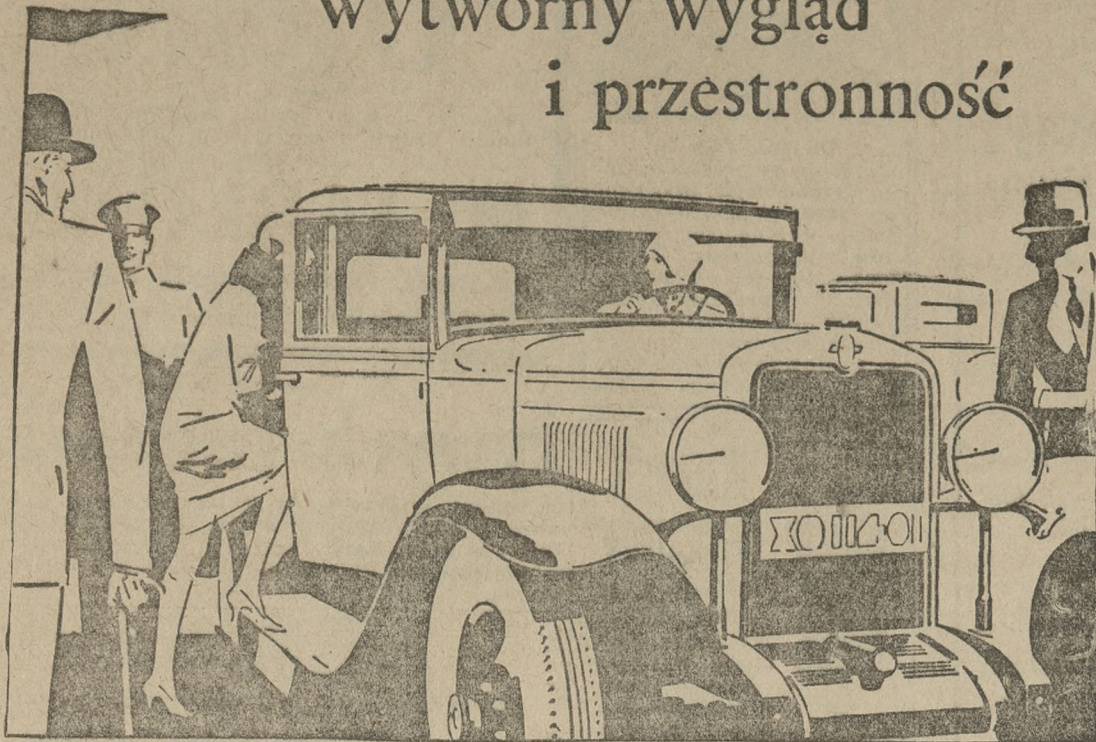
Poszukuję od 1 października r. b.

dzielnego ekspedjenta

obeznanego dokładnie z branżą delikatesów, win i dziczyzny, rutynowanego i biegłego w ekspedycji pierwszorzędnej klienteli i w nowoczesnym pisaniu lukiem. Zgłoszenia z podaniem dotychczasowej działalności z odpisami świadectw oraz podaniem p. nsji przy wolnym utrzymaniu i dołączeniem fotografii do firmy **St. Strzelecki, Toruń, Szeroka 25** dw 2225

Wytworny wygląd i przestronność

Sześć cylindrowy Chevrolet popularność swą zawdzięcza pierwszorzędnym zaletom, wśród których uderzają przede wszystkim siła, szybkość, sprawność, komfort i wytworny wygląd.

Moc silnika powiększono o 32.6%, przez co szybkość samochodu wzrosła o 20%, pozatem wprowadzono cały szereg najnowszych ulepszeń technicznych, jak specjalną pompkę przy karburatorze, pompkę do benzyny, nowy system wentylacji karteru i oliwienia, wzmocniono wał korbowy i rozrządczy, dodano amortyzatory hydrauliczne Lovejoy.

Sześć cylindrowy Chevrolet, dzięki tym wszystkim zaletom, stał się ulubieńcem publiczności od chwili ukazania się na rynku. Pomimo tych wszystkich udos-

konaleń cena Chevroleta jest umiarkowana. Wobec ułatwionych warunków płatności jest on dostępny dla najszerszego ogółu. Najbliższe upoważnione zastępstwo udzieli wszelkich informacji. Wyrób General Motors.

Upoważnione zastępstwa na całym terytorjum Polski i w Wolnym Mieście Gdańsku.

Ceny:

Phaeton . . .	zł. 10.650.—	Sedan . . .	zł. 13.650.—
Phaeton — obicia		Coupé . . .	zł. 14.500.—
skórzane	zł. 10.950.—	Sport Cabr.	zł. 15.450.—
Roadster . . .	zł. 11.950.—	Land.Sedan	zł. 16.500.—

loco Fabryka Warszawa.

Chevrolet, jak zresztą każdy inny samochód wytwórni General Motors, jest do nabycia na ułatwionych warunkach płatności według systemu G.M.A.C

CHEVROLET

GENERAL MOTORS w POLSCE. WARSZAWA

MAGAZYN FUTER

E. Lehmann

Zal. 1875. Poznań, ul. Wrocławska 18. Zal. 1875.

Wszelkiego rodzaju futra wykonuje we własnej pracowni pierwszorzędnie i solidnie.

Stale wielki wybór z każdego rodzaju gotowych futer oraz skórek od najtańszych do najwykwintniejszych

Ceny umiarkowane! Ceny umiarkowane!

Przyjmuje się wszelkiego rodzaju skóry do garbowania.

SIERPIEŃ i WRZESIEŃ

najodpowiedniejsze miesiące do zaopatrzenia się w Futro. kilkaset blamów i szlachetnych skór jak opasy — wydry — karakuly zakupione gotówkowo z pierwszych źródeł umożliwiają najniższą kalkulację i całą korzyść przypada li tylko w udziale Szanownym odbiorcom. Pw 3267-30.60

Futro wykonane na miarę, spod oposin, kołnierz opos tas mański najlepsze poszycie trwałe i piękne, cena zł 800
Futro gotowe ze składu prima czarne poszycie, spod oryginalne skunksy, kołnierz naturalna wydra tylko zł 800
To są futra, które każdy nosić może lat kilkanaście, spody na dziesiątki lat. Naturalnie mamy na składzie także futra w niższych gatunkach, sportowe oraz spacerowe czarne poszycie, czarny spod, kołnierz elektra seal, cena tylko 175,— zł. — Fachowe poszycia — przeróbki i modernizacja futer, wykonanie sumienne, ceny najniższe.

EDMUND RYCHTER - Poznań

ul. Fr. Ratajczaka 2, tel. 26-07, 54-25, 21-71, 54-15
ul. Wrocławska 14 i 15. — Przy ul. Wrocławskiej zwać dokładnie na imienna firmę

Dzierżawę majątku

ca 2000 mrg. odstąpię z powodu choroby z pełnym żniwem i inwentarzem gorzeńca, plugi parowe, kolejka w miejscu, ziemia pszenno-buraczana w wysokiej kulturze, zabudowania I klasy. Dzierżawa na 10 lat. Kapitału do objęcia potrzeba ca. 300 tys. zł. Spieszne zgłoszenia poważnych reflektantów z odpowiednim kapitałem upraszam do Kurjera pod zw 18975

Poszukuje się pożyczki

w kwocie 10—15000 dol.

na bardzo znaczny obiekt w Bydgoszczy. Dobry procent oraz dostateczne zabezpieczenie kapitału zapewnione. Szczegółowe oferty uprasza się skierować do Instytutu dla Reklam i Ogłoszeń IRO, Bydgoszcz, Hermana Frankego 3, pod „Dobra lokata kapitału”
nw 3996

SOLD DO
USKRZYDŁA STOPY
USZCZUPLA NOGI W KOSTCE
nw 11248

**Adamaszki
Brokaty
Gobeliny
Plusze**
POZNAŃSKI
DOM DYWANÓW
TEL. 1486
M. MINDYKOWSKI
Poznań, ulica Żydowska 33.
Pw 4282-0,1102

Żałobne Kapelusze
stałe na składzie Pw 5178-85,46
T. LUDWIG
POZNAN — SZKOLNA 9

Popieraj cel szlachetny i kupuj Losy I. Wielkiej Loterii Fantowej

Związku byłych Więźniów Ideowych na Poznańskie i Pomorze — Poznań, Al. Marcinkowskiego 19, III
Ciągnięcie, dnia 28 września 1929.

5000 Cennych Fantów Wygranych.

Losy do nabycia: 1. w Fa. Fr. Zygarłowski, Poznań, ul. Gwarna 12, narożnik 27 Grudnia 10. 2. A. Szejbrowski, ul. Gwarna 20. 3. St. Centkowski, Poznań, Al. Marcinkowskiego 5. 4. A. Kędziora, ul. Sieroca 5-6. 6. H. Szymański, pl. Św. Krzyski 3. 7. St. Swornowski, ul. Wjazdowa 10. 8. Skarbowy Zakład Sprzedaży Wyrobów Tytoniowych, Poznań, ul. 27 Grudnia, narożnik Kantaka. 9. K. Dybcki, ul. Wrocławska, narożnik Stary Rynek. 10. E. Linette, pl. Wolności 2. 11. St. Majcherek, św. Marcin 5. 12. Mańkowska, Al. Marcinkowskiego 19, skład papieru.
zw 18 382

MUSZTARDA
Palmo

Ekspedjentka

młodsza intel. siła, która ma zamiłowanie do branży sportowej,
uczeń
z dobrymi świadectwami i ukończoną szkołą handlową,
pomocnicza siła biurowa
w młodszym wieku mogą się zgłosić. Oferty należy nadsyłać na adres: z w 19049

Dom Sportowy Jan Wieniec, św. Marcin 14.

KSIAŻKOWA

osobę poważniejszą, bezwzględnie zaufaną, która również zajmie się ekspedycją i nadzór prowadzić musi, poszukuje od 1 października Parowa Pralnia Polonia. Zgłoszenia Plac Wolności 9, II — Jaworowicz, pomiędzy 2 a 4 godzina. z w 19 042

PRZETARG PUBLICZNY

Starostwo Krajowe w Poznaniu odda w drodze przetargu publicznego dostawę na przeciąg jednego roku począwszy od 1 października 1929 r. dla Wojewódzkiej Kliniki dla Kobiet i Szkoły Położnych w Poznaniu, ul. Polna 17, dla przeciętnej dziennej ilości ca 260 osób: nw 4020

- pieczywa (chleba i bułek);
- mleka, masła, jaj;
- mięsa i wyrobów mięsnych;
- towarów kolonialno-spożywczych;
- środków opatrunkowych jak gazy, ligniny, waty i przyborów lekarskich.

Szczegółowe warunki dostaw wyłożone są w pokoju 57 Starostwa Krajowego w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 29 gdzie udziela się również bliższych informacji.

Termin składania ofert upływa z dniem 27 września 1929 r., o godzinie 10.

Starosta Krajowy.

Licytacja masy upadłościowej

We wtorek, dnia 24 września r. b., o godz. 11 przed poł., przy ul. Dąbrowskiego 83/85, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę: z w 19 047

2 wozy ciężarowe do mąki, koń ciężki, 3 wózki do worków, 500 kg. mąki pszennej, 100 kg. stochnału, ca 300 kg. podsypki, ca 2 000 próżnych worków do mąki, wagę decymalną, szafę ogniotrwałą i biurko.

Licytacja odbędzie się napewno.

T. Bartkowiak — kom. sądowy z pol., Poznań
Wały Jagiello 3.

PRZETARG PRZYMUSOWY

Nieruchomość położona w Szymanowie, powiat Rawicz w chwili uczynienia wzmianki o przetargu zapisana w księdze wieczystej Szymanowo, karta nr. 12, na imię Hieronima Durskiego w Rawiczu, składająca się z podwórza, roli, łąki, mieszkania, powierzchni 27 ha 99 a 40 m²; czysty dochód 111,62 tal.; wartość użytkowa 150,— zł, zostanie dnia 21 listopada 1929, o godzinie 10 przed połudn. wystawioną na przetarg w niżej oznaczonym Sądzie, pokój nr. 9. nw 3470

Wzmiankę o przetargu zapisano w księdze wieczystej, dnia 20 lipca 1929 r.

Rawicz, dnia 19 sierpnia 1929 r.

Sąd Grodzki

2 ekspedjentów

młodszych koniecznie z branży konfekcji męskiej poszukujemy od 1. X. r. b.

Centrala Odzleży,
Wodna 27, I.
z w 19081

MEBLE

Sypialnie z egzotycznymi formierami, poleiowane oprócz tego jadalnia używana tanio do sprzedania.

Fabryka mebli stylowych Romuald Szubert
Tel. 5627 (dawn. Theodor Busse) Poznań, Grobla 6 II. podwórze.
nw 4025

ELEWA

pilnego i rzutkiego młodzieńca, nie niżej lat 17, z odpowiednim wykształceniem, chcącego odbyć praktykę w branży zbożowej, przyjmę zaraz. Zgłosz. piśmienne Tadeusz Zielewicz, Rzeczypospolitej 8.
z w 19074

Wydzierżawie HOTEL

pierwszorządny, 20 pokojowy, kawiarnia z restauracją pojedynczą restauracją „Gospoda”, sala dancngowa, sala teatralna, ogród z połyspem w jezioro. Zgłoszenia wprost do właściciela Ignacy Piotrowski, Wolsztyn, Grand Hotel Café.
z w 19 11

Magistrat Stołecznego Miasta Poznania, Wydział VI, sprzedaje najwięcej dającym około 10 m³ granitu czerwonego używanego do pomników, a znajdującego się na terenie poznańskiej kolei elektrycznej przy ul. Zwierzynieckiej.

Oferty z podaniem ceny ofiarowanej za 1 m³, należy wnieść do Miejskiego Urzędu Budownictwa Naziemnego w Poznaniu, ul. Nowa 10 — w terminie do 30 września 1929 r.

Miejski Urząd Budownictwa Naziemnego
ul. Nowa 10, III. p.

nw 4026/7

3. N. 1a/29.

UCHWAŁA

Na wniosek kupca Stanisława Kujaczyńskiego w Lesznie, ul. Kościańska, udziela mu się odroczenia wypłat na przeciąg trzech miesięcy do dnia 19 grudnia 1929 r.

Nadzorcą sądowym mianuje się Benedykta Michałka, emeryt, sekretarza sądowego w Lesznie, ul. Kościańska.

Leszno, dnia 19 września 1929 r.

nw 3471

Sąd Grodzki

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1 790 i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10-

29 POWSZECHNA WYSTAWA KRAJ.

Łózka metalowe

ozdobne i zwykle tanio rozsprzedaje. Przewodnik. skład żelaza, św. Marcin 30. z w 50 412

Fotografie

techniczne i reklamowe jako specjalność dostarcza fachowo Foto Technika. A. Sychalski i S-ka. tel. 50-35. Poznań, Żydowska 29. z d p w 51 364

Kapelusze

damskie wielkim wyborze od 10 zł. poleca „Regina”, św. Marcin 78. z w 50 417

Pralnia Piekary 3

przyjmuje bieliznę do prania, prasowania po najniższych cenach. Na życzenie odbiera i dostarcza w dom. z d w 51 666

1 SPRZEDAŻE

Restauracja

i kawiarnia w centrum w pełnym biegu z koncesją w mieście powiatowym do sprzedania, z przyległym 6 pokojowym mieszkaniem. Oferty Kurjer z d w 50 904/5

Gospodarstwo

prywatne, 65 morgi, miasto blisko Poznania, budynek wspólny, inwentarze kompletne. Obzar około 300 ha. sprzedamy dogodnie. Dom H.-K. „Zacheta”, Wilno, Mickiewicza 1, tel 9-05. z d w 50 958/9

Kupuję

i sprzedaje meble inne rzeczy używane Skład Komisowy Pocz-towa 20 z d w 49 699/90

Majątek na Kresach

przy kole, piękna siedziba, wyborna gleba, drenaż, laki, las, rybne gospodarstwo, 2 młyny, elektryczność, budynek murowany, inwentarze kompletne. Obzar około 300 ha. sprzedamy dogodnie. Dom H.-K. „Zacheta”, Wilno, Mickiewicza 1, tel 9-05. z d w 51 690

Miód

szczelny wysyłam w blaszankach za zaliczeniem pocztowym 5 kg 19 zł, 10 kg 37 zł. Karol Woś Bieżany, woj. Tarnopolskie. z w 2112

Teki

torby szkolne, torebki do sniadania, torebki damskie, kufry, nesesery, wielki wybór niskie ceny Borzych i S-ka. Podgórna 3. własne warsztaty. bpw 629-30

Meble

na raty i za gotówkę po najniższych cenach poleca Szpryngacz, Wielka 13. Klienteli zamieszko-wej odstawiam własnym samochodem Pw 4 972/73

Sypialnie

jadalnie, urządz. i kuchenne i pojedyncze meble poleca najtaniej Józef Hilscher, Poznań, Górna Wilsa 56 i ul. Żydowska 34. tel 3122. Pw 4 830-35.215

Okraglaki

sosnowe suche kurowane, poki zapas starczy 9 zł mp. oraz piękni lupane poleca wagonowo Swinka, Oborniki. z d w 49 250-1

Gospodarstwo

17 morgi pszennej ziemi z ogrodem owocowym, budynek dobre z powodu spłaty natychmiast sprzedam za 11.000 złotych. Wojtkowiak, Opalenica, ul. 5 Stycznia 9. nw 4007

Gospodarstwo

53 morgi ziemia pszenna w tem 7 morgi łąki z obszernym dobrem zabudowaniem, kompletnym żywnym, martwym inwentarzem sprzedam. Cena 33 tys. wpłaty 20 tys., reszta hipoteka dziecięca Wojtkowiak, Opalenica ul. 5 Stycznia 9, znaczek dołączyć. nw 4010

Dom piętrowy

w Szamotułach skład, położony przy rynku, dochód miesięcznie 215 złotych sprzedam spieszenie za 18.000, przy wpłacie 10.000 złotych Wojtkowiak, Opalenica, ul. 5-ro Stycznia 9. nw 4008

Dom

z składem, 3 pokoje, kuchnia i ogrodem w dużej kościelnej wsi sprzedam za 8.000, wpłaty 3.000 nadaje się na każdą branżę — Wojtkowiak, Opalenica, ul. 5-ro Stycznia 9. nw 4008

Restauracja

świetna egzystencja, konsens, salka, bilard, mieszkanie 5 pokoi, nadają się także na inne przedsięwzięcie sprzedam spieszenie z powodu wyjazdu za 16.000 zł. Oferty Kurjer z d w 51 423

Gospodarstwa

domy, gościniec, piekarnia, składy, sprzedaje, wydzierżawia, również poszukuje Biuro Pośrednictwa Otreba, Jarocin, Kilińskiego 4. z d w 49 096/7

Kolonjalka

z towarem, dobrze zaprowadzona, miasto powiatowe, z mieszkaniem z powodu wyjazdu zaraz do sprzedania. Informacje ul. Mostowa 2. III. prawo. rw 6 898-9

Dom

w centrum Poznania z ogrodem, dochód przeszło 20.000 zł obecnie, czynsz nie w-korzystany, z powodu działy majątkowej zaraz na sprzedaż wpłaty 150.000 zł, cena 205.000 zł. Godziszewski, św. Wojciech 1. z d w 51 634

Młyn

wodny z gospodarstwem 73 morgi, 6 morgi stawu rybnego, okazynie na sprzedaż. Wpłaty 30—35.000 zł, cena 50.000 zł. Godziszewski, św. Wojciech 1. z d w 51 635

Meble

poleca po cenach znizonych Plusciński, Wodna 7. Zamieszko-wej klienteli zwózka samochodem w dom. z d w 51 674

Daszek

fiatoski 501 sprzedam. Mickiewicza 15, lakiernia. z d w 51 663

Papier gazetowy

1 ctr. 20 zł stałe do oddania we firmie Becker św. Marcin 59. d w 2223

Motory elektryczne

2 nowe fabr. Siemens 4.4 K. M. 440 volt prąd stały 1070 obrotów korzystnie sprzedam „Franpol”, Grobla 27. z d w 51 707

Sprzedam

zaraz mało używany Jazz Band. Zgłoszenia Cukiernia Hallera, Al. Marcinkowskiego 28. z d w 51 703

Motocykl

Mathles 350 cm dobrym stanie sprzedam korzystnie. Rogowski, Dąbrowskiego 78. z d w 51 635

Austro-Daimler

otwarty samochód 7 osobowy, motor 17/60 HP, w bardzo dobrym stanie, sprzedam tanio albo zamienie na mniejszy. Oferty do Kurjera pod d w 217

Młyn Parowy i Kaszarnia

sprzedam z powodu choroby, położone tuż przy dworcu. Obiekt wybudowany 1927 roku. Przemiał mlyna 400 ctr., kaszarni 120 ctr. na dobe. Do przejęcia 200.000 zł, reszta hipoteki. Zgłoszenia: B. Solecka, Poznań, Poznańska 58a. z d w 51 307

Piekarnia

w większym mieście, przy ruchliwej ulicy, dom maszynowy piętrowy, piec patentowy przed rokiem wybudowany, urządzenie w składzie i piekarni, 7 morgi roli dzierżawnej, inwentarz żywy zaraz na sprzedaż. Cena podług umowy. — Agencja Kurjera Poznańskiego Lwówek pod 50. nw 4011

Maszynę

Singera krawiecka, żelazo, nożyce sprzedam. Konieczna św. Marcin 15. z d w 51 836

Na

sprzedaj skrzypce i gitara rosyjska 7 strun. Matuszewski, Debiecka 28. z d w 51 385

Antyki

okazynie — wielki wybór. Pocz-towa 22 Pw 4960-56 52

8,50

kosztuje nadal serwis do kawy porcel. 35 zł, serwis obiadowy porcel. 6,50, maszyny do kawy porcel. 28 zł, ¼ tuz. noży i widelcy alpak 10 zł. Lampy stolowe. Ceny podziwiać Hurt. Porcelany Wroniecka 24 w podwórze z d w 50 474

Dom

koło Poznania w Puszczykowie nr. 11 i 4 morgi gruntu sprzedam korzystnie. Cena 30 tys. zł. Władomoc: Zurehór Smigiel, Kilińskiego 19. nw 3 979

Starożytność

meble najwięcej wybor. Skar-bowa 4. ptr. lewo. z d w 50 218

Waltornia F.

dobre utrzymana korzystnie do oddania. Dąbrowskiego 66, Bocheński. jw 2 650

Sprzedam

300 centnarów cebuli gotowej. Zgłoszenia Bazar wlaśc Adam Zatorski Mieścisko, pow. Wągrowiec. z d w 51 697

Taksówka

nowoczesna ze stałą koncesją, zegarem i numerem gotowa do jazdy bardzo korzystnie na sprzedaż do obejrzenia w firmie — Hempowicz-Automobile, Poznań, Patrona Jackowskiego 49, telefon 65-15. bpw 670

Przeszło

6.000 m³ ziemi przy Marsz. Focha w Poznaniu całości częściowo do sprzedania gotówką. Łaska o-ferty do Kurjera z d w 50 453

Piła

wahadłowa tarczówki, automatyczna szlifierka, słupy do sprzedania. Bittner, Dąbrowskiego 79. z d w 50 594

Jadalnia

w dobrym stanie bardzo korzystnie do nabycia. Chelmon-skiego 20, II. p. z d w 50 702

Meble

Z powodu przeprowadzki do nabycia zaraz tanio Ogródowa 18, III. prawo. Reflektanci na całość lub poszczególne meble zaraz obejrzej godzina 9—10 i 1—3. z d w 50 749

Kapelusze damskie

poleca w obzrymym wyborze po cenach konkurencyjnych hurtownie i detalicznie. M. Malczewski, Poznań, ulica Szkolna nr. 13 obok szpitala Telefon 13-6a. Filja św. Marcin 16/17 Pw 5323-37.123

Wełny

włóczki do pończoch skarpet, swetrów robót ręcznych kilimów hurt i detal Najtańsze źródło dla odsprzedających Przemysł Wełniany Poznań św. Marcin 56 I. pietro. telefon 20-31. Pw 4236-34.60

Folwark

prywatny z rąk Niemieckich, blisko Gniezna 210 morgi pszennej ziemi w jednym stanie, zabudowania w dobrym stanie, bogate inwentarze. Cena 105.000, wpłaty 60.000, reszta na 3 lata. Cyranik, Poznań, św. Marcin 63. z d w 51 428

Piwnica

do odstąpienia z urządzeniem biurowym nadająca się na hurtownię i rozlewnię win lub fabrykę wód mineralnych i rozlewnię piwa. Zgłoszenia Kurjer z d w 51 505

Konia

i wóz sprzedam. Bittner, Dąbrowskiego 79. z d w 50 506

3 gościniec

45, 40, 20 morgi salami sprzedam korzystnie. Osobiste zgłoszenia Zieliński, Wierzblicie 23. z d w 51 415

Motocykl

z przyczepką sprzedam. 8 p. lotn. por. Kwiatkowski. jw 2653

Pianino

mahoniowe firmy dreźnieńskiej, kanapa, dwa fotele, szafa mahoniowa, futro i płaszcz damski korzystnie do nabycia przy ul. św. Czesława 16 a, III. prawo, od 3 do 5. z d w 51 431

Fortepian

tanio sprzedam. Dąbrowskiego 49, skład cygar. jw 2 649

Antyki

wielki wybór. Bracia Pióro, Aleje Marcinkowskiego 28. Kw 881

Futra

wszelkiego rodzaju, spody pod futra oraz różne skóry sprzedaje najtaniej. Specjalny Magazyn Futur. t. Piotrowski, Szkolna 9. Kw 852

Pokój

mebli, garnitur salonowy, biurka, serwantki, biblioteczki porcelana, srebra, kryształ, brzozy, poleca Bracia Pióro, Aleje Marcinkowskiego 28 Kw 85

Futra

damskie różne polecam najtaniej. Naprawiam, przefasonowuje futra damskie i meskie podług najnowszych modeli. Praca solidna, fachowa E. Pałkowska, Masztalarska 7 I. bpw 419

Meble

we wielkim wyborze za gotówkę i na miesięczne spłaty poleca Stan-ikowski, Woźna 12 (Butelska). bpw 680

4 dorożki

konie, korzystnie na sprzedaż. Oferty Kurjer z d w 51 449

Jadalnię

debową, prawie nową sprzedam korzystnie. Adres wskaże Kurjer z d w 51 455

Sprężyny
Artykuły tapicerskie
Giergowicz
Małe Garbary 9 poleca najtaniej.
zdw 51 511

Oborniki
tanie sprzedam dom morga ogrodu
względnie zamienie na obiekt
w Kongresówce. Zgłoszenia Poznań,
Małeckiego 5, lewa, oficy-
na II prawo, lub Kurjer
zdw 51 630

Garnitur parowy
kompletny, używany, dobrze utrzy-
many, gotowy natychmiast do
użytku, młocznia fabrykaty Gar-
reit, po większej części z nowymi
pasami, cena 11.500 zł. oraz bu-
kownik fabrykaty Lanz po więk-
szej części z nowymi pasami, ce-
na 6.500 zł. Stanisław Dłużewski
W. Komorsk. p. Świecie,
(Pom.) zdw 51 691

Majątki pod Wilnem
piękne osiedki, woda, kolej, zso-
sa, interesna parcelacyjna, domy
rentowne w wielkim wyborze ta-
nie na dogodnych warunkach
poleca Dom H-K „Zacheta” —
Wilno, Mickiewicza 1, tel. 9-05,
zdw 48 677

Piękny majątek
ziemski, Grodzieński, 700 ha,
dobra gleba, wspaniała siedziba,
doskonale zabudowania, gospodar-
stwo kulturalne, inwentarze żywe
i martwe kompletne, warunki
kupna dogodne. Dom H-K
„Zacheta”, Wilno, Mickiewicza
nr. 1, tel. 9-05. zdw 48 678

180 mórg
ziemia pszenna, zabudowania ma-
sywne, inwentarze kompletne —
cena 70.000 zł. wpłaty 40.000 zł.
Zgłoszenia „Spółdzielnia Osad-
nicza Polskich Osadników”, z
Ogr. Odp., Poznań, św. Marcin
49, telefon 14-34. zdw 51 578

Ciężarówkę
Ford w doskonałym stanie gotowa
do jazdy sprzedam. Zgłosze-
nia Kurjer zdw 51 608

Motocykl
belgijski prawie nowy tanie
sprzedam. Skarbowa 20, skład,
zdw 51 612

Wilg
szaroczarny, bardzo czujny, ostry,
4 letni, jest zaraz do sprzedania.
Zgłoszenia Jarocki, restauracja
ul. Maszalska 8a. zdw 51 618

Skład
przy Starym Rynku nadający się
na każdą branżę z towarami na
sprzedaż. Kurjer zdw 51 547

Okazja!
Dla początkującego bławatnika z
powodu choroby oddam korzyst-
nie zaprowadzony skład bławat-
tów w Inowrocławiu. Oferty pro-
szę Kurjer Poznański zdw 51 502

Ford
model 27, na nowych oponach,
sprzedam tanie. Wiadomość: tele-
fon 2829. rw 6933

Skład
bławatów z całkowitym towarem,
mieszaniem spiesznie sprzedam
Pikuski, Zduny, Mickiewicza 1b,
rw 6932

Dom
4 morgi ogrodu, 2 pokoje i kuch-
nia maszyniowane przy Pozna-
niu, cena 6.000, wpłaty 4.000.
Woźniak Szeszew, Strzelecka 13,
nw 4017

P. P. Rzeźnikom
Handlarzom w okolicy Poznania
3 domy i zabudowania rzeźnicze
komplet chlewy, stajnie, duży o-
gród owocowy, 6 mórg roli, wszyst-
ko maszyniowane. Wszelko-
polska Agencja Pośrednictwa,
Poznań, Długa 5. nw 4019

Majątek
666 hektarów leśno-rolny pozwala-
nie wyrebu 95 hektarów, wy-
soka kultura, bogate budynki, in-
wentarze, dom skromny, Kongre-
sówka 85.000 dolarów. Dogodne
spłaty. Włocławek, skrzynka
pocztowa 25. nw 4016

Gabinet
meski debowy klubowy, garnitur
wszystko dobrym stanie sprze-
dam korzystnie. Grobla 19, front,
II, piętro, lewo. zdw 51 649

Bufet
kredens, jadalnia korzystnie na
sprzedaż. Wskaże Kurjer
zdw 51 648

Okazyjnie
sprzedam frencz oficerski, ogło-
wie. Prusa 19, III, lewo. zdw 51 443

Składy
w Poznaniu i prowincji poleca i
poszukuje „Informator”, Rataj-
czaka 15. zdw 51 477

Płaszcz damskie
podłotkowe, dziewczęce sprzedaje
gotowe, wykonuje miarowe najta-
niej Józef Szuster, Stary Rynek
76, I, piętro, naprzeciw Głównego
Odwachu. zdw 51 486

Jadalnie
sypialnie kanapy leżanki mate-
race nakładki najtaniej za go-
tówkę na raty. Ludwiz Dolna
Wilda 76. bpw 3 439 40

Domek
ogródkiem, Pobjedziska, tuż przy
dworcu, sprzedam 12.000 zł, wpła-
ta 8.000 zł. Oferty Kurjer
zdw 51 497

Plac
budowlany przy ul. Dolna (Wil-
da), nadający się również na skła-
dnicę, sprzedam. Zgłoszenia do
firmy „Materiał Budowlany”, S.
W. Komorsk. p. Świecie, zdw 51 691

Piekarnia, cukiernia
większym mieście centrum, piec
patentowy, duże mieszkanie 3
pice chleba dziennie od kilku dni
z pewnych powodów nieczynna
od właściciela za 139 zł do wy-
dzierżawienia. Objęcie 5.500 w
tem dzierżawa zgóry. Oferty Kur-
jer zdw 51 616

Piekarnia
w śródmieściu przy ożywionej ulicy
w pełnym biegu z całkowitem
urządzeniem i mieszkaniami z po-
wodów podosłego wieku do sprze-
dania. Zgłoszenia Wielka 17, pie-
karnia. zdw 51 540

Sprzedam
tanie gramofon szafkowy. Pop-
lińskich 8 a, Sobiszewski.
zdw 51 526

Dom
maszyni 3 pokoje, kuchnia, sieni,
duży sklep, górka na 2 pokoje, 2
morgi ogrodu, na przedmieściu
wygodna komunikacja korzystnie
do sprzedania. Zgłoszenia Kurjer
zdw 51 516

Obrączki ślubne
wielki wybór, niebiały niskie
ceny. Zegary, artykuły złote i
srebrne, w najlepszym wykona-
niu poleca najtaniej A. Prante,
Poznań, Stary Rynek 91 (Wej-
ście z ul. Wronieckiej). Własna
fabrykacja. Warsztat repara-
cyjny, rytownictwo. nw 4024.

Meble
wszelkiego rodzaju na raty na
najdogodniejszych warunkach
poleca Stefan Pabl, Mar-
szałka Focha 29 magazyn mebl.
Telefon 64 25. Pw 3263 29 120

Spiesznie
z powodu wyprowadki sprzedam
dom narożnikowy, skład, 4 mie-
szkania 9 500, dom 1914 budowa-
ny, 2 składy, 4 mieszkania 19 000
przy sprzedaży całkowicie wolne.
Wpłaty podług umowy. Stefan
Kolecki, Wronki. zdw 51 692-3

Truskawki
znakomitej jakości po cenie 2,90
zł za kilogram oryginalna puszkę
z skrzyżkami po 50 kilo, poleca
tak długo jak zapas starczy. Fir-
ma Michałowicz, Poznań, ul. Szy-
perska 14/15. Telefon 2881-2882.
Pw 5220-36.198

Samochód ciężarowy
Ford 1 ton w dobrym stanie
sprzedam korzystnie L. Siedziński,
Poznań, Wroniecka 16, tel. 12-42.
zdw 51 593

Meble
używane tanie na sprzedaż do 27
bm. Puszczykowo, Willa Maryla.
zdw 51 520

Futro
bibretowe, tanie na sprzedaż.
Adres Kurjer zdw 51 248

Skład
kolonialny, z urządzeniem, towa-
rem, dzienny zbiór 180—220 zł do
tego 2 pokoje kuchnia, piwnica
jasna, elektryka za zgodą gospodar-
za z powodu wyjazdu spiesz-
nie sprzedam. Cena 6 300 zł. Of-
erty Kurjer zdw 51 230

Rower
meski mało używany tanie sprze-
dam Łopiński, Święty Wojciech 21.
zdw 51 007

Pokój
meski gruszkowy luksusowy do
sprzedania, Obejrzeć na Wystra-
wie, pawilon Targów Poznań-
skich (obok Wieży Górnosławskiej)
codziennie od 9 do 18.
Pw 5236-58 491

Przybory
dla fryzjerek, karbowki, grzebienie,
szczotki, maszynki spirytusowe i
do strzyżenia. Pudry, pomadki
najtaniej St. Wenzlik Poznań,
Aleje Marcinkowskiego 19.
dw 1564

Kilka
kanap, leżanek klubowych garni-
tur w gobelin lub w skórę tanie
Wrocławska 18, wysoki parter,
prawo. zdw 50 833

Kase
żelazna ogniotrwała sprzedam.
Falatus, Wroniecka 15.
zdw 50 828

Futro
meskie Elki, kołnierzy wydra no-
we sprzedam. Adres wskaże Kur-
jer zdw 48 904

Mam
ca 90 ctr. cebuli zdrowej na
sprzedaż. Adres wskaże Kurjer
zdw 51 224

Transmisja
kompletna, mało używana, na
sprzedaż. S. Perdziak, ul. Mosto-
wa 15. zdw 51 217

Sprzedam
skrzypce z nutami samowar śred-
ni, lampe salonowa, zegar rocz-
ny. Adres wskaże Kurjer
zdw 51 213

Restaurację i winiarnię
wraz z mieszkaniem komfortowo
urządzoną w dobrym miejscu w
Poznaniu sprzedam. Obrót 20—25
tysięcy zł miesięcznie. Do obje-
cia potrzeba ca 55.000 zł. Oferty
do „Papu” Poznań, Aleje Mar-
cinkowskiego 19. zdw 51 547

2,60
Torby szkolne. W.
Czysz. Szkolna 11.
Pw 5 442-38,47

Samochód
osobowy Ford, na oponach balo-
nowych, mało używany, gotów
do jazdy, korzystnie do nabycia.
S. Łysiński, Krotoszyń, Rynek 15.
zdw 51 115

Skład
kolonialno - delikatesowy, obszer-
ny z wygodnym mieszkaniem, do-
brze prosperujący, z kompl. ur-
ządzeniem i towarami, przy przy-
czajnej ulicy Poznania sprze-
dam. Zgłoszenia tylko poważne

Skład
na Lazarzu odstąpię za 1.800 zł
zaraz. Zgłoszenia Kurjer
zdw 51 208

Wille
5 pokojowa przy tramwaju cała
wolna, wpłaty 35.000 złotych
sprzedam. Baumgartner, Poz-
nań, plac Sapieżyński 2a.
zdw 51 196

Ślubne obrączki
najtaniej sprzedaje Zygmunt
Kutzner, św. Marcin 50
zdw 51 182

Okazyjne brylanty
Najtańsze źródło zakupu Zys-
munt Kutzner, św. Marcin 50.
zdw 51 180

Skład
kapeluszy damskich tanie sprze-
dam. Oferty Kurjer zdw 51 174

Trykotażę
miarowe eleganckie garsonki,
suknie, szlafroczki, pullovery,
swetry ubranka, kostiumy spor-
towe, szale wykonuje „Tricot”,
Romana Szymańskiego 10, III
róg Pl. Stokrzyńskiego.
Pw 5429-56 167

Majątek
sprzedam 300 mórg, 70 laki, dwie
godziny od Gdańska, pięć minut
od kolei, ziemia pszenno-żytnia,
dom osiem pokoi budynki ma-
rowane, inwentarze nadkomple-
tne, wpłaty 75 000 Zgłoszenia do
Kurjera zdp 49 241

Introligatornia
kompl. z 4-pokojowym mieszka-
niem, kuchnia z powodu braku
zdrowia za 6.000 zł sprzedam Ja-
siński, Gniezno Moniuszki 5.
nw 3990

Skład
papieru galanterii, obrazów z
przyległym pokojem w większym
mieście powiatowym, gdzie wię-
sze szkoły na miejscu z powodu
wyjazdu korzystnie na sprzedaż.
Zgłoszenia agentura Kurj. Pozn.
Leszno. nw 3988

Odpadki
tektury ma stałe na sprzedaż
Fabryka Elementów i Baterij
W. Tomaszewski i Ska. Małe
Garbary 8. Pw 5480-38.143

Na Nowy Rok Szkolny
Ubranka do gimnastyki, przybory
sportowe najtaniej Dom Sporto-
wy, Jan Wiecek, św. Marcin 14,
tel. 5571. Pw 5456-37,65

Sprzedam
używane płaszcze jesienne i je-
dna cytry. Ul. Marsz. Focha 68,
III., p. prawo. zdw 51 559

Dom
mieszkalny w Wirach, 3 pokoje
2 kurhnie i 2 morgi ziemi pszen-
nej. Cena podług umowy. Zgło-
szenia Lasek, Jan Zgola, poczta
Zabikowo. zdw 51 553

Zamienię
gospodarstwo prywatne — 100
mórg ziemi dobrej, 100 lasu
starszego na dom, dopłacę do
40.000. Kurjer zdw 51 567

Motor
Diesla 50 KM kompletny nacy-
onistycznie okazjnie tanie sprze-
damy. „Stal”, Warszawa. Prze-
jazd 1. zdw 51 577

Maszyna
Singera bardzo dobra tanie. Mar-
szałka Focha 176, podwórze.
zdw 51 672-3

Wiertarka
(ręczna Bohrmaschine), radio de-
tektor i 2 pary słuchawek, zegar-
rek kieszkowy (na 10 kamień-
niach) i 5 płyt gramofonowych.
Slusarska 2, w podwórzu, parter,
pierwsze piętro, na lewo.
zdw 61 679-80

Domy
dwa handlowe 20 lat, maszyn,
warsztat, wypożyczalnia samo-
chodów lub rzeźnik, powiatowe
miasto, rynek 55.000 wpłaty ugo-
dowa. Laszkiewicz, Wągrowiec,
Strzelecka 50. zdw 50 983

Kamienica
II piętrowa narożnikowa, 4 składy
blisko rynku duże miasto po-
wiatowe, mieszkanie 6 pokoi wol-
ne dochód roczny 18.000 zł. cena
155.000, wpłaty 90.000, reszta na
kilka lat Biuro Handlowe Boltar
Poznań, Skarbowa 17.
bpw 679

2,60
Torby szkolne. W.
Czysz. Szkolna 11.
Pw 5 442-38,47

Samochód
osobowy Ford, na oponach balo-
nowych, mało używany, gotów
do jazdy, korzystnie do nabycia.
S. Łysiński, Krotoszyń, Rynek 15.
zdw 51 115

Skład
kolonialno - delikatesowy, obszer-
ny z wygodnym mieszkaniem, do-
brze prosperujący, z kompl. ur-
ządzeniem i towarami, przy przy-
czajnej ulicy Poznania sprze-
dam. Zgłoszenia tylko poważne

Skład
na Lazarzu odstąpię za 1.800 zł
zaraz. Zgłoszenia Kurjer
zdw 51 208

Wille
5 pokojowa przy tramwaju cała
wolna, wpłaty 35.000 złotych
sprzedam. Baumgartner, Poz-
nań, plac Sapieżyński 2a.
zdw 51 196

Ślubne obrączki
najtaniej sprzedaje Zygmunt
Kutzner, św. Marcin 50
zdw 51 182

Okazyjne brylanty
Najtańsze źródło zakupu Zys-
munt Kutzner, św. Marcin 50.
zdw 51 180

Skład
kapeluszy damskich tanie sprze-
dam. Oferty Kurjer zdw 51 174

Trykotażę
miarowe eleganckie garsonki,
suknie, szlafroczki, pullovery,
swetry ubranka, kostiumy spor-
towe, szale wykonuje „Tricot”,
Romana Szymańskiego 10, III
róg Pl. Stokrzyńskiego.
Pw 5429-56 167

Majątek
sprzedam 300 mórg, 70 laki, dwie
godziny od Gdańska, pięć minut
od kolei, ziemia pszenno-żytnia,
dom osiem pokoi budynki ma-
rowane, inwentarze nadkomple-
tne, wpłaty 75 000 Zgłoszenia do
Kurjera zdp 49 241

Introligatornia
kompl. z 4-pokojowym mieszka-
niem, kuchnia z powodu braku
zdrowia za 6.000 zł sprzedam Ja-
siński, Gniezno Moniuszki 5.
nw 3990

Skład
papieru galanterii, obrazów z
przyległym pokojem w większym
mieście powiatowym, gdzie wię-
sze szkoły na miejscu z powodu
wyjazdu korzystnie na sprzedaż.
Zgłoszenia agentura Kurj. Pozn.
Leszno. nw 3988

Odpadki
tektury ma stałe na sprzedaż
Fabryka Elementów i Baterij
W. Tomaszewski i Ska. Małe
Garbary 8. Pw 5480-38.143

Dobra okazja. — Gdynia
Rozpoczęta budowa przy głównej
ulicy, frontu 18 m, głębokości 13
m., 4 składy włącznie wykończone
I. piętro. Oficya piętrowa w
podwórzu, dająca 650 zł miesięcz-
nego dochodu i 605 mkw do
sprzedania za cenę 135 000 zł.
Zgłoszenia Gdynia, Informator
obok dworca, telef. 19-30
nw 3995

Motocykl
zupełnie nowy, Sarolea 350 cem.
sportowy, najnowszy typ do
sprzedania. Przybyłowski, Zwie-
rzyńska 1. zdw 51 111

Gospodarstwa
domy, składy wszelkich branż o-
raz nieruchomości wszelkiego ro-
dzaju kto chce sprzedać, kupić
wydzierżawić zadzierżawić, zech-
cie się zgłosić do biura „Fragat”
Poznań, Ratajczaka 15.
zdw 46 347

Papilotami
nawijanie włosów, daje piękność
i powab, cena tuzina 2 4 i 5 zł
płyn do zwilżania włosów but
2 zł. Rurki pudry szminki ta-
nie Wenzlik Poznań Aleje Mar-
cinkowskiego 19. dw 1981

Młyn wodny
sprzedam przy zaliczce 25.000 zł.
Zgłoszenia Kurjer zdw 50 839

Rzeźnictwo
w pełnym biegu w mieście po-
wiatowym, gdzie garnizon i wy-
sze szkoły, z 3 pokojowym miesz-
kaniem i kuchnią z powodu sto-
sunków rodzinnych do sprze-
dania Oferty do Kurjera zdw 50631

Pracownia cukiernicza
komplet urządzona w ruchu z
klientelą sprzedam. Wojcie-
chowski, Marszałka Focha 55.
zdw 50 914

Trzykołowy
rower w dobrym stanie za bez-
cen. Wojciechowski, Marsz.
Focha 55. zdw 50 913

Kiosk
sliczny osmiokątny 2 m średni-
cy sprzedam. Wojciechowski,
Marszałka Focha 55.
zdw 50 912

Wprost
od gospodarza do wynajęcia
skład na Jeźcach. Do objęcia
potrzeba 3 000 zł w tym policzo-
na jest półroczna dzierżawa. —
Oferty Kurjer zdw 50 901

Meble
tanie poleca Pluciński, Wodna 7
Zamiejscowym zwózka samocho-
dem. zdw 49 148

Futra
posiadam na ładnie wielki wy-
bór futer karakulowych z całych
skór od 2.600 zł. Zrebrki francu-
skie nutria piżnoweowe, sefo-
we, różnego rodzaju, utra. Naj-
przedniejszych gatunków, oraz
skóry każdego rodzaju, wydr
wirsyjskie, białe, brzoze, fokowe.
Blamy polecam bardzo tanie.
Lajewski, Poznań, Fredry 1.
Kw 856

Kamienia
półnego 35 m³ sprzedam, Wierz-
biecice 4. zdw 50 278

Wielki wybór
brylantów, zegarki Omega i Lo-
gines poleca Ignacy Jaskólski, ze-
garmistrz, Poznań, ul. Mostowa
34. zdw 50 394

Samochód
„Praga” czterokołowa otwarty,
prawie nowy okazjnie sprzedam.
Wierzbiecice 4 zdw 50 377

Płaszcz
jesienne, zimowe i suknie tanie
oddam. Wały Jana III, 9. II pt.
zdw 50 405

Pończochy
piękne dobre tanie. A
Szymański, Poznań, św.
Marcin 1, specjalny skład
pończoch. Kw 878/79

Wille
Puszczkówo komfort, domek
dla stróża, ogród sprzedam. Le-
wandowski, rzeźnictwo Puszczy-
kówo. zdw 51 274

Młode
wielki po 15 zł sprzedam św. Woj-
ciech 10. zdw 51 273

Pianino
czarne, krzyżowe, zagraniczne
sprzedam 1.700 Adres Kurjer
zdw 51 268

Nowy
motocykl 5 HP sprzedam oka-
zyjnie z powodu kupna samocho-
du. Zgłoszenia Kurjer
zdw 51 279

Maszyna
parowa, leżaka 30—35 KM, i mo-
tor benzynowy 5 A M używane
gotowane do użytku oraz i basen,
pojemności ca 3 kbm z weźni-
ca do przegrzewania wody,
wszystko w dobrym stanie tanie
na sprzedaż. Zgłoszenia Młyn
Parowy, Szeszew, telef. 19.
zdw 51 254

Fortepian
sprzedam. W. Pawlak, Chwali-
szewo 9. rw 6916

Fiat
dwoosobowy prawie nowy bardzo
tanie sprzedam. Zgłoszenia Kur-
jer zdw 51 353

Wóz
cał. tano na sprzedaż. War-
szawa, ul. Włocławka 11
zdw 51 1722

Parcela
budowlana za wpłaty 400 złotych
do sprzedania. Białkowski, Wro-
niecka 18. rw 6 914-5

Skład
tanie sprzedam Adres Kurjer
zdw 51 222-3

Piec
westfalski biały. Szyperska 3,
sklep. zdw 51 584-5

Kartofle jadalne
i warzywo, na zimę dostarcza w
każdej ilości w dom. Maj. Ste-
szewko, poczta Pobjedziska, tel.
26. zdw 51 566-a

Pokój
umeblowany frontowy z balko-
nem, w lepszym domu do wynaj-
ęcia od 1. 10, parter, prawo. Ry-
nek Łazarski 10a. zdw 51 351

Skład
towarów krótkich lub próżny ko-
zystnie sprzedam. Adres Kur-
jer zdw 51 341

Futro
karakulowe z skunks kołnierzem
3/4 długie tanie na sprzedaż. Sta-
szica 10, III., prawo. zdw 51 342

Maszyna
Singera do szycia starszego typu
tanie do nabycia. Morawska,
Bukowska 21. zdw 51 368

Sypialki
sprzedaje ratami 100 zł taniej.
Stołarnia Rybaki 15. Kurczow-
ski. zdw 51 333

Samochód
Fiat 501 w dobrym stanie, starter,
oświetlenie, 4 gumy nowe i
motocykl „Gillet” mało używa-
ny sprzedam ul. Górna Wilda 108
zdw 51 321

Sprzedam
nowa sypialnie

Hipoteki
kupuje Krzesiński, Piekary 8, zdw 51 306

200 zł
pożyczki małżeństwu na krótki czas, procent i gwarancja zapewniona. Oferty Kurjer zdw 51 425

Poszukuje
pożyczki 40.000 zł na pierwszą hipotekę 125 morg. pierwszorzędnego gospodarstwa za procentem podług umowy. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 403

5.000
na gospodarstwo blisko Poznania spiesznie poszukuje. Oferty Kurjer zdw 51 494

10.000 złotych
pożyczki poszukuje za zupełnie pewną gwarancją. Oferty Kurjer, Stary Rynek rw 6935

Kilka
tysięcy złotych wnieść i da współprace były prezydent i buchalter młody inteligentny katolik. Oczekuje propozycji z gwarancją kapitału Listy "Prasa" Kraków, Karmelicka 16, pod "Produktyny". nw 4018

300
da ratynowany kupiec za otrzymanie posady zgóry kaucji. Oferty Kurjer zdw 51 466

Poszukuje
pożyczki 250 zł na 6 miesięcy, wysoki procent. Oferty Kurjer zdw 51 564

Wypożyczę
30.000 złotych na I. hipotekę. — Zgłoszenia Kurjer zdw 51 677

500—1.000 zł
pożyczki poszukuje do dobrego interesu za wys. oproc. Adres wskaże Kurjer zdw 51 590

Szukam
wspólnika najchętniej szofera do jednego autobusu. Zgłoszenia skierować warszaty samochodowe ul. Skońska 16, Michałowicz, Cierniakowski. zdw 51 542

3—8 tys. dolarów
dam na I. hipotekę kamienicy w Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 51 543

100.000 zł
pupilarnie pewną hipotekę z powodu powiększenia przedsiębiorstwa z domem sprzedam. Zgłoszenia tel. 60-39. zdw 51 622

ca. 300.000 zł
pożyczki na 1 do 2 lat na posesję wartości 3 miliony zł potrzebuje zaraz. Procent według umowy. Zgłoszenia tel. 60-39. zdw 51 621

8 DO WYNAJĘCIA

Za udzielenie pożyczki 20.000 zł

wynajmie mieszkanie w centrum Poznania, 3 pokoje i kuchnia na I. i II. p. Obiecie po wykończeniu (około 4 miesięcy). Półowa kamienicy już zamieszkała. Zakup materiałów budowl. leży już na miejscu. Pożyczkę przyjmie ratami, stosownie do postępu budowy. Zgłoszenia proszę tylko od osób poważnych, dyspon. gotówką. Agenci wykluczeni. Adres wskaże "Par", Aleje Marcinkowskiego 11. Pw 5431-56.169

Mieszkanie
3 pokoje kuchnia rok zgóry. Kucharski, Puszczkowsko. zdw 49 139

Mieszkanie
słoneczne, 6 pokoi, 4 na parterze, 2 II. p. w willi na Solaczu zaraz do wynajęcia. Dzierżawa 2 lata zgóry wprost od gospodarza. Oferty Kurjer zdw 49 582

Mieszkanie
4 pokojowe do odstąpienia z meblami wszystkie wygody. dogodna komunikacja, komorne za dwa lata zgóry, pośrednicy wykluczeni tylko poważne zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 50 291

Mieszkanie
4 pokoje z wygodami blisko centrum miasta na dogodnych warunkach do oddania. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 50 401

1 i 2 pokoje
z kuchnią do wynajęcia, dzierżawa dwa lata zgóry. Adres wskaże Kurjer zdw 49 724

2 pokoje
i kuchnia z meblami sprzedam zaraz. elektr. światło, front. I. piętro. Zgłoszenia od 14. Adres wskaże Kurjer zdw 50 809

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią, słoneczne, wysoki parter, w śródmieściu z meblami odstanie zaraz. Oferty Kurjer zdw 51 423

Pokój, kuchnia
w mieście 20 kilometr. od Poznania, dogodna komunikacja za 2-letnią dzierżawą zgóry do wydzierżawienia. Adres wskaże Kurjer zdw 51 205

2—3
pokojowe mieszkanie w nowym domu wynajmie za dzierżawę 2 lata. 2 pok. 8.800. 3 pok. 4.320. Oferty Kurjer zdw 51 310

Mieszkanie
w Puszczkowsku dla stalego lokatora wynajmie trzy pokoje kuchnia. Adres wskaże Kurjer zdw 51 309

3 pokoje
kuchnia III. piętro, frontowe, słoneczne, częściowo meblami, telefon za 5.500 złotych w tem dwuletnia dzierżawa. Oferty Kurjer zdw 51 354

Mieszkanie
ze składem zaraz do wynajęcia. Oferty Kurjer zdw 51 388

Kuchnia
własny budynek z narzędziami, obszernym placem, nadająca się na każde inne przedsiębiorstwo zaraz do oddania. Oferty Kurjer zdw 51 387

2 i 3
pokoje komfort. dzierżawa 50 i 60 zł, warunek objęcie mebli oraz 2 pokoje na biura wskaże biuro „Jura”. Fr. Ratajczaka 9, II. p. zdw 51 470

Pokój
kuchnia w Zabikowie, roczna dzierżawa 500 zł wskaże „Kra-kus”. Poznań Pocztowa 30. zdw 51 641

Mieszkania
poleca i poszukuje „Informator”. Ratajczaka 15. zdw 51 476

Mieszkanie
2 pokoje z kuchnią z meblami na I. piętrze od gospodarza do wynajęcia. Główna 91. Kr. ewski. zdw 51 468-9

Pokój, kuchnia
ogrodem 1.600 m² na Wildzie za 2.600 wskaże Nowak, Górna Wilda 50. I. piętro. zdw 51 607-9

Mieszkanie
3 pokoje z kuchnią odstąpię zaraz. Adres wskaże Kurjer zdw 51 632

6 pokoi
z komfortem św. Marcin za dzierżawę wskaże Świercz, Słowackiego 27. zdw 51 705

2 pokoje
kuchnia na dwa lata zgóry 3.000 zł bezdzietne małżeństwo, Łukaszczyka 35, Matuszewski. zdw 51 545

Mieszkania
komfortowe 3 pokoje 7.000. 4 pokoje 10.000 czynszu czteroletniego. Poważne oferty Kurjer zdw 51 623

9 SZUKA MIESZK.

6—7 pokoi
wynajmie wprost od gospodarza. Zgłoszenia Kurjer zdw 48 239

2—3 lub 4
pokoje z kuchnią i wygodami poszukuje zaraz lub później Gotówkę odpowiednią posiadam Pośrednictwo dyskretne wynagrodz. Oferty Kurjer zdw 49 660

Mieszkanie
2 pokojowe i kuchnia poszukuje wprost od gospodarza, zapłać czynsz 1 lub 2 lata zgóry. Oferty Kurjer zdw 50 947

Poszukuje
od 1. 10. 1 lub 2 pokojowego mieszkania z kuchnią itd. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 408

Poszukuje
mieszkania pokój z kuchnią, zapłać czynsz 1—2 lat zgóry. Oferty Kurjer zdw 51 411

Szukam
mieszkania 3 pokojowego z łazienką nie wyżej drugiego piętra za dzierżawę. Łaskawe oferty Kurjer zdw 51 138

Poszukuje
wprost od gospodarza trzypokojowego mieszkania, dwuletnia dzierżawa zgóry Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 51 229

2.000 zł
placi starsze bezdzietne małżeństwo za odpowiednie mieszkanie, czynsz za rok w tym. Oferty Kurjer zdw 50 842

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje pokoju z kuchnią lub 1 pokój wprost od gospodarza. Rok zgóry Oferty do Kurjera zdw 50 817

Poszukuje
mieszkania 1—2 pok. kuchnia, wprost od gospod. inteligentne samotne małżeństwo. Plac 1.200 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 219

Mieszkania
4 pokojowe poszukuje się z terminem objęcia dnia 1 stycznia 1930 r. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego zdw 51 218

2.000 zł
dam zgóry dzierżawę gospodarzowi za 3 pokoje kuchnia możliwe zaraz. Zgłoszenia Nowaczek, Skarbowska 4. zdw 51 350

Poszukuje
4 względnie 3 pokojowe mieszkanie bez mebli zaraz. Czynsz za placę zgóry. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 318

Poszukuje
suterrenowego mieszkania na ruchliwej ulicy, placę za rok zgóry. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 293

Bardzo
elegancka, niezależna pani poszukuje od gospodarza w śródmieściu trzech pokoi kuchni, elektrycznością za wysokim czynszem miesięcznym. Spiesznie oferty Kurjer zdw 51 417

Bezpłatnie
uprasza zgłaszać pokoje, mieszkania, składy, Pankiewicz, W. Garbary 42. zdw 51 561

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje 2 pokojowe mieszkania, czynsz za dwa lata zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 51 525

Małżeństwo
bezdzielne, starsze, w posiadaniu odpowiedniej gotówki, poszukuje wprost od gospodarza 2—4 pokoj. mieszkania nie wyżej jak II. p. tr. Spiesznie zgłoszenia Kurjer zdw 51 502

Zaplace
zgóry za 2 do 3 lat dzierżawy za mieszkanie 2 i 3 pokoi z kuchnią wprost od gospodarza. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 613

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
mieszkanie 4 pokojowe komfortowe przy Wierzbicicach na 3 pokojowe z wygodami, okolica Zamku, Jeżyce lub Łazarz. Oferty Kurjer zdw 51 382

Zamiana
2 pokoje z kuchnią, łazienka, I. piętro, w śródmieściu, na 1 pokój lub pokój z kuchnią z dopłatą. Oferty Kurjer zdw 51 684

Skład
z mieszkaniem blisko Starego Rynku oddam za 3—4 pokojowe mieszkanie z wygodami. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 51 600

Zamienię
4 pokojowe mieszkanie w śródmieściu na 5 pokojowe. Oferty Kurjer zdw 51 671

11 POKOJE UMEBL.

Duży pokój
dla trzech studentów od 1. 10. 29. do wynajęcia obejrzeć można pomiędzy 10—3 Półwiejska, 29 p. tr. prawo. zdw 50 624

Gwarna
8 III. prawo, duży i wspólny pokój tania wynajmie. zdw 51 019

Inteligentnego
pana (studenta) na wspólny pokój od 1 października. Strzelecka 20, I. lewo. zdw 51 046

Pokój
dla 2 panów ul. Półwiejska 13, podwórko, lewo, wysoki parter. Obejrzeć można od 7. zdw 51 397

Przyjmę
panienkę z całodziennym utrzymaniem na wspólny pokój z uczeń gimnazjalną. Oferty Kurjer zdw 51 145

Pokój
front, skromny dwóm panom zaraz wynajmie. Szamarzewskiego 34, II. p., prawo. Jeżyce. zdw 51 575

Pokój
dla dwóch panów z utrzymaniem po 120 zł miesięcznie. — Zgłoszenia Kurjer zdw 51 574

Pokój
umeblowany do wynajęcia. Szamarzewskiego 30, III. lewo. zdw 51 216

Pokój
umeblowany słoneczny od 1. 10. wynajmie. Mostowa 37, IV. p. tr. zdw 51 396

Pokój
umeblowany dla dwóch osób frontowy, światło elektr. z utrzymaniem lub bez do wynajęcia. Śniadeckich 17, III. lewo. zdw 51 639

2 pokoje
elegancko umeblowane z urządzeniem kuchni do oddania. Adres wskaże Kurjer zdw 51 507

Pokój
na 2 osoby od 1. 10. wynajmie. Wierzbicice 17, wysoki parter, prawo. zdw 51 589

Pokój
2—3 osób utrzymaniem, fortepian. Półwiejska 2, III. prawo. zdw 51 594

Pokój
słoneczny osobne wejście próżny lub umeblowany wydzierżawi gospodarz, za procent od pożyczki 2.500 zł. gaz, elektryka, zaraz do objęcia. Kurjer zdw 51 522

Duży pokój
dostanie umeblowany, frontowy na I. piętrze, śródmieście, w poważnej rodzinie od 1. 10. tylko do brze sytuacji osobom do oddania. Adres poda Kurjer zdw 51 537

Pokoje
dwa, frontowe słoneczne wynajmie 1. 10. także oddzielnie Ogrodowa 15, II. lewo. zdw 51 627

2
lub 3 panikom wynajmie duży pokój z całkowitem utrzymaniem. Adres wskaże Kurjer zdw 51 615

Blisko
Zamku pokoje frontowe dla małżeństwa lub pań z dobrym utrzymaniem wynajmie. Skłodowa 4, III. zdw 51 597

Solidnej
panience pani skromny pokój, przyzwoitym domu, Pradzińskiego 10, I. prosto, 10. rano. zdw 51 239

Pokój
wynajmie skromnej inteligentnej panience (pani). Orzeszkowej 7, III. zdw 51 035

Pokój
elegancko umeblowany (telefon) wynajmie. Ratajczaka 40, III. prawo. zdw 50 992

Eleganckie
frontowe 1—2 pokoje, elektryczność (utrzymanie) inteligentowi. Adres Kurjer zdw 51 224

2 pokoje
odnajmie z utrzymaniem od 1 października. Zobaczyć można 11—12 w południe. O rodowa 9, I. lewo. zdw 51 379

Elegancka
sypialka tania dla przyjezdnych. Adres wskaże Kurjer zdw 51 209

Elegancki
pokój z centralnym ogrzewaniem wynajmie. Poznańska 58a, II. lewo, narożnik Mickiewicza. jw 2648

Wydzierżawię
2 pokoje na 1 piętrze w śródmieściu, ewentualnie z urządzeniem kuchni. Czynsz 2 lata zgóry. Podać wysokość dzierżawy Oferty Kurjer zdw 51 272

Dla
lekarza, adwokata lub dobrze sytuowanej osoby wydzierżawię 3 pokoje z niekrepującym wejściem na I. piętrze, w śródmieściu. Czynsz 2 lata zgóry. Oferty z podaniem ceny Kurjer zdw 51 271

Pokój
umeblowany, światło elektr. wejście niekrepujące dla 1—2 panów Graniczna 3, III. lewo. zdw 51 266

Centrum
pokój umeblowany do wynajęcia. 27, Grudnia 19 podw. prawo, II. p. tr., lewo. zdw 51 280

Dwa
pokoje z klatki razem lub osobno, u starszej pani Orzeszkowej 16, II. zdw 51 276

Pokój
umeblowany dla 1 lub 2 panów wynajmie Jeżycka 2, Krause. zdw 51 355

Przyjmę
2 panów, panie na pokój od 1. 10. utrzymaniem lub bez. Łukaszczyka 50, parter, lewo. zdw 51 299

Panienkę
przyjmie na wspólny pokój. Tomaszewska, Wenecjańska 7. zdw 51 298

Dwa
pokoje dla jednej i dwóch osób Spokojna 27, I. zdw 51 235

Inteligentną
panią (studentkę) na wspólny pokój zaraz Wyspiańskiego 3, III. lewo. Łazarz, Przystanek autobusowy. zdw 51 563

Pokój
umeblowany dla dwóch panów Juchacz, Strzałowa 1, II. p. tr. zdw 51 239

Obszerny
pokój 2 osobom wydzierżawię. Kłossowska, Stary Rynek 50, rw 6917

Centrum
pokój 2 osoby zaraz. Kreta 22, III. lewo. zdw 51 293

Ładny
pokój, bez pościeli inteligentnemu panu wynajmie. Szamarzewskiego 8, II. lewo. zdw 51 366

Pokój
ładnie umeblowany, elektryka, centralne ogrzewanie, łazienka, wynajmie lepszemu panu od 1. 10. Lewandowska Słowackiego 18, zdw 51 338

Duży
czysty pokój na 1—2 osób, także dla kształcącej się młodzieży zaraz. Wyspiańskiego 3, III. lewo. Łazarz, Przystanek autobusowy. zdw 51 562

Pokój
do wynajęcia 1 lub 2 osobom od 1. 10. 29. Wierzbicice 18, III. lewo. zdw 51 031

Gimnazjastę
przyjmie na wspólny pokój Opieka zapewniona. Wiewiórowska, Wielka 15. zdw 51 361

Pokój umeblowany
frontowy ewentualnie z urządzeniem fortepianu do wynajęcia. — Strzelecka 6, wysoki parter, Kielczewska. zdw 51 232

Pokój
komfortowy, frontowy, telefon, centr. ogrzewanie, światło elektr. wynajmie panu św. Marcin 63, III. lewo. zdw 51 287

Pokój
jednosobowy umeblowany zaraz wynajmie Tułiszka, Młyńska 2, IV zdw 51 118

Pana
na wspólny przyjmie. Duczmal, W. Garbary 3. zdw 51 312

Umeblowany
pokój frontowy duży, słoneczny osobne wejście, łazienka do wynajęcia (1—2 osoby). Poznańska 42, adres u stróżki domu. zdw 51 303

Pokoje
trzyosobowy i jednosobowy, czyste, słoneczne dla pań, panienek lub panów, utrzymaniem lub bez od 1. 10. wynajmie. Kanałowa 7, II. prawo. zdw 51 294

Skromny
pokój z urządzeniem fortepianu wynajmie zaraz w pobliżu domu akademickiego. Oferty do Kurjera zdw 51 373

Pan
na wspólny pokój z obiadaniami 60 złotych. św. Marcin 29, III. zdw 51 383

Solidne
panienki na wspólny pokój. Szewska 11 wchód Małe Garbary, I. prawo. zdw 51 436

Starsza
pani przyjmie również taka na wspólny pokój, pościel pożądana. Oferty Kurjer zdw 51 347

Pokój
czysty, wspólny dla panów zaraz do wynajęcia. Pościel pożądana. Rom. Szymańskiego 9, II. p. tr., lewo. zdw 51 458

800 złotych
kto wypożyczy? Ja! o procent wynajmie ładnie umeblowany pokój z niekrepującym wejściem. Oferty Kurjer zdw 51 652

Pokój
umeblowany zaraz dla dwóch osób względnie dla jednej osoby. Patrona Jackowskiego 85, front, III. prawo. zdw 51 651

Pokój
2 panom Małe Garbary 10, I. prawo. zdw 51 650

Śródmieście
dwie panienki na wspólny pokój. Kłarowicz, Rom. Szymańskiego 6, I. p. tr. zdw 51 445

Pokój
dla 2 pań, panów wynajmie. — Wierzbicice 11, III. lewo. zdw 51 453

„Informator”
poleca pokoje umeblowane od 30 złotych miesięcznie. Dla przyjezdnych złotych 3—5 dziennie. Ratajczaka 15 (Pasaż Apollo). zdw 51 474

Pokój
umeblowany wolny. Wierzbicice 53, III. lewo. zdw 51 484

Pokój
frontowy wynajmie solidnemu panu. Dąbrowskiego 70, II. wejście, II. prawo. zdw 51 496

Umeblowane
próżne pokoje poleca „Fragat”. Ratajczaka 15 Pasaż I. wchód, parter. zdw 51 556-7

Słowackiego
26, wysoki parter, prawo pokój dla pana. zdw 51 572

Skromny
pokój, 2 łóżka, Łazarz, Niegolewskich 4, tylny dom, II. zdw 51 614

Pokój
do wynajęcia. Pianino w domu Prusa 19, parter, w podwórzu wprost. zdw 51 633

Pokój
eleg. panom. Cieszkowskiego 8, III. prawo. zdw 51 336

12 SZUKA POKOJU

Przemysłowiec
z prowincji poszukuje pokoju umeblowanego zupełnie niekrepującego, na kilka godzin dziennie w okolicy Alei Marcinkowskiego. Poczta 1. pl. Wolności itp. Czynsz według umowy ewtl. za kilka miesięcy zgóry. Oferty Kurjer zdw 49 993

Poszukuje
się od 1. 10. dla studenta — pierwszorzędny pokój na Solaczu z dobrą częściowym ewentl. z całkowitem utrzymaniem. Oferty Kurjer zdw 50 822

Pokoju
próżnego lub umeblowanego bez używania kuchni do zł. 50.— poszukuje od 1. 10. bezdzietne małżeństwo. Oferty Kurjer zdw 50 884

Solidny
urzędnik szuka pokoju niekrepującego w Jeżycach pościel własna. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 981

Poszukuje
pokoju w śródmieściu na parterze od ulicy z osobnym wejściem od 1. 10. 29. Oferty należy składać spiesznie do „Par”, Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.179. Pw 5 471-56.179

Magazynu
lub próżnego pokoju zupełnie suchego w okolicy dworca poszukuje. Oferty w języku niemieckim uprasza T. Gross Matejki 61, II. zdpw 51 204

Nauczycielka
szkoły wydziałowej poszukuje od 1. 10. czystego pokoju w okolicy ul. Ogrodowej lub Wierzbicice. Oferty Kurjer zdw 50 548

Poszukuje
pokoju umeblowanego z fortepianem, zapłać podług umowy. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 236

Małżeństwo
z inteligentni (redaktor) poszukuje dużego umeblowanego pokoju lub 2 malch. nie wyżej II p. do 80 zł przy spokojnej bezdzietnej rodzinie. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 974

Pięknego
pokoju umeblowanego poszukuje urzędniczka, która zjeżdża do Poznania na stały pobyt. Oferty Kurjer zdw 51 226

Pokoju
umeblowanego niekrepującego poszukuje samotny pan z własną pościelą od 1. 10. Oferty Kurjer zdw 51 188

Inteligentna
panna poszukuje czystego, umeblowanego pokoju (pościel własna) z usługą i łazienką. Plac Wolności — Jasia. Zgłoszenia z ceną do Kurjera zdw 51 297

13 LOKALE

Stary Rynek
ubikacja w podwórzu na składnicę hurtownie wydzierżawie. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 50 411

Ubikacja
ca. 50 m² nadająca się na warsztat, poszukiwani na zaraz. Oferty do „Par” Al. Marcinkowskiego II. pod 38.76 Pw 5 446-38.76

Lokal
handlowy składający się z 6 wielkich pokoi natchymiał do wynajęcia. W. Kaiser Fraas Nast. Wielka 14. Pw 5 451-38.101

Ubikacje
handlowe nadające się do każdego przedsiębiorstwa w centrum miasta od 1. 10. rb. do wydzierżawienia. Zgłoszenia przysyłajcie Jarocki, restauracja, ul. Maszalska 8a. zdw 50 641

Skład nowoczesny
o 2 oknach wystaw. 11 m. długi z przyłok. 3 pok. mieszcz. w centrum miasta pow. ca. 30 000 mieszcz. do wynajęcia. Zgłoszenia Kurjer zdw 48 037

Pokój
oddam na biuro wysoki parter. Wielka 15. prawo. zdw 51 360

2 pokoje
na wys. parterze w centrum z telefonem oddam na biuro lub praktykę lekarską. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 460

Lokale
biurowe, ubikacje handlowe poleca i poszukuje „Informator” Ratajczaka 15. zdw 51 475

Ubikacje przemysłowe
w centrum składająca się z składnicy, stajni i biura do wydzierżawienia. Oferty Kurjer zdw 51 606

Ubikacje
czyste jasne 40-60 qm. parter. I. piętro pożądanie zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 592

14 DZIERŻAWY

Obszerne
mieszkanie spichrz stajnie zajmowane przez Rolnika wydzierżawę od 1 października rb lub sprzeda Spółdzielcy Bank Nadnoteki w Chodzieży dw 1431

Ubikacja
w centrum nadająca się na składnicę lub garaż do wydzierżawienia Kajokowski, św. Marcin 19. zdw 49 859

Poszukuję
dzierżawy małego interesu kolonialnego na prowincji, połączone z małym mieszkaniem. Zgłoszenia pod adresem Wp. Zawiałak dla S. K. Promnice, p. Murawiana Gołbina, p. Poznań. zdw 49 963

Hotel
z restauracją, pierwszorzędną w ruchliwym mieście powiatowym spiesznie do wydzierżawienia. Wielka okazja zrobienia dużego majątku. Do objęcia 20 000 złotych. Zgłoszenia Biuro Handlowe Bolzar, Poznań, Skarbowska 17, telefon 52-42. bpw 674

Skład
mniejszy bez towaru, lecz z mieszkaniem 3 pokoje i kuchnia, niekoniecznie przyłokiem do składu, możliwe w centrum lub dorem mieście ruchliwej ulicy, poszukuje do wydzierżawienia. Oferty z podaniem położenia i warunków do Kurjera zdw 51 113

Poszukuje
dzierżawy gościnicy z kolonjalką, lub reżnicztwem, w dużej wsi kościelnej bez konkurencji, wprost od właściciela. Oferty Kurjer zdw 51 105

Warsztat
pokój szuka bezdzietne małżeństwo. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 432

Na biuro
albo cicha pracownia (jedną może być mieszkalną) 2 pokoje umeblovane, front, centrum, w najlepszym miejscu, oddam. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 247

Plac 550 kwadr.
wydzierżawie na jeźwcach, dookoła obudowany, miejsce nadaje się na każde przedsiębiorstwo. Poznań, Kościelna 3, skład parteru. zdw 51 237

Piekarnia
w mniejszym, ruchliwym mieście blisko Poznania do wydzierżawienia, do objęcia potrzeba 3-4 tysięcy złotych. Oferty Kurjer zdw 50 455

Skład
z mieszkaniem urządzeniem składowem, ozdob. obory do inwentarza, w powiatowym mieście, wprost od gospodarza do wynajęcia. Szczesnowska, Poznań, Patrona Jackowskiego 40. zdw 51 655

Ubikacje fabryczne
przez tramwaj blisko centrum, z silą, światłem, wodą, stajnią, garaż i obszerny plac, nadające się na każdy przemysł, wydzierżawie zaraz na dłuższy okres. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 644

Dzierżawy
gospodarstwa w 100-200 mótrg poszukuje, gotówka 30 000 złotych. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 194 5

Rzeźnictwo
z urządzeniem jest zaraz do wynajęcia wprost od gospodarza w Wronkach. Zgłoszenia Agencja Kurjera Wronki. nw 3980/81

Skład
z mieszkaniem do wynajęcia w Opalenicy przy ruchliwej ulicy. — Hanczyk, Zbąszyńska 17. zdw 51 649

Skład
przy św. Marcynie kuźniczowi na skład futer wydzierżawie. Oferty Kurjer zdw 51 661

630 mórg
ziemia średnia, inwentarze żywe i martwe kompletne, 320 mórg, ziemia pszenna, budynki masywne, żywy i martwy inwentarz kompletny, 230 mórg, ziemia pszenno-buraczanna, zabudowanie masywne, żywy i martwy inwentarz kompletny. — Zol. „Spółdzielnia Osadnicza” z Ogr. Odp. Poznań, św. Marcin 49, telefon 14-34. zdw 51 879

15 LETNISKA

Zakopane „Januszek”
ul. Chalubińskiego, pensjonat Wandy Rychlickiej z Poznania. Rozległy park, pokój z utrzymaniem 8,50 zł. zdw 50 245

Nerwy
wzmocni pobyt w uroczym wśród lasów nad jeziorem letniskim. Mormineczko, stacja, poczta Ostroróg, telefon 5. Wielkopolska. Pensjonat tygodnie 50 zł, miesiąc 200 zł. Polowanie wędkowanie itd. Prospekt wysyłamy. zdw 51 202

16 OSOBISTE

Ostrzegam
przed kupnem względnie wydzierżawieniem mieszkania na III piętrze, prawo przy Rynek Języcki 1. Fr. Szkuclardzowa, właścicielka. Jw 2648

Za
długi mego syna Richarda nie odpowiadam i weksle, które noszą mój podpis nie wykupuję. Dlatego przestrzegam wszystkich przed zakupieniem. Robert Pitt, mistrz kolarzycki, Swarzędz, ul. Warszawska 6. zdw 51 243

Wezwaniem
Wzywam p. Kazimierza Wszelkiego, zamieszkałego w Poznaniu, Dąbrowskiego 33, piętro II do zapłaty 250 złotych, należnych mi od niego za prace w charakterze korespondentki-sekretarki w jego biurze w Warszawie na ul. Hożej 24 jeszcze w roku 1927. W razie nieuregulowania uprzedzam, że przez kroków prawnych odwołania skargę wniosę do Kasj. Chorych M. Karnińska, Warszawa, Aleje 3 Maja 14. zdw 50 829

Zosińko!
napisz — prosz Władczek. zdw 51 433

Sluchawko
odbierz list. zdw 51 715

21 ZGUBY

Skradziona
książeczka wojskowa na nazwisko Ratajczak Wincenty unieważniam. zdw 50 091

Zagubiona
książeczka wojskowa wystawiona przez P. K. U. Poznań, na nazwisko Władysław Długolecki, unieważniam. zdw 50 518

Znubiona
dnia 18 września r. b. rano na placu Sapieżyńskim złota bransoletka, jedyna pamiątka po zmarłej matce. Uczciwego znalazcę uprasza się o zwrot za wynagrodzeniem. Adres podać Kurjer zdw 50 855

Zaginiona
książeczka wojskowa na nazwisko Adolf Darna unieważniam. zdw 50 917

Zagubiona
książeczka wojskowa wystawiona przez P. K. U. Poznań, na nazwisko Władysław Długolecki, unieważniam. zdw 50 518

Świadków
przebiechania dnia 13 bm. przy nr. Wolności o godz. 6 Kazimierz Przybyło upraszam o zgłoszenie się. Jasna 12, Przybyłowa. zdw 51 207

Mały
długowłosy pies biało czarny zbiegł w wtorek. Proszę o łaskawy zwrot. Długa 10 III. Prass. zdw 51 546

22 RO MAITE

Gabinet Kosmetyczny
Piekary 18, I. p. Masaż twarzy i głowy, staranne i higieniczne wykonanie. Masaże odświeżające, maski, wszelkie zabiegi wchodzące w zakres nowoczesnej racjonalnej kosmetyki. bpw 553

Każda elegancka pani
ubiera się tylko w salonie mód „Kresowianka” św. Marcin 16/17 wejście litera F. Dla pp. urzędników dogodne warunki. bpw 662

Najnowsze kapelusze damskie
po cenach r. itańskich w firmie Julja Mayer, Poznań, Wodna 22. zdw 50 066

Pracownia
eleganckiej bielizny damskiej, męskiej, pościelowej podług najnowszych żurnali. Wykonanie pierwszorzędne. Wielkie Garbary 18, wejście Woźna, II. prawo. bpw 669

Chiromantka
przepowiada przeszłość przyszłość i teraźniejszość z rak, fizjognomii, grafologii, fotografii i kart. Przyjmuje codziennie prócz niedziel i świąt od 10-1 i 3-8 wiecz. Marcelego Mottego 2, II. piętro, front, drzwi środkowe (Lazarz) 10 minut od P.W.K. przez Rynek Lazarski, pomiędzy ulicą Łukaszczyca a Kolejową. zdw 50 075

Akuszerka
Kleinwächterowa w Poznaniu centrum miasta, ul. Romana Szymańskiego 2, pierwsze piętro, lewo, drugi dom od pl. Świętokrzyskiego. zdw 50 985-6

Wszelkie
reparacje zegarków oraz naprawy wszelkiej biżuterii wykonuje sumiennie tania firma F. Terkowska plac Wolności 3 (po filarami) Pw 1726 052 46

Salon Mód „Zofia”
Bukowska 1, II p. Nowy Gmach P. K. O. szyje najładniej najszybciej. zdw 49 521

Wykonuje
portrety korzystnie dla przedsiębiorców Firma Diana Rynek Lazarski 9. zdw 49 186

Robotki ręczne
rysuje po cenach umiarkowanych Janłowska, Stary Rynek 48, II bpw 664

Żaluzje
nowe oraz najtrudniejsze reparacje wykonuje Liebig, Chwałiszewo 29. Pw 6005-6

Marszantkom
samodz. lub mag. kapeluszy damskich oddam do wypracowania i sprzedaży znaczną ilość kapeluszy. Warunki wedle umowy. Ew. sprzedam tania zapasy. Zgłoszenia piśmienne uprasza nadsyłać Kurjer zdw 51 246

Powiększam
w rysunku mapy, herby, standardy itp. Zgłoszenia tel. nr. 13 69. zdw 51 245

Krawcowa
wykonuje suknie od 8-10 zł. przyjmuję haftowanie i mierzotkanie. Strykowski, Grobla 22. zdw 51 278

Dywany
wszelkie renowujemy. Wytwórnia dywanów. Oferty Kurjer zdw 51 327

Baczność przed złodziejami!
Alarmująca patentowa kasa składowa. Podręcznicy poszukiwani. Wysoka prowizja. Zgłoszenia piśmienne Kurjer zdw 51 305

Żaluzje
naprawiam i wykonuję oraz wszelkie prace stolarskie. Poznań, Kantaka 5, Gloger. zdw 51 372

Farbowanie włosów
brwi, rozjaśnianie najnowszymi środkami przez specjalistkę. Masaże ręczne, elektryczne. Kosmetyka lecznicza. Porady bezpłatne. Ceny niskie. Wielka 7, II lewo, Kilibert. zdw 51 377

Ważne dla Pań!
Nowość kosmetyki Paryskiej. Usuwanie szybko Huszczu, brucha, nóg. Osieknienie wysuniętych kształtów. Zdejmowanie bez bólu kurczaków, brodawek oraz owłosienia twarzy, elektrolizy, specjalne masaże dla artretycznej kosmetyki. Lecznicza Podgórna 9. zdw 51 418

Mody
damskie podług najnowszych żurnali wykonuje przedko i tania. Słowackiego 39, III. prawo. jw 2 655

Akuszerka
Krajewska, Wilda, Włókińskiego 75, przyjmuje panie, udziela porad i pomocy położniczej. zdw 51 434

Dziecko
nowonarodzone oddam na własne w dobre ręce. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 435

Chiromantka
przepowiada przeszłość i przyszłość z Kart, Strumykowa 33, I. lewo. zdw 51 301-2

Choćby najtrudniejsze sprawy sądowe
majątkowe mieszkaniowe podatkowe, rentowe, ściąganie dłużników oraz reklamacje wojskowe przeprowadza skutecznie tania, biuro Obrony Prawnej, św. Wojciech 26, II. piętro. zdw 51 263/4

Druki — stemple
wykonuje dobrze, tania, przedko Drukarnia Schmidt, Stary Rynek 40. Nagle druki, stemple w kilku godzinach. rw 6 920-1

Tapicer
Lewicki, Grol a 4, naprawia materace 3., leżanki 4., zdw 51 619-20

Najpiękniejsze obrazy najtaniej
tylko w firmie Witold Leworski, Wrocławska 36, specjalność praca obrazów. bpw 652 53

Salon Mód
Wielkie Garbary 47, II, szyje według i czysto suknie oraz mundurki szkolne stowarzyszeniowe. Ceny przystępne. zdw 51 501

Okazja!
Sliczne stary, ręczne file korzystnie do sprzedania, tamże wykonuje wszelkie motywy filé podług wzorów na sposób francuski. — Maleskiego 6, lewo, I. ptr. zdw 51 674

Podnoszenie
oczek w jedwabnych pończoskach. Skarbowska 8, I. p., prawo. Szafranska. zdw 51 573

1 rok
gwarantuje za zegarki u mnie reparowane. Zychliński, Poznań, Wielkie Garbary 36, parter. zdw 50 671-2

Samodzielny
stolarz i haczer przyjmuję nowe i stare meble do bajcowania i odnowienia oraz reparacje w własnym warsztacie i poza dom. Fr. Jaskiewicz, Dąbrowskiego 105, w podwórzu. zdw 61 637

Sukienki i płaszcze
dla dziewcząt i chłopców. Również wykonam takowe na miarę. Ceny umiarkowane! Marja Gertner, Podgórna 7, I. p. zdw 51 639

Kapelusze
damskie przerabiam tania w przeciągu 24 godzin. Sokołowska, Zwierzyniecka 22, I. piętro, dawniej Pl. Wolności 7. bpw 684

Fryzjerka
damska zdolna z kilkuletnią praktyką potrzebną na wyjazd do Lublina. Wiadomość Agencja Wschodnia Poznań, pl. Wolności 11 do 27 września. nw 4098

23 OŻENKI

Pani
przystojna posiada wszelkie zalety, prócz pieniędzy steskniona samotnością szuka bratniej duszy tylko inteligentnego i poważnego. Oferty z fotografią do Kurjera zdw 50 874

Agromom
kawaler lat 29 z gotówką, chcący się usamodzielniać poszukuje znajomości pań w wieku do lat 25. Majątek dla wspólnego dobra pożądan. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 51 500. Cel matrymonialny.

Kawaler
lat 28, na samodzielnym stanowisku, posiadający 6 000 gotówki, poszukuje znajomości pań w wieku do lat 24. Brunetki, szatynki, racza złożyć oferty możliwym z fotografią, która się zwraca Kurjer zdw 51 499. Cel matrymonialny.

Znajomości
pań ze sfer inteligencji do lat 28 poszukuje kawaler dobrze sytuowany. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 498

Dwie przwiaciółki
przystojne, miłe, inteligentne, wykształcone, muzyczne i mądre, obie lat 20 z braku znajomości szukają w celu matrymonialnym pań (Wielkon) z wykształceniem akademickim na poważnych stanowiskach. Szczęre oferty wraz z fotografią i adresem w celu porozumienia nadsyłać się złożyć do Kurjera Poznańskiego pod zdw 51 090

Młoda
destynowana do wykształcenia, przystojna, gospodarna, paniąka prawego charakteru, z rodzinną ziemiańską (malarzka) pozna panna na wyższym stanowisku, (wykształcenie akademickie) kawalerka do lat 33 solidnego bez nalegów. Posiada gotówkę. Cel matrymonialny. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 190

Panna
z porządnej rodziny, krawcowa, szatynka, średniego wzrostu, gospodarna, szuka z braku znajomości pań w wieku do lat 25, w odpowiednim wieku. Cel matrymonialny. Oferty Kurjer jw 2640

Kawaler
(modofo, zawod.) lat 37, posiadający 10 tys., szuka panny o całym ożenku. Wielkonolanki lat 27-30 z niezakwalifikowaną przeszłością, skromnie wychowane, zasad niezdziarskich, racza złożyć poważne oferty Kurjer zdw 51 349

Paniątka
młoda, przystojna, inteligentna, muzyczna, posiadająca osobiste wyprawo oraz urząd mieszek, pragnie poznać pana, w celu matrymonialnym. Panowie urzędnicy na wyższych stanowiskach nie dziesiętych poglądów, racza złożyć oferty z dołączeniem fotogr., która się zwraca pod słowem honoru Kurjer zdw 51 340

Wdowa
lat 43, przystojna, inteligentna, posiadająca większe mieszkanie i nieruchomości, pragnie poznać pana od lat 50-60, w celu matrymonialnym. Panowie kupcy, wyżsi urzędnicy nie dziesiętych poglądów, racza złożyć oferty wraz fotogr., która się zwraca pod słowem honoru Kurjer zdw 51 337

Przystojna
inteligentna brunetka w wieku średnim, posiadająca 10 000 zł i umeblovane 4 pokojowe, pragnie poznać mężczyznę od 35-45 lat, na stałym stanowisku w celu matrymonialnym. Rzeczą traktując poważnie. Zgłoszenia upraszam do Kurjera zdw 51 401

Pani
przystojna, inteligentna, niezależna szuka znajomości inteligentnego pana niezależnego wiek, obojętny Oferty z fotografią tylko poważne do Kurjera zdw 50 873

Inteligentna
starsza pani z sfer kupieck., Wielkopolska, posiadająca kilka terenów budowlanych i gotówkę, pozna pana, który dopomógłby jej do wybudowania gmachu handlowego. Późniejsze małżeństwo nie wykluczone. Łaskawe zgłoszenia z bliźszym danymi oraz fotografią, która się zwraca, proszę do Kurjera Poznańskiego pod zdw 2 216. Dyskrekcja zapewniona.

Panna
krawcowa posiadająca własne mieszkanie pozna pana na stanowisku poważnie myślącego. Cel matrymonialny. Oferty Kurjer zdw 51 406

Dwie
blondynki, lat 25 i 28, miłego charakteru, posiadające skromną wyprawę, pragną poznać pań, celem zamażnięcia. Oferty Kurjer zdw 51 439

Przyjaciółki
brunetka i blondynka lat 20 i 18, muzyczne, sympatyczne i bardzo miłe, nie brzydkie poszukują znajomości pań inteligentnych. Oferty możliwe z fotogr. uprasza się do Kurjera pod dw 2228 dla brunetki lub blondynki. Cel matrymonialny

Kawaler
rzemieślnik dobrze zapozna panią skromną, z własnym mieszkaniem. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 471

Panowie
przybyli z Ameryki pragną poznać panie, cel matrymonialny. Majątek mały pożądan. — Panny do lat 28 racza swe oferty, możliwe z fotografią, złożyć Kurjer zdw 51 560

Artykuły
panierskie i siódła skie jak: plusz, gobelin, dreliszki, wyszczyk, sprężyny, szparaty, płótna, gury, taśmy do żaluzji i inne poleca po cenach fabrycznych Pieczyński, Poznań, Poczta 11. zdw 51 535

Kawaler
lat 26 szatyn, przystojny, średniego wzrostu, właściciel dobrze prosperującej drogerji w powiatowym mieście, poszukuje dla braku znajomości, towarzyszy życia z odpowiednim majątkiem. Łaskawe zgłoszenia możliwe z fotografią, za której zwrot ręce do Kurjera zdw 51 702

Osamotniony
inteligentny, przystojny, wysoki brunet lat 30 szuka towarzyszywa, bogatej pani. Wiek obojętny. Dyskrekcja. Cel matrymonialny. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 51 495

Kawaler
lat 32, rzemieślnik, mieszczanin z prowincji, dobrych zalet, posiadający parę tys. złotych, z braku znajomości pań, szuka na tej drodze towarzyszy życia od 22 lat z składem lub posagiem, której zależy na szczęśliwym pożytku. — Oferty z fotografią, które zwrócę pod słowem honoru do Kurjera zdw 51 518

Wdowica
39 lat, Wielkopolska, z chłopczykiem 9 lat, rzemieślnik na stanowisku szefa, wrócił z Francji, pragnie się tu ożenić, szuka panny 30-35 lat przystojnej i gospodarniej z sercem matki. Szczegółowe oferty z fotografią, które się zwraca do Kurjera zdw 51 528. Dyskrekcja zapewniona, rzecz honorowa.

Wysoki
akademik pozna dziewczynkę, cel matrymonialny. Oferty Kurjer zdw 51 625

24 NAUKA

Tańców
oraz nowych ewolucji udzielam po zwiędzeniu szkół paryskich londyńskich i amerykańskich. Lekcje prywatne o każdej porze. Vala Jennings, Tel 31-30, Ratajczaka 29, III lewo. Pw 5327-37.92

Profesor
przygotuje do egzaminów budowlanych. Zgłoszenia Kurjer zdw 49 972

Nauka
pisania na maszynie nowoczesną metodą. Zapisy codziennie w firmie Block - Brun, plac Wolności 8, I. piętro. nw 8

Francuzka
rodowita, dyplomowana udziela lekcji, konwersacji, korepetycji, tłumaczenia. Młyńska 2, I. prawo. zdw 50 949

Pedagogiczna Szkoła tańców
Balet. Ig. Szczerka
24. 9. rozpoczynam 3 kurs początkujący, nowości sezonu gwarantuję wyczerpania. Zapisy od 4-9. Plac Wolności 14, III. p. bpw 671

Kto
udzieli dokładnie księgowości wieczorami? Oferty do Par, Aleje Marcinkowskiego 11 pod 38.195. Pw 5495-38.195

Francuskiego
udziela Francuz nauczyciel, Śniadeckich 30, II (godz. 8). zdw 50 895

Szkoła Języków Marji Romington
Wpisy od godziny 18-20 Strzelecka 8, parter. zdw 51 094

Francuskiego
angielskiego, matematyki fizyki udzieli inżynier za pokój. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 980

Francuskiego
angielskiego udziela doświadczona nauczycielka (Uniwersytet paryski). Waly Zygmunta Augusta 2, I. lewo, Chmarzyńskich. Zgłoszenia od 2. zdw 50 956

Franczaise
cherche place en ville ou à la campagne bonnes références écrire bureau de journal Kurjer zdw 50 860

Nauczycielka
francuskiego muzykalna, poszukuje pokoju za lekcje. Oferty Kurjer zdw 51 222

Poszukuje
sie pierwszorzednych sil nauczycielskich dla panienki do przygotowania do klasy 7 ewl 8 za wszystkich przedmiotow. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 51 256

English
Lady, competent teacher, lessons, conversation. Apply Kurjer, zdw 51 365

Korepetycyj
w zakresie gimnazjum (z wyjątkiem matematyki) udzieli student IV. roku. Oferty Kurjer zdw 51 304

Student
udzieli lekcji, przygotuje do gimn. tania. Oferty Kurjer zdw 51 410

Tani kurs tańców
dla wszystkich otwieram 29, bni. Sala miła i swobodna. Opaliński, ul. Waly Jagiellończyka (boczna Ratajczaka) naprzeciwko Grolmana, współdzielnia Zandarmen I. p. Zgłoszenia codziennie między 6.30-9. zdw 51 422

Niemieckiego - francuskiego
lekka metoda udzielam tania. Oferty Kurjer rw 6925.

Kursy
stenografji, pisania na maszynie, księgowości rozpoczynam 1 października. Tyran-Zaworska, ul. Strzelecka 33, narożnik placu Świętokrzyskiego. zdw 51 587-8

Korepetycyj
przez rok szkolny 1929-30 udzieli studentka-sierota tutejszego uniwersytetu za skromne mieszkanie i utrzymanie. Zgłoszenia Kurjer dw 2230

25 MUZYKA

Kto
wypożyczy pianino. Zgłoszenia Kurjer zdw 49 298

Pierwszorzędnny duet
może się natychmiast zgłosić Wejherowo, Pomorze, hotel Szczepański. zdw 50 636

Duet
trio lub pianista od zaraz wolny. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 50 907

Czelista
instr. poboczny jazztraba, wolny. Zgłoszenia Jan Skowroński, Inowrocław, Solankowa 72, nw 3983

Skrzypka
poszukuje pianistę, posiadającego repertuar. Oferty Kurjer zdw 51 197

Trio
damskie lub męskie może się zgłosić z podaniem gaży i utrzymaniem całkowicie bez pokoiu. Kawiarnia Rawicz, Rynek 8. zdw 51 192

Lekcyj
gry na fortepianie udziela studentka najwyższego kursu konserwatorium. Skarbowska 5 i lewo. zdw 51 083

Poznańska szkoła
gry fortepianowej przyjmuję wpisy uczniów przy ul. Wodnej 8, II. zdw 51 257

Lekcyj
gry mandolinowej udzielam. Pałschowska, Podgórna 13. zdw 51 390

Duetu
damskiego lub męskiego prima referencie i repertuar. Poszukuje od 1. 10. restauracja hotelowa. Zgłoszenia do Kurjera dw 2 220

Francuzka
młoda sympatyczna przyjmie miejsce do towarzystwa ewt. do starszej pani może wyjechać. Władomość Mikulla 27 Grudnia zdw 50 514/15

Osoba
starsza, z dobrej rodziny, zaufana, wierna z bardzo dobrą gotowaniem szuka posady do zarządu domem i opiece nad dziećmi lub do samotnego pana. Oferty Kurjer zdw 50 456

Technik-Mechanik
samochodowy, 7 letnia praktyka w granicy, władający językami niemieckim, francuskim, polskim, poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 49 217

Maszynistka
praktyka poszukuje posady. Najchętniej u pp. adwokatów. Oferty Kurjer Poznański pod nr. 4198 Kw 870

Mężczyzna
starszy inteligentny żonaty, mówiący kilkoma obcymi językami szuka posady jako magazynier, portier, inkasent lub i. kaucej może złożyć do 2 000 zł. Łaskawe zgłoszenia pod adresem Wpaw Zawielak, dla S. K. Promnie, p. Murowana Gołsina, p. Poznań, zdw 49 962

Pani
miejscowa pisze na maszynie i zna język stenograficzny i prace biurowe poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 840

Poszukuje
posady inkasenta z kaucją 2 000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 846

Książkowa
pisząca na maszynie poszukuje posady książkowej, biurowej lub kasjerki. Łaskawe zgłoszenia uprasza Adama, Wyrzyk - Schroeder i Synowie zdw 50 533

Skórnik
poszukuje posady zaraz. Łaskawe zgłoszenia uprasza do Kurjera Pozn. zdw 48 041

Książkowa
młodsza z kilkoletnią praktyką pisząca również stenografię, pisząca na maszynie poszukuje posady zaraz. Łaskawe zgłoszenia „Par” Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.155 Pw 5413-56.155

100 zł
dam za wskazanie mi posady inkasenta lub woźnego, mam dobre świadectwa i polecenia. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 50 388

Uczeń ogrodnicy
z 2-letnią praktyką poszukuje miejsca celem dalszej praktyki. Oferty Kurjer zdw 48 578

Urządnic
gospod. poszukuje posady biurowej. Zgłoszenia Urbański, Grehani, pow. Kępno Wielkop. zdw 50 691

Maszynistka
z prowincji, trzyletnia pratyka, poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 50 16

Fryzjerstwa
pragnie wyuczyć się syn inteligentnej rodziny, ukończył III gimnazje. Oferty Kurjer zdw 49 900

Posady
jakiegokolwiek poszukuje były urzędnik gospodarczy. Złoży swarancje. Oferty Kurjer zdw 50 824

Inteligentna
z wykształceniem gimnazjalnym maszynistka - korespondentka polsko-niemiecka poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 412

Osoba
młoda bardzo sympatyczna pragnie objąć posadę jako towarzyszkę starszej pani od 1. 10. Oferty Kurjer zdw 51 429

Gospodyni-kucharka
z bardzo dobrymi i długoletnimi świadectwami, znająca dobre gotowanie, pieczenie ciast poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 075

Osoba
mająca poza sobą szkołę gospodarczą poszukuje samodzielnej posady w lepszym domu. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 074

Kasjerki
sekretarki posadę przyjmie. Znamomość języka niem. Kaucja. Oferty Kurjer zdw 51 168

Praczą
pierze porządnie i czysto, poszukuje prania. Oferty proszę skierować do Kurjera Pozn. zdw 51 462

Starsza
dziewczyna, znająca dobrą kuchnię, zaprawę, prasowanie, szuka posady do 2 albo 3 osób od 1. 10. Oferty Kurjer zdw 51 489

Cukiernik
młodszy szuka zaraz posady, może być z obsługą, ewt. na prowincji. Oferty Kurjer zdw 51 493

Służąca
pracowita, uczciwa, poszukuje posady do wszystkiego od 1. 10. 29. Oferty Kurjer zdw 51 492

Starsza
dyplomowana pielęgniarka - wychowawczyni z długoletnią praktyką, dobrymi świadectwami, przyjmie posadę od 1. 10. ewent. później. Oferty Kurjer zdw 50 853

Szofer
ślusarz-mechanik znający reparacje wszelkich maszyn poszukuje posady prywatnej najchętniej na majątku. Oferty Kurjer zdw 51 250

Ogrodnik
żonaty, obeznany wszelkich gałęziach swego zawodu poszukuje stałej posady. Zgłoszenia piśmienne do Kurjera zdw 51 238

Posługi
na cały dzień poszukuje. Oferty Kurjer zdw 51 235

Emerytowany
urzędnik rachunkowy z dobrem piśmem poszukuje zajęcia. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 50 801

Żelazniak
biegły ekspedjent, wymowny, znający kolonialną, wolny przyjmie posadę, ewentualnie zaraz. Łaskawe oferty do Kurjera zdw 50 798

P. P. Rzeźnikom
oddam mego syna lat 15 w naukę, tylko w dobre ręce, najchętniej na prowincję. Dozorca Tytki, Łazienka 2. rw 6926

16 letnia
dziewczyna poszukuje posady do dzieci i do lekkich prac domowych. Oferty Kurjer zdw 51 631

Inteligentna
panienka kochająca dzieci szuka posady na wsi lub w mieście. Łaskawe zgłoszenia do S. K. Marcinkowskiego Naktlo, ul. Bydgoska 386. nw 4015

Książkowy-bilansista
długoletnia praktyka przyjmie posadę, zakłada, reguluje książki. Oferty Kurjer zdw 51 609

Freblanka
Włkp z dłuższą praktyką troskliwą wychowawczyni może również zastąpić panią domu poszukuje odpowiedniej posady od 1. 10. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 225

Szofer - rzeźnik
poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 51 226

Pani
inteligentna, dobrymi świadectwami, kochająca dzieci, znająca szycie i robotki szuka posady. Oferty Kurjer zdw 51 205

Szofer
ślusarz z dłuższą praktyką poszukuje posady na autobus, miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 51 175

Mama
przyjmie posadę od 1. lub 15. 10. Okolica obojętna. Oferty Kurjer zdw 50 889

Paul
z dyplomem uniwersyteckim, władający językami polskim, niemieckim, francuskim, angielskim i holenderskim, poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia „Par” Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.181. Pw 5 455-56.181

Gospodyni
młoda, lat 24, inteligentna, przystojna, dobre świadectwa, poszukuje posady. Zgłoszenia Brodzicz, Bydgoszcz, Kościuszki 36. Pw 5 454-63.964

Osoba
z ukończoną Szkołą Handlową poszukuje posady w osobie praktykanta biurowego w banku w prywatnym biurze lub w majątku. Łaskawe zgłoszenia przyjmują B. Pawelski u. p. Swarzędz, powiat Poznań, zdw 51 626

Pani
sierota, lat 21, pszukuje od 1 października lub później posady ekspedjentki lub bufetowej. Łaskawe zgłoszenia do Agencji Kurjera Pozn., Gniezno 422, nw 3989

Zdolny
energiczny, krojący krawiecki, dotychczas zatrudniony jako kierownik dużej firmy, pragnie zmienić posadę, najchętniej w Poznaniu lub Warszawie. Zgłoszenia pod „Krojezy”. Biuro ogłoszeń Stattera, Kraków, Rynek 8. nw 3988

Gospodyni - kucharka
poszukuje posady zaraz do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa do 1 osoby. Oferty Kurjer zdw 51 277

Gospośia
starsza poszukuje posady 1. 10. na wsi lub w mieście, posiadająca dobre świadectwa. M. Pawlak, Poznań, Gen. Prądzyńskiego 57, I. p., prawo. zdw 51 267

Posługaczka
szuka całodziennych pracy. Oferty do Kurjera zdw 51 647

Rzeźnik
pomocnik z prowincji, zdolny, sumienny i fachowy, z dobrej rodziny poszukuje zajęcia. Skromne wymagania. Polecenia mistrzów poznańskich. Śniadeckich 26. IV. p., lewo, Kubicki. zdw 51 184/5

Dziewczyna wiejska
w średnich latach, czysta, zaufana poszukuje posady od 1 października do wszystkiego z gotowaniem jako samodzielną lub pod dyspozycją pani. Oferty proszę do Kurjera Pozn. zdw 51 463

Posługaczka
poszukuje posady 3 godz. 2 x tygodniu. Oferty do Kurjera zdw 51 448

Bona - freblanka
z kilkoletnią praktyką, dobrymi świadectwami i poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 51 485

Kucharka
poszukuje posady od 1. 10. Oferty Kurjer zdw 51 491

Pokojo
z cośkolwiek szyciem szuka posady od 1. 10. Oferty Kurjer zdw 51 490

Praczą
silna i uczciwa poszukuje prania. Oferty Kurjer zdw 51 508-9

Posługaczka
z świadectwami poszukuje posady. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 541

Długoletni
kupiec samodzielny poszukuje jakiegobądź posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 51 570

Początkująca
maszynistka poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 51 571

Na
przeciąg jednego roku dam gratisowo posadę ładnie umeblowaną, niekierującą w zamian otrzymaniu posady inkasenta, magazyniera lub woźnego. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 51 617

Oficer
emeryt, zamieszkały w Warszawie, posiadający tam wolny lokal, 6.000 gotówki, 50.000 hipotecznego zabezpieczenia, poszukuje zajęcia, przyjmie przedstawicieliwo lub inne propozycje. Oferty Kurjer zdw 51 682 lub Maleckiego 5, lewa oficyna, II., prawo.

Pani młodsza
poszukuje posady na wsi do pomocy w kancelarii. Łaskawe oferty Kurjer zdw 51 605

Gospodyni
służąca szuka posady od 1. 10. u 1-2 osób. Oferty Kurjer zdw 51 260

Inteligentna sierota
samodzielną krawcową biegłą w kupiectwie poszukuje posady na prowincji. Oferty Kurjer zdw 51 358

Bufetowa
poszukuje posady od 1 października. Oferty Kurjer zdw 51 296

Dziewczyna
młoda poszukuje posady do pomocy pani lub do dzieci. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 291

Panna
inteligentna, sumienna, czysta, dobrego charakteru, znająca wszelką pracę w zakresie gospodarstwa domowego, lubiąca bardzo dzieci poszukuje od 1. 10. stosownej posady. Oferty Kurjer zdw 51 346

Szofer
z dobrymi świadectwami szuka posady. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 51 659

Pani
lat 18 poszukuje posady do dzieci i lekkich prac domowych. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 513

Kucharka
w młodszym wieku poszukuje posady w lepszym domu od 1. 10. 29. najchętniej u samotnej osoby. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 510

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem przyjmie posadę od 1. 10. 29. najchętniej na Jeżycach. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 515

Dziewczyna
z gotowaniem poszukuje posady od 1. 10. 29. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 514

Pomocnik
gastronomiczny poszukuje posady na prowincji. Oferty do Kurjera zdw 51 028

Panna
z dobrego domu lat 28 (Niemka) z dobrymi świadectwami przyjmie posadę jako towarzyszkę ewent. zaimie się dziećmi. Zgłoszenia pod dw 2209 Kurjer Poznański

Żelazniak
dzielnik ekspedjent z kilkoletnią praktyką poszukuje posady, zaraz, lub później. Oferty Kurjer zdw 50 962

Służąca
pracowita, uczciwa, poszukuje posady do wszystkiego od 1. 10. 29. Oferty Kurjer zdw 51 001

3-4.000
złoży były urzędnik gosp. za otrzymanie jakiegokolwiekobądź posady. Oferty Kurjer zdw 51 012

Fachowiec
rutynowany poszukuje bufetu na własny rachunek, złoży kaucję. Łaskawe oferty do Kurjera pod dw 2208

Mężczyzna
lat 28 z wyższym wykształceniem technicznym poszukuje posady jakiegokolwiek. Zgłoszenia „Par” Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.182. Pw 5456-56.182

Pani
młoda, inteligentna i sumienna, która ukończyła 5 klas gimnazjalnych, kurs handlowy oraz kurs pisania na maszynie, poszukuje posady początkującej biuralistki względnie ekspedjentki z całem utrzymaniem. W godzinach wolnych mogłaby dziećmi uczeszczać do niższych klas, szkół średnich bezpłatnie dopomagać w naukach. Zgłoszenia w Kurjerze Pozn. zdw 51 103

Pani
sumienna, religijna, biegła w liczeniu, z długoletnią praktyką kasowa, poszukuje posady kasjerki. Zgłoszenia Kurjer Pozn. pod zdw 51 197

Pani
starsza, inteligentna przyjmie posadę jako towarzyszkę lub opiekunka starszych dzieci. Mieście lub na wsi. Tylko za utrzymanie i dobre traktowanie. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 258

Ogrodniczka
wykształcona, inteligentna z ukończonym ku sem ogrodniczo-pszczelnym w W-szwawie, poszukuje praktyki. Oferty upr. do Kurjera Pozn. pod zdw 51 108

Poszukuje
posady jako starszy pomocnik ewent. kierownik w większej firmie kolonialno - spożywczej w Poznaniu. Kaucja do 4 tys. zł. Zgłoszenia Kurjer Pozn. dw 2 206

Dziewczyna
do wszelkich prac domowych samodzielnym gotowaniem, uczciwa poszukuje posady zaraz lub od 1. 10. Najchętniej do starszego państwa. Oferty Kurjer zdw 51 519

Kulturalna
pani lat 36, przystojna, poszukuje posady biurowej ewentualnie za gospodynią. Zna szycie, roboty ręczne. Miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 51 520

Hafciarka
poszukuje posady najchętniej w domu. Oferty Kurjer zdw 51 549

Pani
inteligentna z prowincji szuka jakiegokolwiek posady. Oferty Kurjer zdw 51 548

Pomocnik
kupiecki z branży kolonialnej poszukuje posady. Miejscowość obojętna. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 628

Pani
poszukuje zajęcia do ręcznego szycia. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 599

Inteligentna
panienka szuka posady jako bufetowa z dobrymi świadectwami. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 598

Biuralistka
początkująca, pisząca biegłą na maszynie i pewna w liczeniu - poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 710

Panna
do dzieci z szyciem poszukuje posady zaraz lub od 1. Oferty Kurjer zdw 51 369

Osoba
w średnim wieku szuka posady do samotnej osoby jako gospodyni. Oferty Kurjer zdw 51 335

Osoba
uczciwa szuka posady u inteligentnej do prac domowych lub wyrechenie w składzie artykuł męskich. Łaskawe oferty Kurjer zdw 51 331

Szofer
młody mechanik poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 325

Kuśnierz
z własnym krojeniem fasonów i długoletnią praktyką przyjmie pracę w domu poza dom. Oferty Kurjer zdw 51 317

Pani
z ukończonym gimnazjum i państwowym dyplomem nancyzelskim, szuka posady w charakterze prywatnej nauczycielki. Łaskawe oferty Kurjer zdw 49 236

Posługaczka
szuka posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 313

Książkowy-korespondent
z kilkoletnią praktyką, piszący na maszynie, dobry organizator z prezencją poszukuje posady od 1. 10. Zgłoszenia „Par” Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.184. Pw 5492-56.184

Szofer - monter
ukończył szkołę 1928 Inż. Froma posiada dyplom, ma prawo jazdy z Warszawy, poszukuje posady prywatnej zaraz. Dla K. St. Pałczowski, Marszałka Focha 64, II. p., Poznań, zdw 51 311

Żelazniak
lat 20 z dobrą znajomością branży poszukuje posady jako ekspedient albo magazynier 1. 10. 29. Miejscowość obojętna. Łaskawe Oferty Kurjer zdw 51 396

Starsza
osoba, inteligentna, wykształcona, znająca gospodarstwo domowe, przyjmie za skromnym wynagrodzeniem posadę u samotnej osoby, albo do wyrechenia pani domu. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 51 404

Szofer
kawaler, sumienny trzeźwy, znający się na wszelkich typach maszyn z dobrem świadectwem poszukuje posady prywatnej. Zgłoszenia do Kurjera pod zdw 51 402

Szyje
tanie suknie i bieliznę. Polna 18, I. prawo. zdw 51 438

Przepisywanie
na maszynie wykonuje szybko, tanio, Dukiwiczowa, Poznań, Chwaliszewo 70 zdw 51 437

Bona
inteligentna zna dobrze język niemiecki i szycie szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 50 141

Młoda
inteligentna panienka poszukuje posady do sklepu lub do dzieci, względnie do biura. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 603

Samodzielną kantarzystka
z 8-letnią praktyką poszukuje od 1. 10. wzgl. później posadę v Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 47 320

Szukam
jakiegokolwiekobądź zajęcia do szycia lub sporządzania zaraz. Oferty Kurjer zdw 50 695

Szofer - Ogrodnik
z praktyką i poleceniem poszukuje posady od 1. 10. ub później Zgłoszenia pod adres Korzycki Osiek p. Gosty zyna, pow. Ostrów Włkp zdw 49 205-6

Dziewczyna
uczciwa poszukuje od 1. 10. pracy najchętniej jako pokojowa z dobrymi świadectwami. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 50 961

Skromna
inteligentna panienka poszukuje od 1. 10. posady do kawiarni lub cukierni z całem utrzymaniem jako początkująca. Oferty Kurjer zdw 50 938

Poszukuje
miejsca do bufetu lub do sklepu do dołączeniem do rodziny od 1. 10. zawodu wychowawczyni sumienna i pracowita. - Adres wskaże Kurjer zdw 50 929

Szofer-ślusarz
lat 27, poszukuje posady prywatnej za małym wynagrodzeniem. Miejscowość obojętna. - Łaskawe oferty Kurjer zdw 50 906

Pani
lat 21, inteligentna z polskim i niemieckim poszukuje posady jako towarzyszkę do starszej pani lub młodej panienki na wyjazd. Oferty Kurjer zdw 50 903

Dziewczyna
z prowincji uczciwa, pracowita, poszukuje posady do wszystkiego od 1. lub 15. 10. Łaskawe zgłoszenia proszę do Kurjera zdw 50 902

Poszukuje
posługi na soboty. Oferty Kurjer zdw 50 990

Bona ochraniarka
poszukuje stałej posady od 1. 10. 29. Łaskawe zgłoszenia z podaniem pensji do Kurjera Poznańskiego zdw 50 700

Kucharka
poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 50 991

Wychowawczyni
z ukończonym Seminarium Ochr. i kilkoletnią praktyką, szuka odpowiedniego zajęcia. Dobre świadectwa i referencje. Oferty Kurjer zdw 51 902

Biegła
maszynistka pod dyktando z dłuższą praktyką adwokacką, poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer zdw 51 006

Krawcowa
dobra szwiec elegancją tanio po domach może wyjechać. Oferty Kurjer zdw 51 005

Ekspedjentka
przystojna inteligentna, biegła w swoim zawodzie poszukuje posady do bufetu. Oferty Kurjer zdw 50 618

Kawiarka
z dobrymi świadectwami poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia - Kurjer zdw 51 164

Dziewczyna
poszukuje posady przed 1 po południu zaraz. Oferty Kurjer zdw 51 142

Przyjmę
posadę na cały dzień z gotowaniem zaraz lub 1. 10. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 141

Szofer
kilkoletnia praktyka, pewny w jeździe przyjmie posadę prywatną. Oferty Kurjer zdw 51 160

Praczą
pierze czysto, rzetelna, dziennie 5 zł. Rybaki 26, II. p. Falkowiak zdw 50 988

Jako
właściciel nieruchomości przyjmie zaraz administrację domów. Jak mi wiadomo są przeważnie lokatorzy administratorami, którzy pracują na niekorzyść właściciela. Wskaże Kurjer zdw 51 167

Ogrodnik
kawaler, lat 26 szuka odpowiedniej posady od 1. 10. znajomością z wszelkimi pracami, które wchodzi w zakres ogrodnictwa, najchętniej w majątku. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 2215

Młodszy
pomocnik kunielki z branży kolonialnej, delikatosew, win i wódek poszukuje posady ekspedjentka lub magazyniera. Miejscowość obojętna. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 100

Szukam
posady do samotnego pana albo gdzie pani domu brak. Znam gotowanie i prasowanie sztywnej bielizny. Oferty Kurjer zdw 50 005

28 WOLNE MIEJSCA

Woźnica
robotnik z gotówka 300-400 zł potrzebny. Oferty Kurjer zdw 51 658

Kowal
młodszy potrzebny Piekary 15, zdw 51 629

Bony - freblanki
dobrze poleconej do trojga dzieci z pozwoleniem nauczania i znajomością książkowości resp. Szumana poszukuje od 1. 10. 29. Zgłoszenia z odpisem świadectw i podaniem pretencji przyjmują Zakroćka, Chrzastowo, p. Wieszczyczyn. dw 2231

Potrzebny
od 1. 10. lub 15. 10. słuzący samotny bardzo dobrze polecony i wyrezyckiela znająca wszelkie gałęzie gospodarstwa domowego oraz szycie. Kopie świadectw z podaniem warunków adresować Brodnicka, Wielowieś, p. Pałkość. dw 2233

Pomocnik malarski
samodzielnie pracujących i znających poszukuje zaraz. S. Torzecki, Koźmin, mistrz malarski. dw 2234

Służąca
z gotowaniem do wszystkiego na włość (administrator) od 1. 10. rb. Może się zgłosić ul. Strzelecka 5, II. p., lub piśmiennie do Kurjera pod dw 2235

Gospodyni
zaufana, intelig

Hallo.....
Hallo.....
Gazeciarze.
Pw 548384-38,1467

Apteka
p. Orlem w Krotoszyńce poszukuje asystenta (tki) Oferty z refer i warunkami zdw 958

Do artystycznego
teatru objazdowego poszukiwane: 3 sily żeńskie i 3 sily męskie, młode, śpiewne, tężące, utalentowane o ładnych warunkach scenicznych, oraz duet muzyczny (fortep skrzypce) zarządy, młody, dobrze się prezentujący. Spieszne zgłoszenia z fotografią, podaniem warunków i adresu do Kurjera zdw 50 532

Maszynistkę
rutynowaną przyjmie adwokat Baranowski Aleje Marcinkowskiego 25. Zgłoszenia osobiste w sobotę i niedziele między 2-4 po południu. Kw 882

Ucznia z ukończoną
szkołą wydziałową
poszukuje drogerja. Dyczkowski, św. Marcina 20.

Kucharkę i pokojówkę
zaraz lub od 1. 10. 29 potrzebuje Grand Hotel Café, Wolsztyn. zdw 50 932

Fryzjerski
pomocnik potrzebny zaraz lub później. K. Gaworzewski, Wronki, Poznańska 43. zdw 50 921

Potrzebny
od 1. 10. lub później gorzelny kawa, dobrze polecony do prowadzenia gorzelnii, obeznany z światłem elektr., który poza kampaizmie się gosp. podwórz. Odpisy świadectw i referencje z podaniem wynagrodzenia do Kurjera Pozn. zdw 51 109

Krawcy
damscy, krawczyźnie samodzielnie na suknie, płaszcz, kostjumy tylko zdolne sily na stałe zatrudnienie potrzebny zaraz. L. Sawicki, Piekary 1. zdw 50 662

Poszukuje
się nauczycielki w średnim wieku z dobrą konwersacją francuska do dzieci 7 i 11 lat. Reflektuje się tylko na pierwszorzędne sily z dobrymi świadectwami. Zgłoszenia wraz z fotografią uprasza się pod „Nauczycielka” do „Par”. Bydgoszcz. D. rowca 72. Pw 5 423-63,952

Kto
umie pracować na maszynie porzeczniejszej Rekord wzgl. Robus. może się zaraz zgłosić. Zgłoszenia do Kurjera zdw 51 136

Książkowa (y)
bilansistka (ta) na 2 godziny dziennie poszukuje Trykot. Masztalarska 6. zdw 51 696

Uczniwa
panienka do jednego dziecka potrzebna na majątek na Pomorzu. Oferty Kurjer zdw 50 717

Sensacyjna
wiadomość okazała się prawdziwą! Onegdaj znany w naszym mieście p. D. oświadczył się panie K. w czasie przymierzania przez nią pantofelków w firmie Dutkiewicz na Gwarnej 8. Ślub wkrótce. Kw 877

Rzadka okazja!
Dla zapewnienia pewnej egzystencji daję objęcie **generalnego przedstawicielstwa**

na wojew. Poznańskie lub całą Polskę z wyłączną sprzedażą światowego, nowo opatentowanego wynalazku, zupełnie bezkonkurencyjnego w całej Polsce, który jest niezbędnym w każdym gospodarstwie domowym. Sensacyjna nowość zaprowadza się wszędzie z wielkim sukcesem i odrzuca miesięczne zyski kilkutyśne. Interesenci z odpowiednim kapitałem zechcą zgłoszenia kierować do eksp. Kurjera Pozn. pod zw 19 085

PRACE ASFALTOWE
na terenie Rzeźni Miejskiej wydamy w drodze przetargu. Blizsze dane w Orędowniku Urzędowym m. stoł. Poznania nw 4005/6
Magistrat VII.

Przedpłata
na październik 1929 r. za oba wydania razem włącznie tygodn. dodatka ilust. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe”: w Poznaniu w kwiecień 4,00 w agencjach w miesiącu 4,50 z odnośnym znanym w eksped. przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie 4,86 kwartalnie 14,58. pod opaską w Polsce 9,00 pod opaską w innych krajach 11,00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeskód w zakładzie strajków i t. p. wydawn. nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.
Telefony do Redakcji i administracji: 4461, 1476, 3907, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Retuszerka - fotografistka
do negatywu zarazem operatorka oraz laborantka (kopistka) poszukiwana. Tylko pierwszorzędne i samodzielne sily zechc. nadesłać zgłoszenia wraz z podaniem warunków próbek robót z opisem świadectw. Zyciorsem i własną fotografią do Kurjera nw 3999

Uczniwa
samotna posługaczka zaraz potrzebna A. Kaniewska Fr Ratajczaka 19 skład zdw 51 275

Kuśnierz
dobry fachowiec uczniwy i pilny potrzebny zaraz. Marian Bak. Aleje Marcink 18. zdw 51 269

Niańka
z dobrymi świadectwami potrzebna do dziecka i wyreczenia przy reoperacji gotowaniu dla dziecka. Adres stacja Czerniewice majątek Jarantowice Czaplicki zdw 51 262

Służąca
do wszystkiego potrzebna od 1. 10. 29. Zgłoszenia z odpisem świadectw Kurjer zdw 51 261

Potrzebna
służąca do wszystkiego zaraz lub od 1 października Wrocławka 19. Kijanczyk III. pietro. zdw 51 290

Biuralistka
sila młodsza może się zgłosić z zyciorsem Wincenty Pionka ul. Zagórze 6. zdw 51 354

Posługaczka
potrzebna zaraz. Górna Wilda 13. III. prawo. zdw 5. 345

Przyjmę zaraz
inteligentna
wykwalifikowaną panię do prac biurowych i pomocy w interesie meblowym. Zgłoszenia zdw 51 339

Uczeń
może się zaraz zgłosić Drogerja Fortuna ul. Dąbrowskiego 41. zdw 51 380

Fileciarka
i uczenica mogą się zgłosić. A Rauszowa ul. Grobla 27 III. zdw 51 324

Rutynowanego oboistę i skrzypka I.
poszukuje
Teatr Świetlny „Słońce”
Pw 4902-88,204

Dziewczyna
potrzebna na wieś na probstwo. znająca prace gospodarskie. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 191

Służąca
uczniwa, pracowita do wszelkich prac domowych potrzebna. Zgłoszenia Kwiatowa 3. parter. prawo. godz. 4-5. zdw 51 189

Krawcowe
na konfekcje dziecięca mogą się zgłosić. Adres wskaże Kurjer zdw 51 187

Silna
dziewczyna do prasowania szweków, wprawne panny do szycia ręcznego. Chwaliszewo 58/59. zdw 51 288

Kuśnierka
maszyniarka potrzebna za wysokim wynagrodzeniem. Aleje Marcinkowskiego 15. zdw 51 286

Służąca
z gotowaniem może się zgłosić 6-7 wiecz. Za Bramką 12 a I. lewo. zdw 51 284

Podróżujący
na prowincję potrzebny zaraz. Zgłoszenia z dobrymi referencjami w firmie „Butonia”. Poznań, Stawna 6. zdw 51 281

Krawcowe
samodzielne płaszcz, kostjumy, przyjmie. Brykczyński, Szamarszewskiego 11. zdw 51 633

Agenta
na miasto Poznań z kaucją, celem odwiedzenia krawców, poszukuje. Oferty Kurjer zdw 51 665

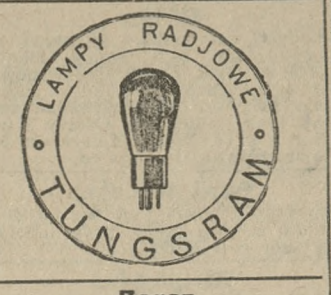
Zastępca
szefa celem samodzielnego prowadzenia sklepu bławatów, z większą kaucją, poszukiwany. Oferty Kurjer zdw 51 667

Domokrążnych
na dywany i materiały z kaucją poszukuje. Oferty Kurjer zdw 51 666

Destylator
(żonaty) do prowadzenia restauracji na prowizję oraz do podróżowania w okolicy, potrzebny zaraz. S. Łysiński, Krotoszyn, Rynek 15. zdw 51 309

Pomocnik fryzjerski
działny na stałe zaraz potrzebny. Wojkowski. Półwiejska 5. zdw 51 407

Służąca
zaraz potrzebna. Aleje Marcinkowskiego 16. III. prawo. zdw 51 420

Zaraz
potrzebny woźny, inkasent, gotówka do 1.000. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 506

Instytucja
bankowa Spółdz Kredytowa w Poznaniu poszukuje od 1 10. rb. elewa. Warunek ukończona szkoła Wydziałowa Zgłoszenia z własnoręcznie pisanym zyciorsem uprasza się do Kurjera zdw 51 227

Uczeń
z odpowiednim wykształceniem potrzebny. Stolski, fotograf, ul. 27. Grudnia 5. zdw 51 249

Służąca
uczniwa do wszystkiego — z skromnym gotowaniem i praniem potrzebna od 1 10. Jasna 5 parter, prawo. zdw 51 569

Dziewczyna
uczniwej i z dobrej rodziny zaraz lub od 1. b. m. poszukują młodzi państwo z dzieckiem. Marszałka Focha 176. II. lewo. od godziny 1-5. bpw 682

Poszukuje
się do natychmiastowego wstąpienia do hurtowni bławatów chłopca powyżej lat 18 oraz robotnika młodego silnego i uczniwego, z dobrymi referencjami. Piśmienne oferty do ekspedycji Kurjera zdw 51 664

Gospodyni
umiejąca gotować sympatyczna, inteligentna, pracowita, oszczędna i uczniwa wiek 33-45 lat do starszego pana (wdowca) od 1 października. Posługaczka i pracząca pomagają. Zgłoszenia z podaniem płacy do Kurjera zdw 51 234

Apteka
blisko Poznania poszukuje od 1. 10. lub 15 10 asystentki z praktyką. Oferty z warunkami Kurjer zdw 51 228

Służąca
z samodzielnym gotowaniem do wszystkiego od 1. 10. 29 potrzebna. Ogurkowska Ratajczaka 40. zdw 50 993

Kucharka
umiejąca z dobrymi świadectwami potrzebna od 1 października. Północna 10. od 10-12. zdw 50 121

Fryzjer
męski starszy z rutyną Słaby sily wykluczone. Zakład fryzjerski Fr. Ratajczaka 40. zdw 51 216

Młody kawaler
lat 25. Polak pragnie poznać panię lat 21-26 w celu matrymonialnym. Rzecz traktuje poważnie. Oferty z fotogr., które się zwraca do Kurjera zdw 51 210

Wspólnik (czka)
do dobrze prosperującego widowego kinoteatru, z gotówką 2.500 zł. od zaraz potrzebny. Zgłoszenia tylko poważne do Kurjera zdw 51 201

Inteligentna panna
muzyczna (fortepian) władająca perfekcyjnym językiem niemieckim potrzebna do dwóch dziewczynek na wieś. Zgłoszenia w niedzielę od 12 do 1. Breifogel, Pocztowa 16. zdw 51 200

Szofer
znający się doskonale na mechanizmie, potrzebny zaraz do majątku. Wymagane osobiste rekomendacje. Wynagrodzenie dobre. Oferty Łódź. Skrzynka pocztowa 176. nzw 3963

Akwizytor
działny potrzebny. Szabeskurjer, Poznań, St. Rynek 91. zdw 51 461

Dziewczyna
w młodszym wieku 15-17 lat. do lekkich prac domowych może się zaraz zgłosić. Działalskich 2. I. prawo. zdw 51 446-7

Służąca
z gotowaniem może się zgłosić zaraz. J. Bonowska, Wagrowiec, Szeroka 1. rw 6934

Dziewczyna
do dzieci zaraz potrzebna. Grobla 1. piekarnia. rw 6923

Uczeń
lub wolontariusz, nie niżej 16 lat, do wyszynku wódek zaraz potrzebny. Piechowiak, Wodna 17/18. rw 6922

Pomocnik
obuwnicy potrzebny zaraz. Fredry 5, Kamiński. zdw 51 409-10

Poszukuje
freblanki-nauczycielki do ośmioletniej dziewczynki. Reflektuje tylko na sile pierwszorzędna. Referencje wraz z podaniem warunków proszę przelać Inżynierowi Janiszewskemu Knurów, G. Śląsk. dw 2224

2 dzielnych
pomocników krawieckich poszukuje zaraz na stałą pracę. M. Grzelczak mistrz krawiecki, Wolsztyn, Rynek 18. zdw 51 374/5

Pomocnik
krawiecki biegły w maszynowa prace może się zgłosić. J. Goldecki, Matejki 4. zdw 51 646

Młodszy
pomocnik krawiecki może się zaraz zgłosić. Św. Marcina 21. IV. zdw 51 464

Dziewczyna
do wszystkiego z praniem potrzebna zaraz. Zgłoszenia w restauracji, pl. Sapieżyński 2a. zdw 51 480

Freblanka
pogodnego usposobienia do 2 dzieci potrzebna. Zgłoszenia z podaniem warunków i świadectwami Kurjer zdw 51 478

Mistrz
ślusarskiego z dyplomem, który zna się na reparacjach samochodów, poszukujemy. Oferty Kurjer Poznański zdw 51 482

Dziewczynę
z dobrymi świadectwami przyjmie zaraz. Poznańska 58 a. II. lewo, narożnik Mickiewicza. zdw 51 536

Uczenice
przyjmę zaraz. — S. Margolin. Hurt. obuwia Wozna 10. zdw 51 668

Służąca
młodsza potrzebna Fr. Ratajczaka 2. I. prawo. zdw 51 668

Pisarza
podwórzowego, umiejącego książkowość, sołectwo, poszukuje majetność. Zgłoszenia: Wierzbicki, Towarowa 21. zdw 51 638

Kino „Aurora”
św. Marcina 13. od 21-26.9. „Bezimienni bohaterowie” czyli „Na posterunku”. Kw 887

Służąca
z świadectwami, pracowita, potrzebna. Adres Kurjer zdw 51 675

KURSY HANDLOWE TEOFIŁA PREISSA
w Poznaniu, ul. Franciszka Ratajczaka 29.
Założone w roku 1893. zp 18666/7
Nauka rozpoczyna się z początkiem każdego kwartału. Nowe kursy 1 października. Tygodniowo 30 lekcji. Prospekty na żądanie. Dołączyć znaczek pocztowy.

Humor zagraniczny

Podczas manewrów
Kapitan: — Czy oprócz was dwóch niema tu więcej trupów?
— Rozkaz, panie kapitanie, były tu jeszcze drugie dwa trupy, ale poszły po trochę jada, bośmy wszyscy bardzo głodni.

Ogłoszenia
na stronie 6-lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej 60 gr. na stronie 4-lamowej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami pocztowymi 200 gr. od 1-lamowego milimetra. Ogłoszenia skompiowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża; do wydania wieczornego do godz. 10, w dni przedświąteczne do godz. 9 przed południem. Drobne ogłoszenia słowo napisowe (tłuste) 30 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.